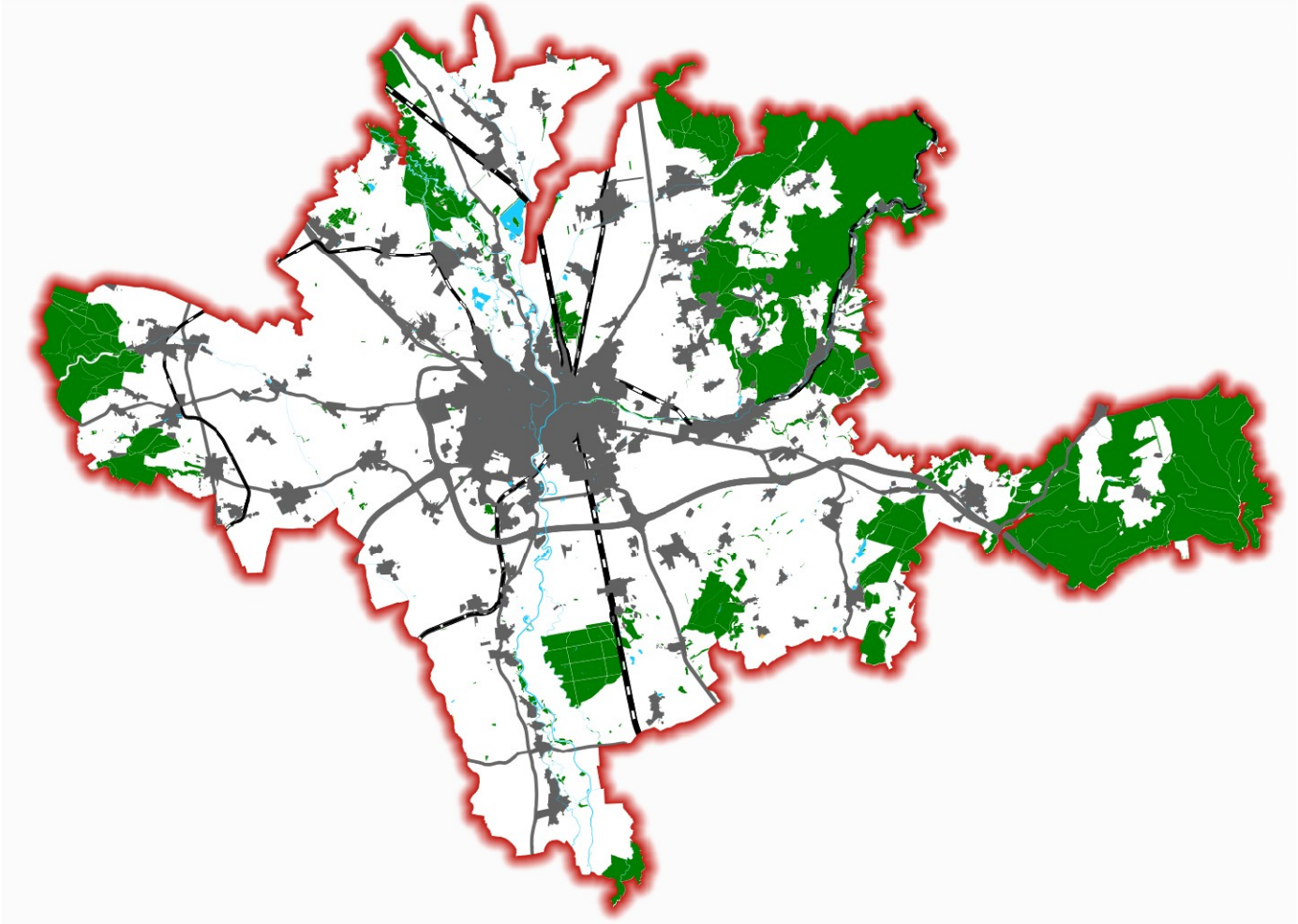
Územně analytické podklady ORP Olomouc – IV. Aktualizace

Podklady pro rozbor udržitelného rozvoje území

Magistrát města Olomouce, odbor koncepce a rozvoje

prosinec 2016

PODKLADY PRO ROZBOR UDRŽITELNÉHO ROZVOJE ÚZEMÍ ORP OLOMOUC

Obsah

1. ÚVOD

1.1. Obsah územně analytických podkladů

1.2. Aktualizace územně analytických podkladů

1.3. Vymezení řešeného území

2. ZJIŠTĚNÍ STAVU ÚZEMÍ

2.1. Použité podklady pro zjištění stavu území

3. VYHODNOCENÍ STAVU ÚZEMÍ

3.1. HORNINOVÉ PROSTŘEDÍ A GEOLOGIE

3.1.1. Geologické poměry

3.2. VODNÍ REŽIM

3.2.1. Hydrogelogické poměry

3.2.2. Hydrogeologické rajony

3.2.3. Významné toky

3.2.4. Vymezení dílčích povodí

3.2.5. Povrchové vody - vodní útvary povrchových vod

3.2.6. Podzemní vody - vymezení útvarů podzemních vod

3.2.7. Vazby mezi vodními útvary a na vodní prostředí vázanými ekosystémy

3.2.8. Zranitelné oblasti

3.2.9. Rybné vody

3.2.10. Ramsarské mokřady

3.2.11. Oblasti vymezené pro ochranu stanovišť nebo druhů vázaných na vodní prostředí, včetně příslušných území NATURA 2000

3.2.12. Problematika sucha

3.2.13. Problematika povodní

3.2.13.1. Povodňové nebezpečí - Mapy povodňových rizik a povodňového nebezpečí

3.2.13.2. Mapa povodňového ohrožení – hodnocené úseky v ORP Olomouc

3.2.13.3. Mapa povodňového rizika

3.2.13.4. Citlivé objekty

3.2.14. Povodňové nebezpečí z přívalových srážek a míst omezujících odtokové poměry

3.2.14.1. Místa ohrožená přívalovou povodní

3.2.14.2. Místa omezující odtokové poměry

3.3. HYGIENA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

3.3.1. Užívání vod a dopady lidské činnosti na stav vod

3.3.2. Povrchové vody

3.3.2. 1. Bodové zdroje znečištění vod

3.3.2. .2. Plošné a difúzní zdroje znečištění

3.3.2. 3. Odběry povrchových vod

3.3.2. 4. Regulace odtoku vody

3.3.3. Podzemní vody

3.3.3.1. Bodové zdroje znečištění podzemních vod

3.3.3.2. Odběry podzemních vod

3.3.3.3. Těžba štěrkopísků

3.3.3.4. Opatření k dosažení cílů

3.3.4. Znečištění ovzduší

3.3.4.1. Emise

3.3.4.2. Imise

3.3.4.3. Integrovaný registr znečišťování životního prostředí (integrovaný registr znečišťování – IRZ)

3.3.5. Odpady

3.3.6.Radon

3.3.7. Staré ekologické zátěže v ORP Olomouc

3.4. OCHRANA PŘÍRODY A KRAJINY

3.4.1. Územní a obecná ochrana přírody a krajiny

3.4.2. Ráz krajiny

3.4.3. Geomorfologické poměry

3.5. ZEMĚDĚLSKÝ PŮDNÍ FOND A POZEMKY URČENÉ K PLNĚNÍ FUNKCÍ LESA

3.5.1. Zemědělský půdní fond

3.5.2. Ohrožení půdy

3.5.3. Pozemkové úpravy

3.5.4. Pozemky určené k plnění funkce lesa

3.6. VEŘEJNÁ DOPRAVNÍ A TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA

3.6.1. Dopravní infrastruktura

3.6.2. Technická infrastruktura

3.7. SOCIODEMOGRAFICKÉ PODMINKY

3.7.1. Velikostní kategorie obcí

3.7.2. Sídlení sytém

3.7.2.1. Postavení města Olomouce v hierarchizaci regionálních středisek ČR

3.7.2.2. Středisková skladba obcí ORP Olomouc

3.7.2.3. Spádovost obcí ORP Olomouc dle časové dostupnosti

3.7.3. Občanská vybavenost obcí ORP Olomouc

3.7.4. Venkovský prostor ORP Olomouc

3.7.4.1. Typologie venkovského prostoru

3.7.5. Sociodemografická struktura

3.7.5.1. Počet obyvatel

3.7.5.2. Pohyb obyvatel

3.7.5.3. Věková struktura obyvatel

3.8. BYDLENÍ

3.8.1. Domovní fond ORP Olomouc mezi dvěma sčítáními lidu domů a bytů

3.8.2. Intenzita bytové výstavby v obcích ORP Olomouc mezi dvěma sčítáními lidu domu a bytů

3.8.3. Intenzita bytové výstavby v obcích ORP Olomouc v letech 2011 – 2015

3.9. REKREACE

3.9.1. Druhé bydlení

3.9.1.1. Individuální rekreace

3.9.1.2. Druhé bydlení ve městě Olomouci

3.9.1.3. Druhé bydlení v ostatních obcích SO ORP Olomouc

3.9.2. Hromadná ubytovací zařízení v obcích ORP Olomouc

3.9.3. Přírodní potenciál cestovního ruchu v obcích ORP Olomouc

3.9.3.1. Každodenní přírodní rekreace

3.9.3.2. Krátkodobá a dlouhodobá přírodní rekreace

3.9.4. Kulturně-historický potenciálu cestovního ruchu v obcích ORP Olomouc

3.9.4.1. Každodenní kulturně-historická rekreace

3.9.4.2. Krátkodobá a dlouhodobá kulturně-historická rekreace

3.9.5. Komplexní hodnocení cestovního ruchu ORP Olomouc

3.10. HOSPODÁŘSKÉ PODMÍNKY

3.10.1. Ekonomická funkce

3.10.2. Všeobecně vzdělávací a vědecko výzkumná funkce

3.10.3. Kulturní a společenská funkce

3.10.4. Ekonomická aktivita obyvatelstva

3.10.4.1. Míra ekonomické aktivity v ORP Olomouc

3.10.4.2. Míra podnikatelské aktivity v obcích ORP Olomouc

3.10.5. Nezaměstnanost

3.10.6. Největší zaměstnavatelé a koncentrace pracovních míst v ORP Olomouc

3.10.7. Brownfields

3.10.7.1. Brownfields na území města Olomouce

3.10.7.2. Brownfields v obcích SO ORP Olomouc

4. HODNOTY ÚZEMÍ

4.1. Hodnoty přírodní s legislativní ochranou

4.1. 1. Územní ochrana přírody a krajiny v ORP Olomouc

4.1.2. Obecná ochrana přírody a krajiny v ORP Olomouc

4.1.3. Významné krajinné prvky (VKP) na území ORP Olomouc

4.1.4. Památné stromy

4.1.5. Přírodní park

4.1.6. Ostatní ochrana přírody a krajiny vyplývající z mezinárodních smluv

4.2. Ostatní přírodní hodnoty území významné pro území ORP Olomouc

4.2.1. Městské parky

4.2.2. Zemědělský půdní fond.

4.2.3. Vodní zdroje

4.3. Kulturní hodnoty – památkový fond a památková ochrana

4.3.1. Památkový fond

4.3.2. Území s archeologickými nálezy

4.4. Ostatní historické a architektonické hodnoty

4.4.1. architektonicky cenné stavby

4.4.2. Významné události

4.4.3. Vyhlídkové body

4.5. ***Urbanistická hodnota sídel***

4.5.1. Sídelní struktura

4.5.2. Sídla a jejich půdorysné formy v ORP Olomouc

4.5.3. Kategorizace sídel dle urbanistické hodnoty

4.5.4. Principy ochrany hodnot

4.5.5. Současné hlavní urbanistické problémy v obraze sídel

4.6. Ochrana a rozvoj struktury zástavby jako jedné z nejvýznamnějších hodnot v území

4.6.1. Urbanistické zásady jednotné pro všechny půdorysné typy sídel

4.6.2. Urbanistické zásady pro sídla s návesní lokací

4.6.3. Urbanistické zásady pro lánové lineární a ulicové vsi

4.6.4. Příklady ochrany a rozvoje stávající urbanistické struktury

5. POPIS GRAFICKÉ ČÁSTI

5.1. VÝKRES HODNOT ÚZEMÍ

5.2. VÝKRES LIMITŮ VYUŽITÍ ÚZEMÍ

5.3. VÝKRES ZÁMĚRŮ NA PROVEDENÍ ZMĚN V ÚZEMÍ

5.4. VÝKRES PROBLÉMŮ K ŘEŠENÍ V ÚPD

1. ÚVOD

Územně analytické podklady se zpracovávají podle zákona č. 183/2006 Sb. (Stavební zákon) a jeho prováděcí vyhlášky č. 500/2006 Sb. (O územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti), ve znění pozdějších předpisů.
Územně analytické podklady správního území obce s rozšířenou působností Olomouc byly pořízeny v červenci 2008 dodavatelsky firmou KNESL+KYNČL s.r.o jako projekt spolufinancovaný z prostředků Evropské unie, Evropského fondu pro regionální rozvoj. Aktualizace Územně analytických podkladů správního území obce s rozšířenou působností Olomouc jsou zajišťovány Odborem koncepce a rozvoje Magistrátu města Olomouce

1.1. Obsah územně analytických podkladů

Územně analytické podklady obsahují zjištění a vyhodnocení stavu a vývoje území, jeho hodnot, omezení změn v území z důvodu ochrany veřejných zájmů, vyplývajících z právních předpisů nebo stanovených na základě zvláštních právních předpisů nebo vyplývajících z vlastností území ("limity využití území"), záměrů na provedení změn v území, zjišťování a vyhodnocování udržitelného rozvoje území a určení problémů k řešení v územně plánovací dokumentaci.“ (§26 stavebního zákona)
Územně analytické podklady se skládají z textové a grafické části (vyhl. č. 500/2006) a jejich součástí jsou „Podklady pro rozbor udržitelného rozvoje území“ a „Rozbor udržitelného rozvoje území“ (RURÚ).

Podklady pro rozbor udržitelného rozvoje území

- Vyhodnocení stavu a vývoje území
- Hodnoty území
- Limity využití území
- Vyhodnocení záměrů na provedení změn v území

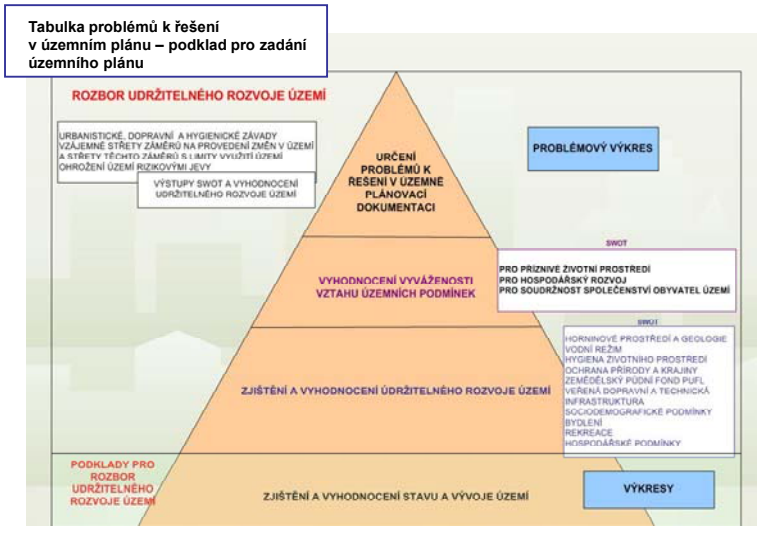
•Výkres hodnot území
•Výkres limitů využití území
•Výkres záměrů na provedení změn v území

Rozbor udržitelného rozvoje území (RURÚ)

- Vyhodnocení udržitelného rozvoje území
- Vyhodnocení vyváženosti vztahu územních podmínek pro tři pilíře udržitelného rozvoje
- Určení problémů k řešení v ÚPD

Problémový výkres

Schema rozboru udržitelného rozvoje území (RURÚ)

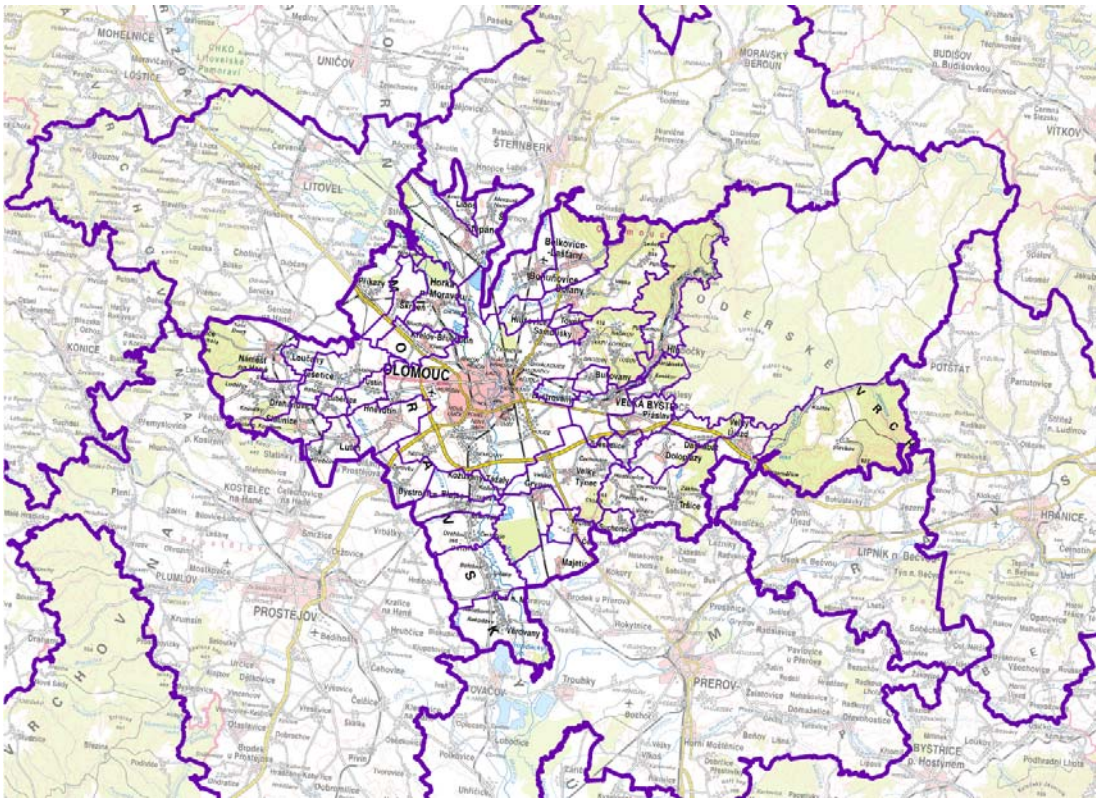
1.2. Aktualizace územně analytických podkladů

Aktualizace ÚAP je právně ukotvena v § 28 odst. 1,2,3) Stavebního zákona v platném znění. ÚAP jsou dle stavebního zákona aktualizovány dvojstupňově – průběžnou aktualizací a úplnou aktualizací. Průběžná aktualizace je proces udržování podkladů pro rozbor udržitelného rozvoje území. Tento proces probíhá neustále a má především podobu zapracovávání údajů o území dodaných poskytovateli i aktualizace údajů z vlastních šetření ÚÚP. V dvouletých cyklech potom probíhá druhý stupeň - úplná aktualizace ÚAP, tedy i aktualizace rozboru udržitelného rozvoje území a dávkové doplnění údajů o území.

1.3. Vymezení řešeného území

Předmětem řešení územně analytických podkladů je správní území obce s rozšířenou působností (ORP) statutárního města Olomouce. Pod správu SO ORP Olomouc k 1. 1. 2016 spadá 45 obcí z nichž jedna obec má statut města (Velká Bystřice), další tři obec mají statut městyse a to Dub nad Moravou, Náměšť na Hané a Velký Újezd. Dalších 41 obcí má statut obce, přičemž obec Hlubočky má zároveň i statut obce s pověřeným obecním úřadem. K SO ORP Olomouc byla nově přičleněna obec Kozlov, která jako samostatná obec vznikla ke dni 1. ledna 2016 na základě zákona č. 15/2015 Sb. (zákon o zrušení vojenského újezdu Brdy, o stanovení hranic vojenských újezdů, o změně hranic krajů a o změně souvisejících zákonů), vyjmutím území z Vojenského výcvikového prostoru Libavá. Celková plocha území ORP Olomouc 581, km^2 a k 31. 12. 2015 zde žilo celkem 163 593 obyvatel. K 1.1.2016 přibylo 273 obyvatel obce Kozlov, takže k 1.1.2016 žilo v ORP Olomouc 163 866 obyvatel. Území ORP Olomouc je součástí Olomouckého kraje, město Olomouc je zároveň krajským městem s rozlohou 103,3 km^2 a 100 154 obyvateli.

Řešené území navazuje na správní obvody obcí s rozšířenou působností Šternberk, Litovel, Prostějov, Přerov a Lipník nad Bečvou, východní hranici tvoří vojenský újezd Libavá.

Poloha ORP Olomouc;, podkladová data ČÚZK

2. ZJIŠTĚNÍ STAVU ÚZEMÍ

2.1. Použité podklady pro zjištění stavu území

Pro zpracování a prezentaci grafické části ÚAP byly využity tyto mapové podklady:
Katastrální mapy, a to:

- digitální katastrální mapy (DKM) a katastrální mapy digitalizované (KMD) poskytnuté ČÚZK
- Účelová katastrální mapa (ÚKM) poskytnutá KÚOK

Značná část území ORP Olomouc je pokryta digitálními mapami – DKM či digitalizovanými dle „nového“ postupu jako KMD. Jen malá část území je pokryta mapami digitalizovanými KM-D či UKM.

Přehled k.ú. v nichž jsou k dispozici pouze tyto podklady je uveden níže v tabulce

KM-D – katastrální mapa digitalizovaná	
k.ú.	**Obec**
Přáslavice u Olomouce	Přáslavice
Zákřov	Tršice

UKM – účelová katastrální mapa	
k.ú.	**obec**
Hynkov	Příkazy

Nadřazená územně plánovací dokumentace a územně plánovací podklady
Součástí dat poskytovaných KÚOK jsou relevantní údaje ze zásad územního rozvoje olomouckého kraje a z územně plánovacích podkladů pořizovaných OSR KÚOK.
ÚPD obcí
Pro zpracování III.aktualizace ÚAP byla využita aktuální dostupná ÚPD obcí v ORP. Potřebné údaje z ÚPD obcí byly většinou zpracovány obdobně jako rastrové údaje o území. Případně, byly využita vektorová podoba územních plánů či jejich změn. V rámci aktualizace byly plošně překontrolovány všechny údaje přebírané z ÚPD obcí.

Údaje o území
Dle §27 odst. 2) zákona 183/2006 Sb. ve znění pozdějších předpisů „Územně analytické podklady pořizuje příslušný pořizovatel na základě průzkumů území a na základě údajů o území, kterými jsou informace nebo data o stavu území, o právech, povinnostech a omezeních, která se váží k určité části území, například ploše, pozemku, přírodnímu útvaru nebo stavbě, a která vznikla nebo byla zjištěna zejména na základě právních předpisů a dále informace nebo data o záměrech na provedení změny v území; údaje o území zahrnují i informace o jejich vzniku, pořízení, zpracování, případném schválení nebo nabytí platnosti a účinnosti (dále jen "údaje o území"). Podkladem pro pořízení územně analytických podkladů může být i technická mapa.“
Údaje o území jsou nezbytnou součástí pro vytvoření ÚAP. Údaj o území obsahuje textovou část, grafickou část a dále informace o jeho vzniku, pořízení, zpracování, případném schválení nebo nabytí účinnosti (dále jen "pasport údaje o území"). Textová část údaje o území obsahuje popis údaje o území, grafická část obsahuje zobrazení údaje o území včetně použitého měřítka a legendy. Správnost poskytnutého údaje o území se potvrzuje v pasportu údaje o území, jehož obsah je stanoven v příloze č. 2 vyhl.500/2006. Minimální seznam jevů, které tvoří údaje o území je taxativně vymezen v příloze č.1 části A vyhlášky č 500/2006.
Dle §27 odst. 3) zákona 183/2006 Sb. ve znění pozdějších předpisů „údaje o území poskytuje pořizovateli orgán veřejné správy, jím zřízená právnická osoba a vlastník dopravní a technické infrastruktury (dále jen "poskytovatel údajů") především v digitální formě bezodkladně po jejich vzniku nebo po jejich zjištění, přitom zodpovídá za jejich správnost, úplnost a aktuálnost. Tyto údaje o území může pořizovatel použít jen pro územně plánovací činnost, založení a vedení technické mapy a pro činnost projektanta územně plánovací dokumentace a územní studie.“

Dle §27 odst. 4) zákona 183/2006 „Vlastník technické infrastruktury poskytuje úřadu územního plánování v grafickém vyhotovení polohopisnou situaci technické infrastruktury dokončené a zkolaudované po dni nabytí účinnosti tohoto zákona v souřadnicovém systému Jednotné trigonometrické sítě katastrální18) v měřítku katastrální mapy, případně v měřítku podrobnějším. U technické infrastruktury dokončené a zkolaudované přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona poskytne polohopisné údaje v jemu dostupném systému, pokud tento zákon nestanoví jinak.“

Vlastní průzkum území

Průběžně jsou aktualizovány jevy, které ÚÚP získává vlastním průzkumem území podle zjištění pracovníků ÚÚP. (např. pro aktualizaci základních funkčních ploch byly využity změny územně plánovacích dokumentací jednotlivých obcí, dostupné jak v analogické tak digitální podobě, pro stanovení hodnoty zachovalosti historické struktury obcí byly využity mapy stabilního katastru)

Průzkumy, statistická data a další zdroje

- data ze Českého statistického úřadu (veřejná databáze ČSÚ, výsledky SLDB 2011)
- data Úřadu práce České republiky – krajské pobočky v Olomouci
- analýzy, průzkumy a rozbory pro ÚPD obcí
- průzkum hodnot zachovalosti historické struktury zástavby pomocí map stabilního katastru a vlastní terénní šetření
- průzkum občanské vybavenosti sídel (bakalářská práce + vlastní terénní šetření)
- Atlas krajiny České Republiky vydaný Ministerstvem životního prostředí ČR a Výzkumným ústavem Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví (stanovení „Půdorysné typy sídel“, „Typy současné krajiny“, „Typy krajinného rázu“
- Architektonická a urbanistická rukověť - územní studie Šumava
- Diplomové a bakalářské práce Katedry geoinformatiky a Katedry geografie Univerzity Palackého v Olomouci.

Zapracování údajů o území

Zapracování údajů o území probíhá v jednotném datovém skladu ÚAP Olomouckého kraje vytvořeného jako součást projektu DMVS.
V rámci tohoto projektu bylo vytvořeno datového úložiště údajů o území (definovaných stavebním zákonem) s dálkovým logovaným přístupem pro pořizovatele ÚAP v Olomouckém kraji, které slouží pro pravidelnou aktualizaci ÚAP pro správní obvody obcí s rozšířenou působností (dále ÚAP obcí) a ÚAP pro území kraje (dále ÚAP kraje), evidenci pasportů údajů o území (definovaných stavebním zákonem) a dalších metadat, k využívání údajů o území pro potřeby územního plánování v Olomouckém kraji včetně zpřístupnění aktuálního stavu ÚAP veřejnosti (v souladu s požadavky stavebního zákona) a výdeje dat ÚAP zpracovatelům ÚPD.
Aktuální data (výkresy) jsou veřejnosti přístupné na adrese http://uap.kr-olomoucky.cz/dmvs-gateway/.

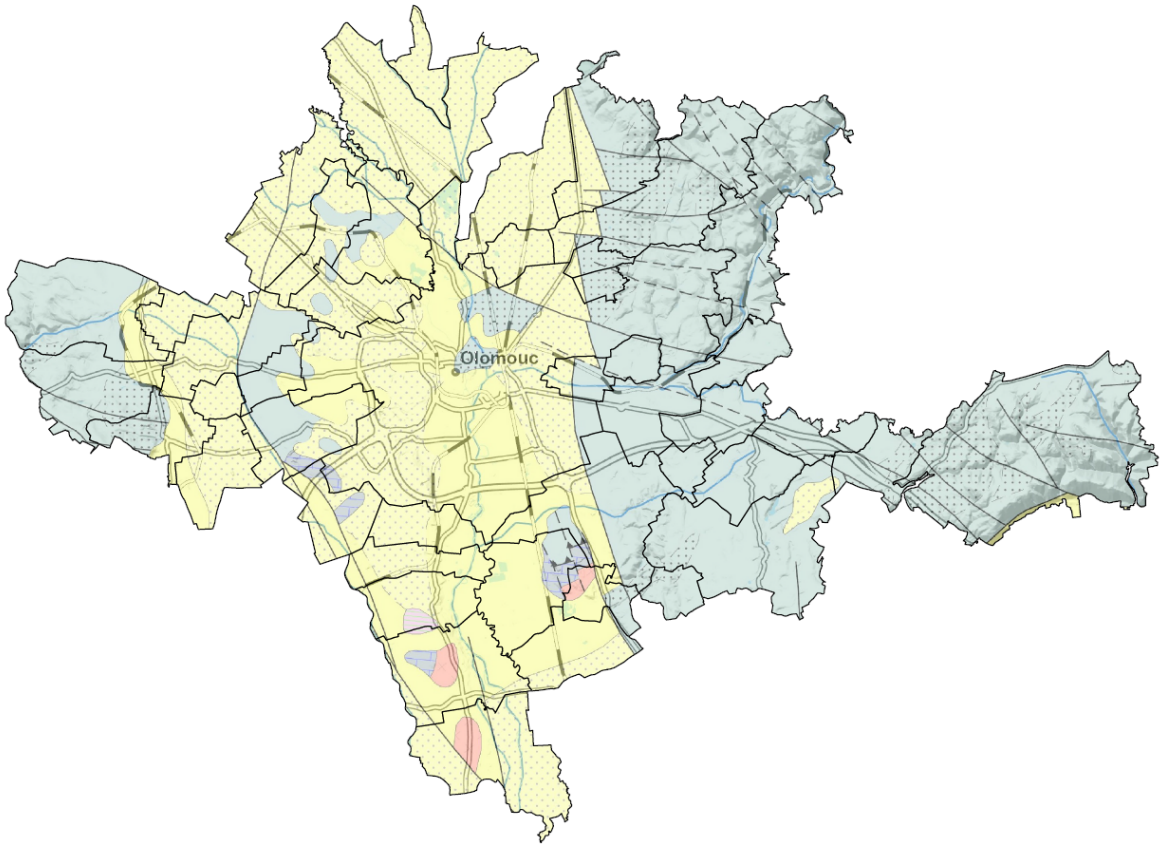
3. VYHODNOCENÍ STAVU ÚZEMÍ

Z důvodů provázanosti podkladů pro rozbor udržitelného rozvoje území s následným rozborem udržitelného rozvoje je vyhodnocení stavu území zpracováno dle tematického členění

3.1. HORNINOVÉ PROSTŘEDÍ A GEOLOGIE

3.1.1. Geologické poměry

Geologická mapa ORP Olomouc 1:500 000

Český masiv, Karpaty – pliocén

písky, štěrky, jíly

Český masiv
spodní karbon

droby často masivní, podřízeně břidlice

retrográdně metamorfované ruly a migmatity

předvarijská intruziva

biotitické a dvojslídné granity a granodiority, místy deformované a metamorfované

Alpsko-karpatské čelní pánve a vnitrohorské pánve
Střední miocén (spodní baden)

jíly, vápnité jíly ("tégl"), podřízeně písky, štěrky a řasové vápence

spodní karbon

převážně laminované břidlice

devon-spodní karbon

vápence, dílem slabě metamorfované

prekambriuma nebo paleozoikum

Zdroj dat: Česká geologická služba, MMOL-OKR, CÚZK

Na území ORP Olomouc se prolínají obě základní geologické jednotky České republiky – Český masiv a Západní Karpaty. Západní Karpaty (Vnější západní Karpaty – Karpatské předhlubně), tvoří geologické podloží Hornomoravského úvalu, který prochází centrální částí ORP ve směru SZ-JV. Český masiv vstupuje do ORP svojí Moravskoslezskou oblastí (Moravskoslezské paleozoikum) pouze na západní a východní částí území a jako drobná tělesa granitoidů v okolí Olomouce.

Český masiv - Moravskoslezské paleozoikum

Na západě ORP zasahuje Český masiv v oblasti Zábřežské vrchoviny jako tzv. drahanský kulm (Náměšť na Hané, Drahanovice, Slatinice) na východě pak jako jesenický kulm v části Nízkého jeseníku (Bělkovice-Lašťany, Dolany, Hlubočky, Mrsklesy, Přáslavice, Svésedlice, Daskabát, Doloplazy, Velký Újezd, Těšetice, Suchonice, Velký Týnec).Moravskoslezské paleozoikum (tzv. moravskoslezský devon a spodní karbon -kulm) je tvořeno prvohorními zvrásněnými, nemetamorfovanými, převážně usazenými horninami, které zde reprezentují především břidlice, droby, křemence, vápence. Podklad paleozoických souborů v moravskoslezské oblasti tvoří na většině území metamorfózou postižené granitoidy a zbytky jejich pláště označované jako brunovistulikum. Tato jednotka vystupuje na povrch v podobě malých výskytů v okolí Olomouc, jejich povrchové výchozy byly zařezeny mezi významné geologické lokality:

- geologická lokalita „Na skále u Hněvotína“ (Česká geologická služba - ID 1703)
- geologická lokalita Baba, žernůvky (Česká geologická služba ID 1535)
- Tučapská skalka (Česká geologická služba ID 1687)

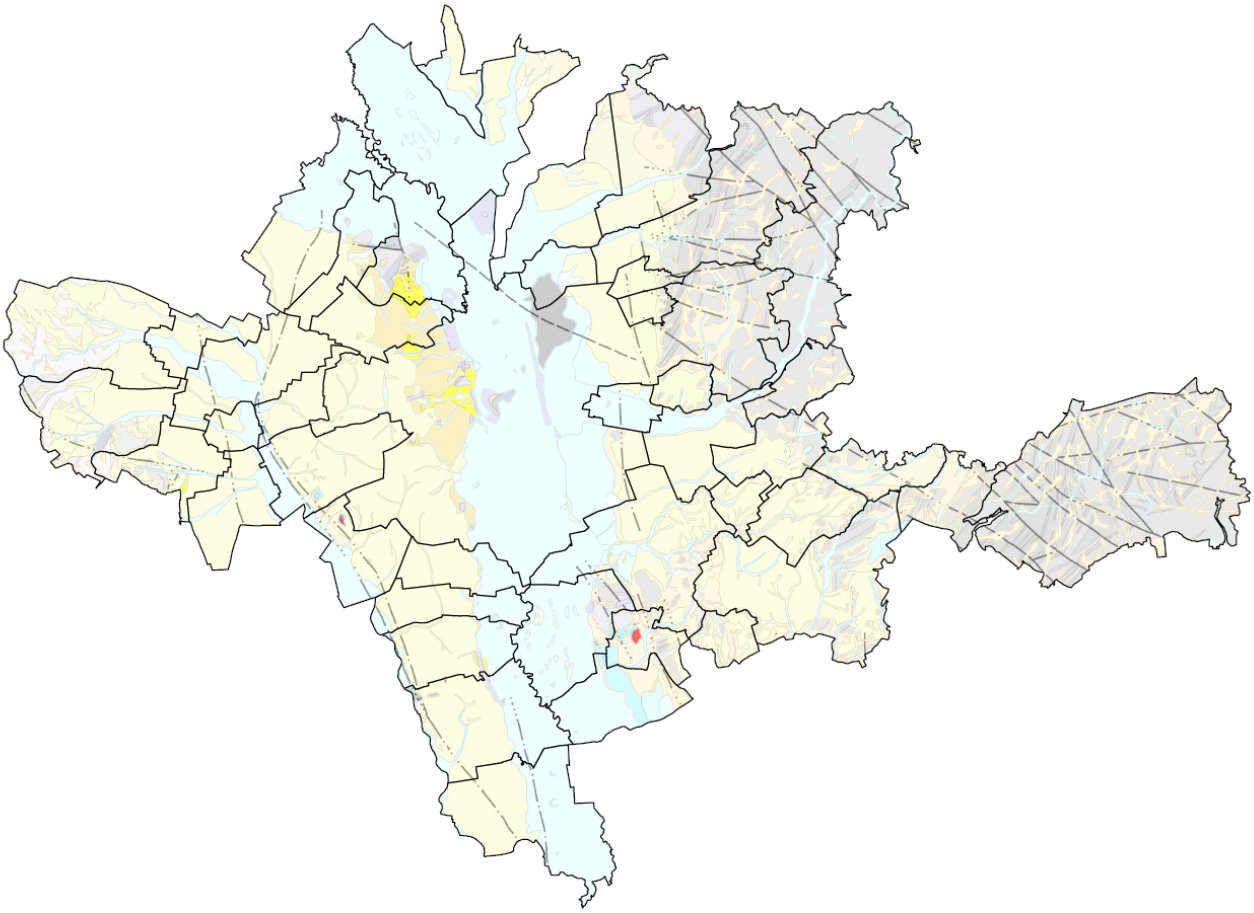
Vnější Západní Karpaty - Karpatské předhlubně

Prostor Karpatské předhlubně byl v neogénu, zejména jeho spodním oddílu – miocénu , vyplňován mocnými, sedimenty (vápnité jíly – tégly s vložkami jílovitých písků). Proto je dnešní Hornomoravský úval převážně vyplněn neogénními a kvartérními sedimenty jako jsou hlíny, spraše, štěrky a písky.Stavba vnějších Západních Karpat odráží mnohem markantnější závislost na tektonické stavbě, než je tomu u jednotek Českého masivu. Sedimentační prostor Karpatské předhlubně byl během pliocénu zúžen poklesovými zlomy směru SZ-JV (tzv. poruchové pásmo Hané) v jejichž důsledku došlo ke vzniku dílčích tektonických struktur podélného a příčného směru. Tektonicky omezené podélné struktury tvoří v ORP olomoucký příkop, hněvotínsko-olomoucká hrást a lutínský příkop. V příčném směru je zde patrné rozdělení na kosířsko-tršickou elevaci.

Povrchové výchozy starších hornin (viz. Moravskoslezské paleozoikum) jsou soustředěny do hněvotínsko-olomoucké hrásti, kterou tvoří seskupení dílčích ker vyzdvižených na konci pliocénu. Součástí hněvotínsko-olomoucké hrásti je i vyvýšenina budovaná spodnokarbonskými horninami kulmu. Na tomto výchozu, kulminujícím v prostoru Žerotínova a Václavského náměstí, leží historické jádro Olomouce.

Díky těmto geologickým podmínkám se nachází v ORP množství významných ložisek stavebních surovin ale i problémy související s těžbou.

Geologická mapa ORP Olomouc 1:50 000

KENOZOIKUM
kvartér
navážka, halda, výsypka, odval
nivní sediment
smíšený sediment
slatina, rašelina, hnilokal
písčito-hlinitý až hlinito-písčitý sediment
kamenitý až hlinito-kamenitý sediment
spraš a sprašová hlína
sediment deluvioeolický
písek, štěrk
písek hlinitý až jíl písčitý

PALEOZOIKUM
karbon
jílovité břidlice, prachovce, droby
jílovité břidlice, prachovce, droby
droby

DEVON, KARBON
vápence, brekcie

DEVON
vápence a dolomity
arkózy, slepence

PROTEROZOIKUM
neoproterozoikum
leukokrátní granit
biotitický granit až granodiorit
biotitický diorit, mylonitizovaný

KENOZOIKUM
neogén
pestré písky, štěrky, silty, jíly, pestré jíly
vápnitý jíl (tégl), místy s polohami písků
klastika - písky, štěrky se zpevněnými polohami pískovce, slepence

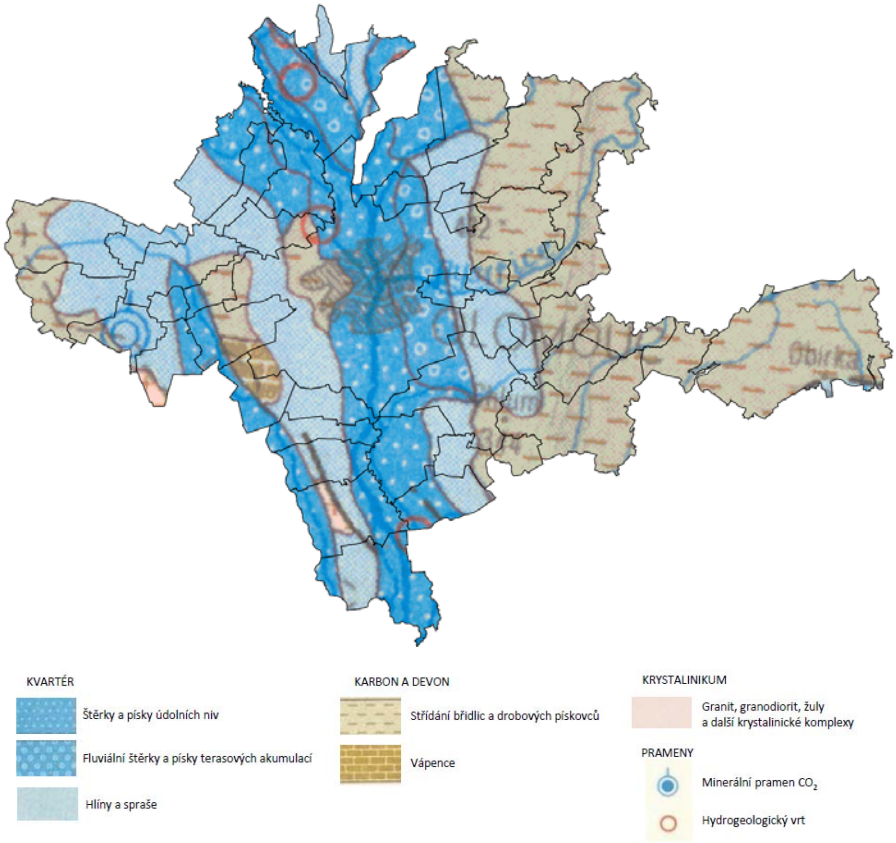
NEOGÉN, KVARTÉR
štěrk písčitý

Zdroj dat: Česká geologická služba, MMOL-OKR, CÚZK
Podrobné informace na https://geoportal.gov.cz

3.2. VODNÍ REŽIM

3.2.1. Hydrogelogické poměry

Hydrogeologická mapa ORP Olomouc 1:200000

Zdroj dat: Česká geologická služba, MMOL-OKR, CÚZK

Z hydrologického hlediska leží celé území ORP Olomouc ve střední části oblasti povodí Moravy a lze zde rozlišit několik hydrogeologicky odlišných oblastí podmíněných geologickou stavbou . Jsou to západní, jesenická a beskydsko-karpatská oblast.

Západní oblast tvoří západní část povodí hlavního toku Moravy. Vyplňují ji převážně pahorkatiny a vrchoviny Českomoravské vrchoviny (Zábřežská vrchovina) s převládajícím podložím krystalických břidlic nebo křídy, devonu a kulmu. Tyto horniny s relativně nízkým zvětralinovým pláštěm prakticky nemají průlinovou propustnost a neobsahují významné akumulace podzemních vod. Výjimku tvoří devonské vápence, v nichž dochází k charakteristickým akumulacím krasových vod - přestože plošné rozšíření na povrchu území je malé. Roční úhrny srážek v této západní části oblasti povodí Moravy převážně klesají pod 600 mm. V souladu s tím klesají hodnoty specifického odtoku i pod 3 l. s^{-1}. km^{-2}.

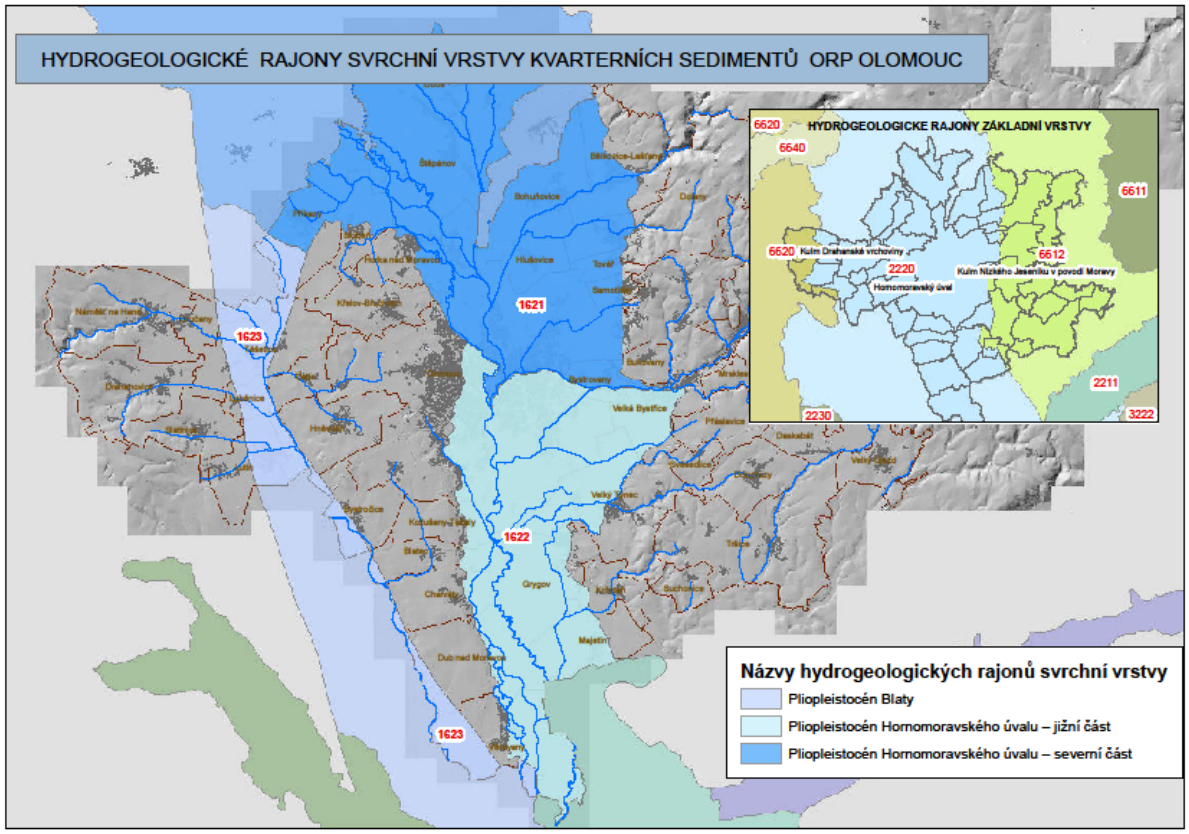
Oblast jesenická vyplňuje pramennou část oblasti povodí Moravy a povodí levostranných přítoků až po Bečvu. Rovněž horniny této oblasti nepředstavují vhodné prostředí pro akumulace podzemních vod. Roční úhrny srážek překračují 650 mm. V dobře zalesněné oblasti Jeseníků přesahují specifické odtoky i 10 l. s^{-1}. km^{-2} a směrem k Hornomoravskému úvalu klesají pod 5 l. s^{-1}. km^{-2}.

Beskydsko-karpatská oblast

vyplňuje východní část oblasti povodí Moravy. Podloží v této oblasti tvoří převážně flyšové horniny Vnějších Západních Karpat. Roční úhrny srážek zde překračují 600 mm. V souladu s rozložením srážek a morfologickými poměry klesá specifický odtok z extrémních hodnot nad 20 l. s^{-1}. km^{-2} až pod 3 l. s^{-1}. km^{-2} v Dolnomoravském úvalu. Zalesnění nestačí upravovat nepravidelné odtoky, které jsou pro flyš charakteristické, protože jeho horniny mají propustnost omezenu flyšovým charakterem souvrství - soustavným výskytem pelitických vložek. Pouze kvartérní a některé křídové a terciérní klastické sedimenty obsahují významnější akumulace průlinové podzemní vody (jsou předmětem legislativní ochrany - CHOPAV kvartér řeky Moravy). Na území karpatské předhlubně se vyskytují rovněž minerální vody bez juvenilní složky s obsahem sirovodíku v sedimentech neogenního stáří. Výskyty těchto minerálních vod byly zjištěny například ve Slatinicích u Olomouce a ve Skalce u Prostějova.

3.2.2. Hydrogeologické rajony

Hydrogeologická rajonizace se v ČR používá již více než 40 let a hydrogeologické rajony jsou základní jednotky pro bilanci množství podzemních vod.Evidence obsahuje údaje o územním vymezení a charakteristikách hydrogeologických rajonů v ČR. Hydrogeologické rajony jsou vodním zákonem definovány jako území s obdobnými hydrogeologickými poměry, typem zvodnění a oběhem podzemní vody. Hydrogeologický rajón tvoří jeden nebo více kolektorů (kolektorem se rozumí horninová vrstva nebo souvrství hornin s dostatečnou propustností, umožňující významnou spojitou akumulaci podzemní vody nebo její proudění či odběr). Podle své pozice se hydrogeologické rajóny rozdělují do svrchní vrstvy kvartérních sedimentů a coniaku, základní vrstvy a hlubinné vrstvy bazálního křídového kolektoru.

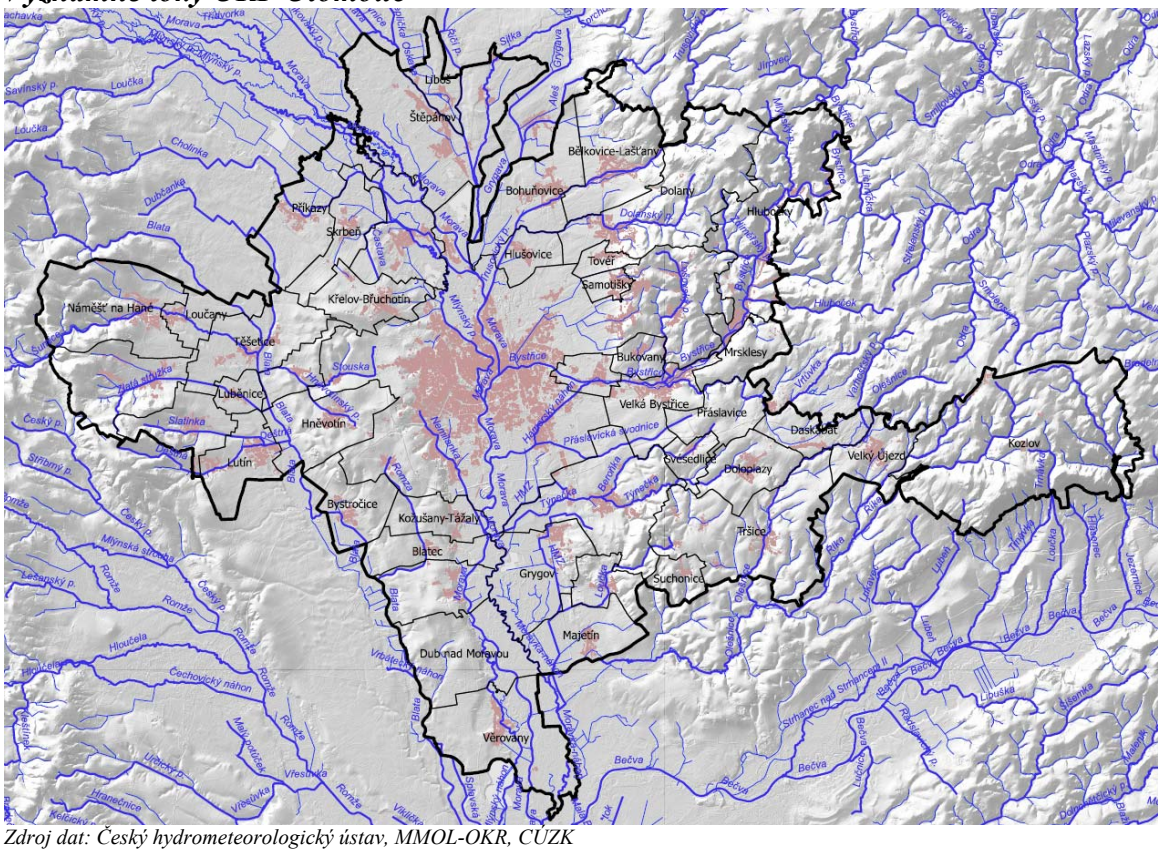

Zdroj dat: MMOL-OKR, CÚZK

Hydrogeologické rajóny jsou zjednodušeně vyjádřeny plochami v těchto třech horizontálních vrstvách. Hydrogeologické rajony jsou složeny z jednoho či více útvarů podzemních vod. Hydrogeologické rajóny se evidují v rozsahu údajů o jejich územní identifikaci, názvu, číselném identifikátoru pozici a názvu mezinárodní oblasti povodí, ke které příslušejí. Údaj o příslušném správci povodí je jednoznačně určen pro útvary podzemních vod, ze kterých je rajon složen. Aktuální vymezení hydrogeologických rajonů je určeno vyhláškou č. 5/2011 Sb., o vymezení hydrogeologických rajonů a útvarů podzemních vod, způsobu hodnocení stavu podzemních vod a náležitostech programů zjišťování a hodnocení stavu podzemních vod.

3.2.3. Významné toky

Hlavním tokem ORP Olomouci a zároveň i oblasti povodí Moravy je řeka Morava protékající taktéž městem Olomouc.

Významné toky ORP Olomouc

Zdroj dat: Český hydrometeorologický ústav, MMOL-OKR, ČÚZK

Nejvýznamnějším tokem celé oblasti je stejnojmenná páteřní řeka Morava, která pramení pod Králickým Sněžníkem (1 423 m n. m.) s pramenem ve výšce cca 1 370 m n. m. Protéká přes Mohelnickou brázdu nejprve Hornomoravským a pak Dolnomoravským úvalem, Litovelským Pomoravím. Pod Olomoucí se stéká se svým největším levobřežním přítokem – řekou Bečvou. Morava je nejdelší moravskou řekou vůbec, je levostranným přítokem Dunaje, do kterého se vlévá na hranicích Slovenska a Rakouska po Děvínem.

Hlavní pramennou oblast představují Jeseníky. Toky patří k vrchovino-nížinné oblasti. Toky mají zřejmou převahu vodnosti v zimním a jarním období (nad 60 % celoročního odtoku), kdy se na napájení vodních toků podílí voda z dešťových či sněhových srážek.

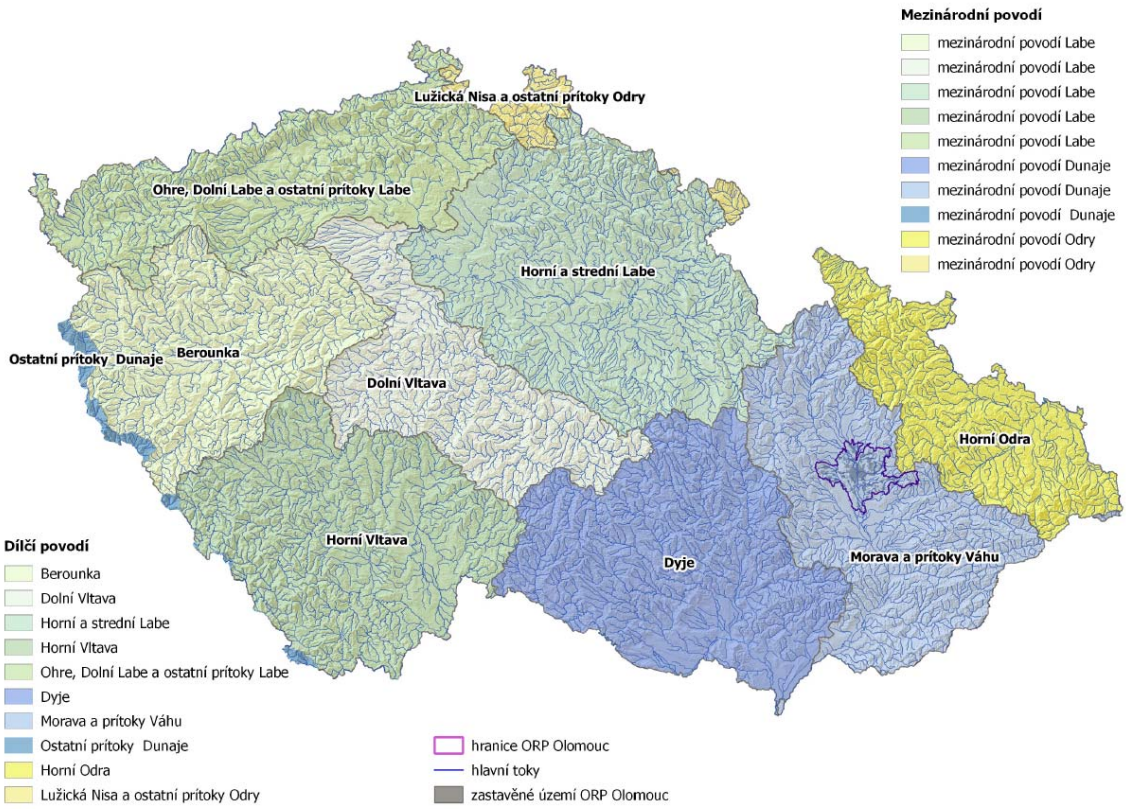
Další informace: http://hydro.chmi.cz/ismnozstvi

3.2.4. Vymezení dílčích povodí

Česká republika je rozdělena na 10 dílčích povodí.

Dílčí povodí Moravy a přítoků Váhu v její východní části, představuje pramennou část mezinárodního povodí Dunaje patřící k úmoří Černého moře a jejím správcem je Povodí Moravy, s.p. Část dílčího povodí je v území spravovaném Povodím Odry, s.p.
ORP Olomouc leží převážně v Dílčím povodí Moravy a přítoků Váhu. Okrajově do ORP zasahuje Dílčí povodí Horní Odry

Mezinárodní a dílčí povodí České republiky

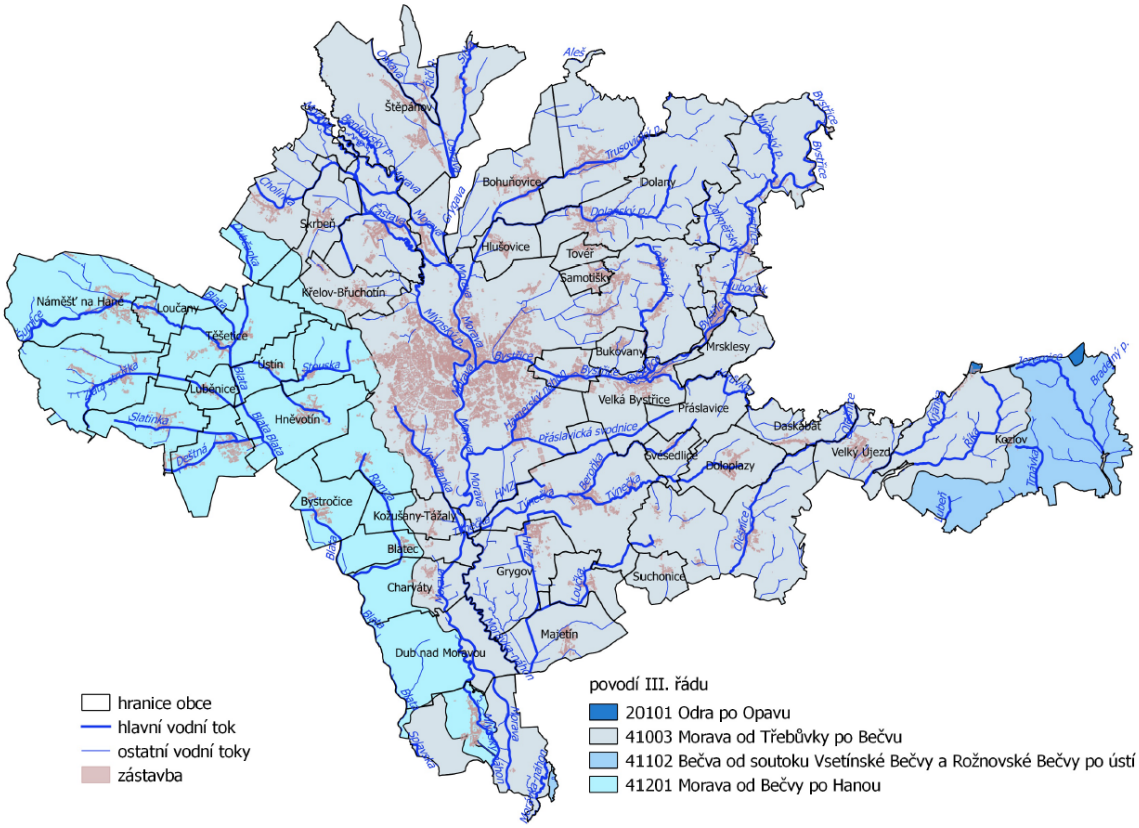

Zdroj dat: http://eagri.cz/public/web/mze/voda/aplikace/oblasti-povodi.html, MMOL-OKR, CÚZK

Struktura dílčího povodí (III.řádu) Moravy a přítoků Váhu v ORP Olomouc podle čísla hydrologického pořadí:
4-10-03 : Morava od Třebůvky po Bečvu
4-12-01 : Morava od Bečvy po Hanou
4-11-02: Bečva od soutoku Vsetínské Bečvy a Rožnovské Bečvy po ústí (jihovýchod obce Věrovany)

Dílčí povodí Horní Odry:
2-01-01: Odra po Opavu (okrajově v severní části obce Kozlov)

Dílčí povodí III. řádu v ORP Olomouc

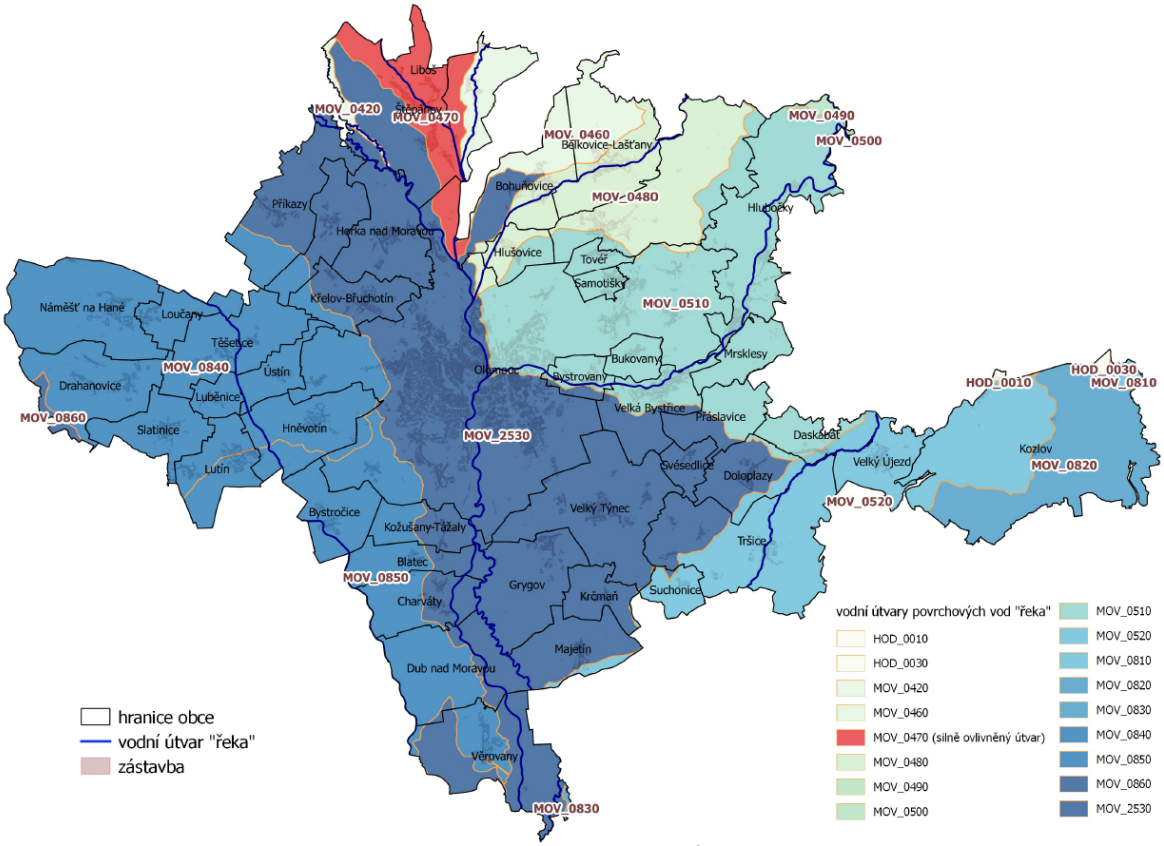

Zdroj dat: ČHMÚ, MMOL-OKR, CÚZK

Podkladem pro zpracování následujících kapitol byl Plán dílčího povodí Moravy a přítoků Váhu 2016-2021 – vodohospodářské charakteristiky.
http://pop.pmo.cz/download/web_PDP_Morava_kraje/index.html

3.2.5. Povrchové vody - vodní útvary povrchových vod

Pro potřeby popisu a hodnocení stavu vod a návrhů opatření ke zlepšení současného stavu vod jsou jednotlivé oblasti povodí rozděleny na vodní útvary, které jsou základními jednotkami vodohospodářského plánování.
Vodní útvar definuje „vodní zákon“ jako vymezené významné soustředění povrchových nebo podzemních vod v určitém prostředí charakterizované společnou formou výskytu nebo společnými vlastnostmi vod a znaky hydrologického režimu. Útvary povrchových vod se dělí do dvou kategorií:
– „řeka“,
– „jezero“ (v ORP Olomouc se nevyskytuje)

Útvary povrchových vod kategorie „řeka“ v ORP Olomouc

Zdroj dat: Plán dílčího povodí Moravy a přítoků Váhu 2016-2021, MMOL-OKR, CÚZK

Útvary povrchových vod kategorie řeka v ORP Olomouc

ID vodního útvaru	Název VÚ	Páteřní tok
HOD_0010	Odra od pramene po Libavský potok	Odra
HOD_0030	Odra od toku Libavský potok po tok Budišovka	Odra
MOV_0420	Benkovský potok (Písečné) od pramene po ústí do toku Morava	Benkovský potok (Písečné)
MOV_0460	Sitka (Huzovka) od toku Sprchový potok po ústí do toku Oskava	Sitka (Huzovka)
MOV_0470	Oskava od toku Oslava po ústí do toku Morava	Oskava
MOV_0480	Trusovický potok (Trusovka) od pramene po ústí do toku Morava	Trusovický potok (Trusovka)
MOV_0490	Bystřice od pramene po tok Lichnička	Bystřice
MOV_0500	Lichnička od pramene po ústí do Bystřice	Lichnička
MOV_0510	Bystřice od toku Lichnička po ústí do toku Morava	Bystřice
MOV_0520	Olešnice (Kokorka) od pramene po ústí do toku Morávka-náhon	Olešnice (Kokorka)
MOV_0840	Blata od pramene po tok Deštná včetně	Blata
MOV_0810	Velička od pramene po ústí do toku Bečva	Velička

MOV_0820	Bečva od toku Opatovický potok po tok Lučnice včetně	Bečva
MOV_0830	Bečva od toku Lučnice po ústí do toku Morava	Bečva
MOV_0840	Blata od pramene po tok Deštné	Blata
MOV_0850	Blata od toku Dešná po ústí do toku Morava	Blata
MOV_0860	Romže od pramene po soutok s tokem Hučela	Romže
MOV_2530	Morava od toku Třebůvka po tok Bečva	Morava

Umělé a silně ovlivněné útvary povrchových vod

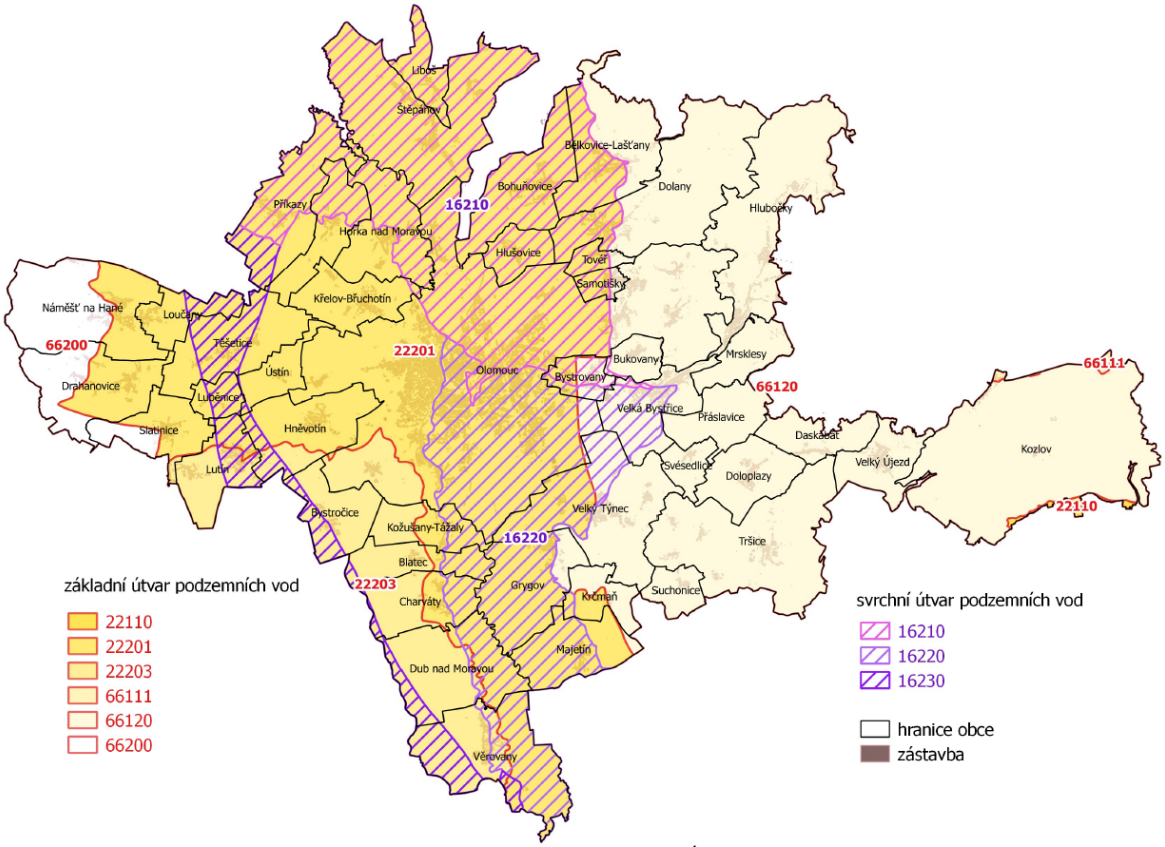
V dílčím povodí Moravy a přítoků Váhu není žádný vodní útvar vymezen jako vodní útvar umělý. Silně ovlivněný vodní útvar (HMWB) je útvar povrchové vody, který v důsledku fyzických změn způsobených lidskou činností má podstatně změněný charakter, přičemž změny jeho morfologických a hydrologických charakteristik jsou trvalé. Pro silně ovlivněné vodní útvary je cílem ochrany vod dosažení tzv. dobrého ekologického potenciálu (GEP). U těchto útvarů jsou hydromorfologické změny natolik významné, že nemohou dosáhnout dobrého ekologického stavu (GES). Na ostatní vodní útvary je pak nahlíženo jako na útvary přírodní (NWB), pro které platí cílové parametry a limity GES.
V ORP Olomouc byl vymezen jeden silně ovlivněný vodní útvar – MOV_0470 (Oskava od toku Oslava po ústí toku Morava). Účelem vymezení je chemický stav vodního útvaru.

3.2.6. Podzemní vody - vymezení útvarů podzemních vod

Útvar podzemních vod je vymezené soustředění podzemní vody v příslušném kolektoru nebo kolektorech. Kolektorem se rozumí horninová vrstva nebo souvrství hornin s dostatečnou propustností, umožňující významnou spojitou akumulaci podzemní vody nebo její proudění či odběr. Útvary podzemních vod se rozlišují podle umístění ve vrstvě horninového profilu na hloubkové svrchní, základní a hlubinné. Zjednodušeně jsou znázorněny plochami ve třech vrstvách hydrogeologických rajónů jako svrchní vrstvy (kvartérn sedimenty a coniak), základní (hlavní) vrstvy a hlubinné vrstvy (bazálního křídového kolektoru).
K útvarům podzemních vod jsou přiřazeny údaje o jejich územní identifikaci, názvu a číselném identifikátoru, dále také informace o hydrologickém rajónu, dílčím povodí, správci povodí a mezinárodní oblasti povodí, ke kterým útvary příslušejí, resp. v jejichž územní působnosti se nacházejí. Aktuální vymezení útvarů podzemních vod je určeno vyhláškou č. 5/2011 Sb., o vymezení hydrogeologických rajonů a útvarů podzemních vod, způsobu hodnocení stavu podzemních vod a náležitostech programů zjišťování a hodnocení stavu podzemních vod. Útvary podzemních vod jsou na rozdíl od útvarů povrchových vod často plošně velmi rozsáhlé a jejich velká rozloha znemožňuje dostatečně podrobné hodnocení jednotlivých vlivů a jejich dopadů na stav útvarů podzemních vod. Proto byla většina vodních útvarů rozdělena na menší pracovní jednotky. Vymezení útvarů podzemních vod respektuje vymezení hydrologických rajónů, což znamená, že jejich hranice nemusí respektovat hranice dílčího povodí, oproti tomu vymezení pracovních jednotek, až na výjimky, jsou v souladu s hranicemi mezi povodími povrchových vod.
Útvary podzemních vod jsou zpracovány do jednotlivých vrstev ležících nad sebou:

- *útvary podzemních vod - svrchní (kvartér, coniak)*
- *útvary podzemních vod - základní*
- *útvary podzemních vod - hlubinné (bazální kolektor cenomanu) – v ORP se nevyskytuje*

Útvary podzemních vod ORP Olomouc

Zdrojdat: Plán dílčího povodí Moravy a přítoků Váhu 2016-2021, MMOL-OKR, CÚZK

Útvary podzemních vod (ÚPV)ORP Olomouc a jejich přírodní charakteristiky

ID ÚPV	Název ÚPV	Mocnost kolektoru	Typ zvodnění	Geologický typ	litologie	Typ hladiny	Typ propustnosti
16210	Pliopeistocén Hornomoravského úvalu - severní část	15 až 20 m	souvislé	Kvartérní a propojené kvartérní a neogenní sedimenty	štěrkopísek	volná	průlinová
16220	Pliopeistocén Hornomoravského úvalu - jižní část	15 až 20 m	souvislé	Kvartérní a propojené kvartérní a neogenní sedimenty	štěrkopísek	volná	průlinová
16230	Pliopleistocén Blaty	15 až 20 m	souvislé	Kvartérní a propojené kvartérní a neogenní sedimenty	štěrkopísek	volná	průlinová
22110	Bečevská brána	nepravidelná	souvislé	Terciérní a křídové sedimenty pánví	štěrkopísek	napjatá	průlinová
66200	Kulm Drahanské vrchoviny		lokální	Horniny krystalinika, proterozoika a paleozoika	Břidlice a droby	volná	puklinová
66120	Kulm nízkého Jeseníku v povodí Moravy		lokální	Horniny krystalinika, proterozoika a paleozoika	Břidlice a droby	volná	puklinová
22201	Hornomoravský úval – severní část	5 až 15 m	souvislé	Terciérní a křídové sedimenty pánví	štěrkopísek	napjatá	průlinová
22203	Hornomoravský úval – střední část	5 až 15 m	souvislé	Terciérní a křídové sedimenty pánví	štěrkopísek	napjatá	průlinová
66111	Kulm Nízkého Jeseníku v povodí Odry	n/a	lokální	karbon	Břidlice, droby, pískovce, slepence	volná	puklinová

3.2.7. Vazby mezi vodními útvary a na vodní prostředí vázanými ekosystémy

V ORP Olomouc byl identifikován jeden vodní ekosystém potenciálně závislý na stavu podzemních vod. Jedná se o útvar povrchových vod, ve kterém byl zjištěn významnější podíl základního odtoku.

Útvary povrchových vod závislé na podzemních vodách

ID útvaru povrchových vod	Název útvaru povrchových vod	ID útvaru podzemních vod	Název útvaru podzemních vod
MOV_2530	Morava o toků Třebůvka po tok Bečva	**22201**	Hornomoravský úval – severní část

Chráněné oblasti vázané na vodní prostředí

Typy chráněných oblastí obsažených v Registru chráněných oblastí zřízeném pro území České republiky na základě Rámcové směrnice Evropského parlamentu

- oblasti vymezené pro odběr vody určené k lidské spotřebě
- vody určené k rekreaci nebo území vyhrazená jako rekreační vody, včetně oblastí určených jako vody ke koupání
- oblasti citlivé na živiny, včetně oblastí určených jako zranitelné
- oblasti vymezené pro ochranu stanovišť nebo druhů, kde udržení nebo zlepšení stavu vody je důležitým faktorem jejich ochrany, včetně území Natura 2000, území určených podle Směrnice Rady 92/43/EHS, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin a Směrnice Rady 79/409/EHS, o ochraně volně žijících ptáků.

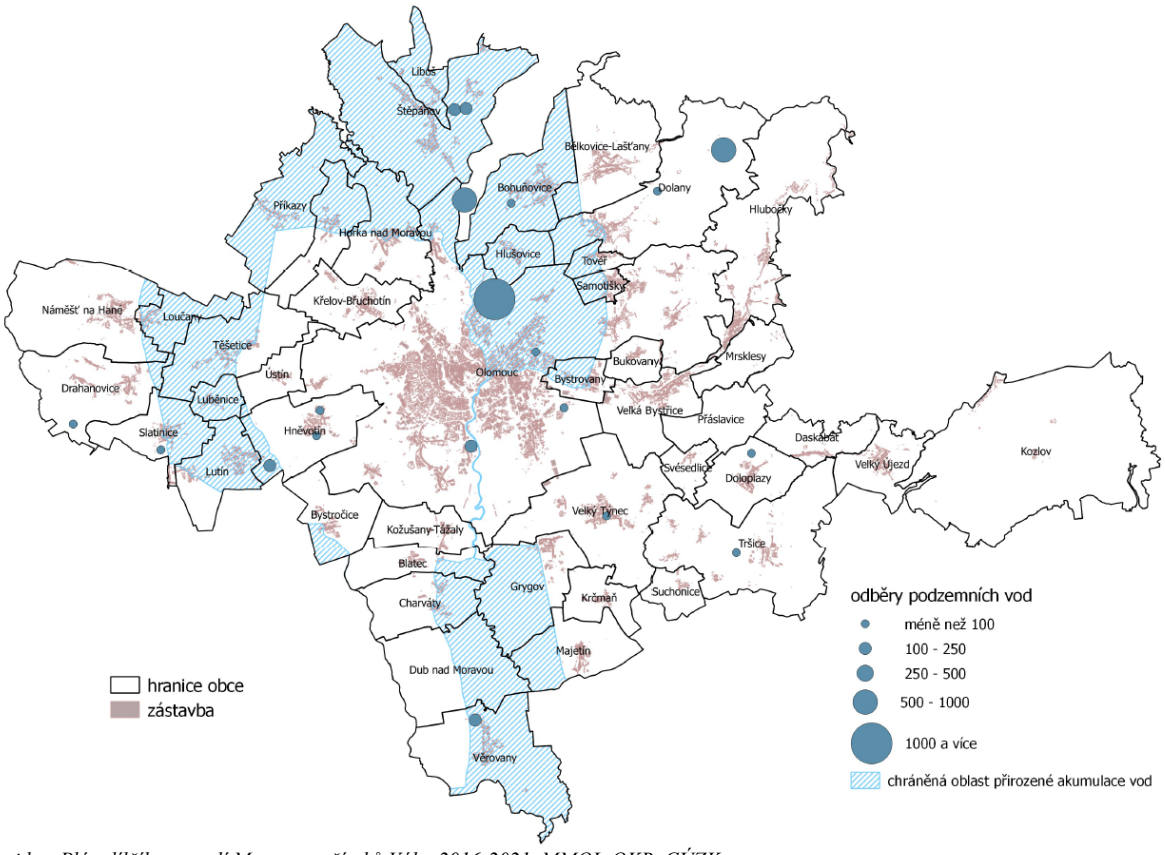
Nad rámec stanovený Směrnicí byly do seznamu chráněných oblastí vázaných na vodní prostředí, přidány rybné vody a ramsarské mokřady, dle Ramsarské úmluvy

Místa odběrů vody pro lidskou spotřebu a chráněné oblasti přirozené akumulace vod (CHOPAV)

Seznam odběrů vody pro lidskou spotřebu byl sestaven na základě údajů uvedených pro potřeby sestavení vodohospodářské bilance pro rok 2012. Uvedené počty odběrů vody zahrnují činnosti spojené se zásobováním vodou průmyslu a domácnosti v poměrech dílčího povodí Moravy a přítoků Váhu. V ORP Olomouc se se nachází 21 míst odběru podzemní vody a žádné místo odběru vod povrchových.

CHOPAV představují území, která mají být přednostně chráněna jako přirozené zásobárny kvalitní surové povrchové a podzemní vody, která může být v budoucnu využita pro zásobování obyvatel. Představují tedy v podstatě typ výhledových oblastí pro odběry surové vody. Vzhledem k jejich značnému rozsahu je však zřejmé, že by relativně přísné cíle muselo splňovat velké množství vodních útvarů. (více viz. kapitola 4.2. Ostatní přírodní hodnoty území významné pro území ORP Olomouc – 4.2.3. vodní zdroje)

Místa odběrů vody pro lidskou spotřebu a chráněné oblasti přirozené akumulace vod (CHOPAV)

Zdrojdat: Plán dílčího povodí Moravy a přítoků Váhu 2016-2021, MMOL-OKR, CÚZK

Povrchové vody využívané ke koupání

Vymezení koupacích oblastí a koupališť ve volné přírodě je na základě implementace evropských předpisů do české legislativy, zajišťováno MZ a MŽP, a jimi řízenými organizacemi. Za jejich lokalizaci a vedení v informačním systému veřejné správy odpovídá Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka. V ORP Olomouc jsou dvě koupací oblasti v obci Horka nad Moravou, tok Střední Morava (Mlýnský potok) – Poděbrady „U přístaviště“ a Poděbrady „Plané loučky“.

3.2.8. Zranitelné oblasti

jsou vodním zákonem definovány jako území, kde se vyskytují:

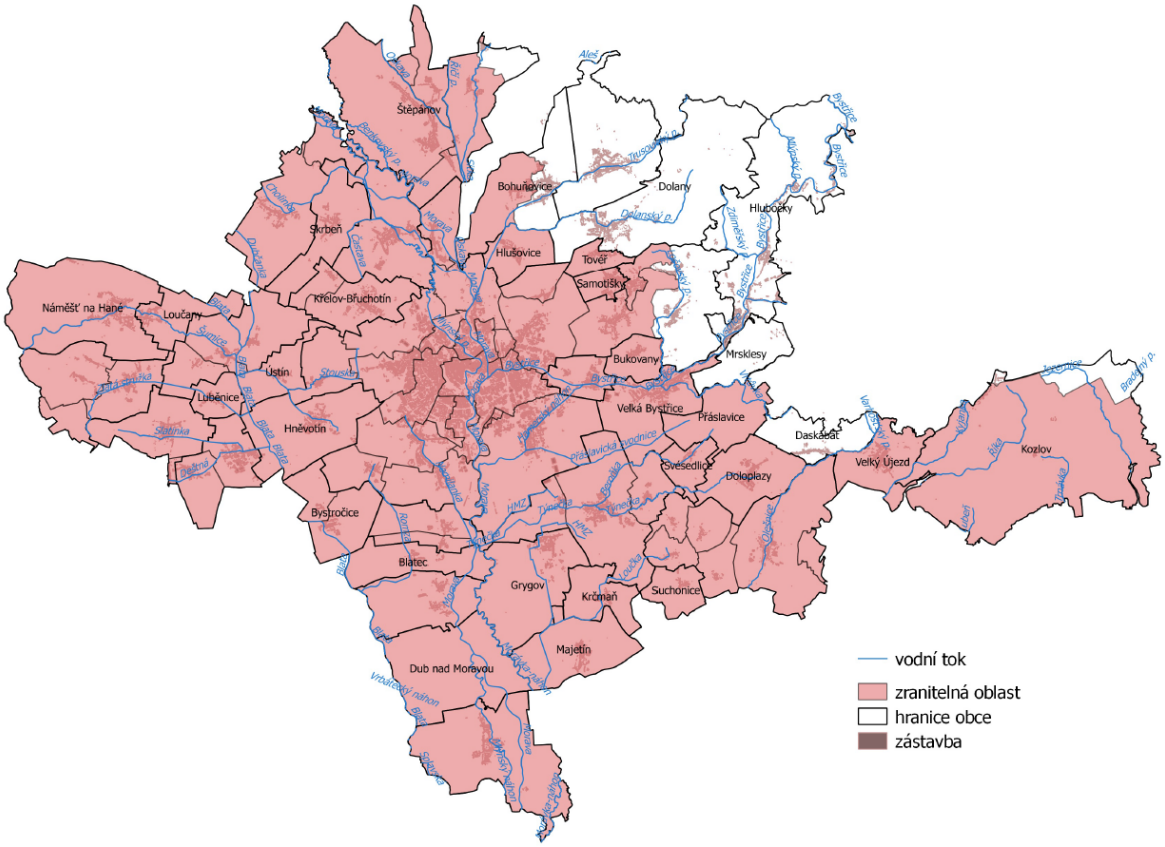
- a) povrchové nebo podzemní vody, zejména využívané nebo určené jako zdroje pitné vody, v nichž koncentrace dusičnanů přesahuje hodnotu 50 mg/l nebo mohou této hodnoty dosáhnout
- b) povrchové vody, u nichž v důsledku vysoké koncentrace dusičnanů ze zemědělských zdrojů dochází nebo může dojít k nežádoucímu zhoršení jakosti vody

Vláda stanovuje zranitelné oblasti nařízením a zároveň v nich akčním programem upravuje používání a skladování hnojiv a statkových hnojiv, střídání plodin a provádění protierozních opatření. Akční program a vymezení zranitelných oblastí podléhají přezkoumání a případným úpravám v intervalech nepřesahujících 4 roky. Přezkoumání se provádí na základě vyhodnocení účinnosti opatření vyplývajících z přijatého akčního programu.

Zranitelné oblasti byly stanoveny nařízením vlády č. 103/2003 Sb. o stanovení zranitelných oblastí a o používání a skladování hnojiv a statkových hnojiv, střídání plodin a provádění protierozních opatření v těchto oblastech. Toto nařízení nabylo účinnosti dne 3. března 2003. Poté byly zranitelné oblasti revidovány nařízením vlády č.219/2007 Sb., které nabylo účinnosti dne 1. září 2007. Aktuálně byly zranitelné oblasti revidovány nařízením vlády č. 262/2012 Sb., o stanovení zranitelných oblastí a akčním programu. Zranitelné oblasti jsou územně vymezeny katastrálními územími ČR. Zranitelné oblasti se evidují v rozsahu údajů o jejich územní identifikaci a číselném identifikátoru a názvu katastrálního území stanoveného jako zranitelná oblast.

Převážná část katastrálních území ORP Olomouc leží ve zranitelné oblasti.

Zranitelné oblasti v ORP Olomouc

Zdroj dat: Plán dílčího povodí Moravy a přítoků Váhu 2016-2021, MMOL-OKR, CÚZK

3.2.9. Rybné vody

Rybné vody je souhrnné označení pro kaprové a lososové vody. Stanoveny jsou nařízením vlády za účelem zvýšení ochrany těchto vod před znečištěním a zlepšení jejich jakosti tak, aby se staly trvale vhodnými pro podporu života ryb náležejících k původním druhům. Dále toto nařízení vlády upravuje způsob zjišťování a hodnocení stavu a jakosti kaprových a lososových povrchových vod.

Pro účely tohoto nařízení se rozumí:

- lososovými vodami – povrchové vody, které jsou nebo se stanou vhodnými pro život ryb lososovitých (Salmonidae) a lipana (Thymallus thymallus),
- kaprovými vodami – povrchové vody, které jsou nebo se stanou vhodnými pro život ryb kaprovitých (Cyprinidae) nebo jiných druhů jako je štika (Esox lucius), okoun (Perca fluviatilis) a úhoř (Anguilla anguilla).

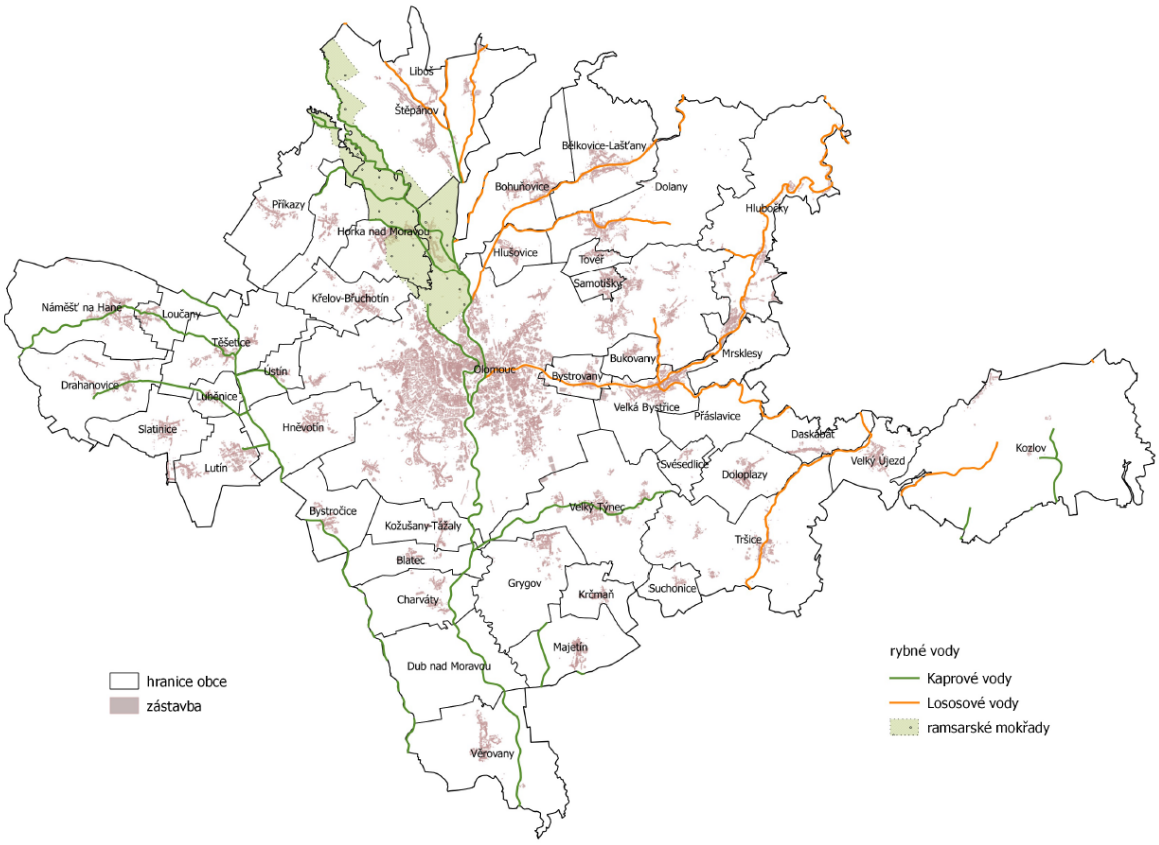
3.2.10. Ramsarské mokřady

Mokřady, které jsou mezinárodně významné pro ochranu ptactva. Tyto mokřady jsou vymezeny na základě Ramsarské úmluvy (z roku 1971). Úmluva zavazuje členské země vyhlásit na své území alespoň jeden mokřad, který lze zařadit do mezinárodního seznamu mokřadů a také mu věnovat dostatečnou míru ochrany.

V rámci Ramsarské úmluvy je veden také „Seznam ohrožených mokřadů“. Jedná se o přehled mokřadů mezinárodního významu, v nichž došlo, dochází, nebo může dojít z nejrůznějších důvodů ke změnám jejich ekologického charakteru a tím k jejich ohrožení, případně zničení.

V ORP Olomouc se nachází ramsarské mokřady – Litovelské Pomoraví.

Rybné vody, ramsarské mokřady v ORP Olomouc

Zdroj dat: DIBAVOD, MMOL-OKR, CÚZK

3.2.11. Oblasti vymezené pro ochranu stanovišť nebo druhů vázaných na vodní prostředí, včetně příslušných území NATURA 2000

Ptačí oblasti

Jedná se o ptačí oblasti, které mají vazbu na vodní prostředí nebo je stav vod rozhodující pro přítomné druhy ptáků. Uvádíme oblasti, v nichž se vyskytovaly druhy ptáků, které využívají vodní a mokřadní lokality pro hnízdění, jako potravní stanoviště, shromaždiště nebo zimoviště, resp. je-li v ptačí oblasti rozhodujícím faktorem plošné zastoupení vodních a mokřadních biotopů.
V ORP prostředí se nachází ptačí oblast vázaná na vodní prostředí – Litovelské Pomoraví.

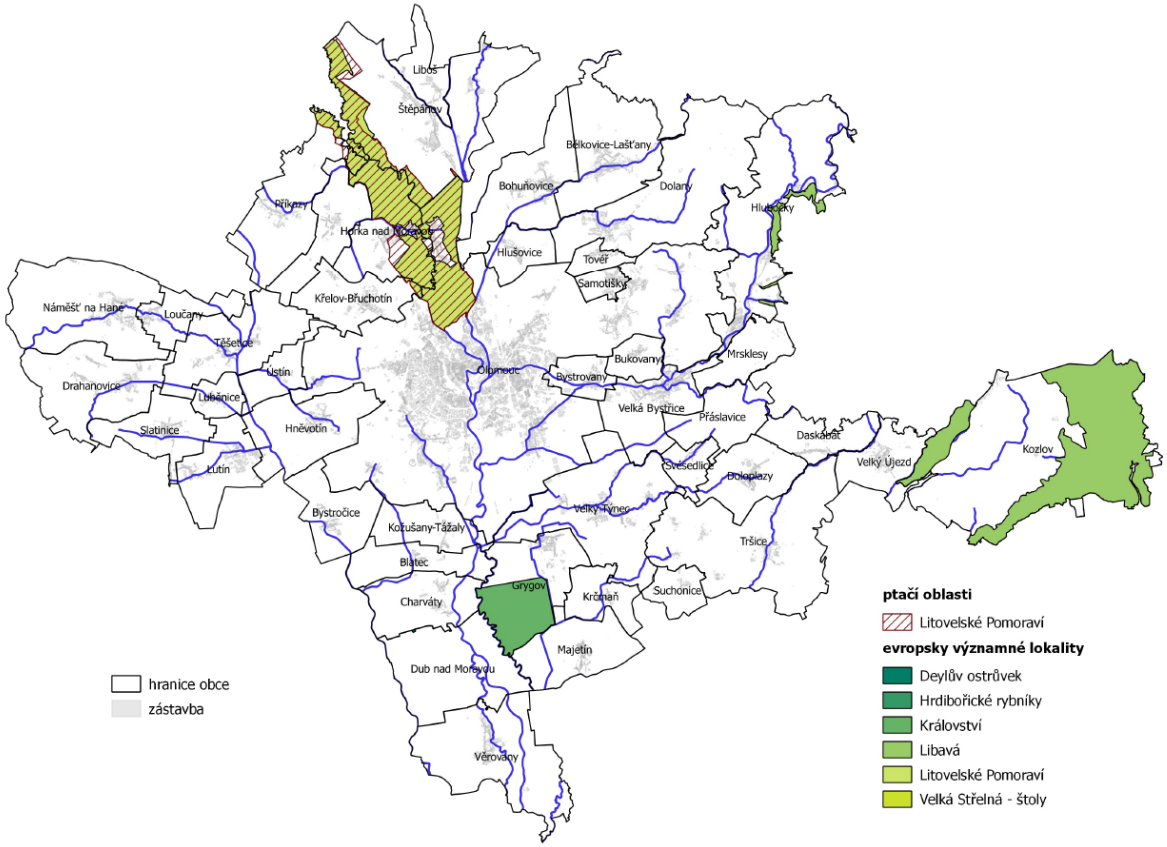
Eevropsky významné lokality

V souladu s evropskými předpisy vydala vláda České republiky seznam evropsky významných lokalit (EVL). Z něj uvádíme výběr EVL s vazbou na vodní prostředí

Evropsky významné lokality vázané na vodní prostředí v ORP Olomouc

kat. MZCHÚ	kód lokality	NAZEV	Důvod ochrany
PR	CZ0710161	Království	Smíšené lužní lesy s dube letním, jilmem vazem, j. habrolistým, jasanem stepilým podél velkých řek atlantské a středoevropské provinice
NPP	CZ0712186	Hrdibořické rybníky	matizna bahenní
	CZ0713008	Deylův ostrůvek	čolek velký, kuňka obecná
	CZ0713526	Velká Střelná - štoly	netopýr brvitý
NPR, PP, PR	CZ0714073	Litovelské Pomoraví	smíšené lužní lesy, bezkolencové louky na vápnitých, rašelinných nebo hlinitojílovitých půdách, bobr evropský, čolek velký, kuňka obecná, modrásek bahenní, svinutec tenký, vydra říční
	CZ0714133	Libavá	Smíšené jasanovo-olšové lužní lesy, oligotrofní až mezotrofní stojaté vody, přirozené eutrofní vodní nádrže s vegetací typu Magnopotamion nebo Hydrocharition, bezkolencové louky na vápnitých, rašelinných nebo hlinitojílovitých půdách, přechodová rašeliniště a třasoviště, střevlík hrbolatý, vranka obecná

Ptačí oblasti a Evropsky významné lokality vázané na vodní prostředí v ORP Olomouc

Zdroj dat: Plán dílčího povodí Moravy a přítoků Váhu 2016-2021, MMOL-OKR, CÚZK

Maloplošná zvláště chráněná území, která nejsou součástí EVL

hlavním důvodem je ochrana stanoviště nebo druhu s vazbou na vodní prostředí

Maloplošná zvláště chráněná území vázaná na vodní prostředí v ORP Olomouc

kat. MZCHÚ	číslo MZCHÚ	NAZEV	Důvod ochrany	ID vodní útvary	ID útvaru podzemních vod
PR	315	Plané loučky	Tůňka vn ivě Moravy s porosty leknínů a stulíků	MOV_2530	22201
PR	1731	Malý Kosíř	svahy Malého Kosíře se subxerofilními trávníky a vodními tůněmi s významnou květenou a zvířenou	MOV_0840	66200
PR	1587	Panenský les	část toku Moravy, slepá ramena a tůně	MOV_2530	22201
PR	1697	Kenický	druhově i prostorově diferencovaný lužní les uvnitř živho meandru	MOV_2530	22201
PR	1816	Království	lužní lesy, lipové a březové doubravy a olšiny s bohatou flórou a faunou	MOV_2530	22201
PP	1663	Chomoutovské jezero	jezero po těžbě štěrkopísků s ostrovy, břehovými porosty bohatou avifaunou, reintrodukován bobr	MOV_0470	22201

PP	1659	Bázlerova pískovna	zatopená pískovna s břehovými porosty, bohatá avifauna, lokalita blatnice skvrnité	MOV_2530	22201
PP	1581	Častava	mrtvé rameno Moravy a rybník s břehovými porosty	MOV_2530	22201
PP	1582	Daliboř	zbytek slatinných společenstev se vzácnou květenou	MOV_2530	22201
PP	1684	Kurfürstovo rameno	uměle odstavené říční rameno, významné trdliště ryb	MOV_2530	22201
NPR	1188	Ramena řeky Moravy	hlavní tok Moravy s četnými přítoky, mrtvými rameny, břehovými porosty a lužními lesy	MOV_0420	22201

Vazby mezi vodními útvary a na vodní prostředí vázanými ekosystémy

Pro útvary podzemních vod byly dále stanoveny přímo závislé terestrické ekosystémy, zastoupené oblastmi vymezenými pro ochranu stanovišť nebo druhů vázaných na vodní prostředí, včetně území NATURA 2000. Jedná se o výběr suchozemských ekosystému, kde se předpokládá jejich závislost na podzemních vodách.

Útv*ary podzemních vod s přímo závislými terestrickými ekosystémy v ORP Olomouc*

ID útvaru podzemních vod	Název útvaru podzemních vod
16210	Pliopeistocén Hornomoravského úvalu - severní část
16220	Pliopeistocén Hornomoravského úvalu - jižní část
22201	Hornomoravský úval – severní část
22203	Hornomoravský úval – střední část

V následujícím textu jsou dále posouzeny vlivy odběrů vody z hlediska možného ovlivnění vodních útvarů a na vodní prostředí vázaných ekosystémů

Posouzení vlivu odběrů podzemní vody na vodní a vodu vázané ekosystémy

Posouzení vlivu odběrů slouží k identifikaci vazeb mezi útvary podzemních a povrchových vod a na vodní prostředí vázaných suchozemských ekosystémů.

Klimatická změna ve svých scénářích pro území ČR přináší především prognózu zvýšeného výskytu extrémů – přívalových dešťů a dlouhodobého sucha, tedy rizika povodní a dlouhodobých nízkých průtoků v tocích. Nivní ekosystémy, zejména mokřady a lužní lesy, tyto extrémy tradičně vyrovnávají. Dále fungují jako přirozená centra biodiverzity, jak na lokální tak regionální úrovni, a obecně jako základ naplnění současných snah o udržení vody v krajině. Naprosto nezastupitelná je jejich role pro udržení vzácných a ohrožených organizmů, endemitů i druhů ohrožených na celé Zemi.

Mezi vodní a na vodu vázané ekosystémy se řadí lužní lesy, mokřady, bažiny, rašeliniště a slatiniště. Kromě klimatického významu, zadržování vody v krajině a ovlivňování hydrologického režimu toků, mají hydrické a na vodu vázané terestrické ekosystémy značný význam jako přirozená stanoviště vodního ptactva a mnoha jiných organizmů. Jsou také zdrojem rašeliny využívané např. v lázeňství.

Lužní a mokřadní ekosystémy a jejich funkce v krajině jsou ohrožovány především těmito antropogenními jevy:

- Nadměrným odběrem podzemní vody z regionálně významných, ale často i lokálních vodních zdrojů.
- Odvodňováním mokřadů i okolní krajiny.
- Eutrofizací (proces obohacování vod o živiny, zejména dusík a fosfor)
- Nepřiměřenou regulací toků vedoucí ke ztrátě výměny vody mezi koryty toků a říční nivou.
- Fragmentací toků a migračních cest na vodu vázaných organizmů.

- Nadměrným hospodářským využíváním zaměřeným na rychlý a krátkodobý ekonomický efekt.
- Necitlivými terénními úpravami při rekultivacích, nerespektující přirozený rozvoj krajiny, flory a fauny.
- Nedokonalou právní ochranou ekosystémů mokřadů a lužních lesů.

Následující text uvádí **významná chráněná území v ORP Olomouc s potenciálním ovlivněním vodních a na vodu vázaných ekosystémů.**

Litovelské Pomoraví
Jde o mokřad mezinárodního významu, (vodní a mokřadní biotopy vázané na říční tok a podmíněné z velké části režimem záplav, mokré louky, lužní lesy, mrtvá ramena apod.) Celá lokalita leží ve stejnojmenné CHKO, nejcennější části jsou chráněny jako NPR, chráněná oblast přirozené akumulace vod Kvartér řeky Moravy, navrženo na Evropsky významnou lokalitu, vyhlášena Ptačí oblast Litovelské Pomoraví.
V oblasti byl identifikován Potenciální střet s vodohospodářskými zájmy: Vodárenská exploatace jímáním podzemní vody v jímacím území Olomouc – Černovír pravděpodobně vedla k výraznějšímu poklesu hladiny podzemní vody v území. V ORP Olomouc leží dvě nejvýznamnější jímací území oblasti Litovelského pomoraví a to odběrná místa Olomouc – Černovír a Olomouc – VZ Chomoutov.

Hrdibořické rybníky – Přírodní památka
Na zrašelinělých půdách o rozloze 37 ha vznikly Velký a Malý rybník a jako následek drobné těžby rašeliny, čtyři další malá jezírka, je zde kriticky ohrožená matizna bahenní, která zde má jedinou lokalitu v ČR.

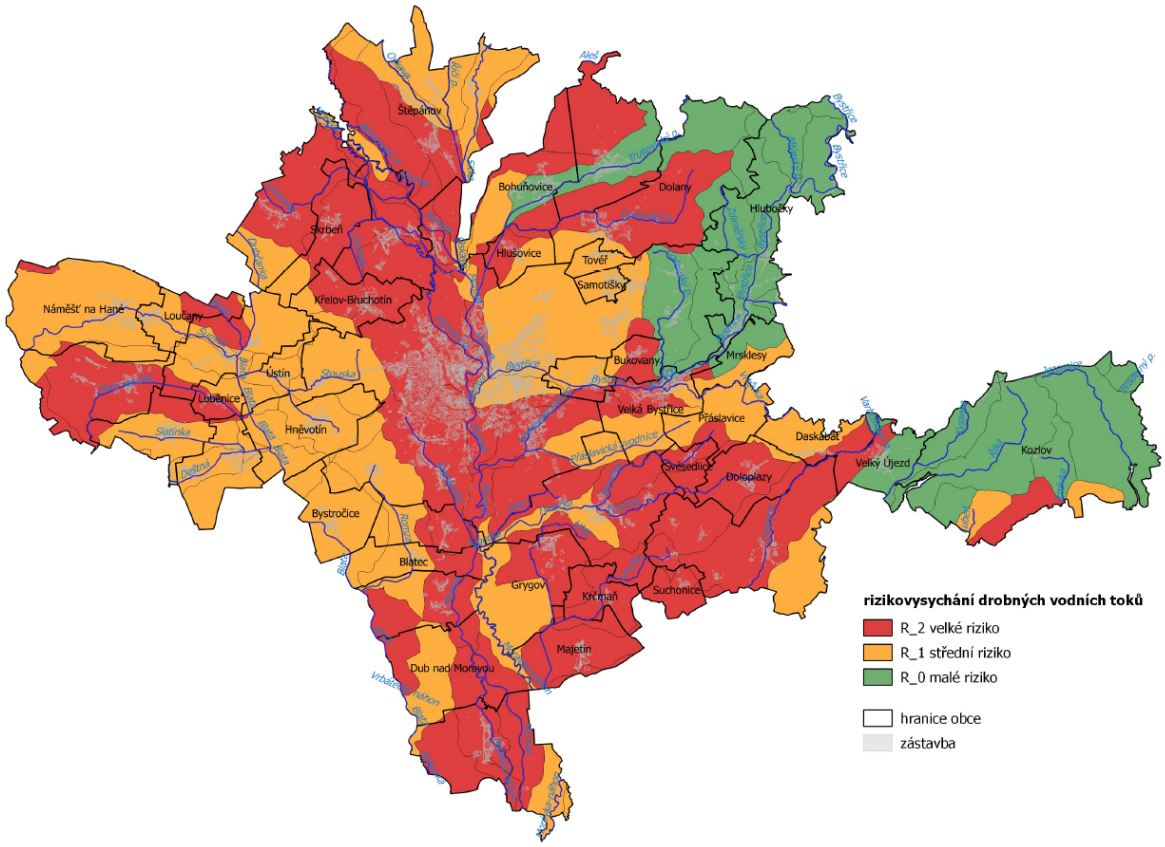
Oblast řeky Moravy od Nemilan (jižně od Olomouce) po Chropyni, Otrokovice a Napajedla
Jde o chráněnou oblast přirozené akumulace vod Kvartéru řeky Moravy.

3.2.12. Problematika sucha

Jedním z nejvýraznějších stresorů, který zásadně ovlivňuje abiotické i biotické podmínky toků je vysychání. Problematika vysychání drobných toků se tak v posledních letech stává stále aktuálnější vzhledem k probíhající globální změně klimatu, která se nevyhýbá ani České republice a v současnosti se projevuje jak rozkolísáním průtoků (sucha/povodně), tak i dlouhodobým poklesem hladiny spodní vody, což vede k mnohem častějšímu vysychání toků. V budoucnu se také podle modelu PRUDENCE počítá v ČR s významným růstem teploty vody o 1,5 - 3 ºC.

Problematikou vysychání vodních toků se zabýval Projekt podporovaný Technologickou agenturou ČR (č. TA02020395) – „Vysychání toků v období klimatické změny: predikce rizika a biologická indikace epizod vyschnutí jako nové metody pro management vodního hospodářství a údržby krajiny“. Výsledkem projektu je certifikovaná metodika sledování toků a specializovaná mapa „Mapa rizika vysychání drobných vodních toků“, která je sestavena z 5 podkladových map: druhy povrchů – typy krajinného pokryvu , deficit srážek , podíl jílovců, významné geomorfologické hranice, podíl stojatých vod.
Mapa je od 1. 2. 2016 dostupná na adrese heis.vuv.cz.

Mapa rizika vysychání drobných vodních toků v ORP Olomouc

Zdroj dat: heis.vuv.cz, CUZK

Z mapy je patrné, že většina drobných toků v ORP Olomouc podléhá střednímu a velkému riziku vysychání. Pouze toky v hornaté východní části ORP jsou mimo toto riziko. Vysoce riziková jsou povodí IV. řádu s převahou orné půdy a podílem vodních ploch větším než 1 ‰.

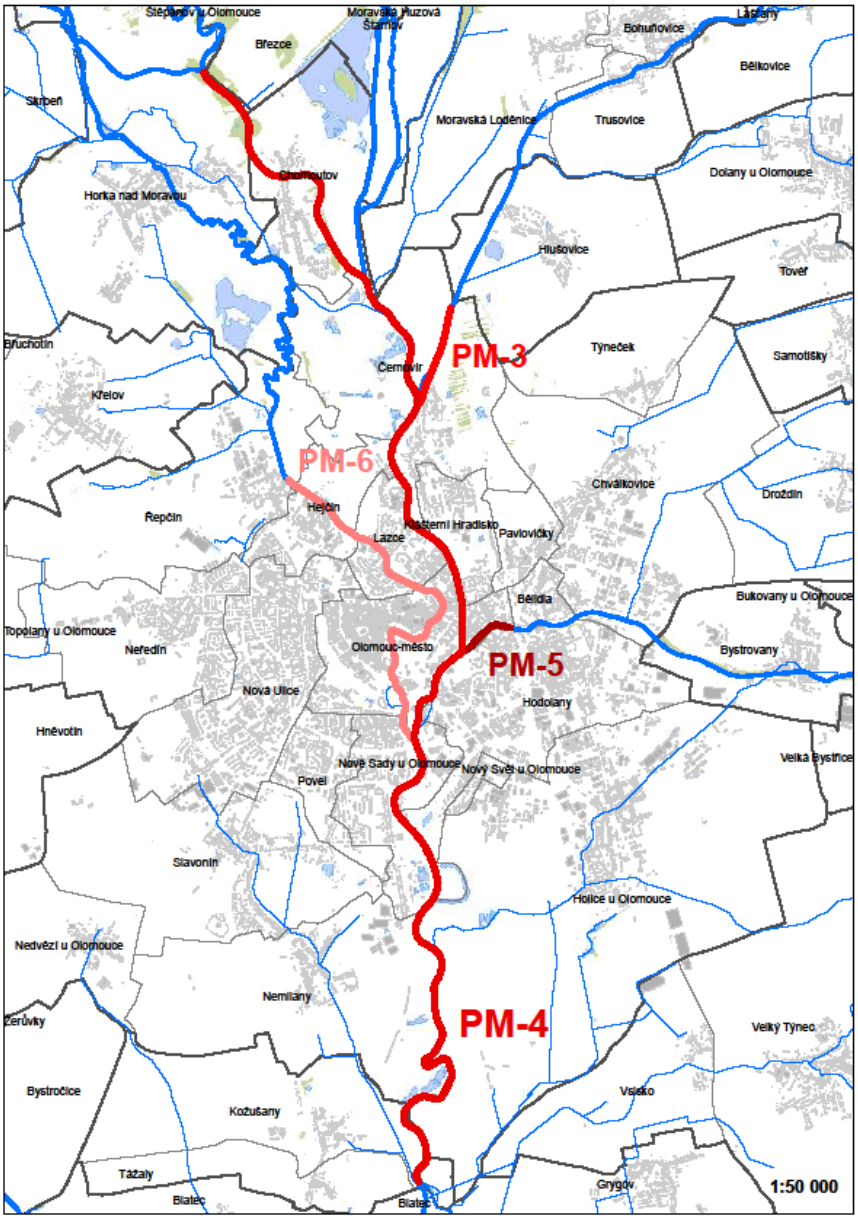
3.2.13. Problematika povodní

3.2.13.1. Povodňové nebezpečí - Mapy povodňových rizik a povodňového nebezpečí

Mapování povodňových rizik v ČR proběhlo na základě Povodňová směrnice EU (Směrnice Evropského parlamentu a Rady o vyhodnocování a zvládání povodňových rizik 2007/60/ES) a její následné implementace do české legislativy. Směrnice která ukládá členským státům

pevnými časovými termíny povinnost postupně na jejich území vyhodnotit povodňové nebezpečí, riziko a tato vyhodnocení zpracovat do formy příslušného mapového vyjádření.
V rámci implementace směrnice byly identifikovány části území, kde je povodňové riziko významné.

Úseky toků vymezující oblasti s významným povodňovým rizikem v ORP Olomouc

Popis zájmového území
10100157_1 PM-3 Trusovický potok, délka úseku: 1,3 km
10100003_4 PM-4 Morava, délka úseku: 17 km
10100053_1 PM-5 Bystřice, délka úseku: 0,7 km
10100426_1 PM-6 Mlýnský potok, délka úseku: 4,9 km
Pro části území s významným povodňovým rizikem byly následně v roce 2013 zpracovány mapy povodňového nebezpečí a mapy povodňových rizik s rámcově určeným obsahem a v roce 2014 vypracována dokumentace oblastí s významným povodňovým rizikem.

Cílem mapy povodňového nebezpečí a mapy povodňových rizik je poskytnutí kvalitních podkladů pro kvalifikované rozhodování o využití území v rámci územního plánování i o potřebách a rozsahu opatření proti vzniku povodňových škod.

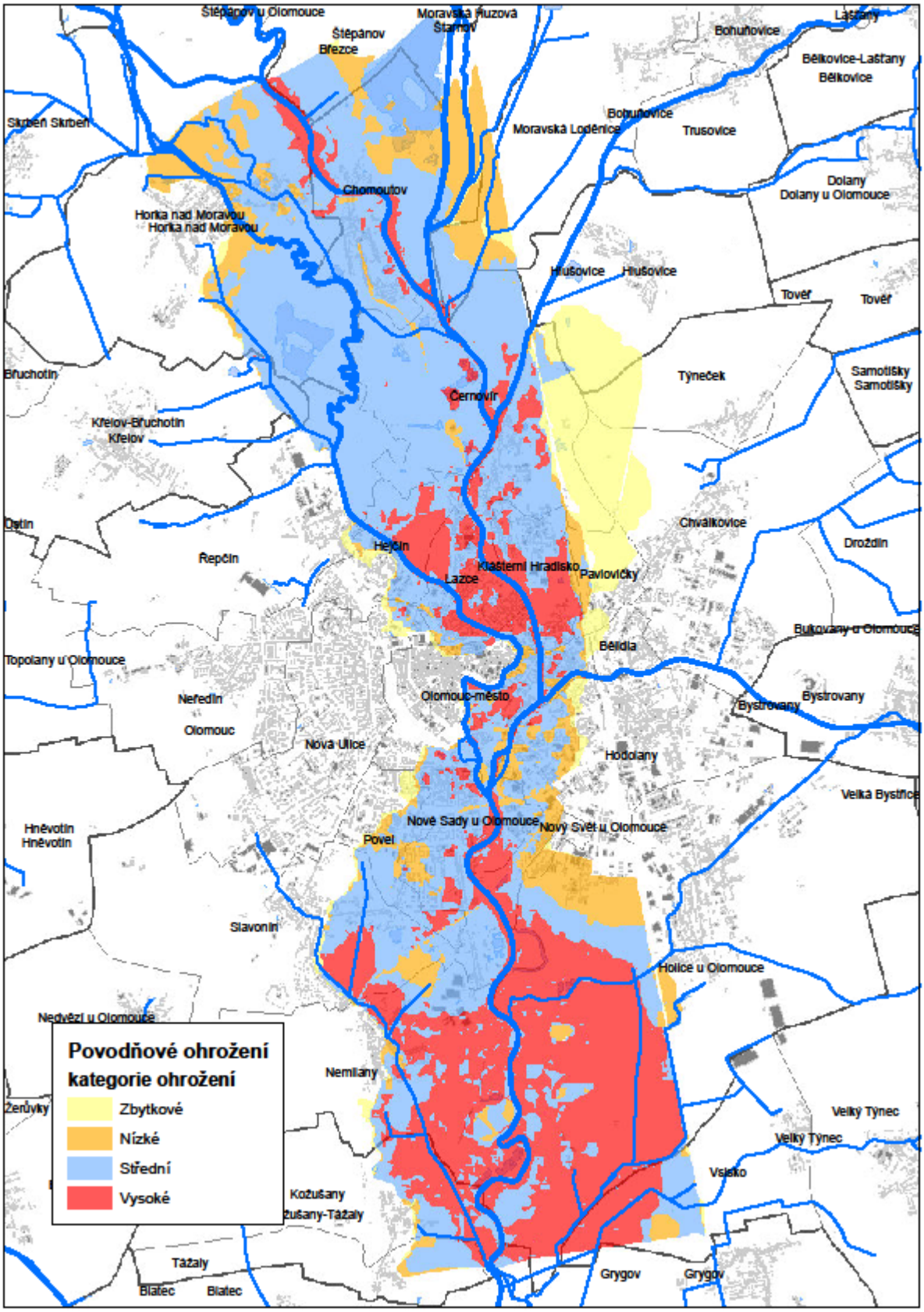
pojem povodňové nebezpečí:
charakterizuje stav s potenciálem způsobit nežádoucí následky (povodňové škody) v záplavovém území. Povodňové nebezpečí lze definovat také jako „hrozbu" události (povodně), která vyvolá např. ztráty na lidských životech, škody na majetku, přírodě a krajině. Povodňové nebezpečí může být kvantifikováno pomocí hodnot základních charakteristik průběhu povodně (hloubka, rychlost).

Mapy povodňového nebezpečí
Kvantifikace povodňového nebezpečí byla prováděna na základy hydraulického modelování tří vstupů- rozsah povodně; hloubka vody nebo případně výška vodní hladiny; případně rychlost proudu nebo odpovídající průtok vody.
Výsledné hodnoty jsou především podkladem pro stanovení povodňového ohrožení a povodňového rizika.

3.2.13.2. Mapa povodňového ohrožení – hodnocené úseky v ORP Olomouc

Mapa povodňového ohrožení člení záplavové území do čtyř kategorií podle míry ohrožení. Kategorie umožňují posouzení vhodnosti stávajícího nebo budoucího funkčního využití ploch na základě doporučení na omezení případných aktivit na plochách v záplavovém území s vyšší mírou ohrožení (viz. tabulka).

Kategorie ohrožení	Doporučení
Vysoké	Doporučuje se **nepovolovat** novou **ani rozšiřovat** stávající zástavbu ve které se zdržují lidé nebo umísťují zvířata. Pro stávající zástavbu je třeba provést návrh protipovodňové ochrany, která zajistí odpovídající snížení rizika.
Střední	Výstavba je **možná s omezeními** vycházejícími z podrobného posouzení potenciálního ohrožení objektů povodňovým nebezpečím. Nevhodná je výstavba citlivých objektů (např. zdravotnická zařízení, hasiči apod.). Doporučuje se **nerozšiřovat** stávající plochy určené pro výstavbu.
Nízké	Výstavba je **možná**, přičemž vlastníci dotčených pozemků a objektů **musí být upozorněni** na potenciální ohrožení povodňovým nebezpečím. Pro citlivé objekty je třeba přijmout speciální opatření ve smyslu protipovodňové ochrany.
Zbytkové	Otázky spojené s protipovodňovou ochranou se zpravidla doporučuje řešit prostřednictvím dlouhodobého územního plánování se zaměřením na zvláště citlivé objekty (zdravotnická zařízení, školy apod.). Snahou je vyhýbat se objektům a zařízením se zvýšeným potenciálem škod.

Mapu povodňového ohrožení je možné využít při návrzích protipovodňových opatření, v procesu územního plánování* apod.

** podklad pro územní plánování (limit 4.1.121 Povodňové riziko, Objekt limitování - Využití území významně ohrožených povodňovým nebezpečím). V případě, že výstavba je v konkrétních podmínkách ohrožených území podmíněně přijatelná, lze omezení vyjádřit zpřísněnými stavebně technickými podmínkami pro takovou výstavbu, jimiž se dosáhne úrovně přijatelného povodňového ohrožení.*

Důležitá poznámka z hlediska územního plánování:
Pokud by došlo k překryvu záplavového území (vymezováno dle Q100 až event. Q500) s územím se střední nebo nízkou ohrožeností povodňovým rizikem je třeba dát přednost omezení plynoucímu z *Politiky územního rozvoje ČR 2008*, a to z celostátní priority č. 26, která zní: „Vymezovat zastavitelné plochy v záplavových územích a umisťovat do nich veřejnou infrastrukturu jen ve zcela vyjímečných a zvlášť odůvodněných případech (např. proluky ve stávající nebo umístěné zástavbě nebo případy, kdy je zastavěné území celé v záplavovém území). Vymezovat a chránit zastavitelné plochy pro přemístění zástavby z území s vysokou mírou rizika vzniku povodňových škod."

3.2.13.3. Mapa povodňového rizika

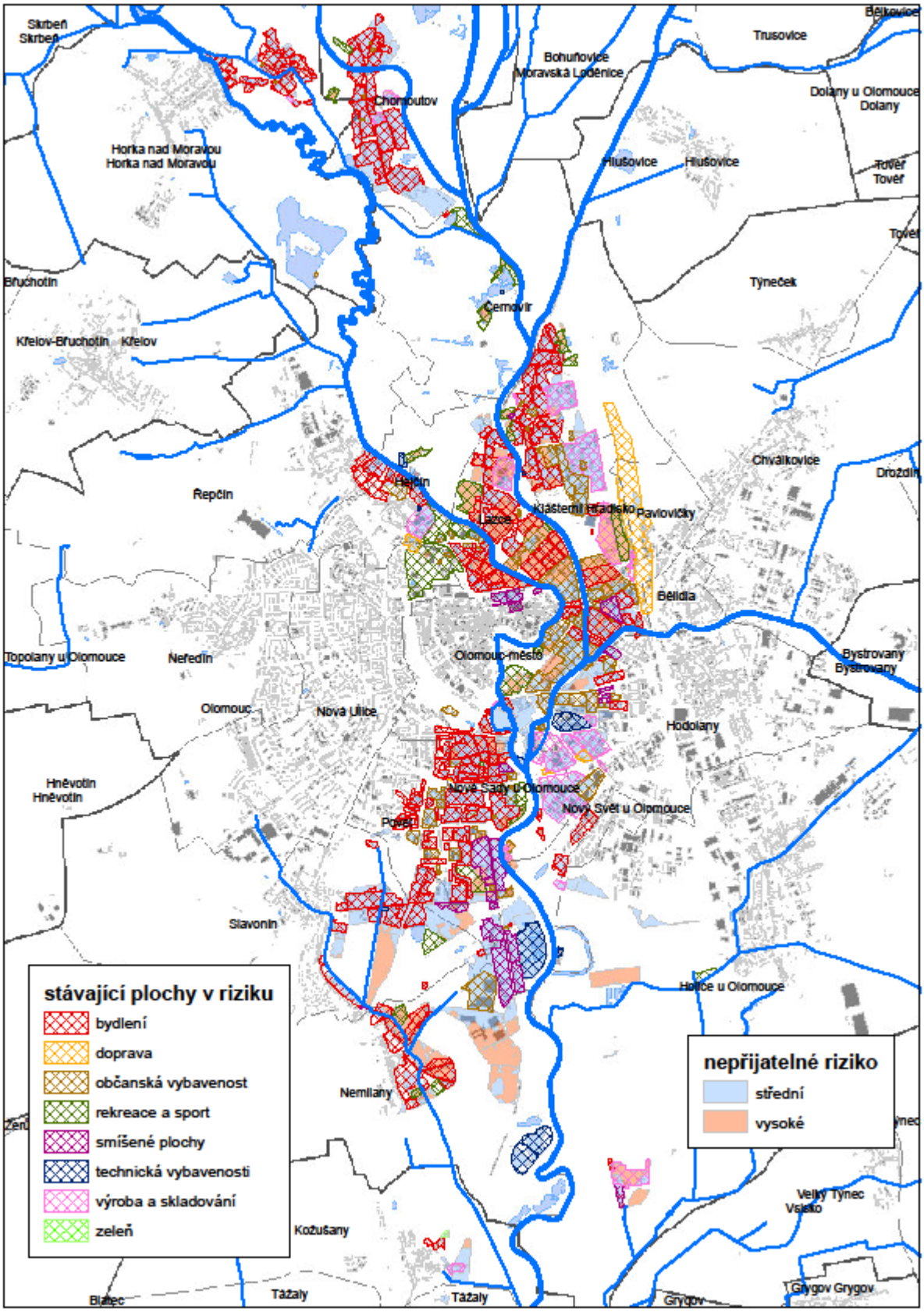
Mapa povodňového rizika kombinuje mapu ohrožení a zranitelnosti území.
Zobrazuje plochy jednotlivých kategorií funkčního využití území, kterým je přiřazena hodnota tzv. maximálního **přijatelného ohrožení** (vysoké, nízké, střední). Plochy u kterých je překročena míra přijatelného ohrožení jsou tzv. **plochy v riziku** (vysokém, středním a nebo nejsou v riziku). V některých kategoriích zranitelnosti jsou definovány tzv. **citlivé objekty.**

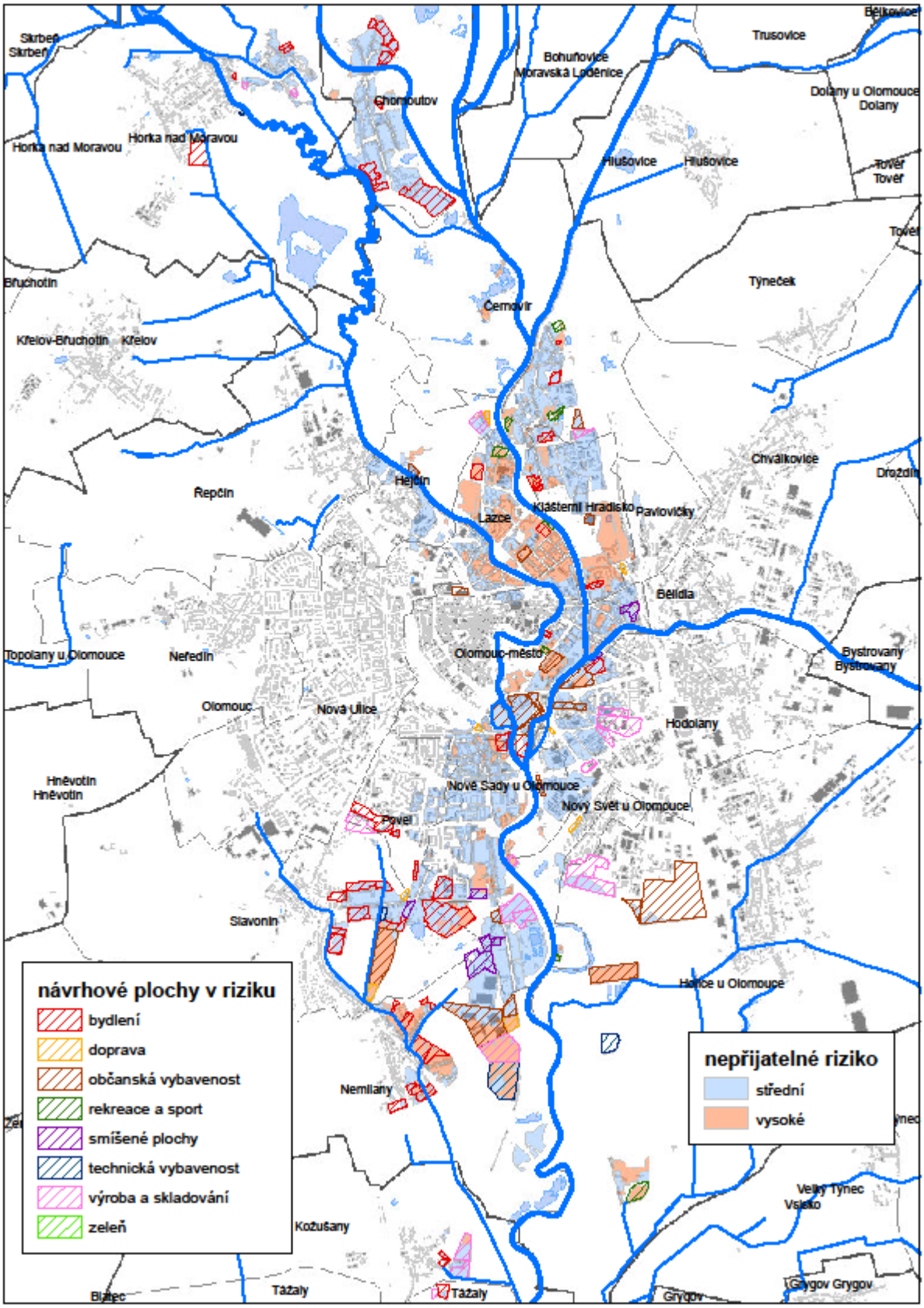
Pojem:povodňové riziko
je vyjádřeno nejčastěji jako kombinace pravděpodobnosti výskytu nežádoucího hydrologického jevu (povodně) a odpovídajících potenciálních povodňových škod. Pojem vyjadřuje syntézu účinků povodňového nebezpečí, zranitelnosti a expozice.

*Pojem: **zranitelnost území***
je vlastnost území, která se projevuje náchylností objektů nebo zařízení ke škodám v důsledku malé odolnosti vůči extrémnímu zatížení povodně a v důsledku tzv. expozice, kterou se rozumí doba, během níž jsou lidé i objekty vystaveni povodňovému nebezpečí

<table>
<tr><th>Funkční využití území</th><th>Přijatelné ohrožení</th><th colspan="2">Plocha v riziku při ohrožení</th></tr>
<tr><td>Bydlení</td><td rowspan="5">nízké</td><td rowspan="5">středním</td><td rowspan="5">vysokém</td></tr>
<tr><td>Občanská vybavenost</td></tr>
<tr><td>Doprava a technická infrastruktura</td></tr>
<tr><td>Výroba</td></tr>
<tr><td>Zemědělská výroba</td></tr>
<tr><td>Sport a hromadná rekreace</td><td>střední</td><td colspan="2">vysokém</td></tr>
<tr><td>Vodní plochy</td><td rowspan="5">vysoké</td><td colspan="2" rowspan="5">nejsou v riziku</td></tr>
<tr><td>Veřejná zeleň</td></tr>
<tr><td>Zahrádky, zahrádkářské kolonie</td></tr>
<tr><td>Lesy, zeleň</td></tr>
<tr><td>Orná půda, louky, pastviny</td></tr>
</table>

Plochy v riziku představují exponované plochy při povodňovém nebezpečí odpovídající jejich vysoké zranitelnosti. U těchto ploch je nutné další podrobnější posouzení jejich „rizikovosti" z hlediska zvládání rizika (snížení rizika na přijatelnou míru)

Skrbeň
Skrbeň
Trusovice
Bohuňovice
Moravská Loděnice
Dolany u Olomouce
Dolany
Chomoutov
Horka nad Moravou
Horka nad Moravou
Hlušovice
Hlušovice
Tovéř
Tovéř
Tovéř
Bruchotín
Týneček
Černovír
Křelov-Bruchotín
Křelov
Chválkovice
Droždín
Řepčín
Hejčín
Klášterní Hradisko
Pavlovičky
Lazce
Bělidla
Topolany u Olomouce
Neředín
Olomouc-město
Bystrovany
Bystrovany
Olomouc
Nová Ulice
Hodolany
Hněvotín
Hněvotín
Nové Sady u Olomouce
Nový Svět u Olomouce
Povel
Slavonín
Holice u Olomouce
Nemilany
Velký Týnec
Vsisko
Kožušany
Blatec
Tážaly
Tážaly
Grygov
Grygov Grygov
stávající plochy v riziku
bydlení
doprava
občanská vybavenost
rekreace a sport
smíšené plochy
technická vybavenosti
výroba a skladování
zeleň
nepřijatelné riziko
střední
vysoké

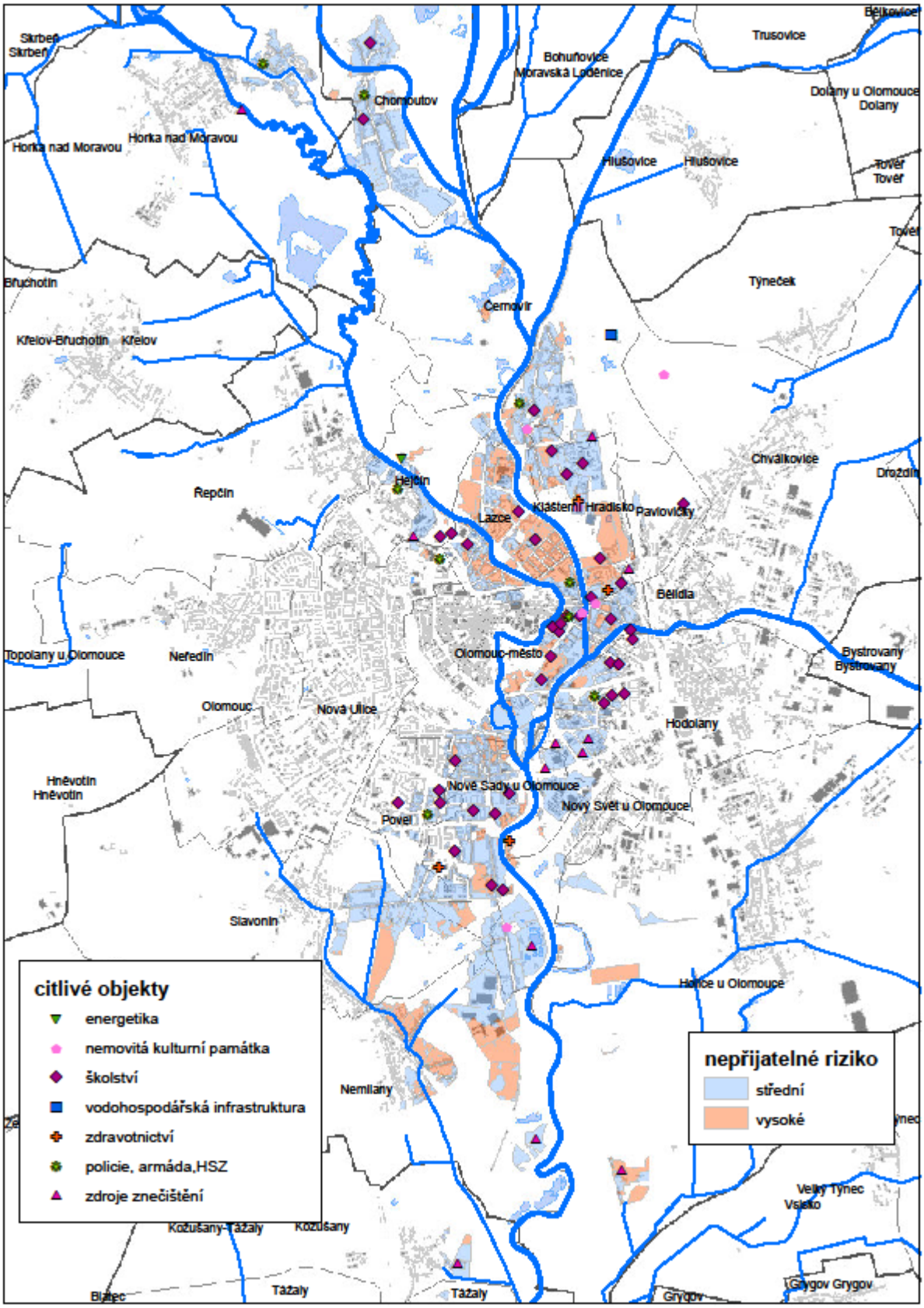

Skrbeň
Skrbeň
Horka nad Moravou
Horka nad Moravou
Chomoutov
Bohuňovice
Moravská Loděnice
Trusovice
Dolany u Olomouce
Dolany
Hlušovice
Hlušovice
Tovéř
Tovéř
Tovéř
Týneček
Bruchotín
Křelov-Břuchotín
Křelov
Černovír
Chválkovice
Droždín
Hejčín
Řepčín
Klášterní Hradisko
Pavlovičky
Lazce
Bělidla
Topolany u Olomouce
Neředín
Olomouc-město
Bystrovany
Bystrovany
Olomouc
Nová Ulice
Hodolany
Hněvotín
Hněvotín
Nové Sady u Olomouce
Nový Svět u Olomouce
Povel
Slavonín
Hlušovice u Olomouce
Nemilany
Velký Týnec
Velký Týnec
Kožušany
Bílsko
Tážaly
Tážaly
Grygov
Grygov Grygov
návrhové plochy v riziku
bydlení
doprava
občanská vybavenost
rekreace a sport
smíšené plochy
technická vybavenost
výroba a skladování
zeleň
nepřijatelné riziko
střední
vysoké

Využití mapy povodňového rizika

- podklad při tvorbě plánů pro zvládání povodňových rizik, (Dokumentací oblastí s významným povodňovým rizikem)
- podrobné posouzení stávajících „rizikových ploch“ z hlediska zvládání rizika (snížení rizika na přijatelnou míru)
- posouzení návrhových a výhledových ploch z hlediska povodňového rizika – snížení nákladů na ochranu v budoucnost
- „nejlevnější“ opatření = změna plánovaného funkčního využití plochy v riziku na nerizikové funkční využití

3.2.13.4. Citlivé objekty

Objekty, kterým je třeba v rámci posouzení míry přijatelného rizika věnovat zvýšenou pozornost jsou v mapě povodňového rizika označovány jako „citlivé objekty“.
Mezi citlivé objekty patří:
• Objekty se zvýšenou koncentrací obyvatel se specifickými potřebami při evakuaci – školské a zdravotnické objekty a sociální služby;
• Objekty infrastruktury zajišťující základní funkce území – vyřazení z provozu výrazně omezit fungování celé obce či regionu (rozvodny elektrické energie, tlakové stanice plynu, zásobárny a úpravny pitné vody apod.);
• Zdroje znečištění;
• Objekty Integrovaného záchranného systému;
• Objekty nemovitých kulturních památek.

Skrbeň
Skrbeň
Horka nad Moravou
Horka nad Moravou
Chomoutov
Bohuňovice
Moravská Loděnice
Trusovice
Dolany u Olomouce
Dolany
Hlušovice
Hlušovice
Tovéř
Tovéř
Tovéř
Týneček
Bruchotín
Křelov-Břuchotín
Křelov
Černovír
Chválkovice
Droždín
Hejčín
Řepčín
Klášterní Hradisko
Pavlovičky
Lazce
Bělidla
Topolany u Olomouce
Neředín
Olomouc-město
Bystrovany
Bystrovany
Olomouc
Nová Ulice
Hodolany
Hněvotín
Hněvotín
Nové Sady u Olomouce
Nový Svět u Olomouce
Povel
Slavonín
Hlubočky u Olomouce
Nemilany
Velký Týnec
Velký Týnec
Kožušany-Tážaly
Kožušany
Tážaly
Tážaly
Grygov
Grygov Grygov
citlivé objekty
energetika
nemovitá kulturní památka
školství
vodohospodářská infrastruktura
zdravotnictví
policie, armáda,HSZ
zdroje znečištění
nepřijatelné riziko
střední
vysoké

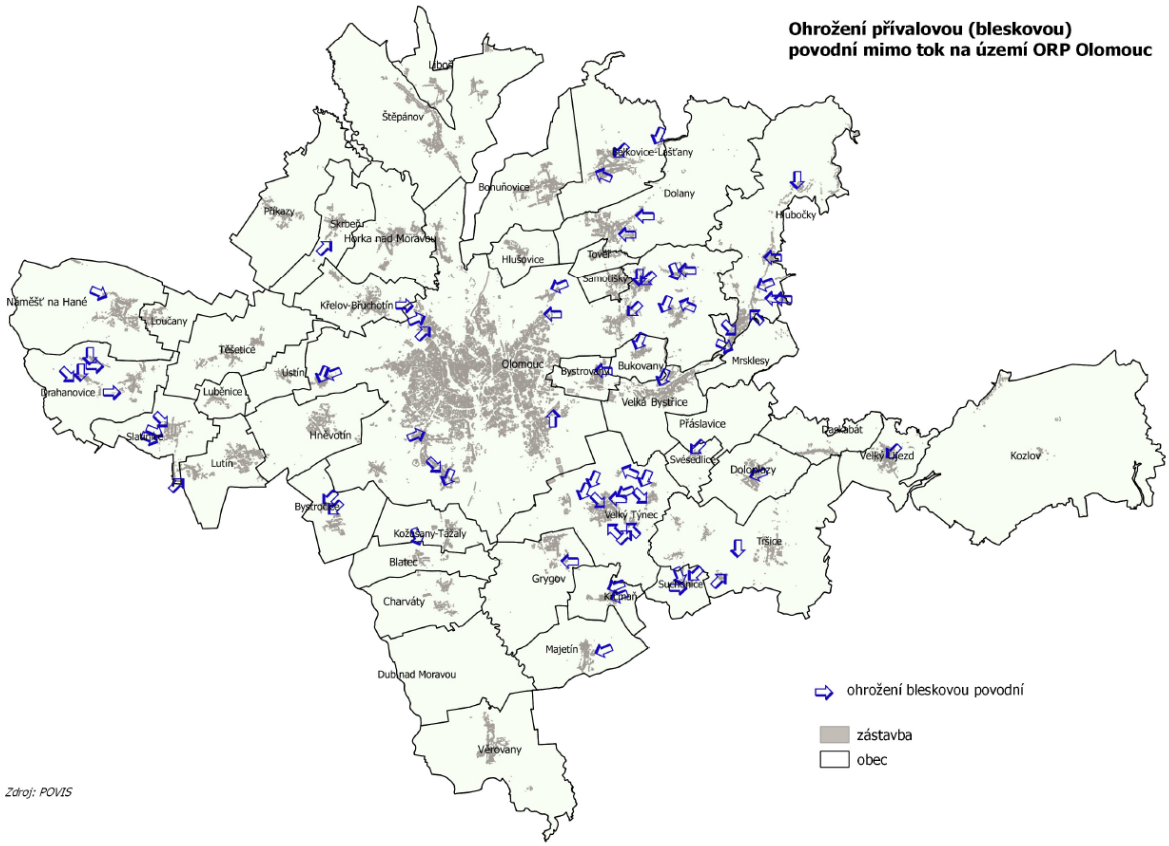
3.2.14. Povodňové nebezpečí z přívalových srážek a míst omezujících odtokové poměry

3.2.14.1. Místa ohrožená přívalovou povodní

Součástí Povodňového plánu statutárního města Olomouce a Povodňového plánu ORP Olomouc je identifikace lokalit, kde dochází k nebezpečným přívalovým povodním.
Přívalové povodně jsou charakteristické svým velmi rychlým vývojem. V časovém období desítek minut až několika hodin dochází zejména na malých vodních tocích k prudkému vzestupu hladiny, avšak po její kulminaci většinou dochází k podobně rychlému poklesu. Vzestupu hladin v tocích předchází často plošný odtok vody po svazích nebo jinak suchými údolnicemi. Nebezpečí přívalových povodní spočívá především v jejich rychlém a často nečekaném nástupu, ale také ve velké rychlosti proudu, který s sebou navíc unáší množství pevného materiálu, jako jsou části stromů a větví, ale i části pobořených domů, mostů aj. Škody tedy vznikají nejen zaplavením, ale také dynamickými účinky proudící vody.

Nejčastější příčinou vzniku přívalových povodní jsou intenzivní přívalové srážky spojené s výskytem silných bouřek v letním období. Za intenzivní srážky způsobující přívalové povodně lze v našich podmínkách velmi zhruba považovat množství 30 mm/hod, 45 mm/2 hod, 55 mm/3 hod a 60 mm/4 hod. Extrémní srážky mohou na našem území vypadnout kdekoliv. Při vzniku katastrofálních přívalových povodní však nepříznivě působí i další faktory. Jde především o charakteristiky reliéfu a krajiny. Čím větší je sklonitost území, tím rychleji voda stéká ze svahů do koryt malých toků, v nichž rychle stoupá a získává svou kinetickou energii. Velkou roli samozřejmě hraje retenční schopnost krajiny. Zatímco v lese je velký objem vody zachycen v korunách stromů, v hrabance i v malých prohlubních mezi kořeny, na loukách a orné půdě je objem zadržené vody mnohem menší, na zpevněném asfaltovém povrchu pak téměř zanedbatelný. Velmi významným faktorem je také aktuální nasycení povodí vodou, které vyjadřuje nakolik je retenční schopnost krajiny již zaplněna vodou z dříve spadlých srážek.

Informace o srážkových povodních slouží jako podklad pro zpracovatele územně plánovacích dokumentací, pozemkových úprav a plánů povodí.

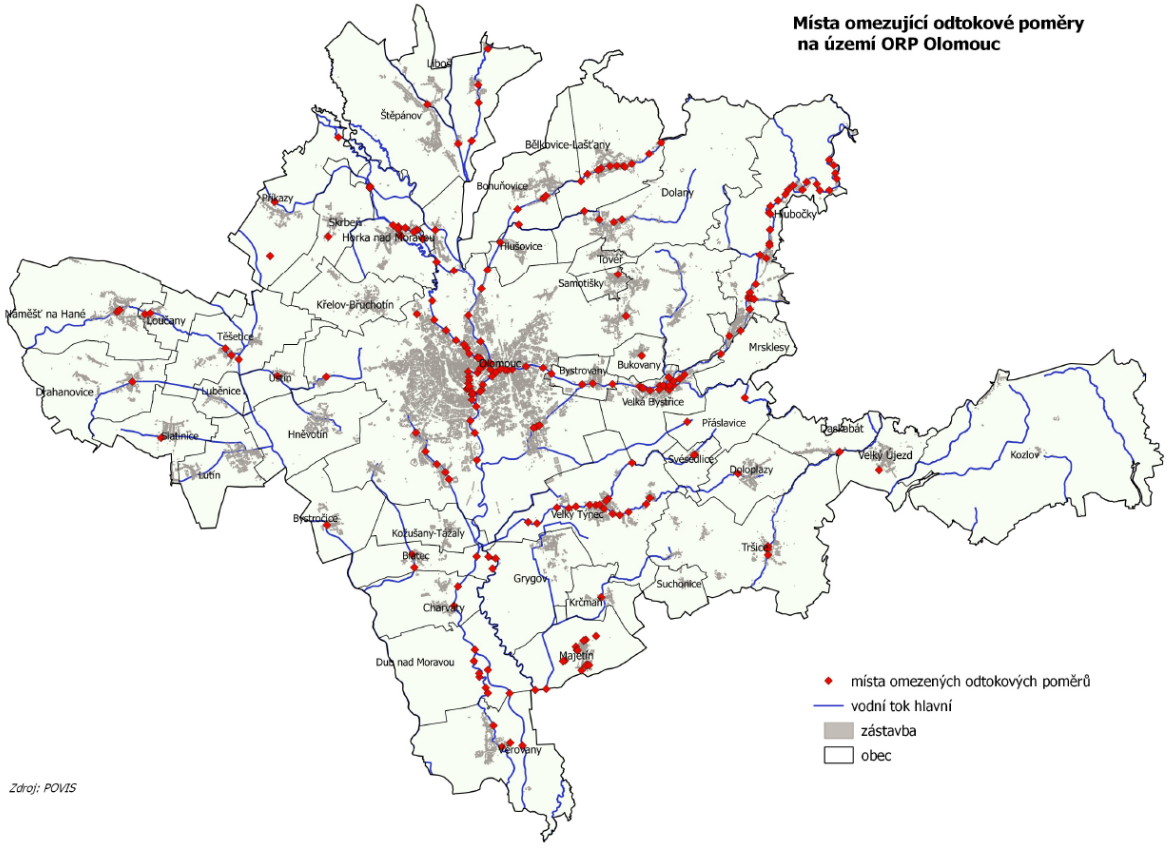

Zdroj dat: POVIS, MMOL, CUZK

3.2.14.2. Místa omezující odtokové poměry

V povodňových plánech jsou identifikována místa omezující odtokové poměry. Kritickými místy omezující odtokové poměry jsou zejména profily na vodním toku, kde vlivem příčných staveb nebo úprav toků dochází k omezení kapacity koryta vodního toku. Jedná se zejména o nekapacitní mosty, lávky, kryté profily koryt toků, zatrubnění toků, významná zúžení koryt apod. Průběh přirozené povodně může být ovlivněn mimořádnými příčinami jako jsou zátarasy z plovoucích předmětů, sesuvy půdy, ledové jevy, apod. Předměty plovoucí na hladině toku nebo vodních nádržích mohou v kritických profilech způsobit vznik zátarasů a následné vylití vody z břehů nebo přelití hráze. Z tohoto důvodu je nutno sledovat všechny mostní a jezové konstrukce, popřípadě další kritické profily. Na vodních dílech tuto kontrolu provádí správce toku, na ostatních objektech hlídková služba povodňových komisí obcí. Zvláštní pozornost je třeba věnovat území za ochrannými hrázemi vodních toků.

Tyto informace slouží jako podklad pro zpracovatele územně plánovacích dokumentací, pozemkových úprav a plánů povodí.

Zdroj dat: POVIS, MMOL, CUZK

3.3. HYGIENA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

3.3.1. Užívání vod a dopady lidské činnosti na stav vod

Užívání vod obecně představuje antropogenní faktor, jenž významně ovlivňuje stav vod, a to jak v množství, tak v kvalitě.

Následující text vychází z Plánu dílčího povodí Moravy a přítoků Váhu (2016 – 2021), jež se zaměřuje na významná užívání vod a určení významných vlivů, které mohou způsobovat nedosažení dobrého stavu vod. Užívání vod hodnoceno zvlášť pro vody povrchové a zvlášť pro vody podzemní.

3.3.2. Povrchové vody

Povrchové vody jsou využívány k různým účelům, především je voda odebíraná k nejrůznějšímu využití a následně k odvádění odpadních vod, které jsou (většinou po vyčištění) vypouštěny z obcí, měst, průmyslových podniků a jiných objektů a zařízení a tím mohou nepříznivě ovlivnit jakost povrchových vod. Antropogenní vlivy na povrchové vody se člení následujícím způsobem:

- *Bodové zdroje znečištění vod:* Čistírny odpadních vod (ČOV) komunálních odpadních vod, průmyslových odpadních vod, další bodové zdroje (malá sídla), ostatní specifické bodové zdroje znečištění.
- *Plošné a difúzní zdroje znečištění vod:* Splachy a odtoky z urbanizovaných území, zemědělství, dopravy a dopravní infrastruktury, brownfields, septiků, atmosférická depozice a ostatní specifické zdroje znečištění.
- *Odběry vody:* Pro potřeby zásobování obyvatel pitnou vodou, pro průmyslovou výrobu, pro chlazení energetických zdrojů pro výrobu elektrické energie, pro zavlažování v zemědělství, pro lomy, doly a ostatní specifická užívání vody.
- *Regulace vodních toků a morfologické změny koryt vodních toků:* Příčné překážky, vodní nádrže, úpravy (regulace) vodních toků a jejich údržba, podpora zemědělské produkce (např. zavlažování) a podpora produkce ryb (např. rybníkářství).
- *Ovlivnění hydrologického režimu vodních toků* vodními díly a povolenými užíváními vody, kterými dochází např. ke změnám hydrologického, teplotního a splaveninového režimu vodních toků. To se nejvýznamněji projevuje zejména pod vodními elektrárnami se špičkovým režimem provozu.

3.3.2. 1. Bodové zdroje znečištění vod

Za bodové zdroje znečištění jsou pro zpracování Plánu dílčího povodí Moravy a přítoků Váhu považována vypouštění vod, která jsou sledována a zahrnuta do vodohospodářské bilance (Evidence uživatelů vod). Jedná se o vypouštění, u kterých **množství vypouštěné vody přesahuje 500 m^3 za měsíc nebo 6 000 m^3 za rok.**

Nejvýznamnější vypouštění komunálních odpadních vod v ORP Olomouc (data rok 2012)

Název místa	**Vodní tok**	**Objem vypouštění (tis.m^3) za měsíc**
Olomouc ČOV	Morava	11 867,5
Mariánské Údolí ČOV	Bystřice (do Moravy)	877,9
Obec Bohuňovice	Trusovický potok	456,6

Komunální zdroje jsou největším producentem odpadních vod. Tyto vody bývají obvykle silněji zatížené znečišťujícími látkami, z tohoto důvodu jsou pro stav povrchových vod velmi

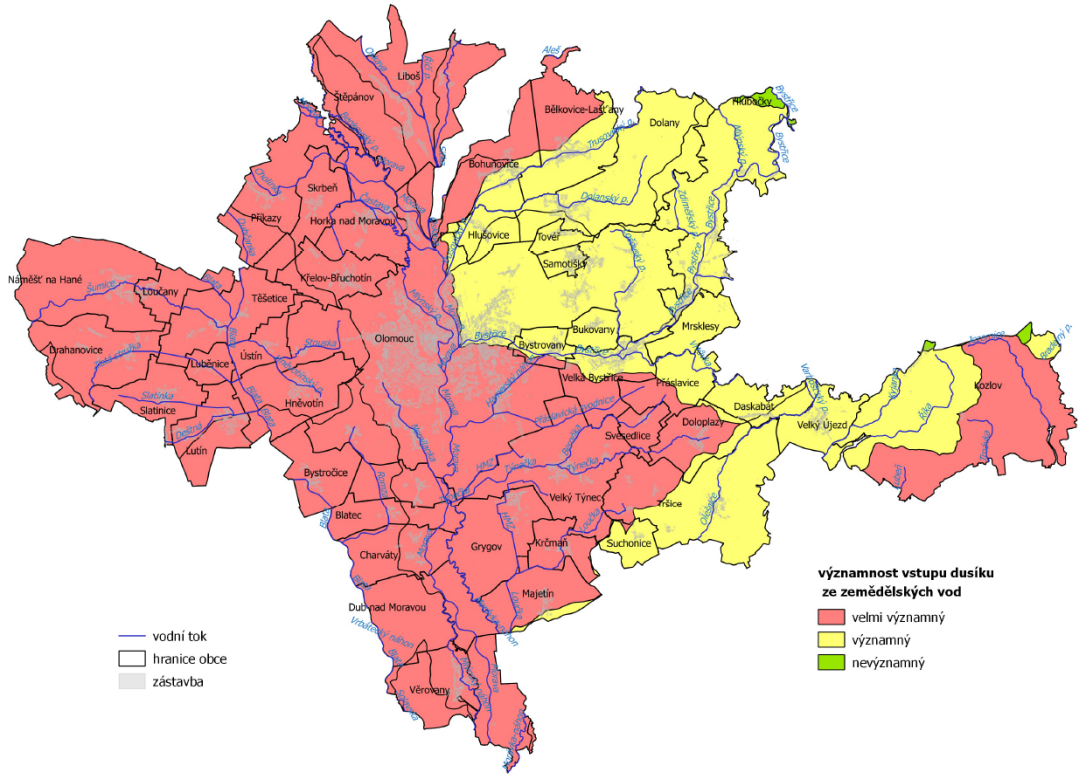
významné, obzvláště v parametrech organického znečištění (CHSKCr), celkového fosforu a případně amonných iontů (živin), které jsou zásadním zdrojem znečištění vod. V ORP Olomouc je mezi komunálními zdroji zcela dominantní vypouštění z ČOV krajského města Olomouce.
V ORP Olomouc se nevyskytují žádné bodové zdroje znečištění vod z průmyslu, ze zemědělství a z ostatních zdrojů (důlní, energetika, rybníkářství, jiné).

3.3.2.2. Plošné a difúzní zdroje znečištění

Plošné znečištění povrchových vod je kromě znečištění z bodových zdrojů jedním z nejvýznamnějších vlivů, který určuje výslednou jakost vod a tím i stav vodních útvarů. Zejména pro některé ukazatele, jako je dusík a některé vybrané pesticidy, představuje plošné znečištění hlavní zdroj zatížení vod. Z hlediska typů plošného znečištění představují nejvýznamnější vstupy zdroje ze zemědělství (dusík, fosfor a pesticidy), následované vstupy z atmosférické depozice (polycyklické aromatické uhlovodíky, těžké kovy aj.), nakonec to jsou vstupy látek přirozeného původu (opět dusík a fosfor a navíc kovy).

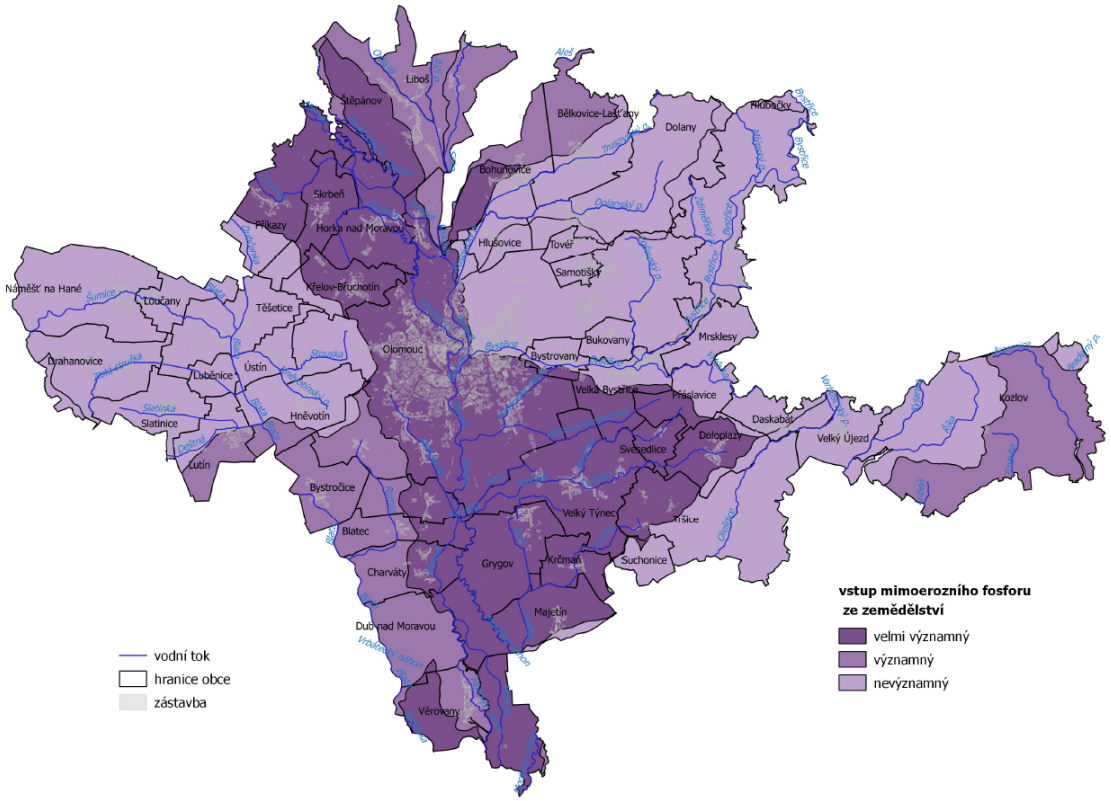
Skupiny zdrojů nebo cest znečištění jsou vzhledem k „přípustnému látkovému odnosu“ z povodí vodního útvaru klasifikovány jako:
velmi významné, pokud hodnota celkových vnosů látky do povrchových vod v povodí vodního útvaru překračuje 100 % přípustného látkového odnosu
významné, pokud hodnota celkových vnosů látky do povrchových vod v povodí vodního útvaru dosahuje nebo překračuje 20 % přípustného látkového odnosu;
nevýznamné, pokud hodnota celkových vnosů látky do povrchových vod v povodí vodního útvaru nedosahuje 20 % přípustného látkového odnosu.

Vstup dusíku ze zemědělských vod v ORP Olomouc

Zdroj dat: sestaveno z údajů uvedených v Plánu dílčího povodí Moravy a přítoků Váhu (2016 – 2021), CUZK

Vstup mimoerozního fosforu ze zemědělství do vod v ORP Olomouc

Zdroj dat: sestaveno z údajů uvedených v Plánu dílčího povodí Moravy a přítoků Váhu (2016 – 2021), CUZK

3.3.2. 3. Odběry povrchových vod

Odběry povrchové vody patří mezi hlavní druhy užívání vod, které rozhodujícím způsobem ovlivňují vodohospodářskou bilanci.
Jedná se o antropogenní vlivy s dopadem na hydrologický režim vod a na přirozené množství vody v tocích a jeho časové rozdělení. U odběrů vody není podstatná jen absolutní velikost odebíraného množství, ale také poměr odebrané vody k zůstatku vody ve vodním toku. Z toho vyplývá, že významnější je nepříznivé ovlivnění hydrologického režimu vodních toků odběry vody vždy v obdobích s nízkými přirozenými průtoky.

V ORP Olomouc se nenachází žádné odběrné místo s nejvýznamnějším vodárenským využitím (u nichž odebrané množství povrchové vody přesáhlo 500 tisíc m^3 za hodnocený rok). Významné odběry vody jsou v ORP Olomouc pro průmyslové a energetické účely.

Přehled odběrů povrchových vod v ORP Olomouc

Název odběru	Objem vypouštění (tis.m^3 /rok)	Vodní tok
Moravské železárny Olomouc	510,10	Střední Morava – Mlýnský potok
Dalkia Teplárna Olomouc	4,96	Morava
Mora Moravia, Mariánské Údolí	45,15	Bystřice (do Moravy)
Obec Bělkovice-Lašťany – koupaliště a hřiště	3,31	Trusovický potok

3.3.2. 4. Regulace odtoku vody

Převody vody uskutečňované technickými vodními díly (náhony, přivaděči, štolami, atd.) slouží k převádění povrchových nebo podzemních vod z povodí jednoho vodního toku do povodí jiného vodního toku a nadlepšují tak jeho vodohospodářskou bilanci. Tím je umožněno efektivněji využívat vodní zdroje v jednotlivých dílčích povodích. V ORP Olomouc patří k nejvýznamnějším převodům vody tyto:

- **Malá voda** (Mlýnský potok) je samostatný gravitační převod vody s odběrem z řeky Moravy, od jezu Řimice a se zaústěním zpět do Moravy v Hynkově. Průtok se reguluje do výše 8 m^3/s .
- **Střední Morava** (Mlýnský potok) je samostatný gravitační převod vody s odběrem z řeky Moravy,od jezu Hynkov a se zaústěním zpět do Moravy v Olomouci-Nových Sadech. Průtok je omezený průtočností MVE v Horce 12 m^3/s.
- **Hamerský náhon** je gravitační převod vody s odběrem z řeky Bystřice v Bystrovanech a zaústěním do Moravy v Holicích u Olomouce.
- **Morávka** je samostatný gravitační převod vody s odběrem z řeky Moravy na jezu Tážaly a se zaústěním do Moravy v Citově.
- **Bolelouckýnáhon** je samostatný gravitační převod vody s odběrem z řeky Moravy na jezu Bolelouc (u Dubu nad Moravou) a se zaústěním do řeky Blaty v Tovačově. Slouží k odběrům pro hospodářské a energetické účely.

3.3.3. Podzemní vody

3.3.3.1. Bodové zdroje znečištění podzemních vod

Pro určení významných starých kontaminovaných míst byla použita data z databáze SEKM v aktualizaci k 15. 12. 2013.

Seznam významných zátěží z databáze SEKM s uvedením problematických látek

ID útvaru podz. vod	Název zátěže	katastr	kontaminant
16222	ISH a.s.	Hodolany	Antr, As, Benz, Cd, Flu, Ni, Pb, PCE
16222	ČEZ, a.s. distribuce Hodolany	Hodolany	Benz
22201	Skládka u lesíka	Blatec	Cd, Pb
66120	Sedlisko - skála	Posluchov	D, Flu, Hg, Nik, Pb
66120	MORA MORAVIA, s.r.o, Hlubočky	Hlubočky	Al, BaP, BgP, Benz, Cd, Idp, Nfl, Ni, Pb, PCE, TCE

3.3.3.2. Odběry podzemních vod

Za nejvýznamnější odběry podzemních vod v dílčím povodí Moravy a přítoků Váhu jsou považovány odběry s vydatností nad 40 l/s realizované alespoň jednou v průběhu posledních šesti let (2007–2012).

Přehled odběrů podzemních vod a jejich přiřazení útvarům podzemních vod v ORP Olomouc

ID_UV	NAZEV	odběr v roce 2012 (l/s)	odběr v roce 2012 (tis. m^3/rok)
16210	lP systém - Olomouc Chvélkovice (pitná)	0,146	4.6
16220	MJM Litovel - Olomouc-Holice	0,307	9.68
22201	MOVO Olomouc - Stěpánov	16,324	214.79
22201	MOVO Olomouc - Moravská Huzová	7,332	231.22
22201	MOVO Olomouc - Černovlr	80,384	253.449
22201	MOVO Olomouc - ČOV Olomouc vrty	3438	108.42
22201	Obec Hněvotín - vrt HV-15 (Malý Klupoř)	0,642	20.25
22201	Obec Hněvotín - vrt HV-1 (hřiště)	0,453	14.3
22201	MOVO Olomouc - VZ Chomoutov	16,762	528.61
22201	Obec Slafinice - vrty HV501 a HV501A	2,512	79.22
22201	INSTA CZ - Bohuňovice Mor. Loděnice vrt HV-1	1,234	79.22
22203	MOVO Olomouc - Nenakonice	7,494	236.33
22203	Obec Lutín - VZ Trávníky	4,852	153.01
22300	VaK Kroměříž - Rataie. Pooovice	0.808	25.49
66120	INSTA CZ - Dolany Pohořany (vrt HV-11)	227	717
66120	Obec Tršice - Pazdernice	1,733	54.66
66120	INSTA CZ- Dolany, Véska-Nové Sady (vrt HV-12)	0,309	9.73
66120	Obec VelkýTýnec - vrt HV-1 a HV-2	1184	37.35
66120	Obec Doloplazy - vrty HV11 a HV111	1,006	31.73
66120	obec Drahanovice - Lhota p.Kosířem, vrty	0,961	30.32
16210	Technické služby Olomouc – panelárna Chválkovice	0,15	0,48
16222	OLMA – provoz Olomouc	13,38	16,61
16222	Florcentr Olomouc	0,40	0,44

3.3.3.3. Těžba štěrkopísků

Těžbou štěrkopísků dochází k nevratné likvidaci významných hydrogeologických kolektorů – jedná se o sedimenty, které mají velmi vhodné parametry pro vznik, pohyb a akumulaci podzemní vody. Z hydrogeologického hlediska je optimální, aby těžba kvartérních ložisek štěrkopísků probíhala nad hladinou podzemní vody, tak, aby nedošlo k jejímu ovlivnění. V ORP Olomouc můžeme jako zdroj stávajícího či potenciálního ovlivnění hydrogeologických poměrů těžbou štěrkopísků uvést lokalitu Grygov.

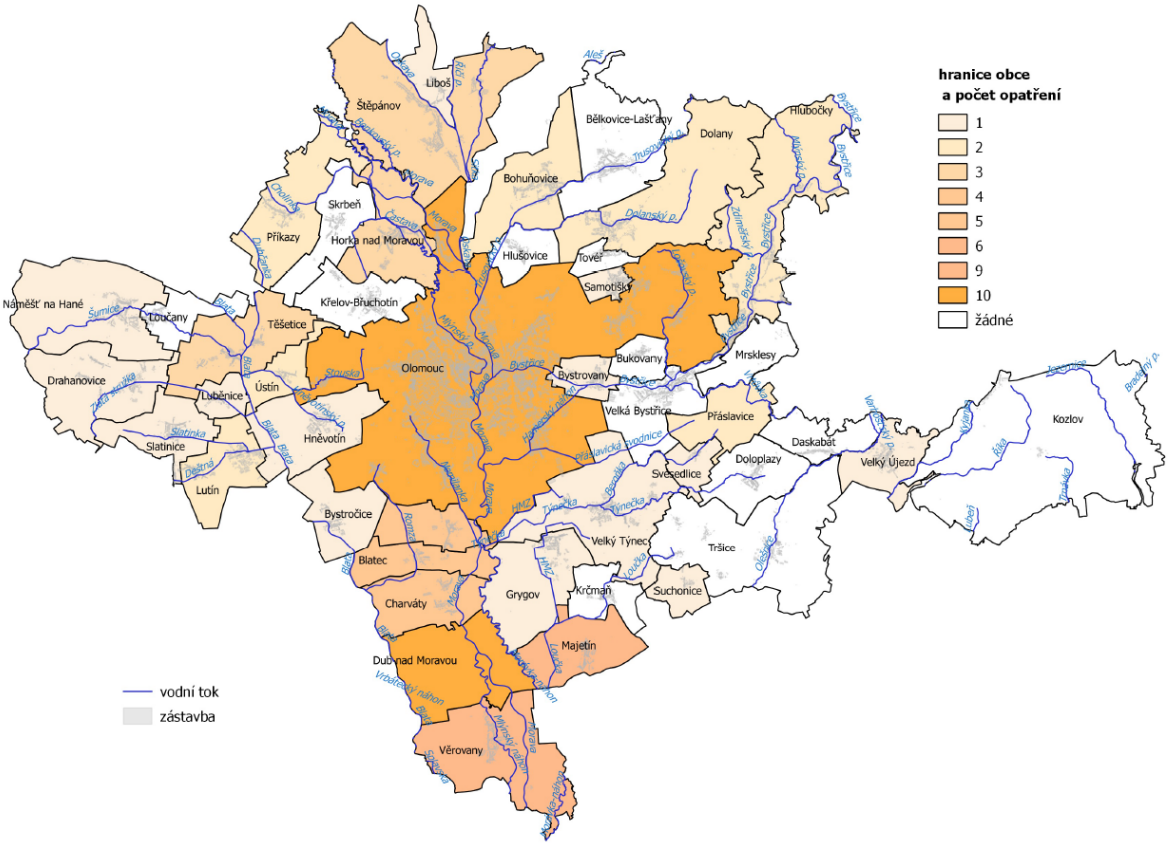
Opatření k dosažení cílů

V Plánu dílčího povodí Moravy a přítoků Váhu jsou vypracovány programy opatření sloužící k zajištění ochrany a udržitelného užívání vod v rámci dílčího povodí. Prostřednictvím stanovení a zavedení navržených programů opatření se usiluje o dosažení dobrého stavu vod. Tam, kde dobrý nebo velmi dobrý stav již existuje, má být udržován.

Program opatření obsahuje opatření, která reagují zejména

- na výsledky hodnocení stavu vodních útvarů
- na identifikaci významných vlivů
- na schválené významné problémy nakládání s vodami.

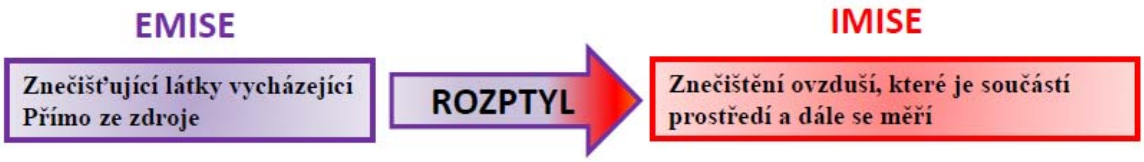
Počty všech opatření obsažených v Plánu dílčího povodí Moravy a přítoku Váhu v obcích ORP Olomouc

Zdroj dat: sestaveno z údajů uvedených v Plánu dílčího povodí Moravy a přítoků Váhu (2016 – 2021), CUZK

Podrobné informace a seznam všech opatření:
http://pop.pmo.cz/download/web_PDP_Morava_kraje/kapitola-vi/kapitola-vi.html

3.3.4. Znečištění ovzduší

Znečištění ovzduší má obecnější vazby na územní plánování. Urbanistickým řešením nelze přímo tento problém vyřešit. Řešením znečištění ovzduší a jeho prevencí se zabývá příslušný zákon.

3.3.4.1. Emise

Registr emisí a zdrojů znečišťování ovzduší - REZZO

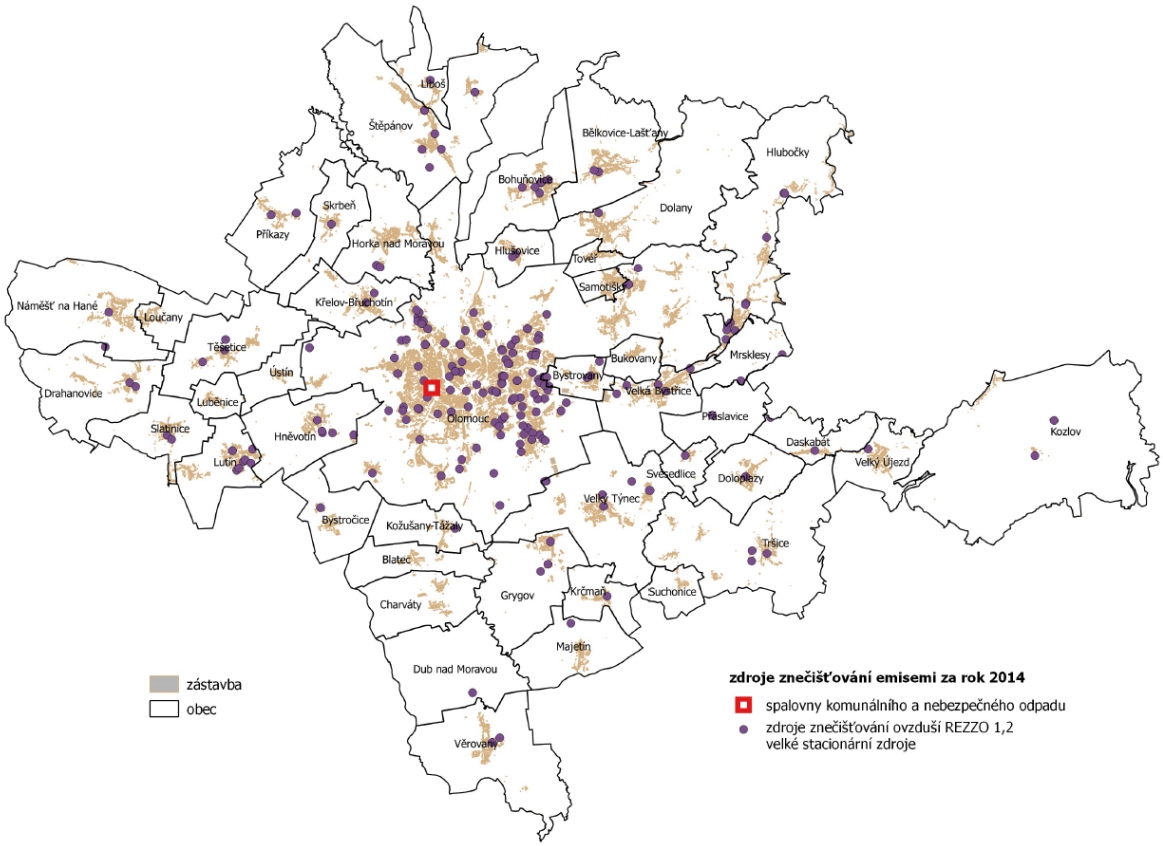
REZZO slouží pro sběr a využívání dat o stacionárních i mobilních zdrojích znečišťování ovzduší. V souladu se zákonem o ovzduší č. 86/2002 Sb., v platném znění, jsou zdroje znečišťování ovzduší rozděleny do 4 kategorií.

Vyjmenované stacionární zdroje **REZZO 1, REZZO 2**	Nevyjmenované stacionární zdroje **REZZO 3**	Mobilní zdroje **REZZO 4**
Stacionární zařízení ke spalování paliv o celkovém tepelném příkonu vyšším než 0,3 MW, spalovny odpadů, jiné zdroje)technologické spalovací procesy, průmyslové výroby, apod.)	Stacionární zařízení ke spalování paliv o celkovém tepelném příkonu do 0,3 MW, nevyjmenované technologické procesy (použití rozpouštědel v domácnostech apod., stavební práce, zemědělské činnosti)	Silniční, železniční, lodní a letecká doprava osob a přeprava nákladu, otěry brzd a pneumatik, abraze vozovky a odpary z palivových systémů benzinových vozidel, provoz nesilničních strojů a mechanizmů, údržby zeleně a lesů, apod.

Databáze REZZO je v současnosti provozována jako součást systému ISKO a jejím provozovatelem je ČHMÚ.

Vývoj úrovně znečišťování ovzduší je úzce spjat s ekonomickou a společensko-politickou situací a s vývojem poznání v oblasti životního prostředí. Trend ve vývoji emisí za období let 1990–2013 lze obecně charakterizovat poklesem emisí ze stacionárních zdrojů kategorie REZZO 1 a REZZO 2 vlivem zavedení systému řízení kvality ovzduší, který aplikuje na různých úrovních řadu nástrojů (normativní, ekonomické, informační atd.). Výrazným snížením produkce emisí došlo mj. k omezení dálkového přenosu znečišťujících látek z nejvýznamnějších zdrojů. Problémy však nadále přetrvávají v oblasti dodržování parametrů kvality ovzduší, a proto se pozornost v posledních letech soustřeďuje také na zdroje kategorie REZZO 3 a REZZO 4, pro jejichž regulaci zatím nebyla účinná opatření zavedena.

Zdroje znečišťování REZZO1 a REZZO 2 za rok 2014 v ORP Olomouc

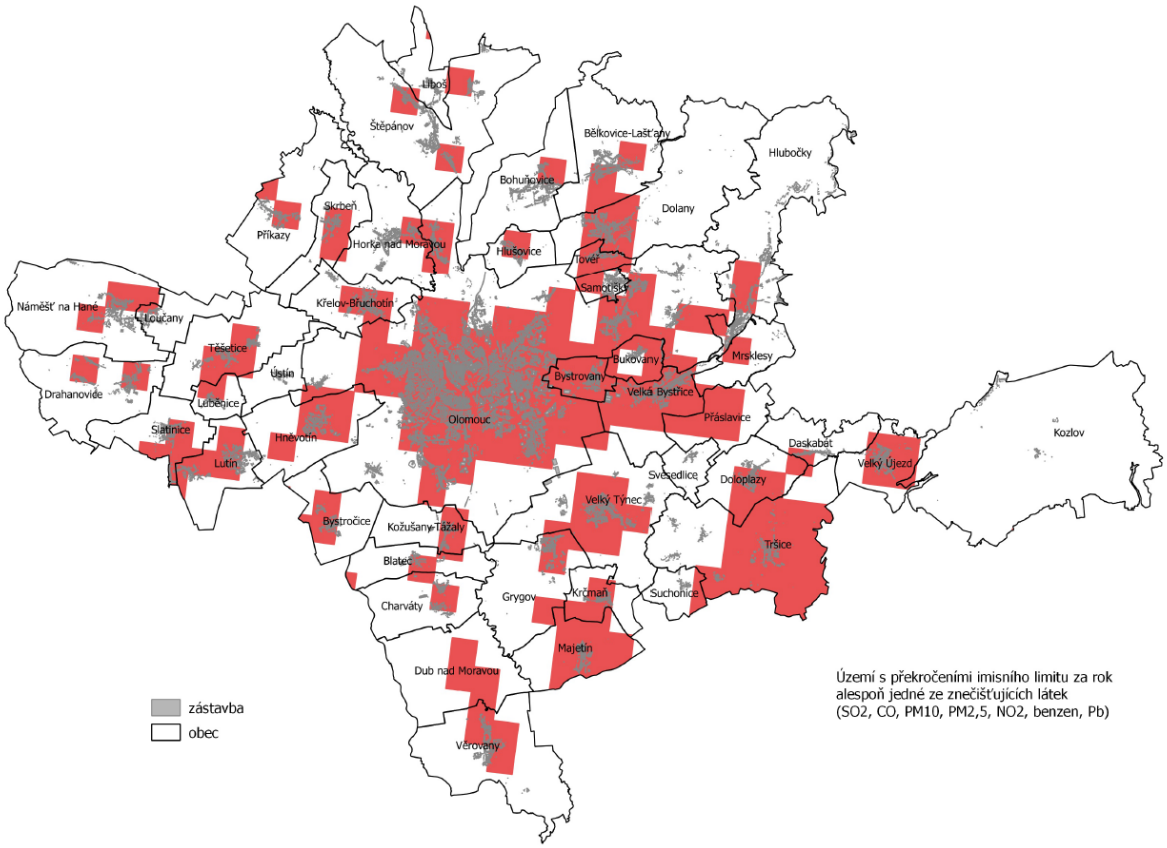

Zdroj dat: ISKO, Český hydrometeorologický ústav, CUZK

3.3.4.2. Imise

Zákon o ochraně ovzduší stanovuje imisní limity pro vybrané znečišťující látky bez dalšího rozlišení na imisní a cílové imisní limity. Pro rok 2014 jsou vymezeny oblasti s překročením imisních limitů hromadně pro všechny znečišťující látky, které jsou sledovány z hlediska ochrany lidského zdraví, které jsou zobrazeny v mapě. Mapa oblastí s překročením alespoň jednoho imisního limitu za kalendářní rok podává ucelenou informaci o kvalitě ovzduší na území ČR. Mapy jsou konstruovány ve čtvercové síti 1x1 km. Jestliže je překročen imisní limit, potom má čtverec hodnotu1, jinak má hodnotu 0.

Oblasti s překročením imisních (cílových) limitů z hlediska ochrany lidského zdraví v r. 2014

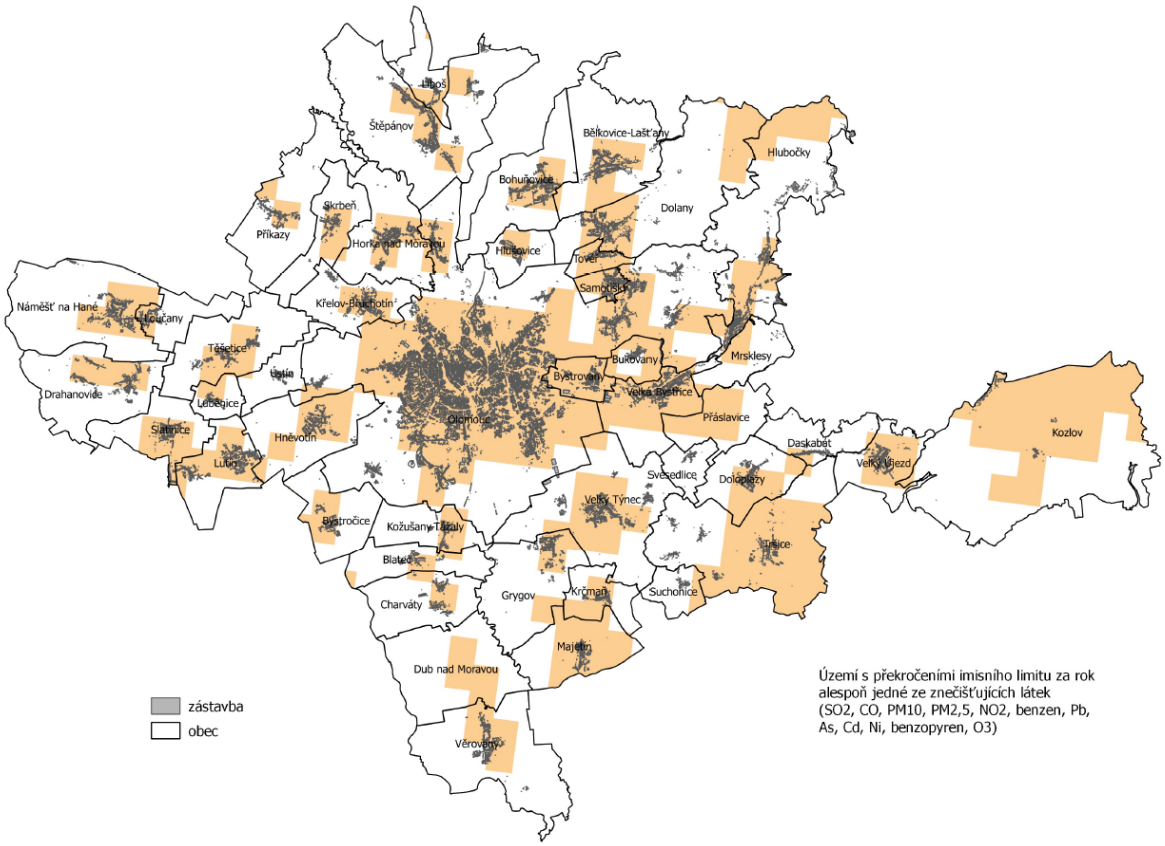
Území s překročením imisního limitu ZdrLV dle zák. 201/2012 Sb., příloha 1, bod1. Překročení alespoň jedné z uvedených znečišťujících látek (SO_2, CO, PM_{10}, $PM_{2,5}$, NO_2, benzen, Pb)za rok

Zdroj dat: Český hydrometeorologický ústav, CUZK

Zařazení zón a aglomerací do těchto oblastí je v naprosté většině zapříčiněno překročením denního imisního limitu pro suspendované částice PM_{10} a překročením ročního imisního limitu pro $PM_{2,5}$ a benzo[*a*]pyren. V některých oblastech, zejména dopravně a průmyslově zatížených, se na zařazení území do těchto oblastí v menší míře podílelo v roce 2014 i překročení imisního limitu pro NO_2 a kadmium .Překročen nebyl imisní limit pro benzen, který se podílel na zařazení území do těchto oblastí v aglomeraci O/K/F-M před rokem 2013.

Území s překročením imisního limitu ZdrLVTV O3 dle zák. 201/2012 Sb., příloha 1, bod1+3+4. Překročení alespoň jedné z uvedených znečišťujících látek (SO_2, CO, PM_{10}, $PM_{2,5}$, NO_2, benzen, Pb, As, Cd, Ni, benzopyren, O_3)za rok.

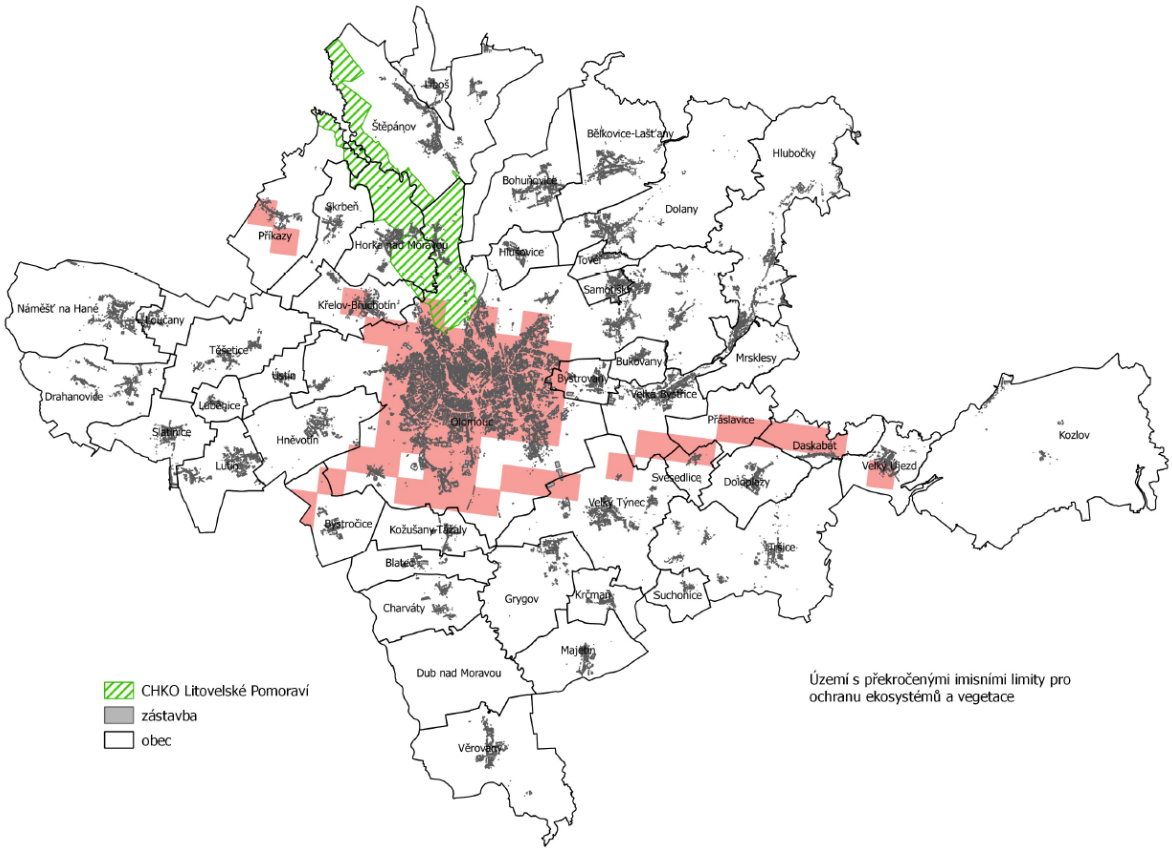

Zdroj dat: Český hydrometeorologický ústav, CUZK

Oblasti s překročením imisních (cílových) limitů z hlediska ochrany ekosystému a vegetace v r. 2014

Na základě územního rozložení se nadlimitní koncentrace NO_X vyskytují zejména v okolí dopravních komunikací. Z hlediska nejhodnotnějších přírodních částí došlo k překročení imisního limitu pro NO_X pouze na velmi malém území v jižní části CHKO Litovelské Pomoraví.

Oblasti s překročenými imisními limity pro ochranu ekosystému a vegetace na území ORP Olomouc

Zdroj dat: Český hydrometeorologický ústav

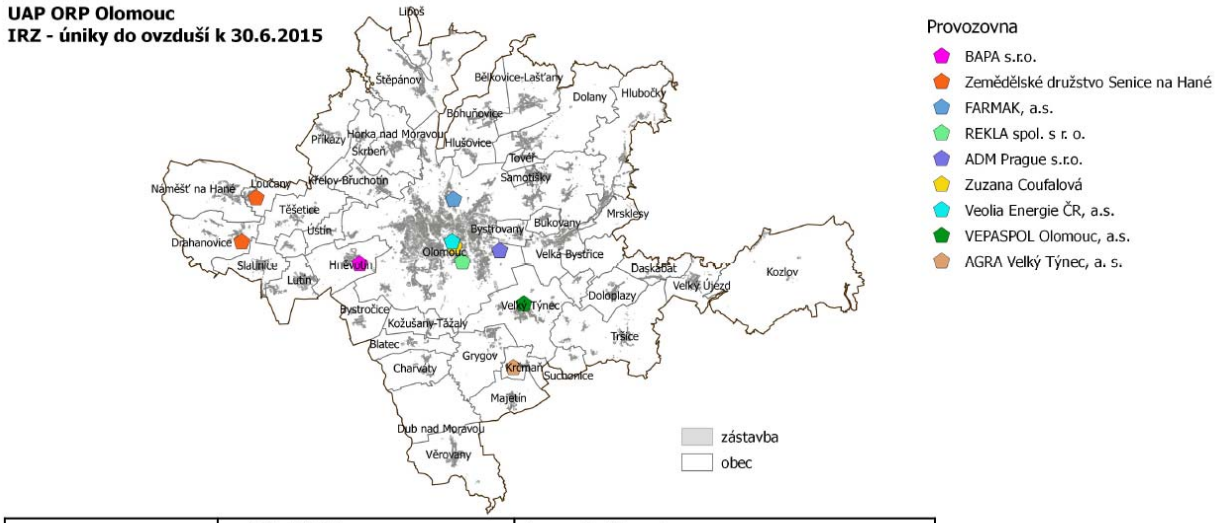
3.3.4.3. Integrovaný registr znečišťování životního prostředí (integrovaný registr znečišťování – IRZ)

IRZ je veřejně přístupný informační systém úniků a přenosů vybraných znečišťujících látek. Kompetentními orgány v rámci IRZ jsou MŽP ČR, a CENIA (Zákon č. 77/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 28/2008 Sb, o o integrovaném registru znečišťování a integrovaném systému plnění ohlašovacích povinností v oblasti životního prostředí a změně některých zákonů, a prováděcí nařízení vlády č. 145/2008 Sb., kterým se stanoví seznam znečišťujících látek a prahových hodnot a údaje požadované pro ohlašování do integrovaného registru znečišťování životního prostředí. Oba právní předpisy v návaznosti na evropské nařízení o Evropském registru úniků a přenosů znečišťujících látek dotváří rozsah požadovaných údajů ohlašovaných do IRZ od ohlašovacího roku 2009.

Registr obsahuje informace o únicích a přenosech vybraných znečišťujících látek, které jsou každoročně ohlašovány za jednotlivé provozovny na základě splnění kritérií stanovených příslušnými právními předpisy. Veřejnost má takto k dispozici informace o tom, jak se konkrétní provozovny podílejí na znečišťování ovzduší, půdy či na produkci chemických látek v odpadech a odpadních vodách.

Údaje z IRZ pro území ORP Olomouc za ohlašovací rok 2015

Na území ORP Olomouc bylo dle databáze IRZ 9 provozoven s významnými úniky znečišťujících látek do ovzduší z toho 5 ve městě Olomouci.

provozovna	znečišťující látka	ekonomická činnost
BAPA s.r.o.	Fluorované uhlovodíky (HFC)	Výroba ostatních potravinářských výrobků j. n.
Zemědělské družstvo Senice na Hané	Amoniak (NH3)	Chov mléčného skotu
Zemědělské družstvo Senice na Hané	Amoniak (NH3)	Smíšené hospodářství
FARMAK, a.s.	Hydrochlorofluorouhlovodíky (HCFC)	Výroba základních farmaceutických výrobků
REKLA spol. s r. o.	Nemethanové těkavé organické sloučeniny (NMVOC)	Úprava odpadů k dalšímu využití, kromě demontáže vraků, strojů a zařízení
ADM Prague s.r.o.	Nemethanové těkavé organické sloučeniny (NMVOC)	Výroba olejů a tuků
Zuzana Coufalová	Oxid dusný (N2O)	Maloobchod s pohonnými hmotami ve specializovaných prodejnách
Veolia Energie ČR, a.s.	Oxidy síry (SOx/SO2)	Výroba tepla
Veolia Energie ČR, a.s.	Oxid uhličitý (CO2)	Výroba tepla
Veolia Energie ČR, a.s.	Oxidy dusíku (NOx/NO2)	Výroba tepla
ADM Prague s.r.o.	Hydrochlorofluorouhlovodíky (HCFC)	Výroba olejů a tuků
VEPASPOL Olomouc, a.s.	Amoniak (NH3)	Chov prasat
AGRA Velký Týnec, a. s.	Amoniak (NH3)	Smíšené hospodářství

Zdroj dat: UAP ORP Olomouc - export z databáze IRZ (xls) – úniky do ovzduší, CUZK

3.3.5. Odpady

Na územní plánování mají odpady vazbu pokud z nich vyplývá lokalizace zařízení pro odpadové hospodářství (spalovna, recyklační zařízení, kontejnery na tříděny sběr, sběrný dvůr apod.) Územní plánování řeší také skládky jako způsob rekultivace krajiny po těžbě.

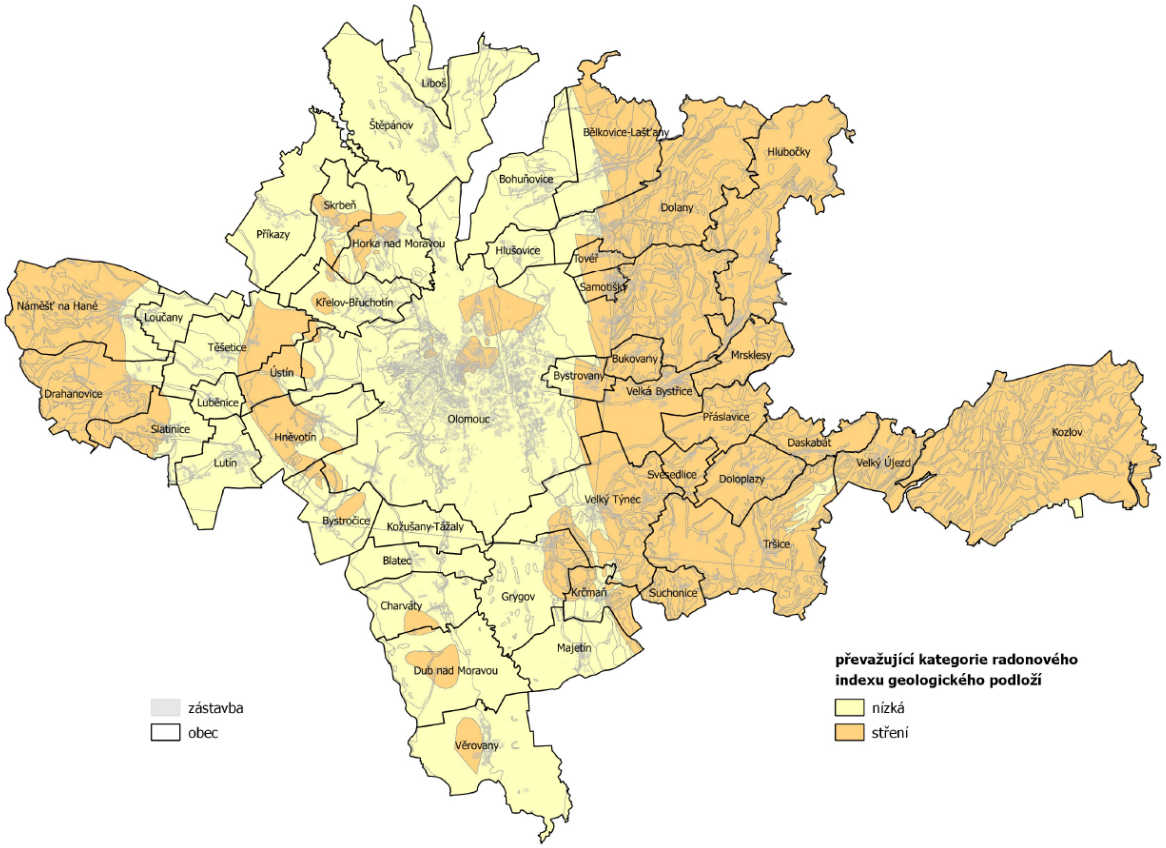
Zdroje informací o odpadovém hospodářství

- Plán odpadového hospodářství ČR pro roky 2015 až 2024
- Krajské plány odpadového hospodářství
- Přehled zařízení pro nakládání s odpady podle §14 odst.1, které musí mít souhlas KÚ k provozu – průběžně se aktualizují
- Veřejný informační systém odpadového hospodářství MŽP (VISOH) – obsahuje údaje o produkci a nakládání s odpady až do úrovně jednotlivých ORP http://isoh.cenia.cz/groupisoh/

3.3.6. Radon

Radon a staré ekologické zátěže lze chápat jako určité limity využití území. Radonové nebezpečí lze většinou řešit technologií výstavby. Nejvýznamnějším zdrojem radonu v objektech je geologické podloží. Zvýšené koncentrace radonu v podloží mohou následně ovlivnit i koncentrace radonu ve stavebních materiálech přírodního původu a ve vodě, dodávané do objektů z podzemních zdrojů.

Výřez mapy radonového indexu na území České republiky v měřítku 1 : 50 000 pro ORP Olomouc

Zdroj dat: Česká geologická služba - WMS Přehledná mapa Rn indexu, CUZK

Kategorie radonového indexu geologického podloží, uvedená v mapě 1: 50 000, vyjadřuje statisticky převažující kategorii v dané geologické jednotce. Výsledky měření radonu na konkrétních lokalitách se proto mohou od této kategorie odlišovat, především díky rozdílům mezi regionální a lokální geologickou situací.

3.3.7. Staré ekologické zátěže v ORP Olomouc

Někdejší průmyslová i jiná činnost (například vojenské objekty) po sobě zanechala nesmazatelné a obvykle jen náročně odstranitelné stopy v podobě znečištění různých složek životního prostředí. Nejrizikovější je znečištění půdního, resp. horninového prostředí a podzemní vody, neboť zde staré ekologické zátěže (SEZ) mohou přetrvávat i po dlouhé desítky let.
Vesměs jsou to pozůstatky z doby, která vlivům na životní prostředí věnovala pozornost jen okrajově nebo vůbec ne, tzn. zhruba do konce 80. let minulého století, ale i podstatně dřívější.

Nejběžnější kontaminanty, které se v podmínkách ČR (ale často i ve světě) v současnosti vyskytují jako hlavní součásti starých ekologických zátěží, jsou:

- ropné uhlovodíky (používané označení NEL nebo RU),
- chlorované uhlovodíky (používané označení ClU - dichloretheny, trichlorethen, tetrachlorethen, popř. vinylchlorid) - původem z ředidel a odmašťovacích procesů,
- uhlovodíky benzenové skupiny (používané označení BTEX - benzen, toluen, ethylbenzen, xyleny) - původ z dehtů, nátěrů a konzervačních prostředků,
- polyaromatické uhlovodíky (používané označení PAU) - původ z dehtů, koksárenství a ropných produktů,
- polychlorované bifenyly (používané označení PCB) - původ z náplní kondenzátorů a transformátorů; již se nepoužívají a indikují tak stáří zátěže,
- dioxiny - původ z chemické výroby a spalování odpadů,
- těžké kovy (především As, Cd, Cr, Cu, Hg, Ni, Pb, Zn) - původ z pokovování, zpracování kovů a chemické výroby.

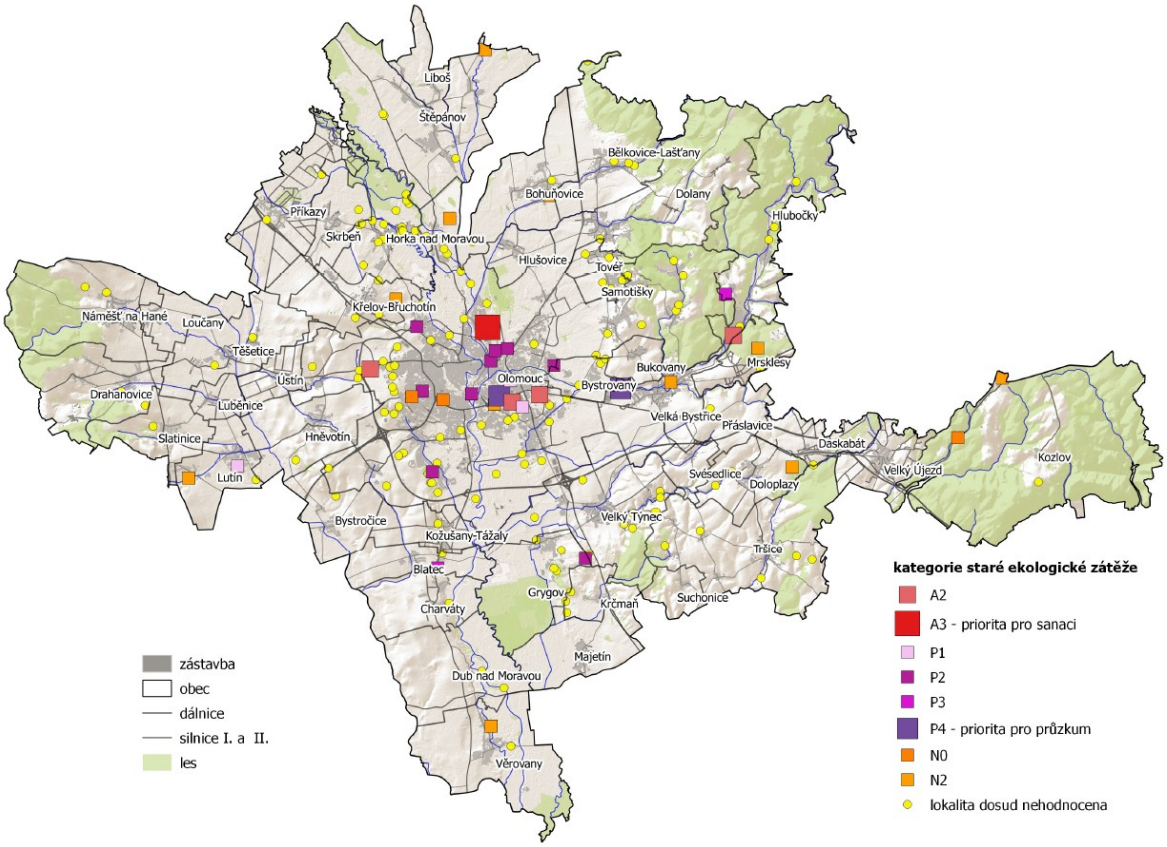
Počátečním stupněm znalostí o starých ekologických zátěžích (i z hlediska historického vývoje) je **ekologický audit**, který pořizovali nabyvatelé v rámci privatizace průmyslových objektů. Ten určoval, zda je v privatizovaném podniku SEZ přítomna, jakého je druhu a jaké velikosti a intenzity. Podrobnější údaje poskytuje **analýza rizika**, zpracovaná už na základě cíleného průzkumu, která má vyhodnotit škodlivost zátěže, riziko jejího šíření a stanovit nejvyšší přípustné koncentrace kontaminantů v daném prostředí. Ty pak bývají stanoveny jako sanační limity a děje se tak na základě rozhodnutí České inspekce životního prostředí, které ukládá povinnost starou ekologickou zátěž odstranit. Nastupuje stádium **sanace**, jemuž může předcházet ještě další podrobný průzkum a poté je zvolena optimální sanační technologie. Po ukončení sanace ještě následuje **postsanační monitoring**, který ověřuje trvalé vyčištění lokality.

Systematickou evidenci informací o kontaminovaných a potenciálně kontaminovaných místech i ekologických újmách vede Informační systém SEKM dle pokynů Evropské agentury pro životní prostředí (EEA) provozovaný Ministerstvem životního prostředí. V databázi SEKM existuje značný počet lokalit bez zpracovaných analýz rizik a bez podrobného nebo i vůbec jakéhokoliv průzkumu kontaminace. Tyto lokality jsou označeny jako lokality „dosud nehodnocené“. U již zkoumaných lokalit existují tři základní skupiny kategorií – A,P a N. Lokality kategorie A1 nebo A2 či A3 jsou ty, u nichž kontaminace znamená aktuálně existující a potvrzený problém. U lokalit P1 až P4 znamená kontaminace problém potenciální, nemáme dostatek informací pro definitivní závěry. Skutečnou závažnost kontaminace musí u této kategorie ověřit průzkum a analýza rizik. Lokality kategorie N0, N1 a N2 nevyžadují žádný zásah. Řešení starých zátěží má pozitivní dopad např. na ochranu kvality vod, především zdrojů pitné vody, kvalitu půd, apod.

Data SEKM jsou využívána také jako jedna část územně analytických podkladů dle stavebního zákona.

Na území ORP Olomouc se nachází 186 lokalit se starou ekologickou zátěží z toho pouze 37 lokalit bylo podrobně zkoumáno. Prioritním kontaminovaným místem(kategorie priority A3) u kterého je sanace naléhavá je areál průmyslového podniku pro chemickou a farmaceutickou výrobu FARMAK a.s. Celé území podniku je výrazně kontaminováno organickými i anorganickými látkami z chemických výrob, přepravy a skladování výrobků,skládek odpadů tuhých a kapalných. Ze severu přiléhá k podniku prameniště pitné vody Černovír - ochranné pásmo vodního zdroje II.stupně, vnější ochranu prameniště tvoří podzemní těsnící (milánská) stěna. Od roku 2006 probíhají na lokalitě sanační práce.
Lokality pro prioritní průzkum (kategorie priority P4) jsou v ORP Olomouc celkem dvě, fungující obalovna ve Velké Bystřici a areál společnosti TOS, s.r.o, v Olomouci Hodolanech.

Přehled lokalit prozkoumaných a neprozkoumaných starých ekologických zátěží a prioritních kontaminovaných míst

Zdroj dat: Informační systém SEKM, CUZK, MMOL

3.4. OCHRANA PŘÍRODY A KRAJINY

Současný stav krajiny má kořeny v dávné minulosti, kdy bylo území úrodné Hané postupně odlesněno a jeho úrodná půda začala být zemědělsky využívána. Ve 20. Století dochází k velkému rozvoji průmyslu a po roce 1948 ke zcelování zemědělských pozemků a intenzivnímu zemědělskému hospodaření. Tento vývoj vedl k současnému, ekologicky nestabilnímu stavu území. Hlavním požadavkem pro územní plánování v oblasti ochrany přírody a krajiny je vymezovat plochy a koridory vedoucí ke zvýšení ekologické stability krajiny, uvážlivě vymezovat nová zastavitelná území a zpevněné plochy, které jsou z pohledu krajiny nestabilní, citlivě stanovit regulativy výstavby na okraji chráněných území, v místech přírodních hodnot, dominant a v sídlech s dochovanou krajinnou siluetou.

3.4.1. Územní a obecná ochrana přírody a krajiny

Podle současné české legislativy lze rozlišit ochranu přírody a krajiny územní a obecnou.
Územní ochrana je zakotvena v zákoně č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, a jeho prováděcích vyhláškách 395/1992 Sb. a 64/2011 Sb. V České republice jsou dvě úrovně zvláště chráněných území (ZCHÚ). Jedná se o velkoplošná zvláště chráněná území (VZCHÚ) a maloplošná zvláště chráněná území (MZCHÚ). Se vstupem do Evropské unie vyvstala povinnost vymezení soustavy chráněných území Natura 2000, která jsou již také zakotvena v zákoně. Do VZCHÚ spadají dvě kategorie:

- Národní park (NP) – na území ORP Olomouc se nenachází
- Chráněná krajinná oblast (CHKO)

Do MZCHÚ spadají čtyři kategorie:

- Národní přírodní rezervace (NPR)
- Národní přírodní památka (NPP)
- Přírodní rezervace (PR)
- Přírodní památka (PP)

Do soustavy Natura 2000 spadají dvě kategorie:

- Evropsky významná lokalita (EVL)
- Ptačí oblast (PO)

Obecná ochrana přírody a krajiny je zajišťována prostřednictvím zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění, konkrétně jeho druhé části. V rámci obecné ochrany přírody a krajiny je zahrnuta obecná ochrana území, obecná ochrana rostlin a živočichů, obecná ochrana neživé přírody.
Obecná ochrana území je zajišťována prostřednictvím

- územních systémů ekologické stability (ÚSES)
- významných krajinných prvků
- památné stromy
- ochrana krajinného rázu

Zařadit sem lze rovněž přechodně chráněné plochy.
Obecná ochrana rostlin a živočichů se vztahuje na veškeré druhy, které chrání před zničením, poškozováním a dalšími činnostmi, které by mohly vést k ohrožení těchto druhů na bytí. Specifickou součástí je ochrana volně žijících ptáků. Samostatně jsou před poškozováním a ničením chráněny dřeviny. Obecná ochrana neživé části přírody a krajiny poskytuje ochranu jeskyním, přírodním jevům na povrchu, které s jeskyněmi souvisejí (např. krasové závrty, škrapy, ponory, vývěry krasových vod) a paleontologickým nálezům.

Jelikož území spadající pod zákonnou ochranu přírody a krajiny jsou přírodními hodnotami, podrobněji se jim věnujeme v kapitole Hodnoty území (kapitola 4.1. Hodnoty přírodní s legislativní ochranou).

Přehled sledovaných jevů ÚAP a jejich poskytovatelů z oblasti ochrany přírody a krajiny (aktuální stav v datové části ÚAP, grafické vyjádření ve výkrese hodnot)

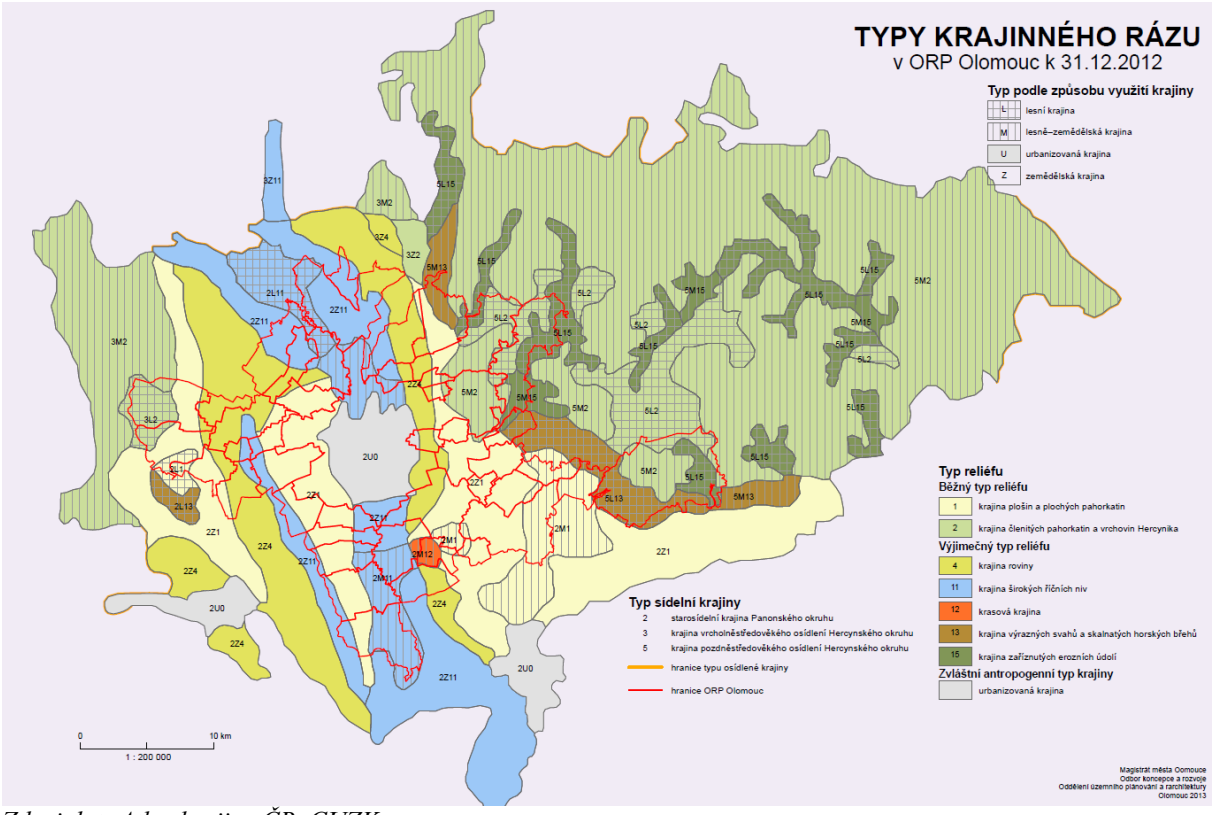
Tabulka 1 Údaje o území pro ÚAP obcí

Údaj o území podle části A příl. č. 1 vyhl. č. 500/2006 Sb.	Poskytovatel	Územní rozsah
17. oblast krajinného rázu a její charakteristika *(Tento ÚÚ se poskytuje pouze, jsou-li oblasti krajinného rázu vymezeny.)*	správa NP	území NP
	AOPK ČR – správa CHKO	území CHKO
	obecní úřad ORP	správní obvod ORP mimo území NP a CHKO
18. místo krajinného rázu a jeho charakteristika *(Tento ÚÚ se poskytuje, pouze jsou-li místa krajinného rázu vymezena.)*	správa NP	území NP
	AOPK ČR – správa CHKO	území CHKO
	obecní úřad ORP	správní obvod ORP mimo území NP a CHKO
21. ÚSES – nadregionální	AOPK ČR – ředitelství	ČR
21. ÚSES – regionální	správa NP	území NP
	AOPK ČR – správa CHKO	území CHKO
	krajský úřad	území kraje mimo území NP a CHKO
21. ÚSES – místní	správa NP	území NP
	AOPK ČR – správa CHKO	území CHKO
	obecní úřad ORP	správní obvod ORP mimo území NP a CHKO
22. významný krajinný prvek registrovaný, pokud není vyjádřen jinou položkou	pověřený obecní úřad	správní obvod pověřené obce
23. významný krajinný prvek ze zákona, pokud není vyjádřen jinou položkou	obecní úřad ORP	správní obvod ORP
24. přechodně chráněná plocha	správa NP	území NP
	AOPK ČR – správa CHKO	území CHKO
	obecní úřad ORP	správní obvod ORP mimo území NP a CHKO
25. národní park včetně zón a ochranného pásma	AOPK ČR – ředitelství	ČR
26. chráněná krajinná oblast včetně zón	AOPK ČR – ředitelství	ČR
27. národní přírodní rezervace včetně ochranného pásma	AOPK ČR – ředitelství	ČR
28. přírodní rezervace včetně ochranného pásma	AOPK ČR – ředitelství	ČR
29. národní přírodní památka včetně ochranného pásma	AOPK ČR – ředitelství	ČR
30. přírodní park	krajský úřad	území kraje
31. přírodní památka včetně ochranného pásma	AOPK ČR – ředitelství	ČR
32. památný strom včetně ochranného pásma	AOPK ČR – ředitelství	ČR
33. biosférická rezervace UNESCO, geopark UNESCO	AOPK ČR – ředitelství	ČR
34. Natura 2000 – evropsky významná lokalita	AOPK ČR – ředitelství	ČR
35. Natura 2000 – ptačí oblast	AOPK ČR – ředitelství	ČR
36. lokality výskytu zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů s národním významem	AOPK ČR – ředitelství	ČR
42. hranice biochor	AOPK ČR – ředitelství	ČR
119A. další dostupné informace – mokřady mezinárodního významu (RAMSAR)	AOPK ČR – ředitelství	ČR
119B. další dostupné informace – migračně významná území	AOPK ČR – ředitelství	ČR

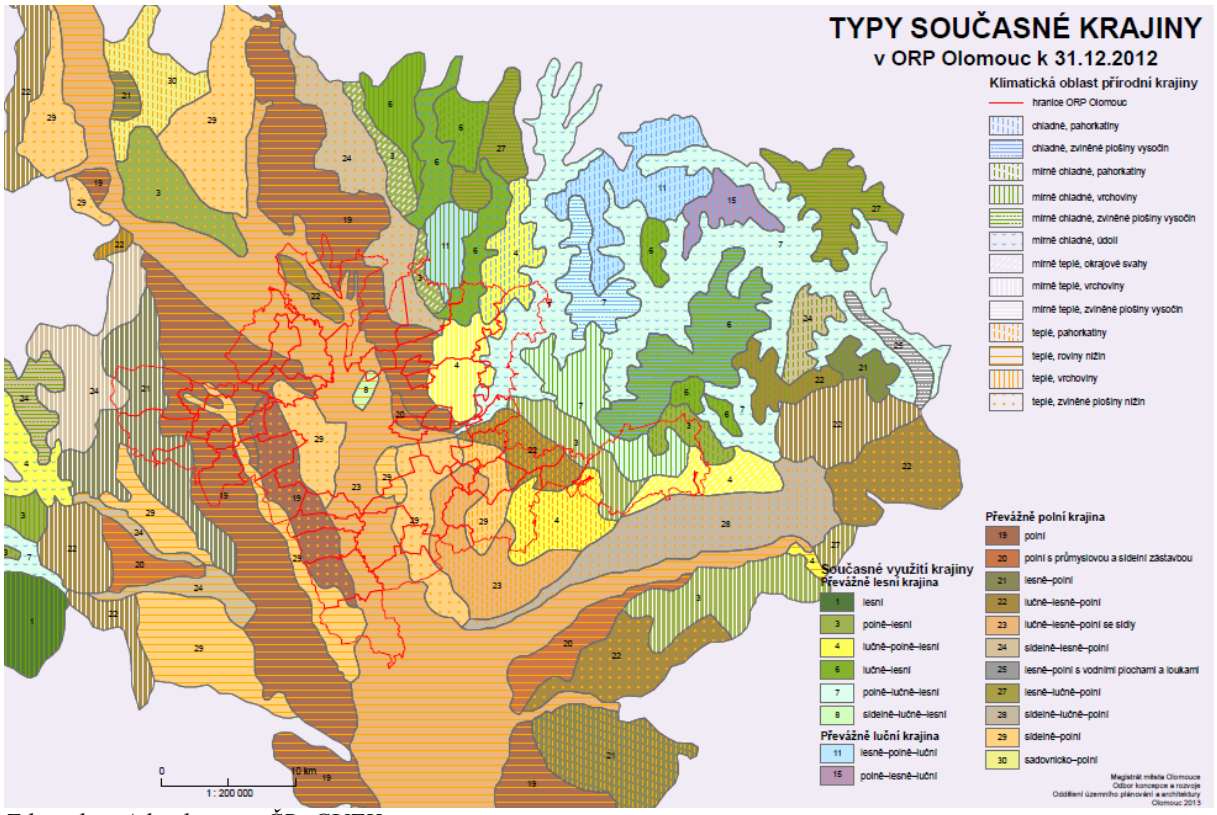
Zdroj: http://www.ochranaprirody.cz

3.4.2. Ráz krajiny

je významnou hodnotou dochovalého přírodního a kulturního prostředí a je proto chráněn před znehodnocením. Je dán specifickými rysy a znaky, které vytvářejí její rázovitost - odlišnost a jedinečnost. Ráz krajiny vyjadřuje nejenom přítomnost pozitivních jevů a znaků, ale též kulturní a duchovní dimenzi krajiny. Pojmu „krajinný ráz“ odpovídá pojem „charakter krajiny“, vyjádřený především morfologií terénu, charakterem vodních toků a ploch, vegetačního krytu a osídlení.
ORP Olomouc nemá zatím zpracovanou studii popisující krajinný ráz.
Z tohoto důvodu uvádíme „typy krajinného rázu“ a „typy současné krajiny“, převzaty z „Atlasu krajiny České republiky“ z roku 2010.

Zdroj dat: Atlas krajiny ČR, CUZK

Zdroj dat: Atlas krajiny ČR, CUZK

3.4.3. Geomorfologické poměry

Kapitola byla zpracována dle Zeměpisného lexikonu Hory a nížiny (J. Demek).
Dle regionálního geomorfologického členění na území ORP zasahují obě základní jednotky: Hercynský systém (subsystém Hercynská pohoří) a Alpsko-Himalájský systém (subsystém Karpaty).

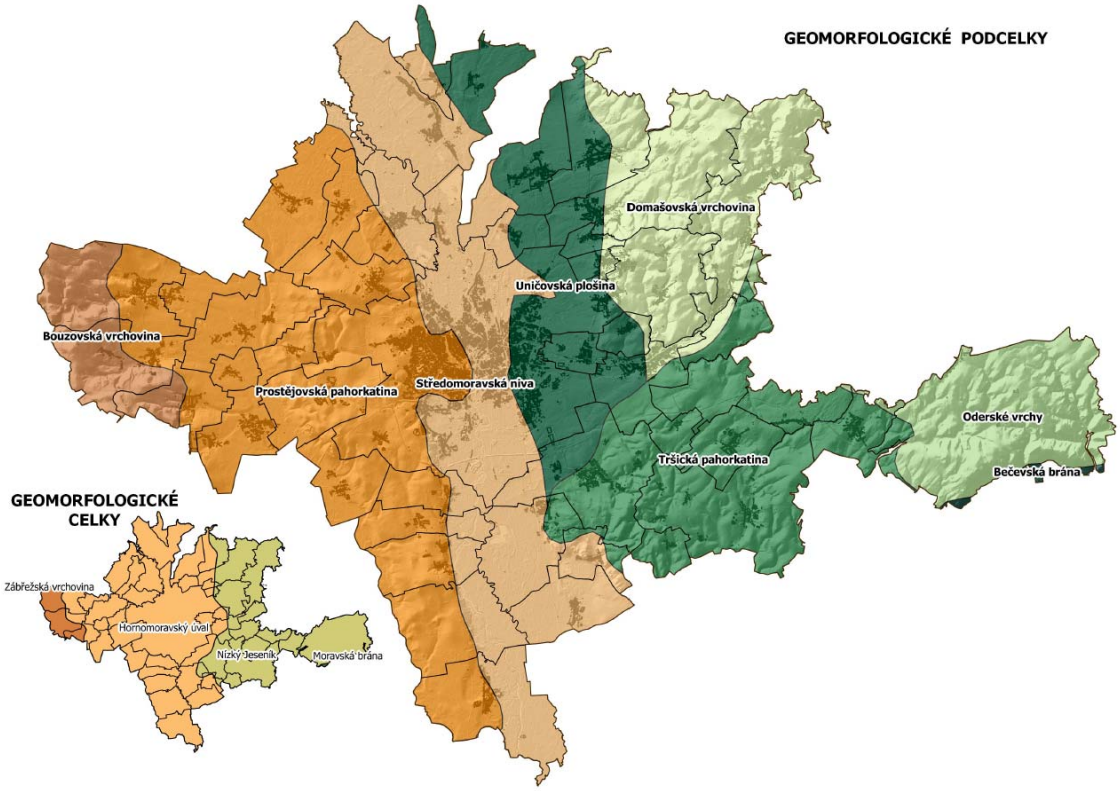
Geomorfologické systémy zasahující ORP Olomouc

Zdroj dat: CUZK, MMOL

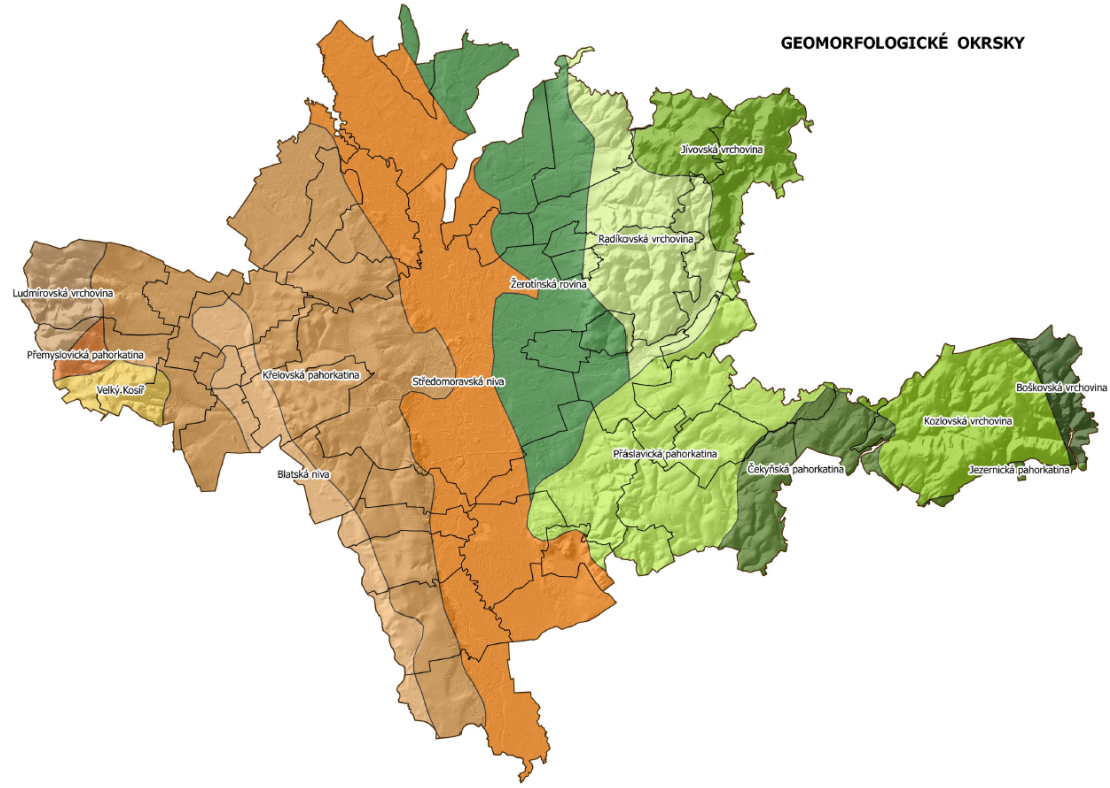
Obě jednotky se výrazně liší geologickou stavbou a historickým vývojem, což se odráží i v odlišné struktuře reliéfu.
Nižší taxonometrické úrovně - subprovincie, oblasti, celky, podcelky a okrsky

Geomorfolgické členění ORP Olomouc na úrovni celků a podcelků

Zdroj dat: CUZK, MMOL

Geomorfolgické členění ORP Olomouc na úrovni okrsků

Zdroj dat: CUZK, MMOL

Popis geomorfologického členění východní a západní části ORP Olomouc

provincie	subprovincie	oblast	celek	podcelek	okrsek
Česká Vysočina	Krkonošsko-jesenická	Jesenická oblast	Zábřežská vrchovina	Bouzovská vrchovina	Přemyslovská pahorkatina
					Velký Kosíř
					Ludmírovská vrchovina
			Nízký Jeseník	Domašovská vrchovina	Jívovská vrchovina
					Radíkovská vrchovina
				Tršická pahorkatina	Přáslavická pahorkatina
					Čekyňská pahorkatina
				Oderské vrchy	Kozlovská vrchovina
					Boškovská vrchovina

Popis geomorfologické členění střední části ORP Olomouc

provincie	subprovincie	oblast	celek	podcelek	okrsek
Západní Karpaty	Vněkarpatské sníženiny	Západní vněkarpatské sníženiny	Hornomoravský úval	Uničovská plošina	Žerotínská rovina
				Středomoravská niva	Středomoravská niva
				Prostějovská pahorkatina	Křelovská pahorkatina
					Blatská niva
			Moravská brána	Bečevská brána	Jezernická pahorkatina

Nejvýraznější geomorfologickou strukturou je příkopová propadlina Hornomoravského úvalu s mírně zvlněným nížinným georeliéfem. Ten ostře kontrastuje s příkrými zlomovými svahy Nízkého Jeseníku na severovýchodě a téměř neznatelně je oddělen od Zábřežské vrchoviny na severozápadě.

Hornomoravský úval

Střední část Hornomoravského úvalu (podcelek Středomoravská niva) tvoří několik kilometrů široká akumulační rovina podél řeky Moravy, se střední výškou 206m. Nivu Moravy tvoří souvrství štěrkopísků, které je kryté povodňovými sedimenty. Štěrkopísčité souvrství dosahuje ve střední části nivy mocnosti téměř 30 m. Charakteristickou krajinu tvoří pole, louky, lužní lesy (dub habr). SPR Plané loučky.

Západní část Hornomoravského úvalu (podcelek *Prostějovská pahorkatina*) – zasahuje do ORP severní částí okrsku *Blatská Niva* a severní části okrsku Křelovská pahorkatina.
Blatská niva - akumulační rovina podél řeky Blaty s charakteristickou krajinou luk polí a lužních lesíků.
Křelovská pahorkatina - nížinná pahorkatina starého údolí řeky Moravy mazi Litovlí a obcí Těšetice převážně na neogenních a kvartérních sedimentech Krajinu tvoří pole a sady i drobné lesíky tvořené smíšenými listnatými porosty s dubem.
-Severovýchodní část Hornomoravského úvalu tvoří podcelek Uničovská plošina, do ORP zasahuje její jižní část okrsek Žerotínská rovina. Jde o nížinnou pahorkatinu tvořenou náplavovými kuželi vodních toků stékajících z Jeseníků pokrytých spraší a svahovými sedimenty. Značný rozsah má náplavový kužel Bystřice. Při úpatí Nízkého Jeseníku jsou kužely kryty až 20 m mocnými svahovými sedimenty.

Zábřežská vrchovina

Do zábřežské vrchoviny resp. její jižní části - podcelku Bouzovské vrchoviny - zasahuje pouze nejzápadnější část území ORP. (obce Náměšť na Moravě, Drahanovice a

Slatinice).Okrsky Bouzovské vrchoviny: jižní výběžek *Lumírovské vrchoviny*, východní výběžek *Přemyslovické pahorkatiny* a severní část *Velkého Kosíře*.

Ludmírovská vrchovina

vrchovina složená převážně ze spodnokarbonských zvrásněných usazenin s ostrůvky devonských hornin, místy neogenní usazeniny. Krajinu tvoří mozaika polí, luk a ve vyšších polohách smrkových lesíků s bukem

Přemyslovická pahorkatina

pahorkatina tvořící pruh nižšího terénu v pokračování tektonické sníženiny Prostějovské kotliny, složená ze spodnokarbonských zvrásněných usazenin, ostrůvky neogenních sedimentů. V krajině převládají pole, lesíky jsou tvořeny smrkovými porosty místy s vtroušenou jedlí a borovicí.

Velký Kosíř

výrazná vyvýšenina srázně spadající zlomovým svahem k JZ a pozvolněji se sklánějící k SV složená spodnokarbonskými zvrásněnými usazeninami (drobami, břidlicemi),

nejv. Bod Velký Kosíř 442m (leží mimo ORP v kú Slatinky), převážně zalesněná, hlavně ve stř. části porosty smrkovými, dubovými s příměsí akátu a náročnějších listnáčů.

Přírodní rezervace Malý Kosíř u Zlatiniv na Hané.

Moravská brána zasahuje do ORP Olomouc pouze 0,8 km^2 *Jezernické pahorkatiny* v jižní části obce Kozlov.

Nízký Jeseník

Vrchovina Nízkého Jeseníku se prudce zvedá nad Hornomoravským úvalem ve východní části ORP Olomouc ve směru S-J. Severovýchodní část ORP zasahuje podcelek Domašovská vrchovina (s okrsky: Jívovská *vrchovina* a *Radíkovská vrchovina*), jihovýchodní část pak podcelek Tršická pahorkatina (s okrsky: *Přáslavická pahorkatina* a *Čekyňská pahorkatina*).

Jívovská vrchovina

Do ORP zabíhá jižní částí (území obcí Dolany a Hlubočky), budované převážně na spodnokarbonských břidlicích a drobách. Charakteristický je členitý reliéf s široce zaoblenými rozvodními hřbety a typickými mladými hluboce zařezanými údolími s příkrými svahy. Vrchovina je středně zalesněná smrkovými porosty s bukem a jedlí. V kat.úz. Hrubá Voda velké kamenolomy.

Radíkovská vrchovina

plochá vrchovina, tvořená spodnokarbonskými břidlicemi a drobami, členité území s maldými, hluboce zařezanými údolími, středně zalesněná smrkovými porosty s jedlí, místy smrkovými porosty s jedlí a bukem.

Přáslavická pahorkatina

plochá pahorkatina, převážně spodnokarbonské břidlice a droby, badenské sedimenty a spraše. Reliéf pahorkatiny je plochý s rozsáhlými plošinami, široce zaoblenými rozvodními hřbety a rozevřenými údolími, nepatrně až málo zalesněná porosty dubu a smrku, SPR U bílých hlín, U Strejčkova lomu.

Čekyňská pahorkatina

Zasahuje do ORP severozápadní částí. Jedná se o členitou pahorkatinu převážně na spodnokarbonských břidlicích a drobách. Málo zalesněná, pouze místy smrkovými monokulturami a dubovými porosty. Velké kamenolomy, u obce Velký Újezd- Výkleky.

3.4. ZEMĚDĚLSKÝ PŮDNÍ FOND A POZEMKY URČENÉ K PLNĚNÍ FUNKCÍ LESA

3.5.1. Zemědělský půdní fond

Půda je jedním z nejcennějších přírodních bohatství každého státu a neobnovitelným přírodním zdrojem. Představuje významnou složku životního prostředí s širokým rozsahem funkcí a je základním výrobním prostředkem v zemědělství a lesnictví. Je ovšem ohrožena celou řadou procesů z části přírodních, z větší části však vyvolaných činností člověka, které vedou k omezení nebo až zničení schopnosti půdy plnit své základní produkční a mimoprodukční funkce.

Převážnou část území ORP tvoří rozlehlé plochy intenzivně využívané zemědělské půdy, lesy a hodnotné přírodní prvky se nachází pouze na východním a západním okraji území a podél řeky Moravy a Bystřice. Téměř polovinu rozlohy ORP tvoří zemědělská půda (orná půda, zahrady, sady, chmelnice, vinice a trvalé travní porosty), která je obdělávaná ve velkých plochách.

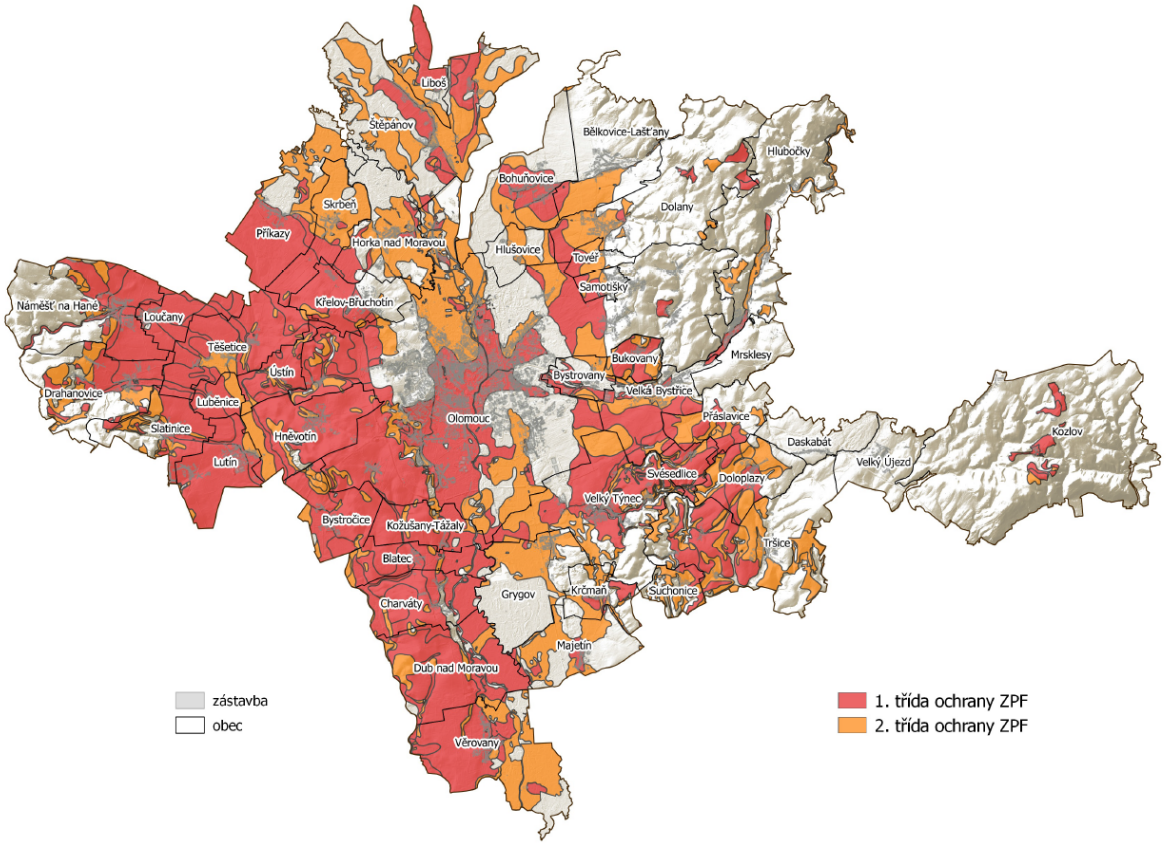
ORP Olomouc	**31.12.2009**	**31.12.2015**
Podíl zemědělské půdy z celkové výměry	45,6%	45,4%
Podíl lesních pozemků z celkové výměry	31,5%	33,0%
Podíl zastavěných a ostatních ploch z celkové výměry	21,9%	20,5%

Zemědělská půda je klasifikována prostřednictví bonitovaných půdně ekologických jednotek (BPEJ). Podrobnosti klasifikace uvádí vyhláška Mze č. 327/1998 Sb. K BPEJ se vztahuje také kvalita a třída ochrany půdy. Je určeno pět tříd ochrany ZPF. Třída ochrany I zahrnuje nejcennější půdy, třída V půdy s nejnižší produkční schopností. Na velké části ORP Olomouc se vyskytují převážně nejkvalitnější půdy s I. a II. třídou ochrany. Půdy bez ochrany se nachází především ve východní, zalesněné části území ORP. Podíl orné půdy ze zemědělské půdy je takřka 82,7%.

Jelikož území se ZPF 1. A 2. tř. je hodnotou v území , jsou další informace v kapitole 4. Hodnoty území (kapitola 4.2.2. zemědělský půdní fond).

Aktuální stav BPEJ a tříd ochrany je evidován v datové části ÚAP, grafické vyjádření ve výkrese hodnot.

1. a 2. třída ochrany ZPF ORP Olomouc

Zdroj dat: Státní pozemkový úřad – BPEJ, CUZK, MMOL

3.5.2. Ohrožení půdy

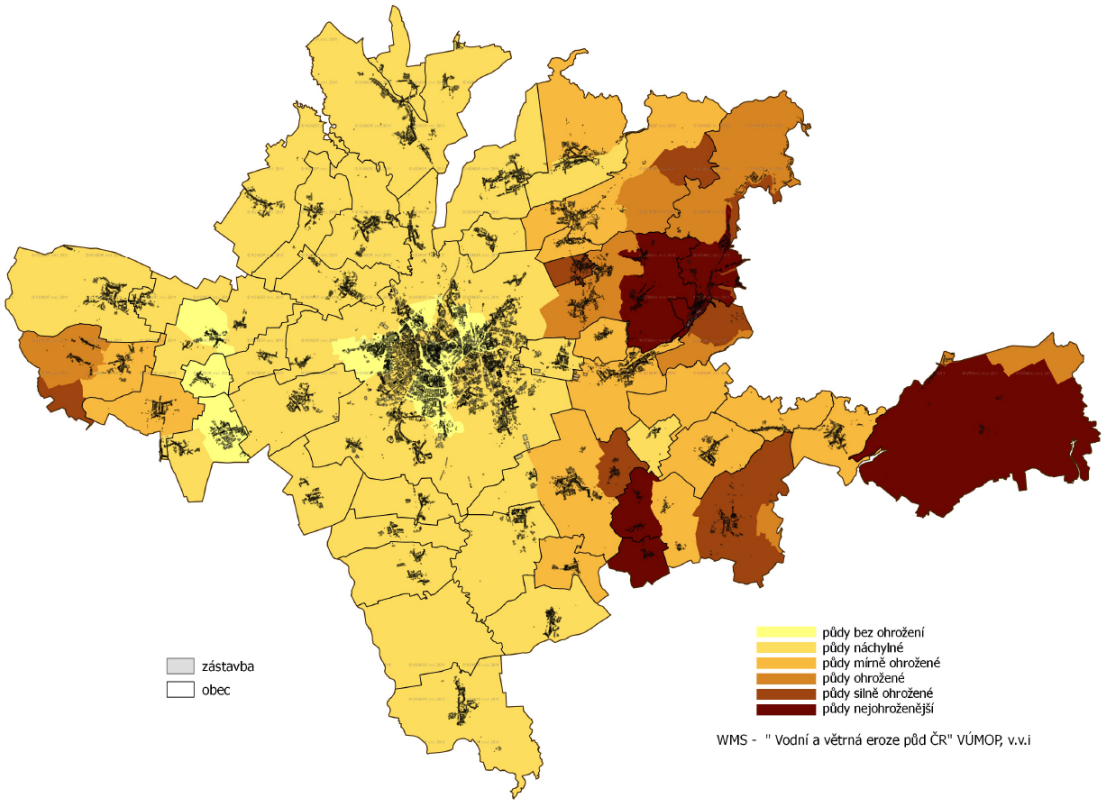
Mezi degradační procesy, které ohrožují půdní fond a mají vazbu na územní plánování patří rozšiřování zastavěného území, větrná a vodní eroze. V procesu územního plánování se rozhoduje, v jaké bonitě bude půda navržená k záboru. Vymezováním zastavitelných ploch na kvalitních půdách poklesne v území přirozený produkční potenciál půd a urbanizace se tak promítá negativně do snížení průměrného produkčního potenciálu v řešeném území, oblasti či regionu.

Eroze půdy je do značné míry přirozený proces, který v přírodních podmínkách probíhá většinou pozvolna bez patrných škodlivých důsledků. Největším nebezpečím je eroze zrychlená, která je vyvolána intenzivní činností člověka. Vodní a větrná eroze dnes působí velké škody v intravilánech měst a obcí. V ČR je potenciálně ohroženo přes 40% rozlohy ZPF vodní erozí a 7,5% větrnou erozí.

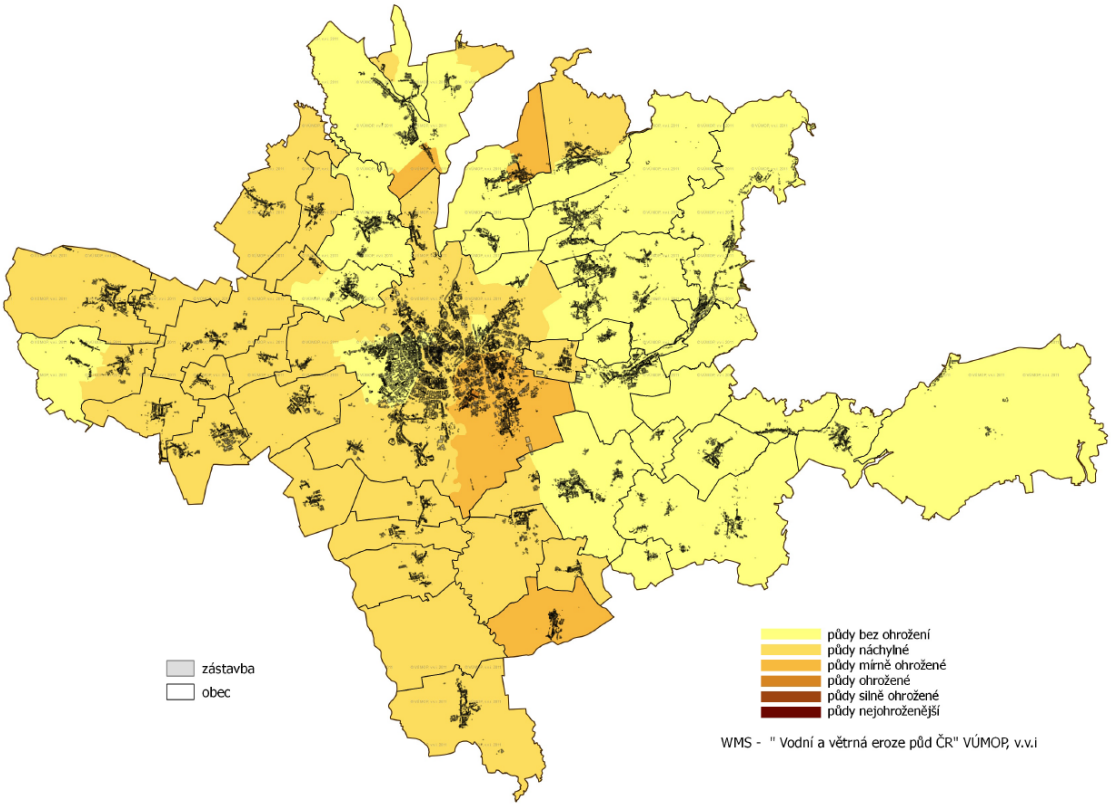
Územní plán (koncepce uspořádání krajiny prostřednictví VPS a VPO) společně s pozemkovými úpravami (ochrana a využití krajiny v obvou PÚ prostřednictvím plánu společných zařízení realizace do vl. parcel) jsou první možností, jak půdu chránit.

V ORP Olomouc je významná především vodní eroze, přičemž vodní erozí je nejvíce ohrožena východní část území a méně pak území na západě. Nejohroženější půdy východní části se nachází v katastrech Svatý Kopeček, Lošov, Posluchov, Hlubočky, Kozlov u Velkého Újezdu, Hostkovice, Přestavlky, Suchonice. Půdy silně ohrožené v katastrech, Hrubá Voda, Samotíšky, Mrsklesy na Moravě, Čechovice, Tršice, Kozlov u Velkého Újezdu. V západní části ORP se nachází půdy silně ohrožené vodní erozí v katastru Čechy pod Kosířem.

Potenciální ohrožení obcí (katastrů) ORP Olomouc vodní erozí

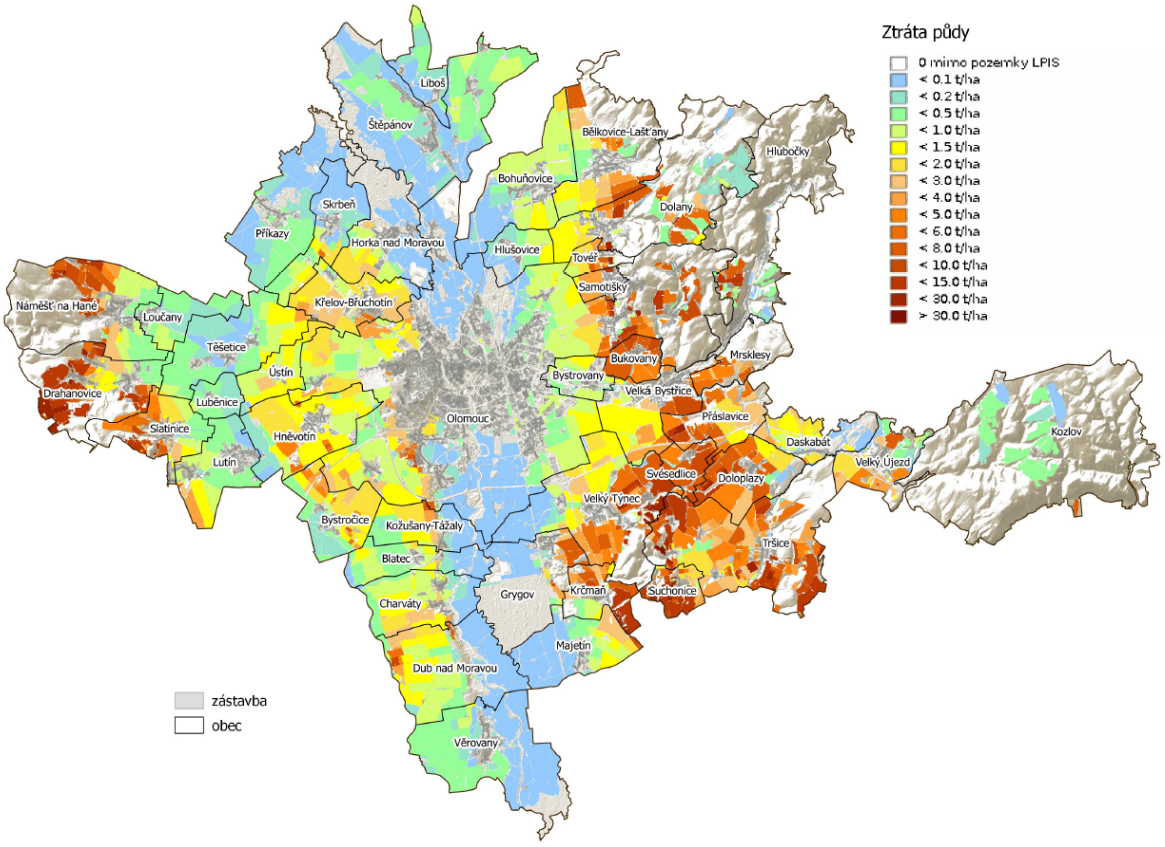

Potenciální ohrožení ZPF větrnou erozí na katastry ORP Olomouc

Zdroj dat: VÚMOP, v.v.i – WMS Vodní a větrná eroze půd ČR, CUZK, MMOL

Výřez z Mapy ztráty půdy ČR

Zdroj dat: WMS Erozní mapa ČR, ČVUT v Praze, CUZK, MMOL

3.5.3. Pozemkové úpravy

Pozemkové úpravy jsou chápány jako účinný nástroj k revitalizaci a zatraktivnění venkovského prostoru, nástroj vytváření podmínek pro racionální uspořádání vlastnických vztahů k zemědělským a lesním pozemkům s ohledem na hospodaření a na potřeby krajiny. Realizace společných zařízení v rámci těchto úprav znamená nové polní cesty, rybníky, neškodná odvedení vody mimo zastavěná území, doplnění zeleně v krajině a omezení eroze.

Pozemkové úpravy řeší dané území uceleně a ve veřejném zájmu se jimi prostorově a funkčně uspořádávají pozemky, scelují se nebo dělí a zabezpečuje se jejich přístupnost a využití, vyrovnání hranic a vytvoření podmínek pro racionální hospodaření vlastníků půdy. Současně se zajišťují podmínky pro zlepšení životního prostředí, ochranu a zúrodnění půdního fondu, vodní hospodářství a zvýšení ekologické stability krajiny. Výsledky pozemkových úprav slouží pro obnovu katastrálního operátu a jako nezbytný podklad pro územní plánování.

Formy pozemkových úprav:
Jednoduché pozemkové úpravy (JPÚ)

- řešení majetkové či uživatelské na malé části území
- upřesnění nebo rekonstrukce přídělů, dokončení scelení
- časově omezený nájem
- zatímní bezplatné užívaní

účel pozemkových úprav: vyčlenění půdy jednotlivým hospodářským subjektům
cíl pozemkových úprav: vytvoření podmínek pro hospodaření těchto subjektů
Komplexní pozemkové úpravy (KPÚ)

Komplexní pozemkové úpravy řeší komplexně celé území (zpravidla katastrální území). Hlediska řešení jsou majetkové, protierozní ochrany, vodohospodářské a ekologické. Formy pozemkových úprav řeší v zákoně č. 139/2002 Sb. § 4.

Součástí pozemkové úpravy je tzv**. „**plán společných zařízení“, který tvoří budoucí kostru spořádání zemědělské krajiny a je tedy jakousi formou krajinného plánu uvnitř obvodu pozemkové úpravy.

Jde zejména o

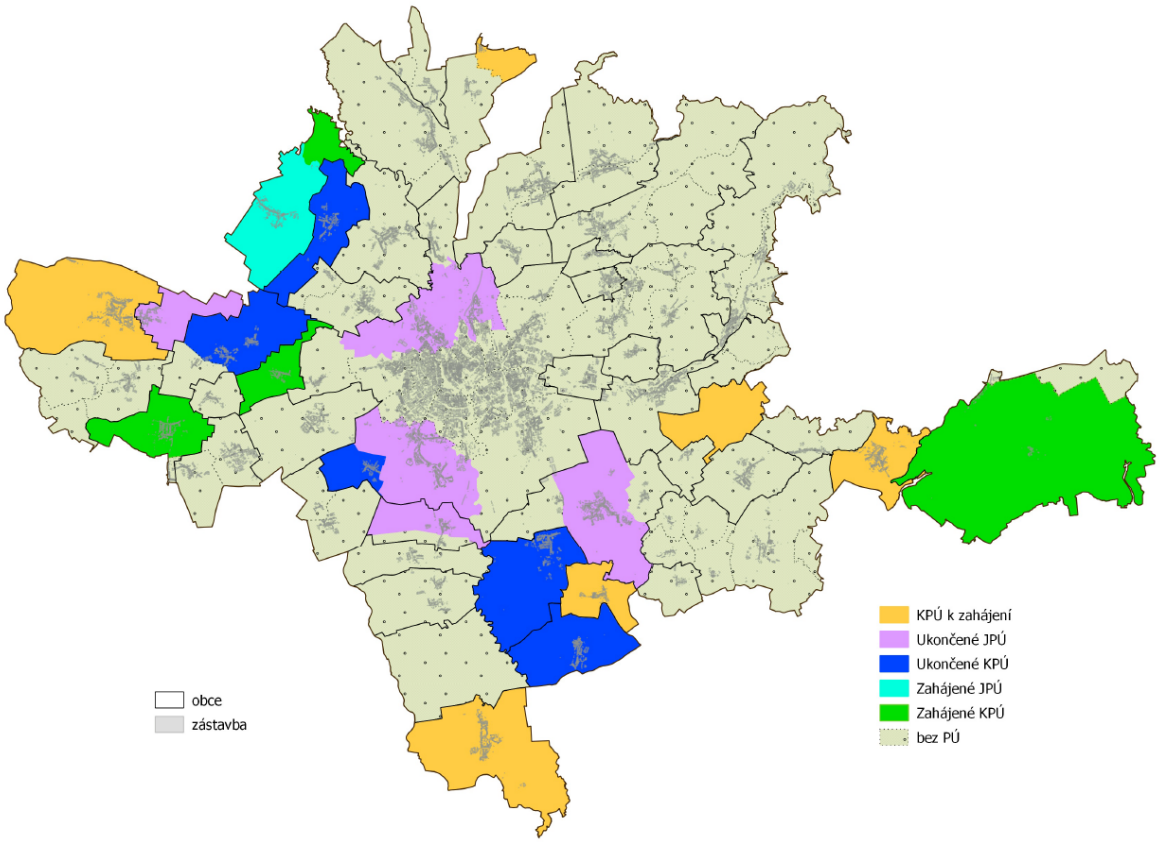
- zpřístupnění pozemků, tedy účelové komunikace se všemi doprovodnými stavbami jako jsou mostky, propustky, brody, železniční přejezdy apod.
- protierozní opatření jako jsou protierozní meze, průlehy, zasakovací pásy, záchytné příkopy, větrolamy, ochranné zatravnění a zalesnění
- vodohospodářská opatření sloužící k neškodnému odvedení povrchových vod, zvýšení retenční schopnosti a ochraně území před povodněmi jako jsou nádrže, rybníky, úpravy toků, ochranné hráze a suché poldry
- opatření k ochraně a tvorbě životního prostředí a zvýšení ekologické stability území. - především místní systémy ekologické stability a doplnění dalšími prvky např. rozptýlené a doprovodné zeleně.

Přehled komplexních pozemkových úprav v ORP Olomouc k 30.6.2016

	Název PÚ	**zahájení**	**Stav pozem. úpravy**
Zahájené KPÚ	KoPÚ Hynkov	11.10.2011	neukončená
Zahájené KPÚ	KoPÚ Kozlov u Velkého Újezdu	7.7.2016	neukončená
Zahájené KPÚ	KoPÚ Ústín	22.7.2014	neukončená
Zahájené KPÚ	Slatinice na Hané	7.7.2016	neukončená
Zahájené JPÚ	JPÚ Příkazy	22.12.2015	neukončená
Ukončené KPÚ	KPÚ Skrbeň	17.7.1998	Ukončení 4.9.2002
Ukončené KPÚ	KPÚ Grygov	11.8.2003	Ukončení 28.10.2009
Ukončené KPÚ	KPÚ Majetín	28.9.1995	Ukončení 2.10.2001
Ukončené JPÚ	JPÚ Černovír	26.5.1992	Ukončení 6.9.1995
Ukončené JPÚ	JPÚ Řepčín	26.5.1992	Ukončení 6.9.1995
Ukončené JPÚ	JPÚ Hejčín	26.5.1992	Ukončení 6.9.1995
Ukončené JPÚ	JPÚ Slavnonín – Dálniční obchvat	29.5.2007	Ukončení 5.2.2008
Ukončené JPÚ	JPÚ Kožušany - Dálniční obchvat Olomouc	29.5.2007	Ukončení 5.2.2008
Ukončené JPÚ	JPÚ Velký Týnec I.etapa	27.1.2004	Ukončení 2.3.2005
Ukončené JPÚ	JPÚ Velký Týnec II.etapa - Dálniční obchvat	29.5.2007	Ukončení 5.2.2008
Ukončené JPÚ	JPÚ Loučany I. etapa	30.9.2009	Ukončení 9.2.2012
Ukončené JPÚ	JPÚ Nemilany	29.5.2007	Ukončení 5.2.2008
Ukončené KPÚ	KPÚ Nedvězí u Olomouce	29.5.1996	Ukončení 27.8.1999
Ukončené KPÚ	KPÚ Těšetice u Olomouce	27.5.1997	Ukončení 14.6.2000
Ukončené KPÚ	KPÚ Vojnice u Olomouce	27.5.1996	Ukončení 14.6.2000
KPÚ k zahájení	Krčmaň	1.1.2018	neukončená
KPÚ k zahájení	KoPÚ Přáslavice u Olomouce	31.12.2016	neukončená
KPÚ k zahájení	Velký Újezd	1.7.2020	neukončená
KPÚ k zahájení	Náměšť na Hané	1.7.2017	neukončená
KPÚ k zahájení	Stádlo	1.7.2018	neukončená
KPÚ k zahájení	Věrovany	1.1.2020	neukončená

Zdroj: www.eagri.cz

Přehled pozemkových úprav ORP Olomouc k 30.6.2016

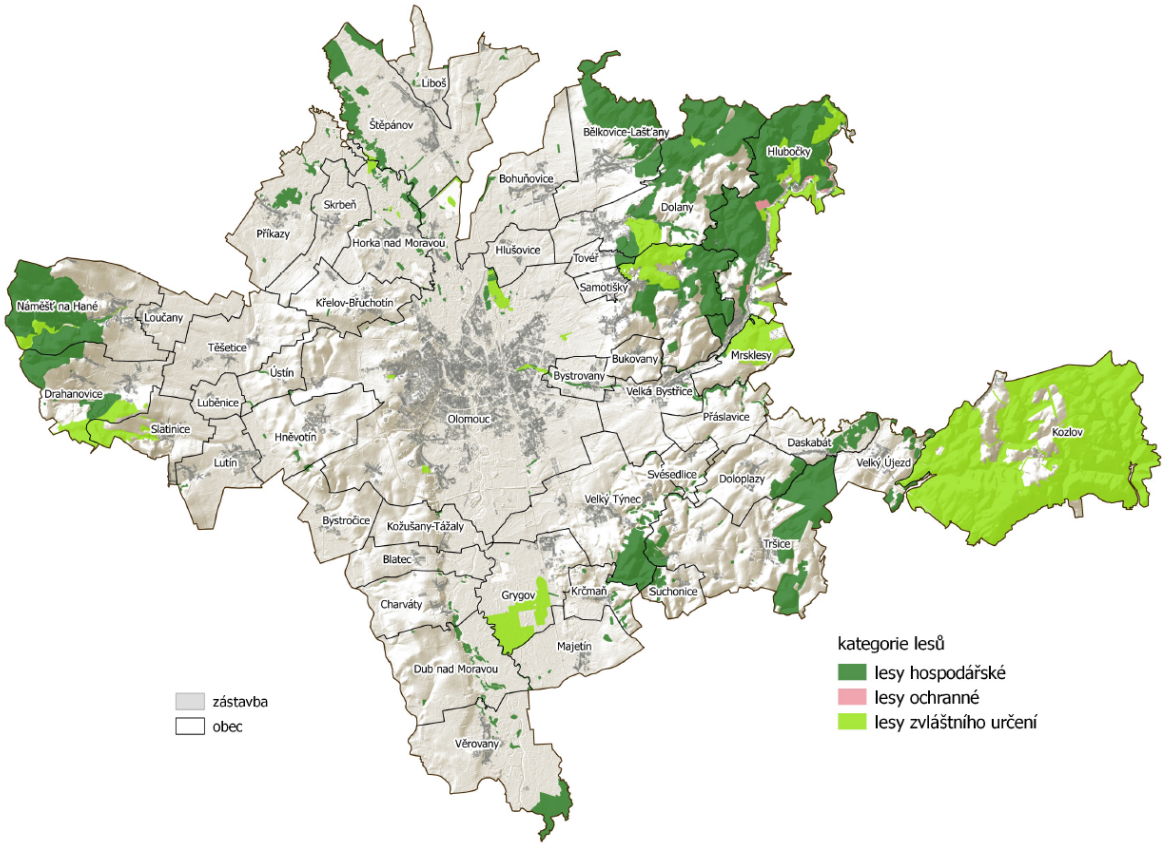

Zdroj dat: www.eagri.cz, CUZK

3.5.4. Pozemky určené k plnění funkce lesa

Významnější komplexy lesů se v ORP Olomouc nacházejí především ve východní části ORP, v menším rozsahu pak na východě. Ve zbylých částech území existují jen drobné fragmenty lesů. Rozložení lesů je historické a od pol. 19. Stol prakticky nezměněné.
Lesním zákonem č. 289/1995 Sb., jsou definovány pozemky určené k plnění funkcí lesa a stanoveny kategorie lesů. Člení se na lesy ochranné, zvláštního určení a hospodářské. V ORP Olomouc se nachází všechny tyto kategorie, i když lesy ochranné pouze v minimální míře v v obci Hlubočky.
Lesy jsou hodnotou v území.

Lesy v ORP Olomouc

Zdroj dat: KrÚOK, CUZK, MMOL

Lesy zvláštního určení se dále dělí do dalších kategorií. Lesy hospodářské dále rozlišeny nejsou

Kategorie lesů zvláštního určení v ORP Olomouc

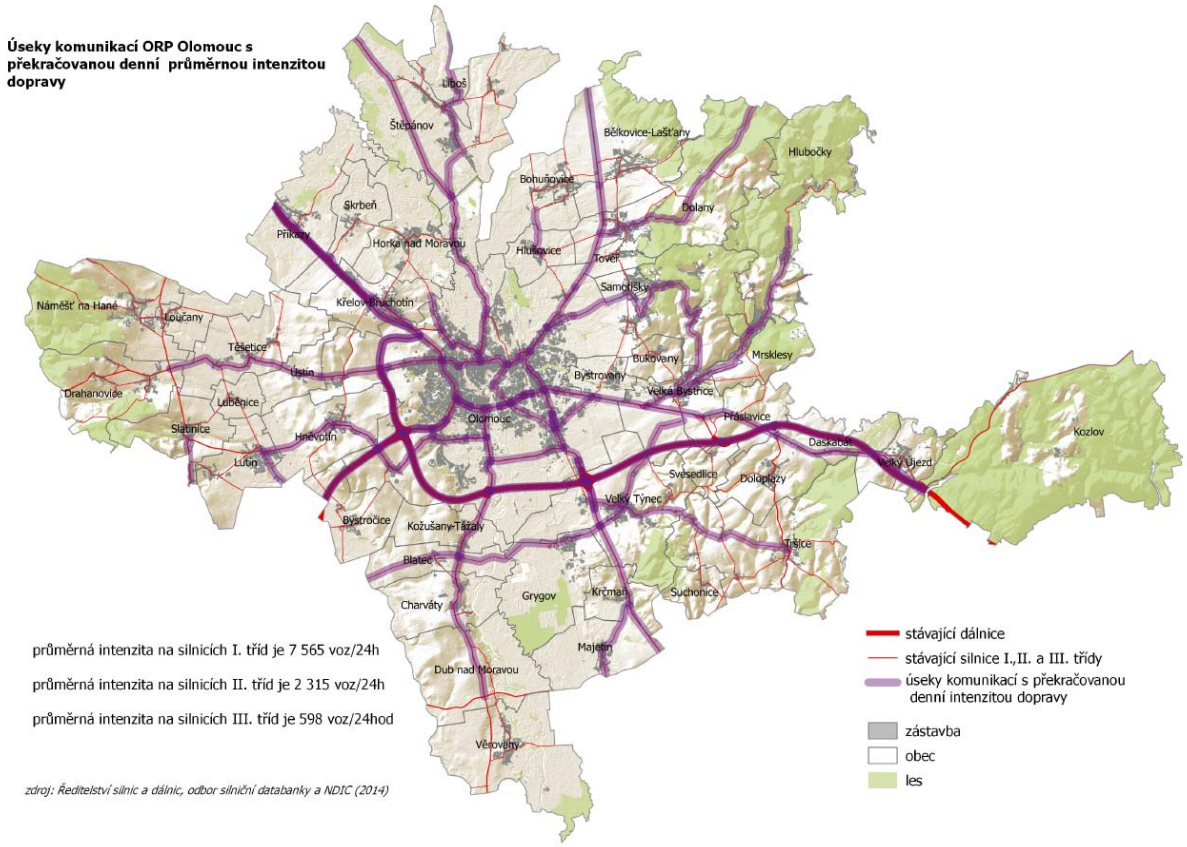
kategorie	popis	lokalizace
21a	lesy na mimořádně nepříznivých stanovištích	Hlubočky, Kozlov
31a	lesy v pásmu hygienické ochrany vodních zdrojů I.stupně	Olomouc-kú Černovír,Týneček a Chválkovice, Hlušovice, Kozlov
31b	lesy v ochranném pásmu zdrojů přírodních léčivých a stolních minerálních vod	Náměšť na Hané, Drahanovice, Slatinice
32a	lesy v 1.zónách CHKO, lesy v přír. rezervacích a přírodních památkách	Štěpánov, Horka nad Moravou, Olomouc-kú Chomoutov, Náměšť na Hané, Drahanovice, Grygov, Hlubočky
32c	příměstské a další lesy se zvýšenou funkcí rekreační	Olomouc, Tovéř, Samotišky
32e	lesy se zvýšenou funkcí půdoochrannou, vodoochrannou, klimatickou nebo krajinotvornou	Dolany, Hlubočky, Hrubá Voda
32f	lesy pro zachování biologické různorodosti	Dolany, Olomouc – kú Droždín
32h	lesy v nichž jiný důležitý veřejný zájem vyžaduje odlišný způsob hospodaření	Hlubočky, Mrsklesy, Kozlov

3.6. VEŘEJNÁ DOPRAVNÍ A TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA

3.6.1. Dopravní infrastruktura

ORP Olomouc má strategickou polohu v centru Moravy s hospodářsky silným centrem – krajským městem Olomoucí, jež je přirozené spádové a správní centrum nejen ORP, ale celého Olomouckého kraje a významná dopravní křižovatka v rámci ČR.

Ve správním území ORP Olomouc existuje doprava silniční, železniční a letecká. Požívají legislativní ochranu podle příslušných zákonů, mají ochranná pásma a jsou zároveň limity.
Silniční síť je zastoupena:
dálnicemi II. třídy D35 a D46
silnicemi I. třídy č. I/35, I/46 a I/55
silnicemi II. třídy č. 435, 436, 437, 441, 446, 448, 449, 570, 635
silnicemi III. třídy
místními komunikacemi ve městech a obcích různé kategorie
Dopravně nejzatíženějšími úseky silnic v ORP jsou silnice I. třídy - intenzita dopravy dosahuje 30–35 tis. vozidel. Pro zlepšení životního prostředí obcí v průjezdním úseku silnic II. a III. třídy se v roce 2004 započalo s realizací protihlukových opatření.

Zdroj dat: ŘSD, MMOL-OKR, CÚZK

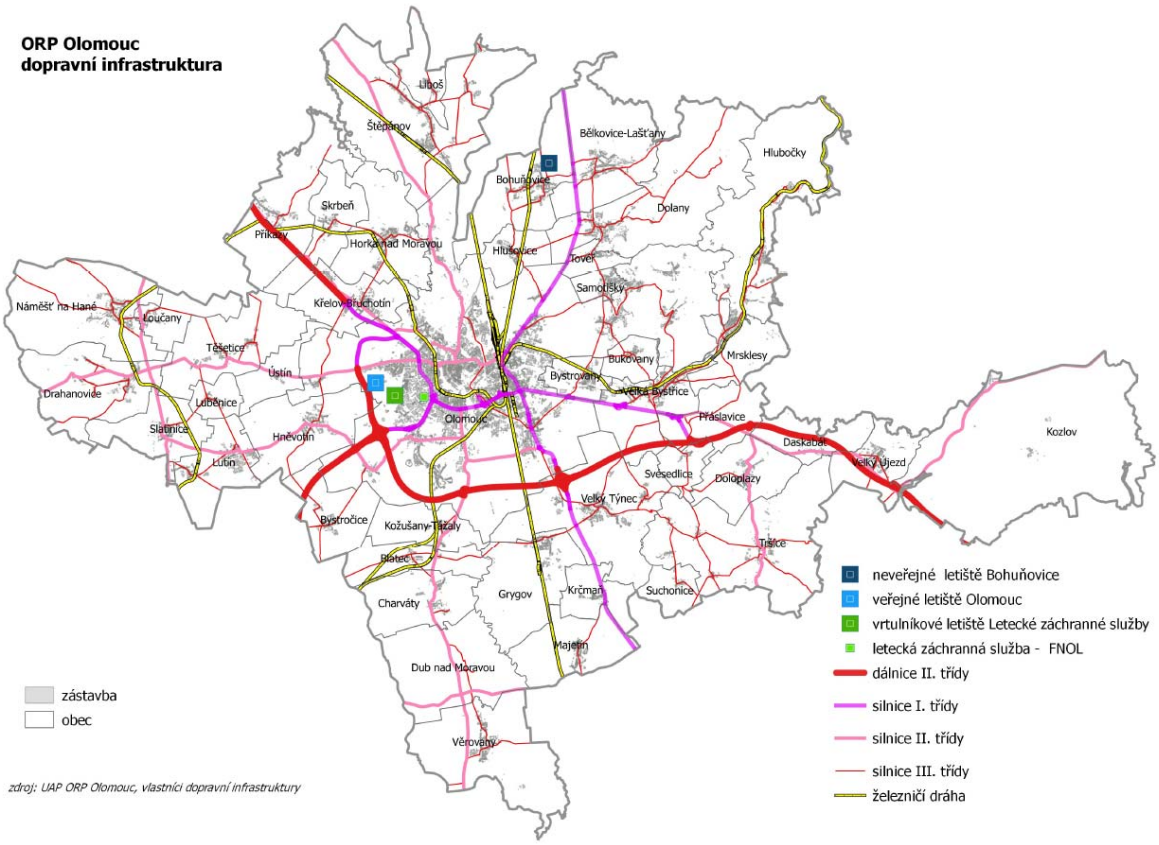
Olomouc je důležitým železničním uzlem, ve městě se sbíhá pět tratí Českých drah, včetně přímé trasy na Prahu.
Železniční síť je zastoupena:

- železniční tratí celostátního významu
  č. 270 Česká Třebová – Olomouc – Přerov – Bohumín, která je součástí III. tranzitního železničního koridoru
- železniční tratí
  č. 273 Červenka - Senice na Hané - Prostějov,
  č. 275 Olomouc – Senice na Hané
  č. 290 Olomouc – Šumperk,
  č. 301 Olomouc - Nezamyslice,

č. 310 Olomouc – Opava východ,

Letecká doprava je zastoupena

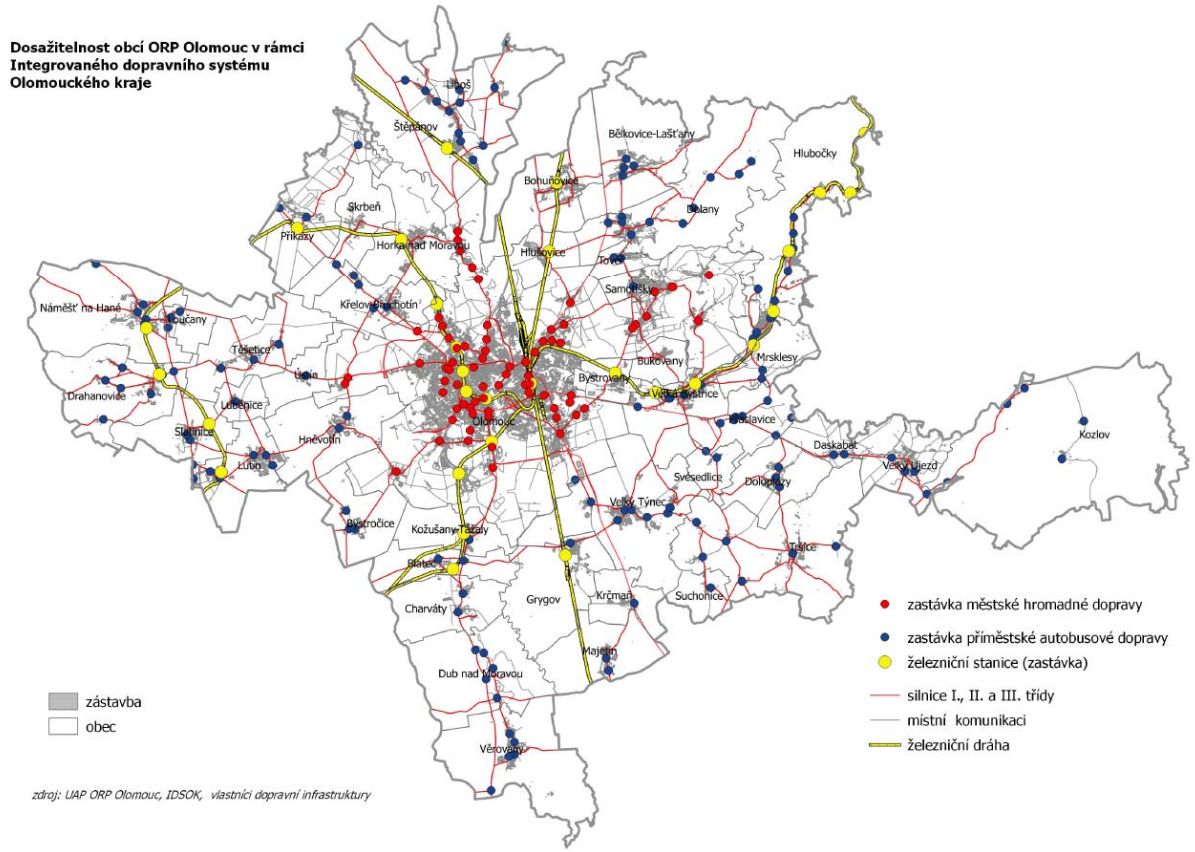
- veřejným letištěm Olomouc
- neveřejným vnitrostátním letištěm Bohuňovice
- neveřejným vrtulníkovým letištěm pro Leteckou záchrannou službu v Olomouci

Zdroj dat: UAP ORP Olomouc, MMOL-OKR

Městská hromadná doprava v Olomouci spolu s veřejnou linkovou dopravou a železniční dopravou jsou v ORP součástí Integrovaného dopravního systému Olomouckého kraje, zajišťujícího jednotné odbavení cestujících a dopravní obslužnost všech obcí na území ORP Olomouc.
Městská hromadná doprava v Olomouci obsluhuje kromě vlastního správního území města také tyto okolní obce:

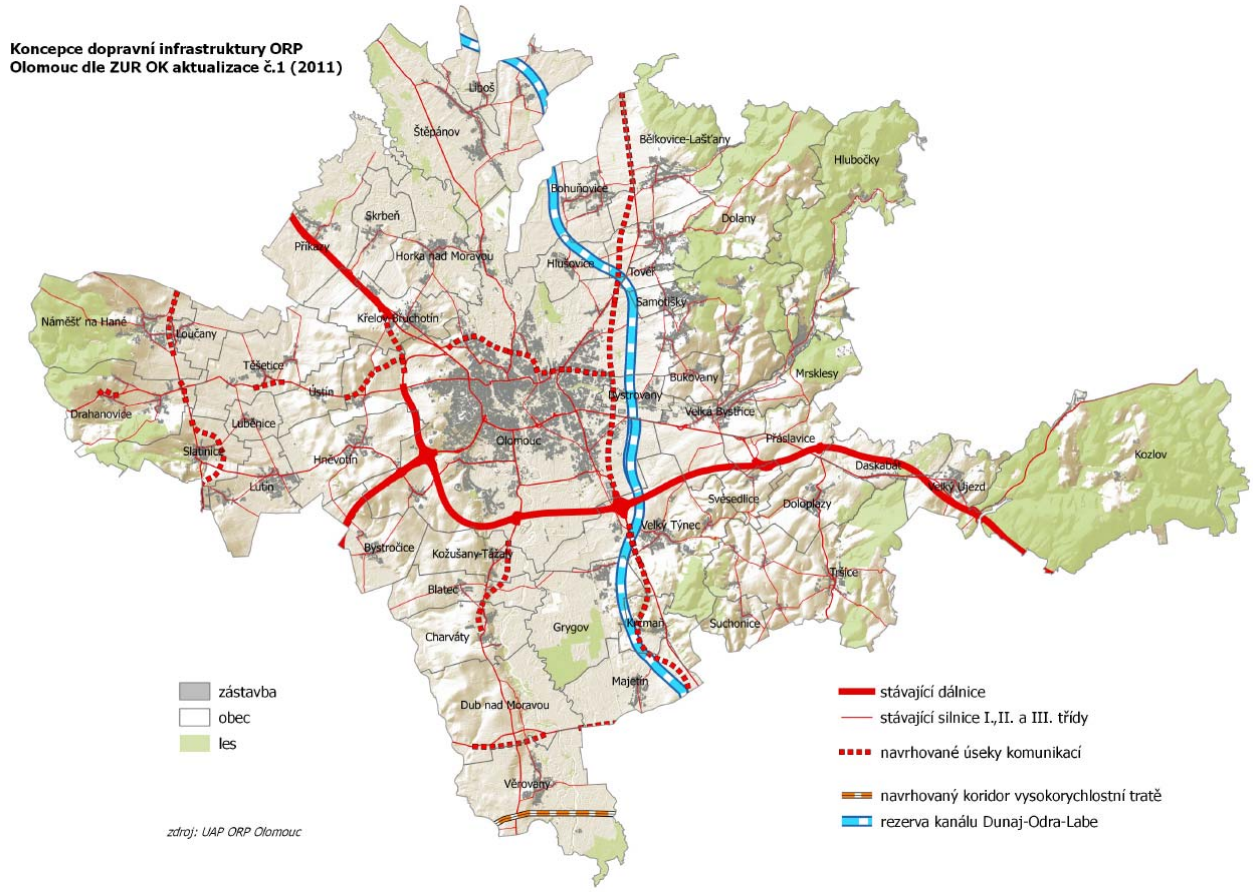
- Bukovany
- Bystrovany
- Horka nad Moravou
- Skrbeň
- Samotíšky

Zdroj dat: UAP ORP Olomouc, CUZK, MMOL

Letecká, cyklistická, vodní a pěší doprava plní především účely rekreační, turistické nebo sportovní. Současné tendence jsou zvýšit podíl hromadné a nemotoristické dopravy na dělbě přepravy do zaměstnání.

Základní dopravní infrastruktura v území ORP Olomouc je stanovena v Zásadách územního rozvoje Olomouckého kraje aktualizace č.1. (dále ZUR OK) a v Územním plánu Olomouce.
K dotvoření ucelené silniční sítě čímž dojde k napojení města Olomouce na okolí je třeba dokončit propojení západní tangenty kolem obce Křelov – Břuchotín, realizovat propojení směren na Bruntál - tzv. východní tangentu a přeložky komunikací II/448 a I/46.
Výše zmiňované územně plánovací dokumenty hájí v souladu s Politikou územního rozvoje ČR rezervu průplavního spojení kanál Dunaj-Odra-Labe.

Zdroj dat: CUZK, MMOL (UAP ORP Olomouc)

3.6.2. Technická infrastruktura

Území ORP Olomouc je vybaveno všemi druhy inženýrských sítí mimo produktovodu a ropovodou. Je zastoupena objekty a vedením elektrizační soustavy, objekty a vedením kanalizační sítě, objekty a vedením vodovodní sítě, objekty a vedením plynovodní sítě, objekty a vedením komunikační sítě a objekty a vedením teplovodní sítě.
Jejich aktuální průběh je v datové části ÚAP, graficky jsou inženýrské sítě znázorněny ve výkrese limitů.

Všechny obce ORP jsou elektrifikovány. Zásobování elektrickou energií je zajištěno z distribuční soustavy 110 kV a 22 kV. Pro město Olomouc je elektrická energie distribuována distribuční soustavou 110 kV do napájecích elektrických stanic transformačních 110/22 kV Hodolany, Olomouc-sever a Holice. Pro obsluhu jihozápadní části města a také navazujícího území za hranicemi města jsou nově navrženy elektrické stanice transformační 110/22 kV „Hněvotín“ a „Slavonín“ v k.ú. Slavonín.
Všechny obce ORP Olomouc jsou plynofikovány převážně sítí STL plynovodů a napojeny na síť hlavních vysokotlakých plynovodů, které tvoří prakticky obchvat města Olomouce ze kterého paprskovitě rozbíhají do dalších částí ORP. Plynovod NTL je zaveden v Olomouci, Hněvotíně, Dubu nad Moravou a Hlubočkách.
Pro zásobování obcí ORP pitnou vodou má zásadní význam fakt, že část území leží v chráněné přirozené oblasti přirozené akumulace vod – Kvartér řeky Moravy (Nařízení vlády ČSR č. 85/1981 Sb.) a že se zde nacházejí další významné vodní zdroje. (viz. kapitola

přírodní hodnoty). Vody z nich jsou přivedeny buď přímo do vodojemů, nebo na úpravny vody. Z těchto zdrojů jsou zásobovány vodou všechny obce ORP. Pouze obce Kožušany – Ťážaly, Bukovany, Hlušovice a Svésedlice nejsou vybaveny veřejným vodovodem a jednotlivé objekty v těchto obcích mají vlastní studny. Ostatní obce ORP Olomouc jsou napojeny na veřejný vodovod. Ve výstavbě je v současné době Skupinový vodovod Tršice pro zásobování místních částí obce Tršice (Vacanovice, Lipňany, Hostkovice, Přestavlky, Zákřov) a obce Suchonice (dokončení v roce 2017). Město Olomouc, včetně všech místních částí, je zásobeno pitnou vodou ze skupinového vodovodu Olomouc (SVO), respektive jeho podskupiny Olomouc. Městské části Slavonín a část Nemilan jsou zásobovány pitnou vodou z vodovodní sítě ve vlastnictví Vodovodu Pomoraví. V ZUR OK jsou vymezeny koridory pro vodovody nadmístního významu:
Propojení skupinových vodovodu Prostějov a Pomoraví návrhem vodovodní řadu propojujícího vodojemy Stráž a Křelov, pro posílení skupinového vodovodu Prostějova

Územní plán Olomouc vytváří územní podmínky pro odkanalizování města při respektování širších vazeb na okolí. Část řešeného území leží v chráněné přirozené oblasti přirozené akumulace vod – Kvartér řeky Moravy (Nařízení vlády ČSR č. 85/1981 Sb.) a na severu v CHKO Litovelské Pomoraví (vyhlášeno vyhláškou MŽP č. 464/1990 Sb.). Z těchto dokumentů vyplývají omezení některých činností a přísnější ukazatele přípustného znečištění odpadních vod. V územních plánech obcí je požadavek na upřednostňování napojení sídel menších než 10000 obyvatel na stávající větší ČOV a budování společných ČOV pro více sídel, ve kterých lze zajistit větší účinnost čištění a tím vyšší kvalitu vypouštěných odpadních vod. Pouze obce Suchonice a části obce Tršice (Přestavlky, Vacanovice a Zákřov) nejsou napojeny na veřejnou kanalizační síť.

Z hlediska hospodářského rozvoje území ORP Olomouc není současný stav technické infrastruktury limitujícím faktorem rozvoje území. Hlavním požadavkem pro územní plánování v oblasti infrastruktury je vymezení koridorů pro silniční obchvaty obcí a při návrhu nových zastavitelných ploch přihlížet k hospodárnému využití stávající technické infrastruktury.

3.7. SOCIODEMOGRAFICKÉ PODMINKY

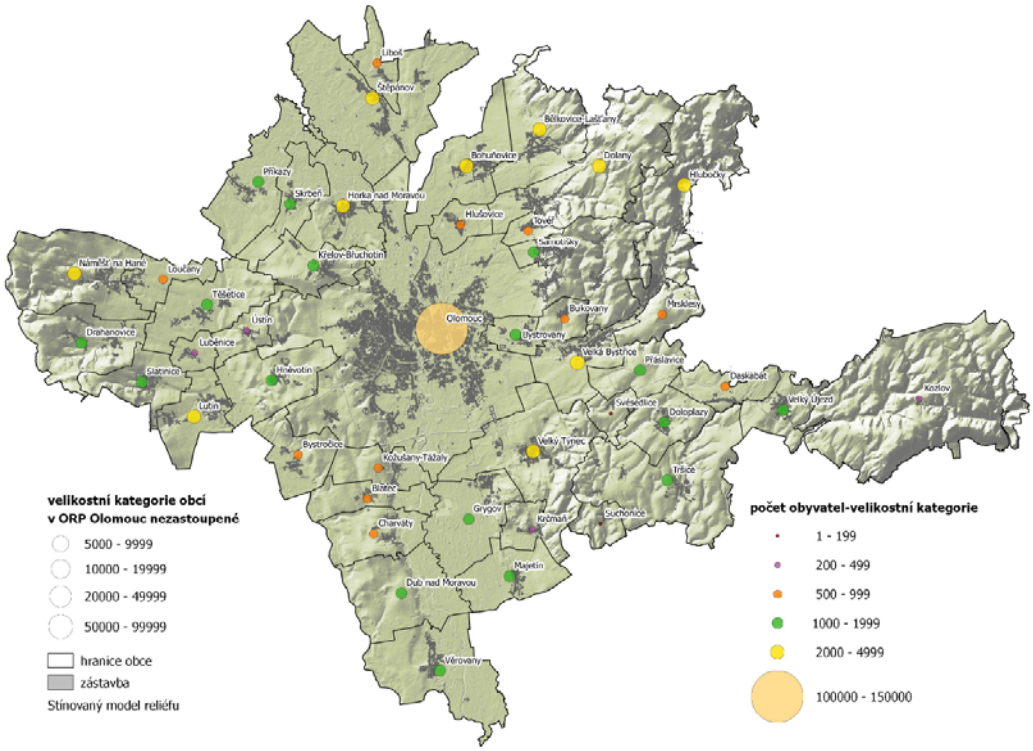
Sociodemografické podmínky ORP Olomouc jsou charakterizovány sídelní strukturou a sociodemografickou strukturou obyvatel ORP. Sídelní struktura popisu území z hlediska historického vývoje, sídelního systému, velikostní kategorie obcí, střediskové skladby obcí, spádovosti obcí dle časové dostupnosti do centra, občanskou vybaveností obcí a vymezením venkovského prostoru.

Sociodemografická struktura obyvatel obsahuje zhodnocení obyvatel obce dle jejich postavení a role ze sociálně demografických, demografických, sociálních, kulturních a dalších aspektů. Pro popis sociodemografické struktury ORP Olomouc jsme vycházeli z vybraných ukazatelů, které identifikují nejdůležitější jevy a charakteristiky struktury obyvatel: demografická, vzdělanostní, sociální, socioekonomická struktura obyvatel, zaměstnanost, nezaměstnanost. Jako základní ukazatel byl zvolen vývoj počtu obyvatel, doplněný o relativní migrační saldo. Struktura obyvatel z hlediska věku je podchycena věkovým indexem (index stáří) a průměrným věkem.

3.7.1. Velikostní kategorie obcí

ORP Olomouc je silně urbanizované území s jediným centrem krajským městem Olomoucí a 44 obcemi lokalizovanými kolem tohoto centra, jehož význam přesahuje hranice ORP. Nejvíce obcí ORP spadá do velikostních kategoriích 1000-1999 obyvatel (17 obcí), 500-999 obyvatel (12 obcí) 2000-4999 obyvatel (10 obcí). Velikostní kategorii 200-499 naplňuje v ORP 5 obcí (Kozlov, Ústín, Luběnice, Krčmaň). Nejmenší kategorie do 199 obyvatel je zastoupena dvěma obcemi (Suchonice a Svésedlice). Zbývající velikostní kategorie obcí nejsou v ORP Olomouc zastoupeny vůbec. Samotné město Olomouc svým počtem obyvatel osciluje mezi kategoriemi s hranicí 100000 obyvatel. Převládajícím podílem obcí ve větších velikostních kategoriích se sídelní struktura ORP Olomouc odlišuje od sídelní struktury ČR pro kterou je charakteristická hustá síť malých obcí.

Velikostní kategorie obcí ORP Olomouc dle počtu obyvatel k 31.12.2015

Zdroj dat: ČSÚ, MMOL-OKR (UAP ORP Olomouc)

3.7.2. Sídlení sytém

Sídelní systém je definován jako soubor sídel s jejich vzájemnými vztahy - k síti sídel vykazujících určitou vnitřní strukturu se přidává ještě existence funkčních a jiných vztahů (zjišťuje se charakter, intenzita a hierarchie vztahů).

3.7.2.1. Postavení města Olomouce v hierarchizaci regionálních středisek ČR

Města o různé velikosti a vlivu, vytvářejí kolem sebe regiony různé úrovně a fungují mezi nimi vzájemné vazby podřízenosti méně významných center významnějším.
Město Olomouc je na první pohled jediné silné centrum nejen ORP, ale celého regionu. Z odborné literatury, která se věnuje socioekonomické regionalizaci jsme pro identifikaci postavení Olomouce v sídelním systému ČR vybrali práci Martina Hampla z roku 2005 „*Geografická organizace společnosti v České Republice*: *transformační procesy a jejich obecný kontext*“, která navazuje a aktualizuje jeho dřívější práce s touto tematikou. Dle těchto studií a v nich definovaných ukazatelů vymezených na základě migračních, pracovních a obslužných procesů, je hierarchie sídel ČR stanovena ve třech základních úrovních - makroregionální, mezoregionální a mikroregionální a dalších podtypech.

Hierarchizace regionálních středisek

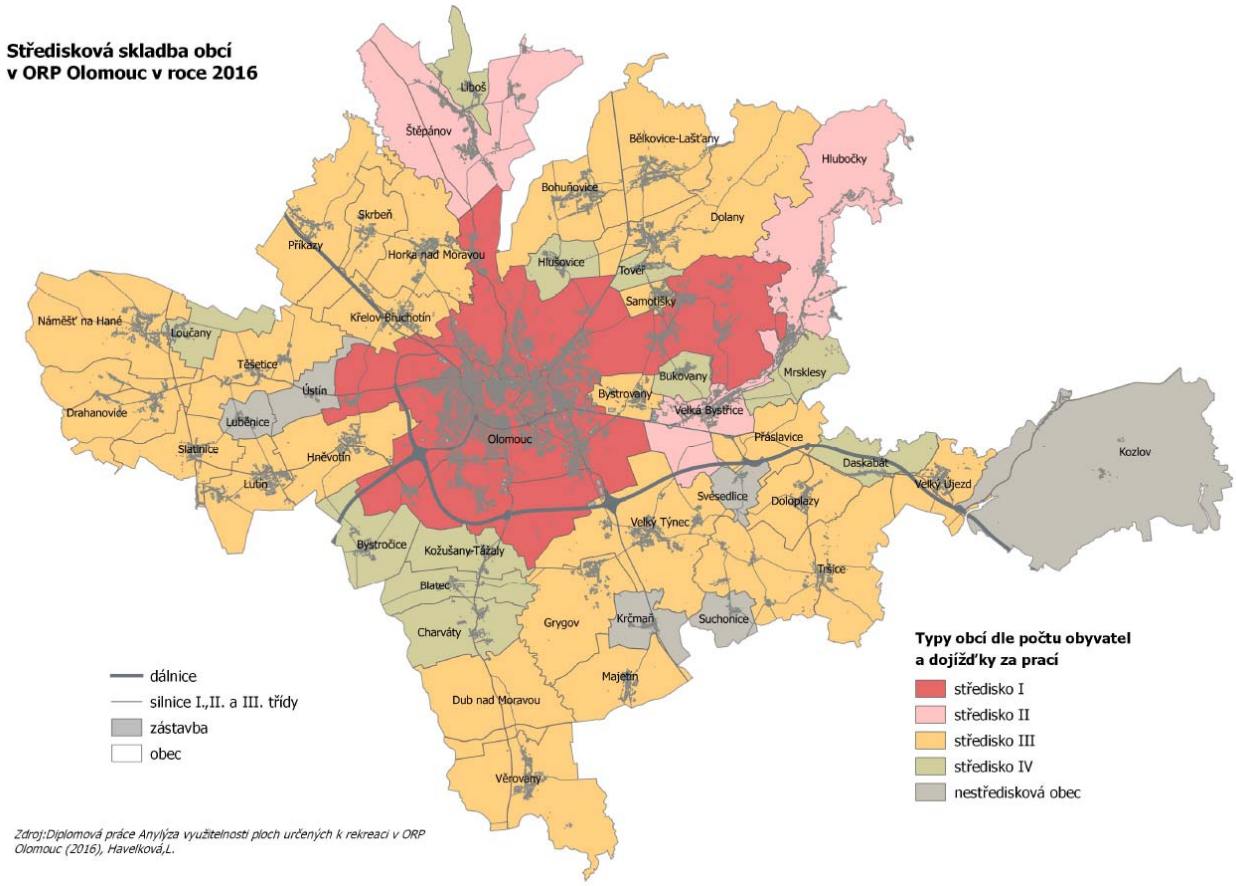
Úroveň regionu	**popis**
makroregionální	celá ČR, středisko Praha,
Mezoregionální 1. stupně	střediska I. řádu jsou Brno a Ostrava
Mezoregionální 2. stupně	11 středisek mezi nimi **Olomouc**
Mikroregionální (2 stupně)	200 regionů
Subregionální úroveň (2 kategorie)	

Olomouc je tedy střediskem mezoregionu II. řádu s přímou vazbou (podřízenost) na Prahu, která je významnější než na Brno. Olomouc je naopak nadřazeným střediskem pro střediska mikroregionální úrovně - Prostějov, Přerov, Šumperk, Jeseník, Hranice, Uničov, Mohelnice a Litovel.
Studie následně vymezuje i řádově vyšší regiony tzv. metropolitní areály. Jejich formování je v prvé řadě projevem typu růstu největších středisek, tj. růstu prostorového. Ten zahrnuje i suburbanizační proces, avšak má i řadu dalších převážně kvalitativních důsledků. V ČR byly vymezeny jako areály, jejichž jádry jsou mezoregionální centra.
Město Olomouc bylo určeno jako hlavní centrum **Olomouckého metropolitního areálu**, který v sobě zahrnuje obce III. stupně Lipník nad Bečvou, Prostějov, Přerov a Šternberk,

3.7.2.2. Středisková skladba obcí ORP Olomouc

Problematice, střediskové skladby obcí ORP Olomouc se podrobně věnovala Mgr. Lucie Havelkové ve své diplomové práci „*Analýza využitelnosti ploch určených k rekreaci v ORP Olomouc“* v roce 2016. Následující text -středisková skladba a spádovost obcí ORP Olomouc a mapové přílohy vychází z této diplomové práce.
Německý geograf Walter Christaller vypracoval v roce 1933 koncept pod názvem
Teorie centrálních míst, která se opírala o díla J. H. Von Thünenna a A. Webera. Tato teorie se považuje za základ nynější střediskové soustavy, která se snaží vysvětlit počet, velikost a rozmístění sídel v sídelní struktuře. V návaznosti na střediskovou hierarchizaci obcí byla navržena kategorizace obcí v podobě středisek I – IV. typu a obce nestřediskové.

Za středisko I. a II. typu je možné ORP Olomouc označit pouze město Olomouc, které jediné splňuje podmínku počtu obyvatel nad 50 000. Dalšími požadavky jsou regionální nemocnice, vysoká škola, stálé divadlo a hypermarket. Zároveň má na svém území jako středisko II. typu zřízenou polikliniku, střední školu, supermarket a divadelní budovu nebo sál pro profesionální divadla.
Mezi střediska II. typu se střídavě zařazují i obce Hlubočky, Štěpánov a Velká Bystřice, kde se počet obyvatel pohybuje právě kolem hranice 5000 obyvatel.
Střediska III. typu musí splňovat podmínky minimálního počtu obyvatel 1000, musejí mít zřízeno zdravotní středisko, popřípadě ordinaci praktického lékaře, úplnou základní školu, nákupní středisko a sál pro občasná divadelní představení.
Střediska IV. typu poskytují základní občanskou vybavenost za předpokladu, že výskyt těchto obcí je v blízkém okolí obce vyššího řádu. Všechny tyto obce musí mít alespoň základní školu s prvním stupněm a prodejnu potravin.

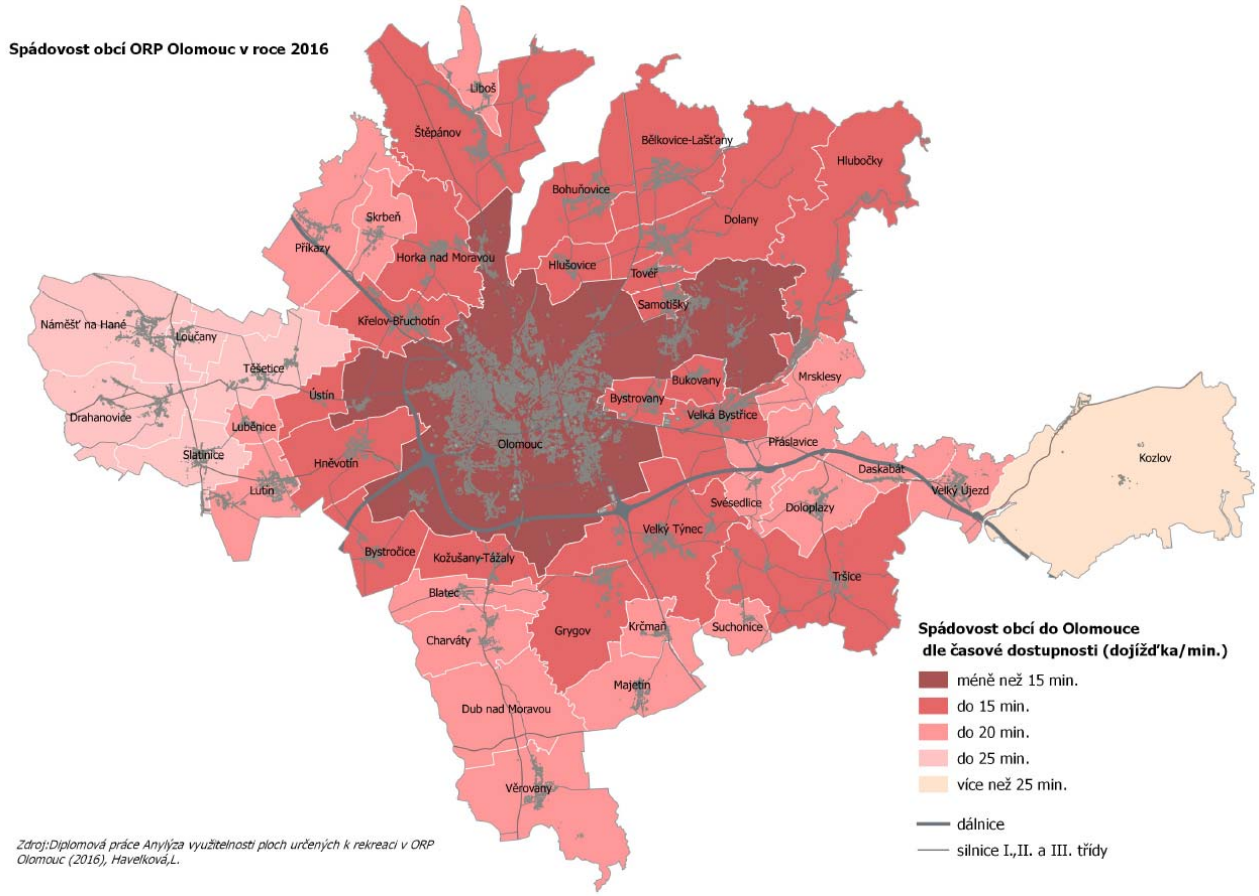

Zdroj dat: Diplomová práce Analýza využitelnosti ploch určených k rekreaci v ORP Olomouc, ÚAP Olomouc, (UAP ORP Olomouc)

V ORP Olomouc převažují střediska III. typu (24 obcí). Druhým nejpočetnějším typem jsou střediska IV. Řádu (11 obcí). 6 obcí (Ústín, Luběnice, Svésedlice, Krčmaň, Suchonice a Kozlov) je nestřediskových.

3.7.2.3. Spádovost obcí ORP Olomouc dle časové dostupnosti

Pro určení spádovosti obcí ORP Olomouc byla brána v potaz administrativní spádovost obcí do správní obvodu ORP. Následným krokem bylo zohlednění počtu vyjíždějících obyvatel z dané obce za prací nebo školou a místem, kam obyvatelé vyjíždí nejčastěji. Poté byla určena časová dostupnost těchto míst z daných obcí. Na základě těchto aspektů pak byla určena

výsledná spádovost jednotlivých obcí do spádových obcí. Díky této analýze bylo zjištěno, že z celkem 7 obcí obyvatelé vyjíždí do škol nebo zaměstnání do jiného ORP, než je jejich spádové. Např. z obce Slatinky, která spádově patří pod ORP Prostějov více než polovina obyvatel dojíždí do škol do sousedící obce Slatinice a za prací do nedaleké obce Lutín, kdy obě tyto obce spadají pod správu ORP Olomouc. Podobně mají spádovost do ORP Olomouc i obce Střeň, Senička, Olbramice (ORP Litovel), Klopotovice (ORP Prostějov), Výkleky, Lázničky (ORP Přerov). Naopak obyvatelé obce Věrovany velmi často při terénním výzkumu zmiňovali, že pro ně má jako obslužná obec daleko větší význam ORP Přerov.

Zdroj dat: Diplomová práce Analýza využitelnosti ploch určených k rekreaci v ORP Olomouc, ÚAP Olomouc, (UAP ORP Olomouc)

Z analýzy vyplývá, že ze 45 obcí ORP Olomouc má takřka polovina (20) obcí dostupnost do Olomouce do 15 minut a dalších 18 obcí do 20 minut. Pouze 5 obcí ze západní části území ORP (Náměšť na Hané, Slatinice, Loučany, Těšetice a Drahanovice) má časovou dostupnost do Olomouce do 25 minut a jedna, nejvýchodněji položená obec Kozlov má časovou dostupnost nad 25 minut.

3.7.3. Občanská vybavenost obcí ORP Olomouc

Pro určení občanské vybavenosti a obslužné spádovosti obcí byl proveden zvláštní průzkum v rámci bakalářské práce Dalibora Koutného „*Sestavení databáze služeb a hodnocení vybavenosti obcí*“ (UP Olomouc 2011) a vytvořena databáze služeb ze které byly následně určeny kategorie občanské vybavenosti. Město Olomouc bylo vzhledem ke své koncentraci

široké škály vybavenosti odpovídající významnosti metropolitního centra z hodnocení vynecháno.
Dle rozsahu poskytovaných služeb, velikostní kategorie podle počtu obyvatel a dopravního napojení lze určit hierarchické vazby mezi sídly a jejich zázemím.

Území ORP Olomouc náleží celé do spádového obvodu metropolitního centra Olomouce, kdy vazby na město Olomouc klesají se vzdáleností od města, s kvalitou dopravního napojení a s rozsahem vybavenosti obce. Obce, které leží ve větší vzdálenosti od Olomouce, využívají taktéž služby hierarchicky nižších mikroregionálních center ležících mimo ORP Olomouc. Obce při SZ hranici ORP Olomouc (Bohuňovice, Bělkovice-Laštany, Liboš, Dolany) tak využívají občanskou vybavenost mikreregionálního centra Šternberk (školství, kultura, zdravotnictví, sociální péče,sport a rekreace, maloobchodní zařízení-přítomnost obchodních řetězců atd..). Vazby dalších „okrajových" obcí k jejich nejbližším mikroregionálním centrům tj. Prostějovu, Přerovu a Litovli nejsou již tak markantní.
Pro určení hierarchických vazeb mezi obcemi uvnitř ORP Olomouc, jsme využili výše zmiňovanou databázi služeb a z ní odvozenou kategorizaci občanské vybavenosti. Při zařazení obce do určité kategorie jsme brali v úvahu také dopravní dostupnost.

Kategorie občanské vybavenosti obcí ORP Olomouc

BOHATÁ	**základní a mateřská škola v místě obce, lékař, více obchodů, knihovna a další vybavenost**
ZÁKLADNÍ	v místě obce základní škola, lékař, alespoň jeden obchod
MALÁ	v obci je pouze obchod a škola s prvním stupněm nebo lékař, který dojíždí pouze některé dny v týdnu
Téměř ŽÁDNÁ	v obci není žádný ze základních prvků občanské vybavenosti (škola, lékař, obchod)

Obce s bohatou občanskou vybaveností jsou centra místního významu (subregionální úrovně) s tzv. „obsluhující" funkcí kterou využívají obyvatelé obcí s malou nebo žádnou občanskou vybaveností tzv. „obce obsluhované". Obce ze základní občanskou vybaveností stojí mezi těmito dvěma kategoriemi, svým občanům poskytují všechny základní služby a jsou tedy z tohoto hlediska soběstačné.

Obce obsluhující

jsou ve většině případů plnohodnotná sídla venkovského typu velikostních kategorií 1000-1999 a 2000-4999 obyvatel. Jsou mezi nimi i některá nejmenší města a městyse s bohatou občanskou vybaveností. Tvoří významné subjekty ovlivňující charakter venkovského prostoru a svojí vybaveností se stávají obsluhujícími obcemi pro obce menších velikostních kategorií Obsluhující obce ORP Olomouc mají zastoupené kombinace těchto služeb: základní škola, základní umělecká škola, popř. střední škola, více lékařů, lékárna, pošta, kino, knihovna, kulturní sál, sportovní areál, více obchodů, restaurací, ubytování, místní policie a dům s pečovatelskou službou.
V ORP Olomouc plní funkce obsluhujících obcí Hlubočky a Lutín s tradiční průmyslovou výrobou, lázeňská obec Slatinice, město Velká Bystřice, městys Dub nad Moravou, městys Náměšť na Hané a dále pak velké obce s tradicí zemědělské výroby Velký Újezd, Velký Týnec, Těšetice a Tršice.

Obsluhované obce

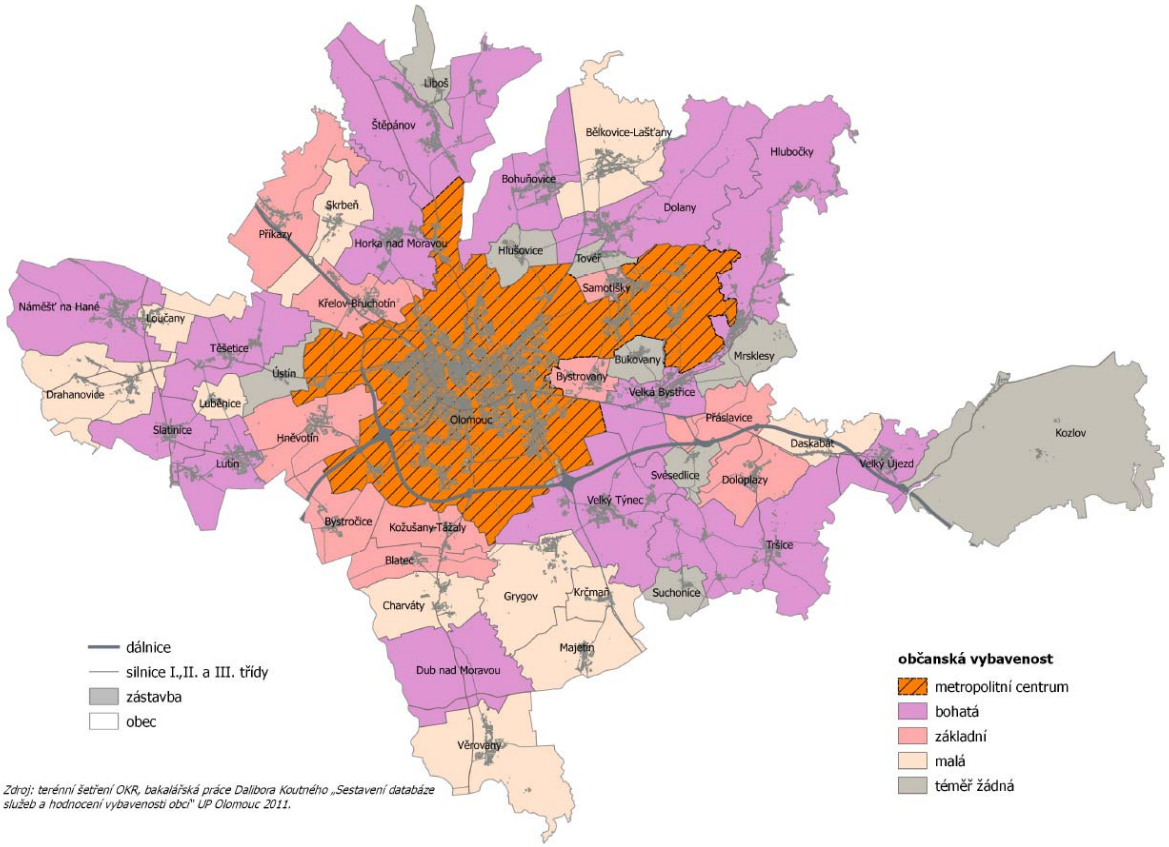
Jako obsluhované obce jsme vyhodnotili obce s malou nebo žádnou občanskou vybaveností.

Obce s malou občanskou vybaveností jsou velikostní kategorie 1000 -2000 obyvatel, leží ve venkovském prostoru ve větší vzdálenosti od Olomouce a mají špatné dopravní napojení. Plní převážně funce bydlení popř. rekreace. Této charakteristice se vymyká pouze obec Bělkovice-Lašťany s větším počtem obyvatel která svojí polohou v příměstské zóně Olomouce, blízkosti mikroregionálního centra Šternberk a nejbližších obsluhujících obcí Bohuňovic a Dolan plní převážně funkci obytnou a rekreační.

Obce bez občanské vybavenosti v ORP Olomouc náleží převážně do velikostní kategorie 500 – 1000 obyvatel, vyskytují se buď v těsném sousedství města Olomouce, kde plní především funkci bydlení – Hlušovice, Toveř, Bukovany, Ústín. Dále se obce bez občanské vybavenosti vyskytují naopak ve větší vzdálenosti od Olomouce, se špatnou dopravní dostupností – Liboš, Mrsklesy, Kozlov a Suchonice.

Obecně lze říci, že díky husté síti sídel ORP Olomouc, velkému počtu subregionálních center a především vlivu metropolitního centra Olomouce nedochází v obcích s malou nebo žádnou občanskou vybaveností k negativním jevům spojeným s trvalým poklesem obyvatelstva, málo kvalitním stavebním fondem apod. Výjimkou je odlehlá, obec Kozlov, která vznikla vyčleněním z vojenského újezdu Libavá k 1.1.2016. Obec bez občanského vybavení má 360 obyvatel a od východní hranice města Olomouce je vzdálená 21 km.

Občanská vybavenost obcí ORP Olomouc

Zdroj dat: MMOL-OKR

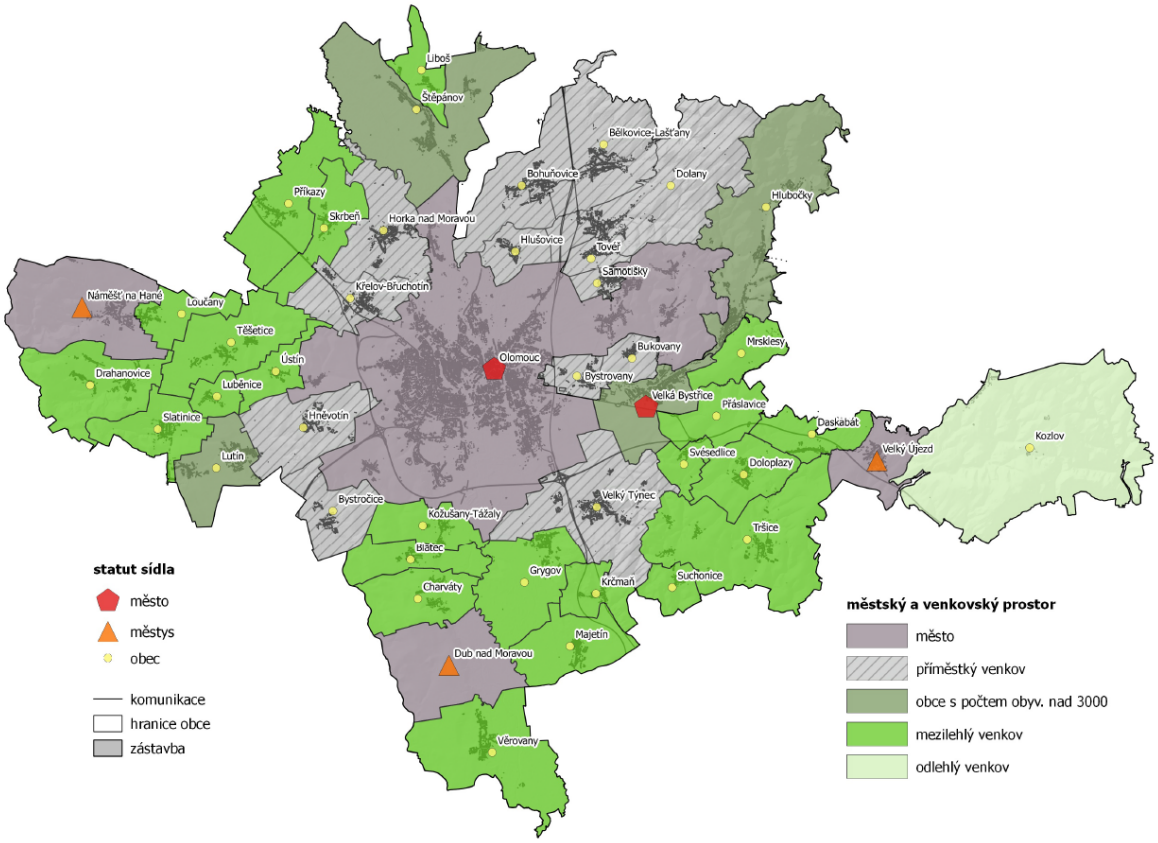
3.7.4. Venkovský prostor ORP Olomouc

Venkovský prostor neboli venkovská oblast se dá definovat jako území, jež tvoří mozaiku sídel a krajiny mezi nimi. Vyznačuje se specifickou prostorovou strukturou a charakterem hospodářství a společnosti je specifikou částí socioekonomické struktury. K vymezení venkova existují různé přístupy.
Česká Republika používá pro účely analytické a regionální účely označení „venkovské obce“ pro ty sídla, která svým počtem obyvatel nepřesáhnou hranici 2000.
(*Pro účely vymezení venkovského prostoru ORP Olomouc byly brány v úvahu obce menší než 3000 obyvatel a obce bez statutu města či městyse. Hranice 3000 obyvatel v obci byla zvolena vzhledem k tradičně velkým obcím úrodné Hané, dále z důvodu, že je v zákoně ustanovena, jako dolní limit pro možnost obce získat statut města a v neposlední řadě je zakotvena v podvědomí obyvatel.*)
Pro určení typologie venkovského prostoru ORP Olomouc jsme vycházeli ze Strategie regionální rozvoje ČR z vlastních terénních šetření, z diplomové práce Miroslava Rimeše „Venkovské oblasti České republiky – teoreticko-metodické přístupy“ a z bakalářské práce Dalibora Koutného „Sestavení databáze služeb a hodnocení vybavenosti obcí“.
Při stanovování typologie venkovského prostoru jsme se zaměřili na obslužnou vybavenost obcí, jelikož toto kritérium poukazuje na kvalitu života v obci. Pro posouzení obslužné vybavenosti obcí jsme vycházeli především z dostupnosti školských a zdravotnických zařízení a dalších služeb, vybavenosti obce technickou infrastrukturou a dopravní dostupnost obce.

3.7.4.1. Typologie venkovského prostoru

- **Příměstský venkov** – venkovské oblasti v zázemí velkých měst, jsou ovlivněny převážně suburbanizací a zaznamenávají výrazný nárůst své populace. Jako příměstský venkov v ORP Olomouc byly označeny obce s výraznými znaky suburbanizace.
- **Mezilehlý venkov** – průměrně rozvinuté venkovské oblasti nevětší vzdálenosti od velkých sídelních center, ale s dobrým dopravním spojením, ve kterých se nachází rekreační potenciál pro zázemí městských oblastí
- **Odlehlý venkov** – periferní venkovské oblasti, jsou řídce obydlené, izolované od spádového města a hlavních dopravních sítí. (v ORP Olomouc obec Kozlov)

Vymezení venkovského prostoru ORP Olomouc

Zdroj dat: ČSÚ, CUZK, MMOL - UAP ORP Olomouc

3.7.5. Sociodemografická struktura

3.7.5.1. Počet obyvatel

V souvislosti se změnou území Vojenského újezdu Libavá vznikly v Olomouckém kraji dne 1.1.2016 tři nové obce – město Libavá, Kozlov a Luboměř pod Strážnou z nichž byla k ORP Olomouc přičleněna obec Kozlov.

Na území Olomouckého kraje žilo k 31.12.2015 634 718 obyvatel. Třicet procent obyvatel kraje bydlí ve čtyřech největších městech, v krajském městě Olomouci (100 154 ob.) bydlí celých 16% obyvatel Olomouckého kraje. Zatímco v Olomouci se počet obyvatel zvýšil a po pěti letech opět překročil stotisícovou hranici velkoměsta, města Přerov, Prostějov a Šumperk v počtech obyvatel ztratila.

Z hlediska vývoje počtu obyvatel v jednotlivých ORP v Olomouckém kraji meziročně vyššího počtu obyvatel dosáhla pouze ORP Olomouc. Dlouhodobý vývoj ukazuje, že ORP Olomouc jediným ORP v kraji se stabilním populačním růstem. K 31.12.2015 žilo v ORP Olomouc 163 813 obyvatel, což představuje 25,8% obyvatel Olomouckého kraje.

Pohyb obyvatel (vývoj počtu obyvatel) v obcích ORP Olomouc (k 31.12.)

OBEC	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Bělkovice-Lašťany	2099	2138	2145	2176	2188	2 220	2240
Blatec	601	607	622	623	623	623	636
Bohuňovice	2530	2552	2560	2555	2534	2 536	2535
Bukovany	581	587	600	610	617	635	642
Bystročice	681	717	746	729	755	784	786
Bystrovany	970	996	1019	1030	1040	1 042	1040
Daskabát	596	603	598	587	590	591	597
Dolany	2499	2539	2566	2593	2639	2 669	2709
Doloplazy	1307	1325	1354	1356	1355	1 347	1359
Drahanovice	1680	1697	1689	1685	1682	1 681	1688
Dub nad Moravou	1561	1555	1570	1569	1551	1 573	1588
Grygov	1441	1475	1468	1469	1479	1 483	1487
Hlubočky	4409	4394	4341	4306	4252	4 253	4268
Hlušovice	709	759	791	800	817	839	853
Hněvotín	1437	1489	1605	1672	1721	1 757	1778
Horka nad Moravou	2271	2266	2321	2342	2355	2 398	2420
Charváty	846	856	852	855	877	862	860
Kožušany-Tážaly	840	860	852	847	855	863	876
Krčmaň	469	470	467	466	458	458	465
Křelov-Břuchotín	1519	1581	1621	1636	1669	1 686	1695
Libavá	1130	1108	1068	1046	1004	972	929
Liboš	609	615	621	619	617	616	639
Loučany	628	628	635	641	635	643	644
Luběnice	419	429	444	449	457	459	448
Lutín	3230	3230	3211	3249	3250	3 234	3206
Majetín	1113	1126	1148	1179	1189	1 187	1179
Mrsklesy	581	590	600	619	633	658	669
Náměšť na Hané	2004	1994	1988	2024	2032	2 030	2020
Olomouc	100362	100233	99529	99471	99489	99 809	100154
Přáslavice	1349	1350	1363	1364	1389	1 405	1423
Příkazy	1212	1214	1229	1267	1275	1 295	1305
Samotišky	1260	1288	1308	1323	1341	1 352	1357
Skrbeň	1173	1180	1206	1203	1204	1 193	1184
Slatinice	1513	1529	1538	1537	1543	1 549	1553
Suchonice	172	165	177	178	181	178	188
Svésedlice	178	188	190	186	189	193	197
Štěpánov	3375	3407	3393	3412	3440	3 442	3485
Těšetice	1280	1300	1330	1337	1334	1 307	1275
Tovéř	571	566	581	581	572	581	578
Tršice	1632	1642	1636	1635	1648	1 647	1620
Ústín	380	386	401	400	401	410	430
Velká Bystřice	3014	3024	3062	3099	3161	3 238	3248
Velký Týnec	2432	2529	2638	2749	2768	2 805	2851

Velký Újezd	1245	1260	1277	1253	1281	1 308	1299
Věrovany	1354	1355	1394	1409	1412	1 404	1410

Zdroj: ČSÚ

Pozn. Pohyb obyvatel v jednotlivých obcích od roku 2001 do roku 2015 je uveden ve SWOT analýzách obcí

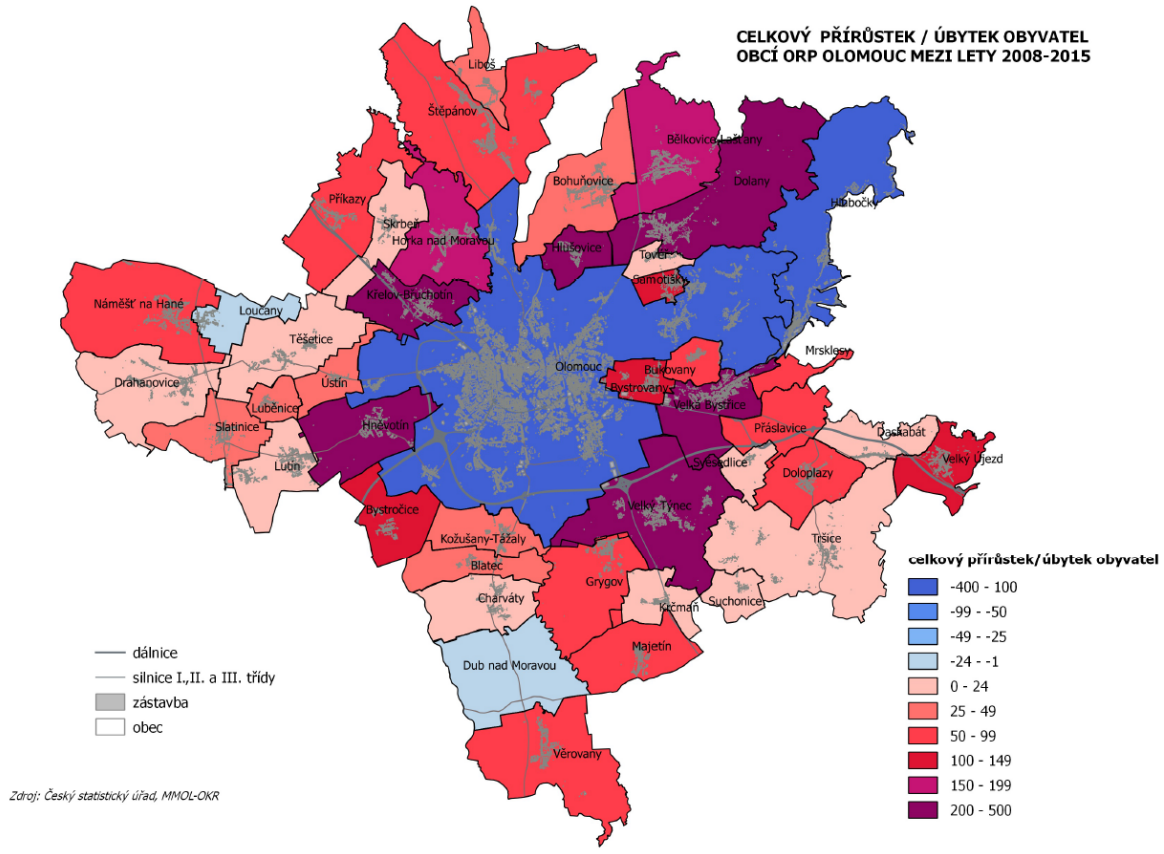
V přičleněné obci Kozlov žilo dle SLDB 2011 351 obyvatel.

3.7.5.2. Pohyb obyvatel

Vývoj počtu obyvatel vypovídá o vývoji obytné funkce obce a vzhledem k jeho charakteru a podmíněnostem vývoje počtu obyvatel (věková struktura, zdravotní stav, přirozená měna, atraktivita bydlení, dostupnost bydlení...) ho lze považovat za jeden z nosných indikátorů sociálního pilíře.

Z dlouhodobého hlediska posledních osmi let došlo v převážné většině obcí ORP Olomouc k nárůstu počtu obyvatel obyvatelstva. Výjimkou je samotné krajské město Olomouc a obce Hlubočky, Loučany a Dub nad Moravou

Celkový přírůstek (úbytek) obyvatel v obcích ORP Olomouc mezi lety 2008 – 2015. Přírůstky obcí jsou vypočítány ze středního stavu obyvatelstva, tj. počtu obyvatel k 1.7. (tzv. hrubá míra celkového přírůstku)

Zdroj dat: ČSÚ, CUZK, MMOL - UAP ORP Olomouc

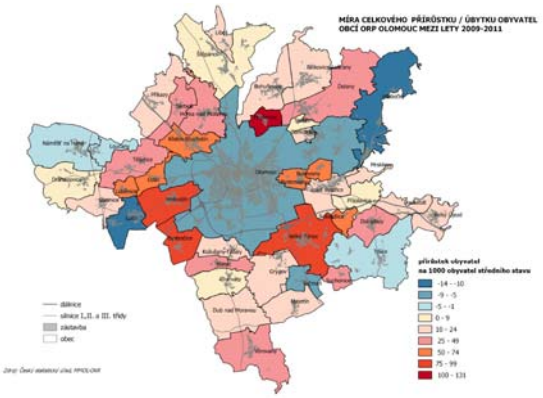
Celkový přírůstek obyvatel u obcí v malých velikostních kategoriích do 500 obyvatel je málo vypovídající a může být zavádějící. Z tohoto důvodu uvádíme relativní ukazatel „Hrubá míra celkového přírůstku obyvatel“ vztažený na 1000 obyvatel středního stavu (tj. počet obyvatel k 1.7.2011, 1.7.2013 a 1.7.2015)

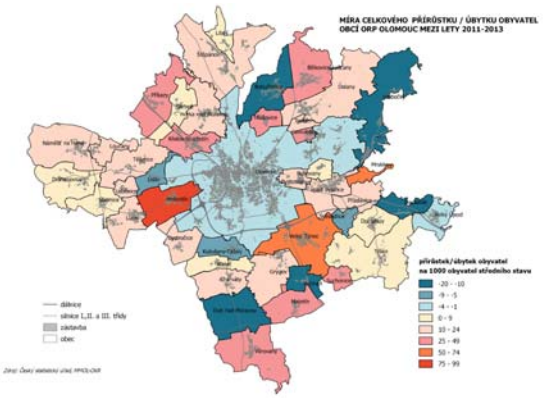
Při porovnání vývoje hrubé míry přírůstku obyvatel mezi obdobími úplných aktualizací ÚAP tj. lety 2009-2011, 2011-2013 a 2013-2015 je zřetelně vidět celkový pokles intenzity přírůstku obyvatel u obcí přímo sousedícími s Olomoucí a vzrůstající počet obcí ORP Olomouc, s úbytkem obyvatel. Samotné město Olomouc postupně snižovalo míru úbytku obyvatel až se v období 2013-2015 dostalo k nárůstu počtu obyvatel. Tento vývoj ukazuje na pokračující zmírňování intenzity suburbanizačních procesů u obcí sousedících s Olomoucí.

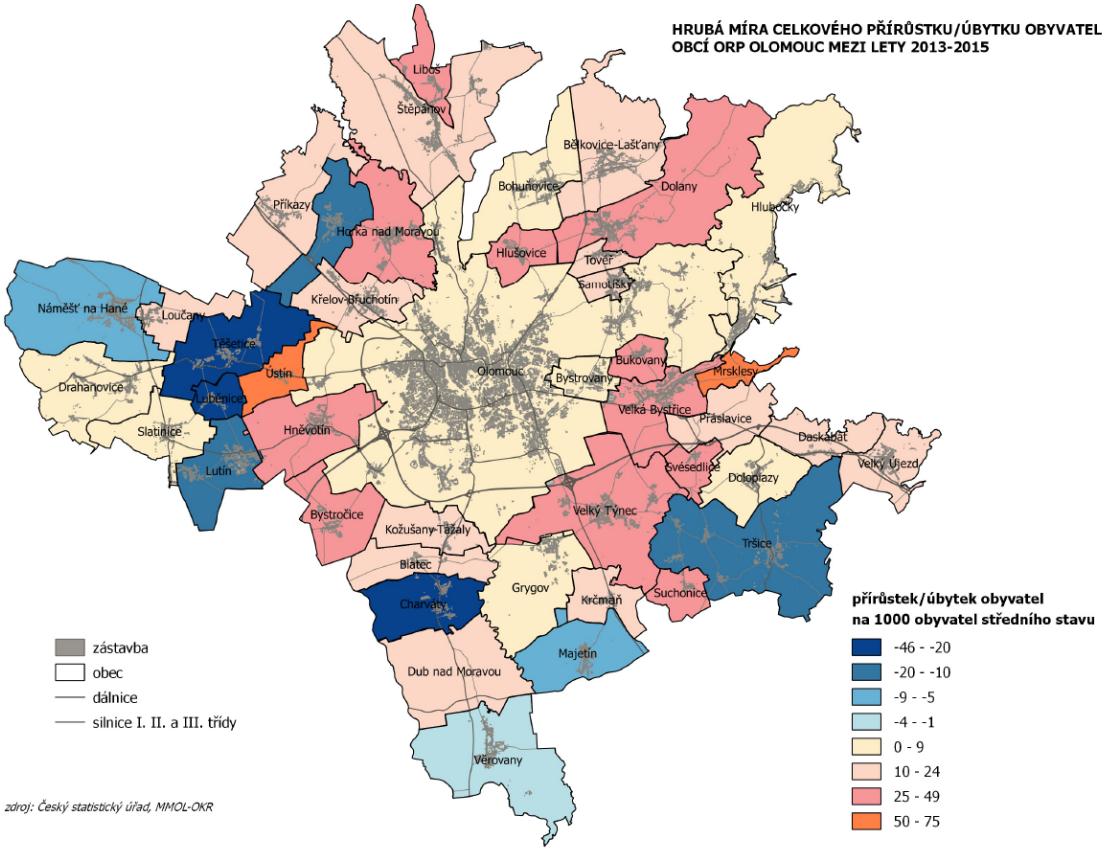
Obec Hlušovice již nevykazuje tak vysoký přírůstek obyvatel jako v letech 2009-2013 stejně jako obce Hněvotín, Bystročice, Dolany, které si drží stále vysokou, i když klesající míru přírůstku obyvatel. Větší pokles míry růstu obyvatel byl u obcí Křelov-Břuchotín a Velký Týnec. Naopak nárůst míry růstu obyvatel byl v období let 2013-2015 nejvýraznější obcí Bukovany, Mrsklesy a Velká Bystřice.

Suburbanizační procesy nadále slábnou se vzrůstající vzdáleností od Olomouce. Výrazně nejvyšší míru úbytku obyvatel mezi lety 2013-2015 má obec Těšetice, která v letech 2009-2011 vykazovala nárůst počtu obyvatel. Pokles obyvatel vykazují také sousední obce Luběnice, Loučany a Skrbeň. Tyto obce společně s obcí Lutín tvoří souvislý pás obcí ve východní části ORP s poměrně vysokou mírou úbytku obyvatel. V jižní části ORP se z kladných čísel v letech 2009-2013 dostaly během let 2013-2015 obce Charváty, Věrovany a Majetín mezi obce s úbytkem obyvatel. V jihovýchodní části začaly na obyvatelstvu ztrácet obce Tršice a Doloplazy. Tradičně stále ubývá obyvatelstvo v obci Hlubočky, která ztrácí obyvatelstvo především díky špatnému dopravnímu napojení s Olomoucí a nízkou atraktivitou. Jedinou obcí, která přímo sousedí s městem Olomoucí a vykazuje vysokou míru úbytku obyvatel je obec Tovéř, kdy k tomuto vývoji přispívá nedostatečná vybavenost obce veřejnou infrastrukturou. K hodnocení nově připojené obce Kozlov nemáme zatím relevantní údaje.

Porovnání hrubé míry celkového přírůstku v obcích ORP Olomouc v rámci dvouletých úplných aktualizací ÚAP

Zdroj dat: CSÚ, CUZK, MMOL - UAP ORP Olomouc

Přirozený přírůstek a úbytek obyvatel

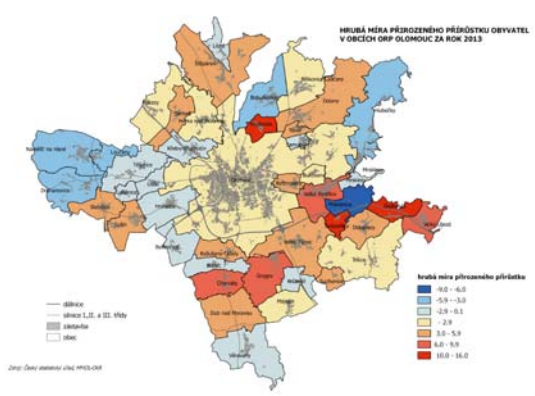
Obyvatelstvo se vyznačuje se silnou dynamikou změn. Jedná se o změny struktury, prostorového rozložení i dalších znaků. Z množství forem demografické dynamiky uvádíme dva základní ukazatele bilance obyvatelstva, které mají největší vliv na územní plánování:

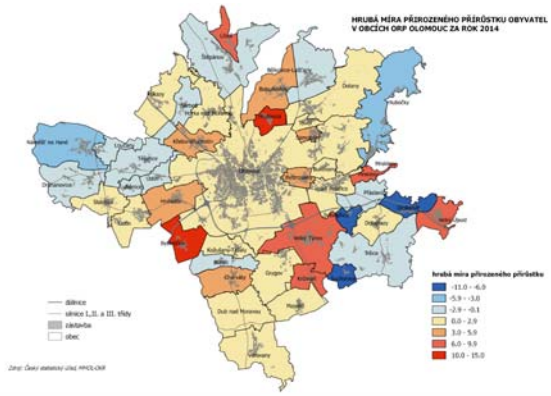
- Přirozený pohyb obyvatelstva je výsledkem přirozeného rozmnožování a umírání obyvatelstva. Podle vztahu těchto procesů jde buď o přirozený přírůstek, nebo úbytek obyvatelstva. **Přirozený přírůstek** se nejčastěji vyjadřuje prostřednictvím *relativního ukazatele* ***Hrubá míra přirozeného přírůstku*** (přepočet na 1000 obyvatel středního stavu), který umožňuje překonat vliv rozdílného rozsahu populace.
- **Migrační saldo** (někdy "čistá migrace") - rozdíl mezi počtem přistěhovalých a vystěhovalých ve zkoumaném územním celku. Migrační saldo se také vyjadřuje prostřednictvím relativního ukazatele ***Hrubá míra migračního salda*** **-** migrační saldo na 1000 obyvatel středního stavu.

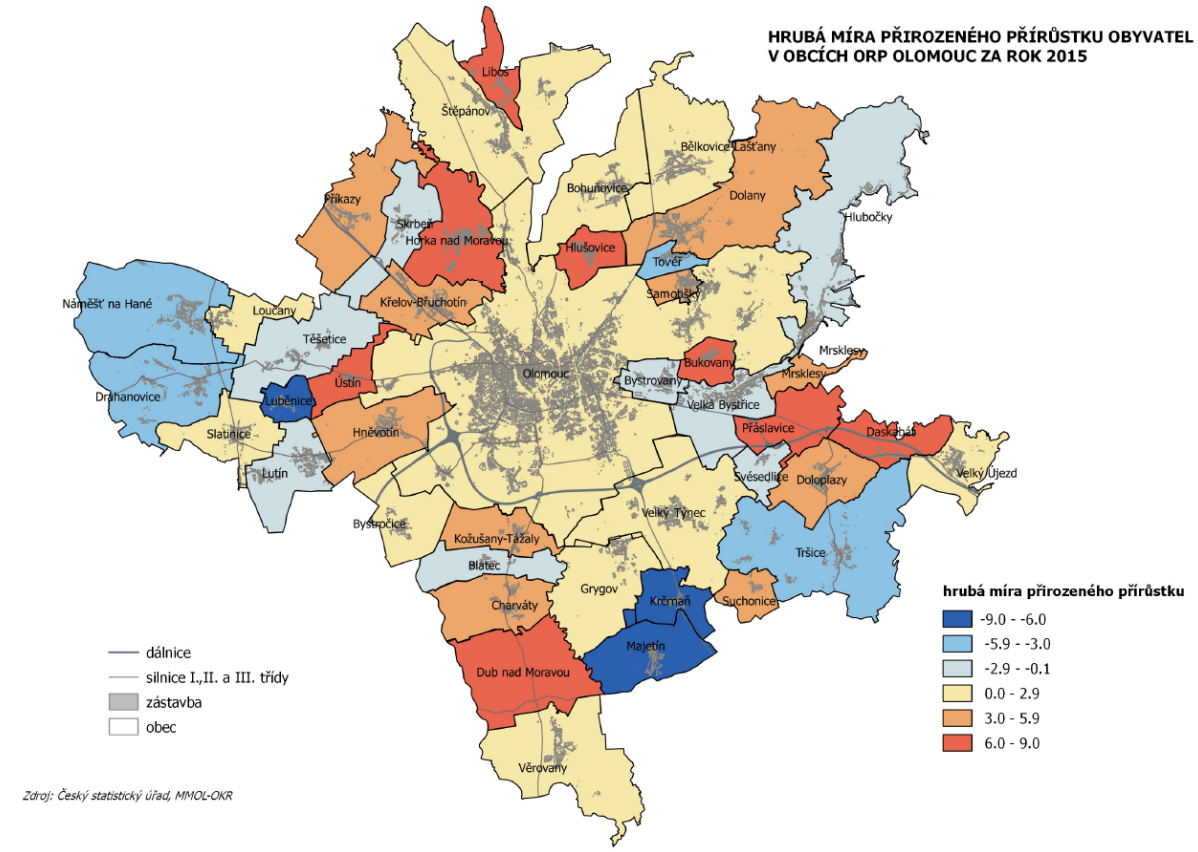
Přirozený přírůstek obyvatel a přírůstek stěhováním (migrační saldo) v jednotlivých obcích od roku 2001 do roku 2015 je uveden ve SWOT analýzách obcí.

ORP Olomouc jako celek zaznamenává jako jediné ORP v Olomouckém kraji již od roku 2005 kladný přirozený přírůstek, tedy převahu živě narozených nad zemřelými. Vývoj přirozeného přírůstku obyvatel za poslední tři roky v jednotlivých obcích ukazují následující schémata.

Hrubá míra přirozeného přírůstku obyvatel v obcích ORP Olomouc v letech 2013, 2014 a 2015

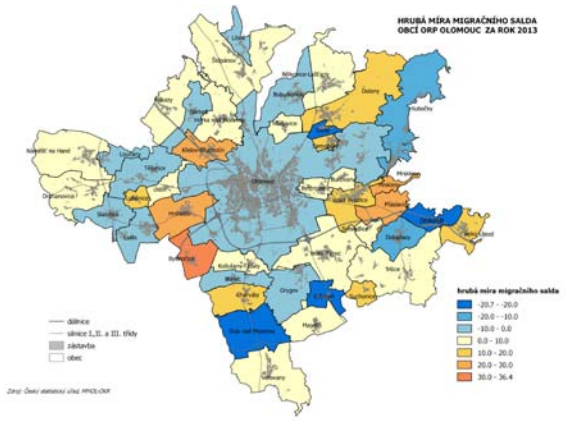

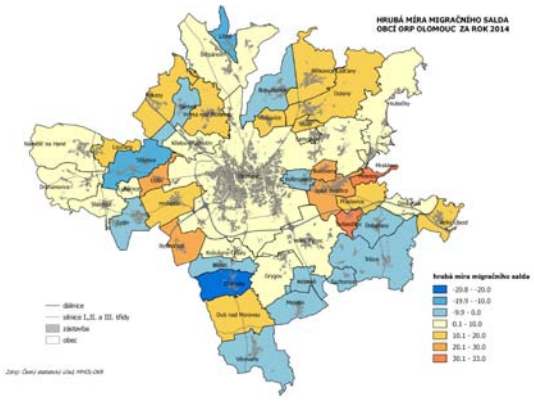

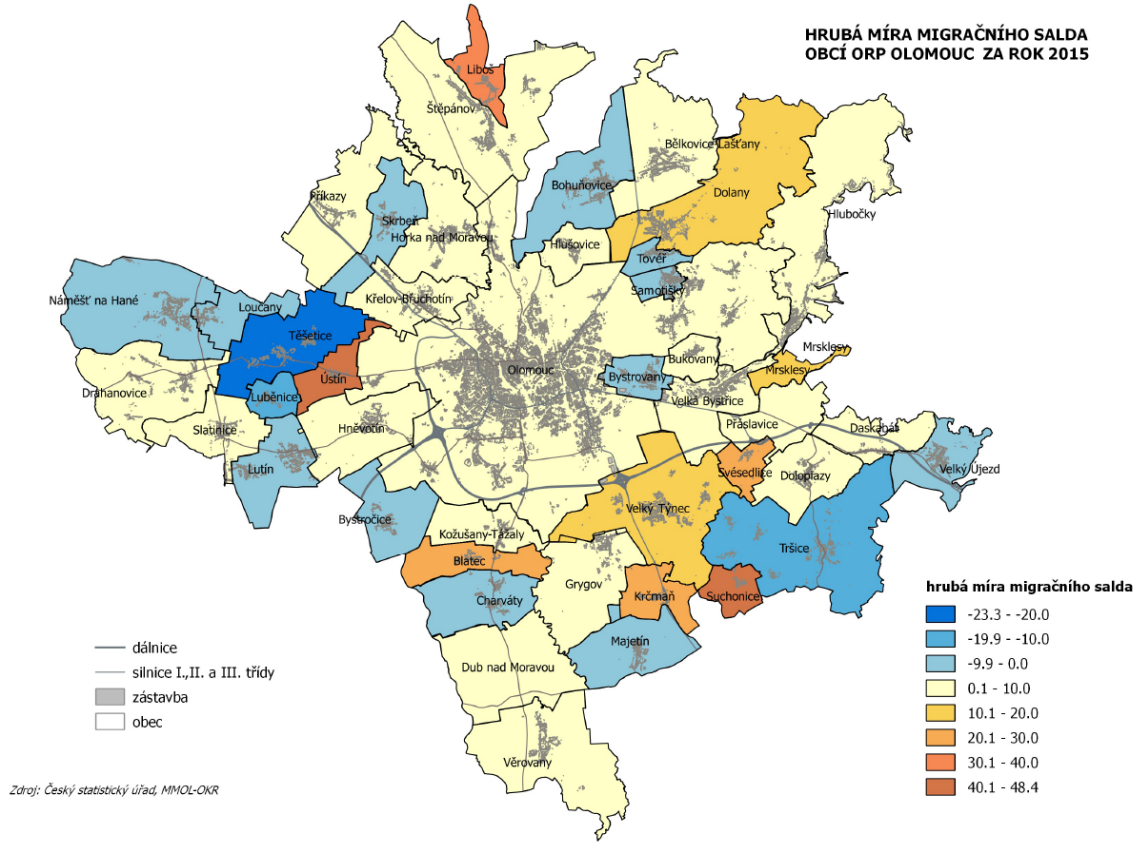

Zdroj dat: CSÚ, CUZK, MMOL - UAP ORP Olomouc

Obce, které si zachovávaly poslední tři roky kladné přirozené přírůstky jsou samotné krajské město Olomouc, dále obce Hlušovice, Velký Týnec, Charváty, Grygov, Doloplazy, Dolany a Slatinice. Naopak k obcím, kterým za poslední tři roky obyvatelstvo přirozenou měnou ubývalo patří Náměšť na Hané, Hlubočky, Drahanovice, Těšetice a Blatec.
V Olomouckém kraji převažují již 8 let v řadě počty vystěhovalých nad přistěhovalými. Jedinou výjimkou v rámci Olomouckého kraje je ORP Olomouc s kladným migračním saldem.
Vývoj migračního salda resp. hrubé míry migračního salda obyvatel obcí ORP Olomouc za poslední tři roky ukazují následující schémata.

Hrubá míra migračního salda v obcích ORP Olomouc v letech 2013, 2014 a 2015

Zdroj dat: CSÚ, CUZK, MMOL - UAP ORP Olomouc

V horizontu let 2013 – 2015 migrací neustále ztrácely obyvatelstvo obce Skrbeň, Těšetice a Lutín. Mezi obce, které výrazněji migrací za poslední tři tři roky obyvatelstvo získávaly patří obce Dolany, Mrsklesy, Svésedlice, Hněvotín a Velký Týnec.

Obec Těšetice jako jediná v ORP Olomouc vykazovala v období let 2013-2015 záporné hodnoty hrubé míry přirozeného přírůstku a hrubé míry migračního salda, tedy nepříznivý demografický vývoj obyvatelstva. Opačný vývoj v tomto období mělo v ORP Olomouc 6 obcí, které vykazovaly kladné hodnoty hrubé míry přirozeného přírůstku a hrubé míry migračního salda. Příznivý demografický vývoj vykazovaly obce Příkazy, Horka nad Moravou, Kožušany-Tážaly, Velký Týnec, Bukovany, Dolany a Hlušovice.

3.7.5.3. Věková struktura obyvatel

Struktura obyvatel podle věku patří mezi základní demografické charakteristiky. Pro hlubší analýzu věkové struktury obyvatel obcí ORP Olomouc uvádíme následující ukazatele: průměrný věk, věkové skupiny obyvatel a index stáří.

Podíl seniorů v populaci ČR se nepřetržitě zvyšuje od roku 1985. Do konce 20. století byl růst pozvolný, poté se ale zrychlil. Výrazněji se navyšoval zejména od roku 2007, a to v souvislosti s přechodem silných populačních ročníků narozených ve 40. letech 20. století přes hranici 65 let věku. Tento trend kopíruje vývoj v Olomouckém kraji i v ORP Olomouc. Trend rostoucího počtu seniorů i jejich podílu v populaci by měl podle demografických projekcí pokračovat po celou první polovinu tohoto století. Zhruba za dvacet let se do seniorského věku budou přesouvat početně nejsilnější generace osob narozených v 70. letech 20. století, zatímco v produktivním věku budou naopak generace početně slabé.

Věkové charakteristiky ORP Olomouc v porovnání s celorepublikovými údaji a údaji za Olomoucký kraj v letech 2013 a 2015.

Stav k 31.12.2013

	Počet obyvatel celkem	Základní věkové skupiny			**Index stáří**	Průměrný věk
		0 - 14 let	15 - 64 let	65 a více let		
Česká republika	10 512 419	1 577 455	7 109 420	1 825 544	115,7	41,5
Olomoucký kraj	636 356	94 054	429 863	112 439	119,5	41,7
ORP Olomouc	162 502	24 957	109 482	28 063	112,4	41,3

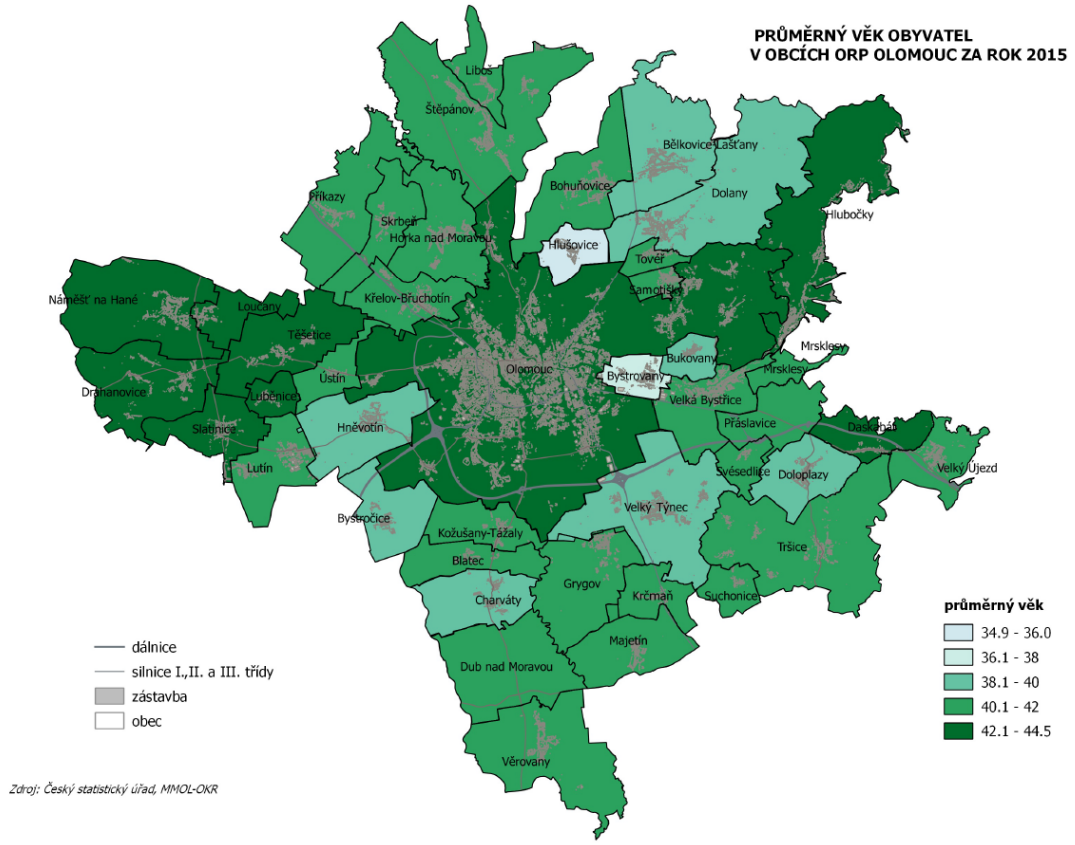
Stav k 31.12.2015

	Počet obyvatel celkem	Základní věkové skupiny			**Index stáří %**	Průměrný věk
		0 - 14 let	15 - 64 let	65 a více let		
Česká republika	10 553 843	1 623 715	6 997 715	1 932 412	119,0	41,9
Olomoucký kraj	634 718	95 884	420 019	118 815	123,9	42,2
ORP Olomouc	163 813	26 107	108 077	29 629	113,5	41,6

V souladu s celorepublikovým demografickým vývojem také data za Olomoucký kraj a ORP Olomouc i v roce 2015 ukazovala pokračující trend stárnutí populace. Pokračující trendy ve věkovém rozložení krajské populace přinesly navýšení počtu dětí a seniorů při současném snížení počtu osob v produktivním věku. Průměrný věk obyvatele Olomouckého kraje opět vzrostl a to na 42,2 let a obyvatel ORP Olomouc na 41,6. Ještě před deseti lety byly tyto hodnoty zhruba o 2,5 roku nižší.

Průměrný věk obyvatel v obcích ORP Olomouc v roce 2015

Průměrný věk vypovídá o rozložení populace dle věku a představuje aritmetický průměr věku určité skupiny jedinců – počet obyvatel obce. Průměrný věk obyvatel Olomouce má stejnou hodnotu jako průměrný věk obyvatel celého Olomouckého kraje (42.2). Vyššího průměrného věku než je celokrajský průměr dosahuje dalších 7 obcí ORP Olomouc. Vůbec nejvyšší průměrný věk je v obci Luběnice (44.1), následují obce Daskabát (43.9), Loučany a Hlubočky (42.6), Slatinice (42.5), Drahanovice (42.4) a Náměšť na Hané (42.3). Nejmladší obyvatelstvo s průměrným 34.9, který je hluboko pod krajským průměrem má obec Hlušovice. Mezi další obce s nízkým průměrným věkem patří Bystrovany (38.0), Hněvotín (38.5), Velký Týnec (38.6), Charváty (38.7), Bukovany (39.4), Dolany (39.5) a Bystročice (39,8).

Zdroj dat: CSÚ, CUZK, MMOL - UAP ORP Olomouc

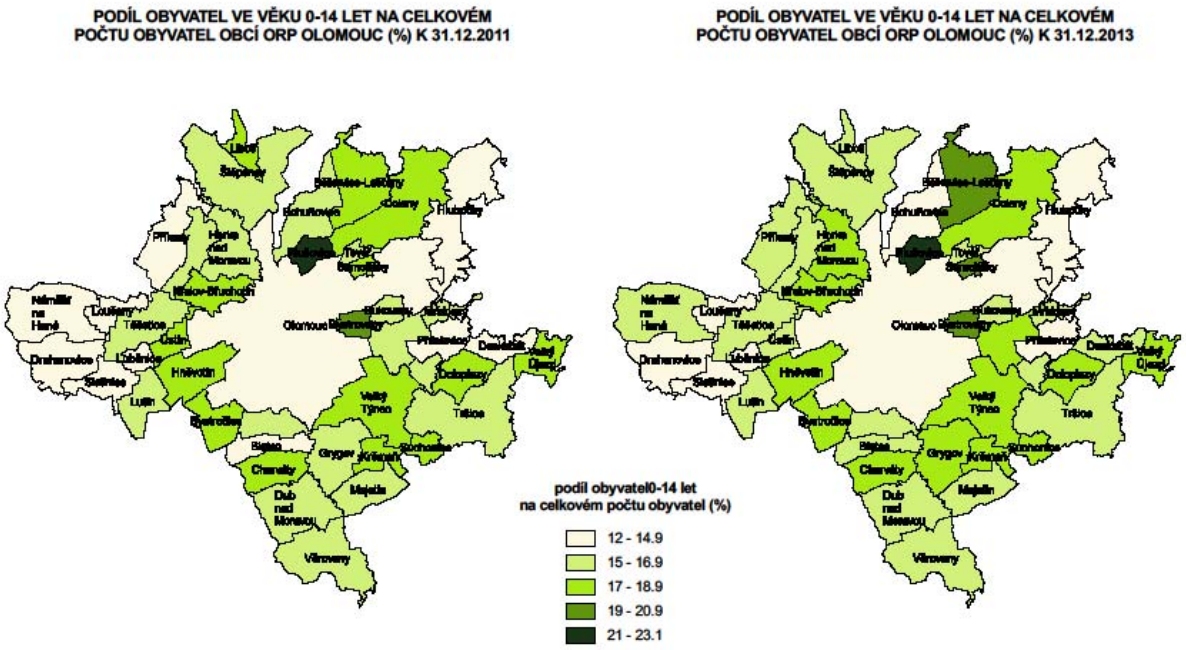
Obyvatelstvo obcí ORP Olomouc dle věkových skupin

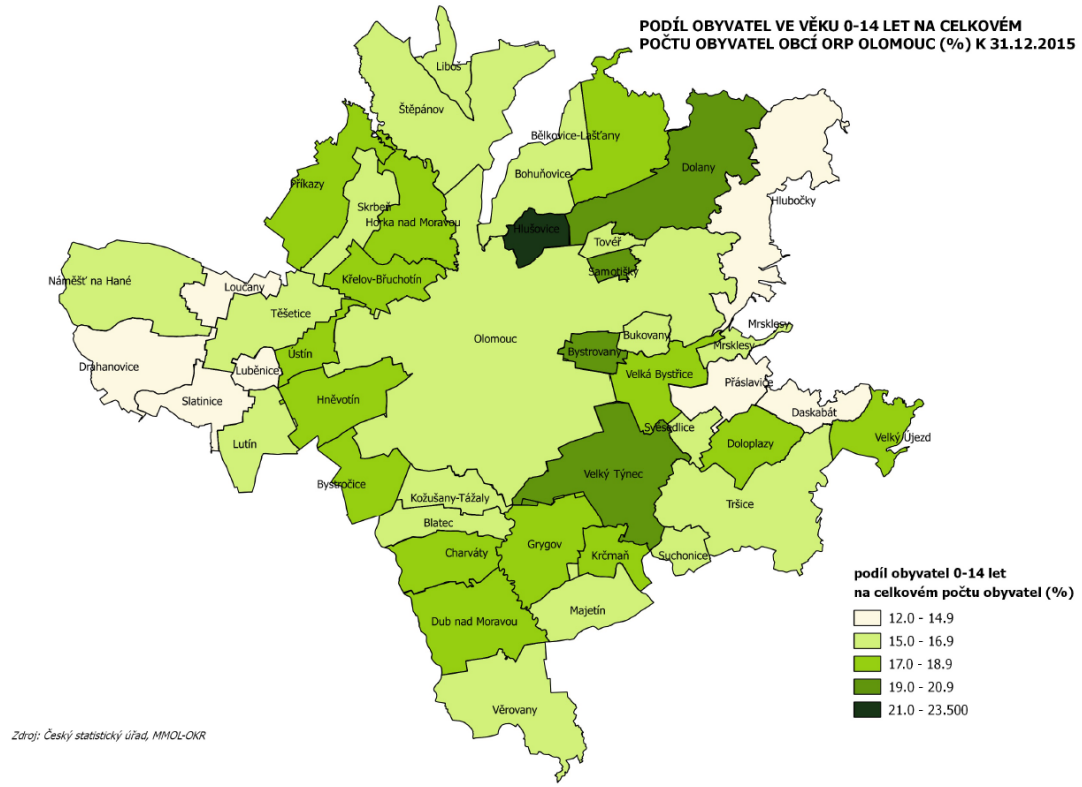
Věková struktura obyvatel se vyjadřuje počtem obyvatel ve třech základních věkových skupinách zahrnujících předproduktivní (0-14 let) , produktivní (15-64 let) a poproduktivní (65 a více let) věk obyvatel. Sledováním vývoje poměru zastoupení jednotlivých skupin v populaci lze dobře charakterizovat proces stárnutí obyvatelstva. Demografické stárnutí je proces, při němž se postupně mění věková struktura obyvatelstva takovým způsobem, že se zvyšuje podíl osob starších 60 let a snižuje se podíl osob mladších 15 let, tj. starší věkové skupiny rostou početně relativně rychleji než populace jako celek.

Ke konci roku 2015 vzrostl podíl dětské složky na celkovém počtu obyvatel Olomouckého kraje (0-14let) na 15,1%. V ORP Olomouc podíl dětské složky převyšuje krajský průměr a

dosahuje hodnoty 15,9%. Nárůst podílu dětské složky v populaci pokračuje od roku 2013 a je způsoben přesunem nízkého počtu 15letých narozených ke konci devadesátých let do produktivní složky obyvatel.
Pokles zaznamenal počet i podíl obyvatel v produktivním věku. Ve věku (15-64 let) se nacházelo koncem roku 2015 66,2% obyvatel Olomouckého kraje, tj. o 9844 obyvatel méně než v roce 2013. Tento klesající trend je zřejmý i u produktivní složky obyvatel ORP Olomouc, kdy podíl obyvatel ve věku 15-64 let na celkovém počtu obyvatel ORP byl ke konci roku 2015 66% a počet obyvatel se v této věkové skupině od roku 2013 snížil o 1405 osob. Jedním z důvodů poklesu počtu osob v produktivní kategorii byl i přesun početně silné generace narozených po roce 1948 do starší kategorie nad 65 let věku, který nebyl plně nahrazen narozenými o padesát let později.
Tradičního nárůstu se dočkal počet osob v postproduktivním věku. Na konci roku 2015 podíl obyvatel ve věku 65 a více let překročil v Olomouckém kraji hranici 18,7% , jedná se o nárůst 6376 osob od roku 2013. V ORP Olomouc je podíl této věkové skupiny mírně nižší než je v Olomouckém kraji, nicméně od roku 2013 došlo v ORP Olomouc k nárůstu počtu osob starších 65 let o 1566 osob.

Podíl dětské složky ve věkovém složení obyvatel obcí ORP Olomouc
Největší podíl dětské složky má stále obec Hlušovice a velmi vysoké podíly mají stále od roku 2013i obce Bystrovany, Dolany, Bělkovice-Lašťany, Velký Týnec a Samotišky. Pod krajskou hodnotou zastoupení dětské složky obyvatelstva jsou od roku 2013 obce Luběnice, Drahanovice, Přáslavice, Loučany, Hlubočky, Daskabát a Slatinice.

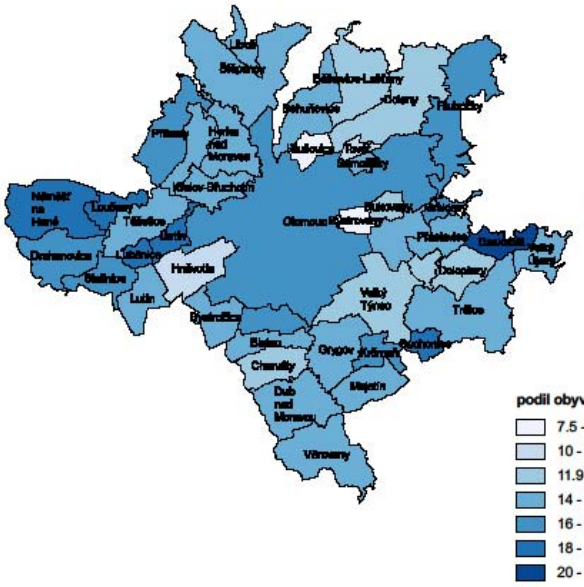

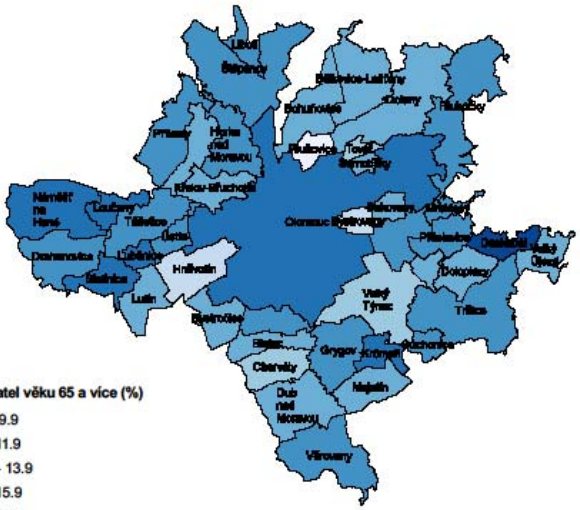

Zdroj dat: CSÚ, CUZK, MMOL - UAP ORP Olomouc

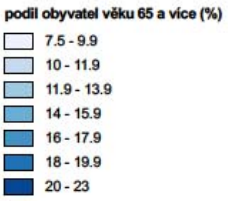
Podíl obyvatel ve věku 65 a více let ve věkovém složení obyvatel obcí ORP Olomouc.
Vysoký podíl obyvatel nad 65 let mají v ORP Olomouc obecně obce, které mají nízké zastoupení dětské složky. Od roku 2013 má nejvyšší podíl této složky obec Daskabát, dále následují obce Náměšť na Hané, Kožušany-Tážaly, Loučany, Luběnice, Slatinice, Hlubočky, Mrsklesy a také krajské město Olomouc. Naopak nejnižších hodnot zastoupení obyvatel nad 65 let mají obce s největším podílem dětské složky – obce Hlušovice, Bystrovany, Hněvotín, Tovéř, Charváty a Bukovany.

PODÍL OBYVATEL VE VĚKU 65 A VÍCE LET NA CELKOVÉM POČTU OBYVATEL OBCÍ ORP OLOMOUC (%) K 31.12.2011

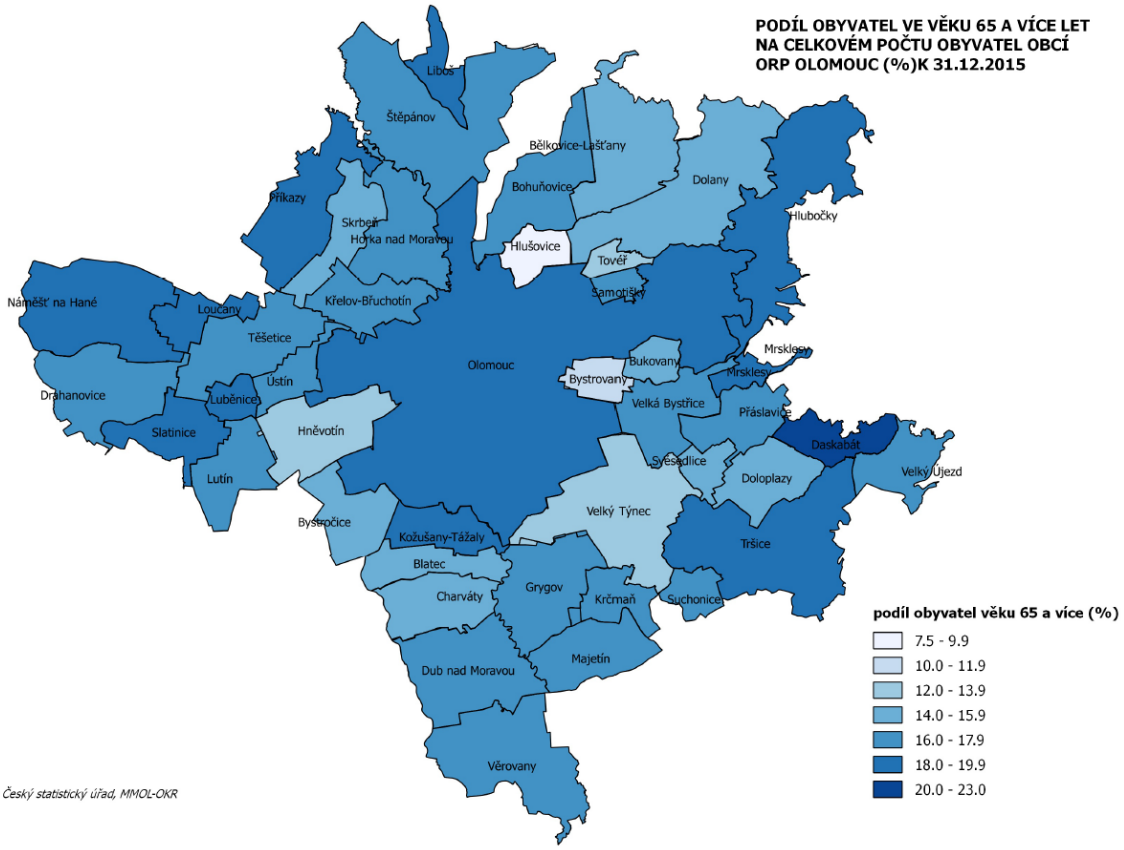

PODÍL OBYVATEL VE VĚKU 65 A VÍCE LET NA CELKOVÉM POČTU OBYVATEL OBCÍ ORP OLOMOUC (%) K 31.12.2013

PODÍL OBYVATEL VE VĚKU 65 A VÍCE LET NA CELKOVÉM POČTU OBYVATEL OBCÍ ORP OLOMOUC (%)K 31.12.2015

Zdroj: Český statistický úřad, MMOL-OKR

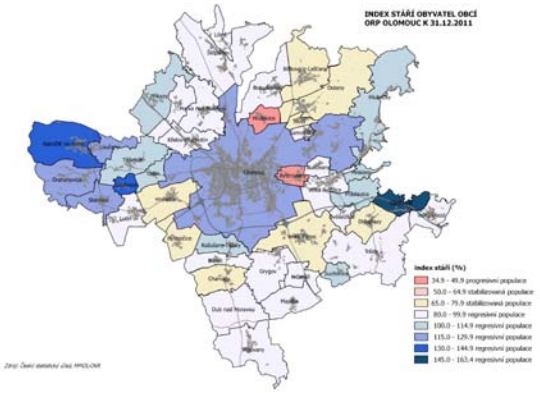
Zdroj dat: CSÚ, CUZK, MMOL - UAP ORP Olomouc

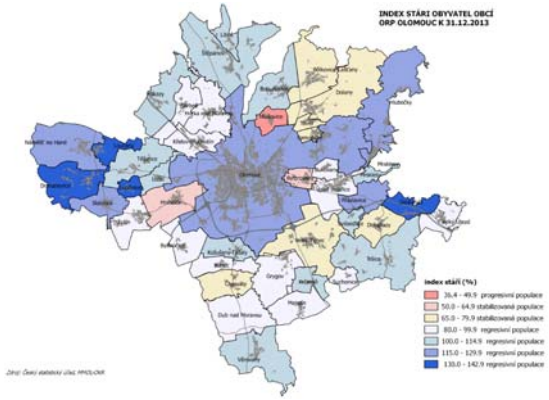
Index stáří

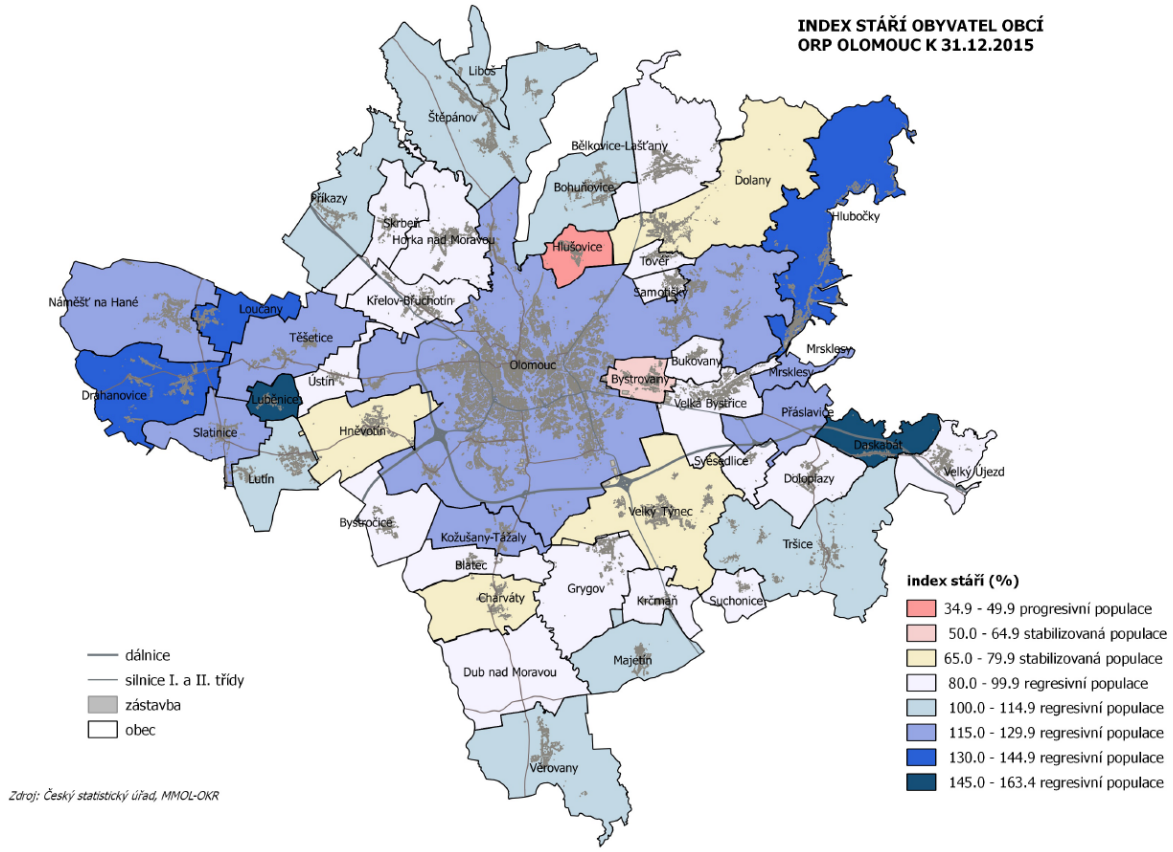
Často používanou charakteristickou věkové struktury obyvatelstva je Index stáří, který vyjadřuje, kolik je v populaci obyvatel ve věku 60 let a více na 100 dětí ve věku 0-14 let. Index stáří tedy vypovídá o poměru složky poproduktivní a předproduktivní a velmi dobře může být také indikátorem demografického stárnutí obyvatel.

Hodnoty indexu stáří nižší než 50 procent signalizují progresivní, tedy rostoucí populaci, hodnoty mezi 50% až 80% stabilizovanou populaci a hodnoty nad 80% populaci regresivní, tedy ubývající.

Již od roku 2006 žije v Olomouckém kraji více seniorů než dětí. Ukazatel indexu stáří se meziročně neustále zvyšuje. Na konci roku 2015 připadalo na 100 dětí v Olomouckém kraji téměř 124 seniorů. Tento demografický vývoj s meziročními nárůsty hodnot indexu stáří vykazuje také ORP Olomouc jako celek, kdy na konci roku 2015 připadlo na 100 dětí ORP Olomouc 114 seniorů. V jednotlivých obcích ORP Olomouc jsou hodnoty indexu stáří značně rozdílné. Nejpříznivější hodnoty vykazuje od roku 2011 obec Hlušovice, kde na 100 dětí připadalo od roku 2011do roku 2015 35 – 40 seniorů. Jako jediná obec ORP tak vykazuje velmi příznivý - rostoucí demografický vývoj populace. Stabilizovanou populaci si od roku 2011 udržuje především obec Bystrovany, dále pak obce Dolany, Velký Týnec a Charváty. Obecně lze říci, že pro obce v zázemí Olomouce, kde se stále ještě projevují suburbanistické (i když zmírňující se) procesy, stále převažuje dětská složka obyvatelstva nad složkou 65 a více let. Samotné město Olomouc si udržuje od roku 2011 poměrně konstantní index stáří, kdy na 100 dětí připadá 123 – 125 seniorů. Vyšší hodnoty indexu stáří, tedy výrazné stárnutí populace pak můžeme sledovat u obcí v širším okruhu Olomouce, především pak ve východní části ORP, ke jsou hodnoty indexu stáří nejvyšší spolu s obcemi Daskabát, Přáslavice a Hlubočky v západní části ORP. Alarmujících hodnot od roku 2011 dosahují obce Daskabát a Luběnice. Přičemž v obci Daskabát se hodnoty indexu stáří od roku 2011 mírně snížily ze 163% na 155%, Zatímco v obci Luběnice se hodnoty indexu stáří od roku 2011 neustále zvyšují ze 137% v roce 2011 na 161% v roce 2015. Se 161 seniory na 100 dětí koncem roku 2015 má obec Luběnice nejstarší obyvatelstvo a nejméně příznivý demografický vývoj ze všech obcí ORP Olomouc

Zdroj dat: CSÚ, CUZK, MMOL - UAP ORP Olomouc

3.8. BYDLENÍ

3.8.1. Domovní fond ORP Olomouc mezi dvěma sčítáními lidu domů a bytů

Dle SLDB 2011 se v ORP Olomouc se nacházelo 21,3% obydlených domů celého Olomouckého kraje a jejich celkový počet je o 11,3% vyšší než při sčítání v roce 2001. Na jeden dům připadly v průměru dva obydlené byty. Počet obydlených bytů na dům se oproti sčítání 2001 snížil, což je v přímém rozporu s předchozím vývojem. Hlavním důvodem byla převaha jednobytových rodinných domů v novodobé výstavbě.
Největší počet obydlených bytů je soustředěn do čtveřice největších měst v Olomouckém kraji.
V ORP Olomouc se dle SLDB 2011 nacházelo 64640 obydlených bytů tj. 26,5% obydlených bytů Olomouckého kraje. Olomouc jako krajské město má také nejvíce obydlených bytů a to 43070 tj. 17,7% obydlených bytů Olomouckého kraje a 66,6% obydlených bytů ORP Olomouc.
Absolutně největší přírůstek obydlených bytů v Olomouckém kraji mezi SLDB 2001 - 2011 zaznamenalo město Olomouc (o 1,3 tis. bytů). Relativně největší přírůstek vykázala obec Hlušovice.
V domovní zástavbě převažují ve venkovském prostoru rodinné domy. Vysoký podíl rodinných domů ve struktuře venkovské zástavby vede k tomu, že počet trvale obydlených domů na 100 obyvatel je ve venkovském prostoru vždy vyšší než v městském.
Na základě údajů SLDB 2011 byl největší počet rodinných domů na 100 obyvatel evidován v obcích Loučany, Liboš, Věrovany, Suchonice, Krčmaň a v městysu Dub nad Moravou.

Z výsledků SLDB 2011 lze získat podrobnější přehled o procentuelním zastoupení obyvatel obcí a částí obcí bydlících v rodinných domech. 100% obyvatel bydlí v rodinných domech v obci Luběnice, v částech Benátky a Stádlo (obec Štěpánov), v části Moravská Loděnice (obec Bohuňovice), v části Nové Dvory (obec Náměšť na Hané), část Střížav (obec Drahanovice), část Lípy (obec Slatinice), část Kocourovec (obec Přáslavice), a část Posluchov (obec Hlubočky).

Vysoká dynamika růstu domovního fondu v letech 2001-2011 není specifikem Olomouckého kraje a ORP Olomouc. V souladu s celorepublikovým trendem došlo v tomto mezidobí k nejvyššímu nárůstu počtu domů za poslední půlstoletí. Kromě přirozeného vývoje společnosti v sociálním, demografickém i ekonomickém aspektu lze za hlavní příčinu označit zásadní změnu charakteru bytové výstavby. Zatímco v sedmdesátých a osmdesátých letech dominovala výstavby domů bytových, od poloviny devadesátých let 20. stol. se hlavním pilířem stala výstavba domů rodinných.

Od SLDB 2001 do SLDB 2011 absolutně největší přírůstek domovního fondu zaznamenalo město Olomouc (o 1011 domů), relativně největší přírůstek vykázala obec Hlušovice (o 177%) dále pak obce Bystrovany (45%), Bukovany (49%), Tršice (46%) a Hněvotín (40%).

Nejmenší relativní přírůstky domovního fondu mezi dvěma SLDB naopak vykazovaly obce Loučany (3%), Kožušany-Tážaly (4%), Krčmaň (5%), Příkazy (6%), Příkazy a Charváty (7%).

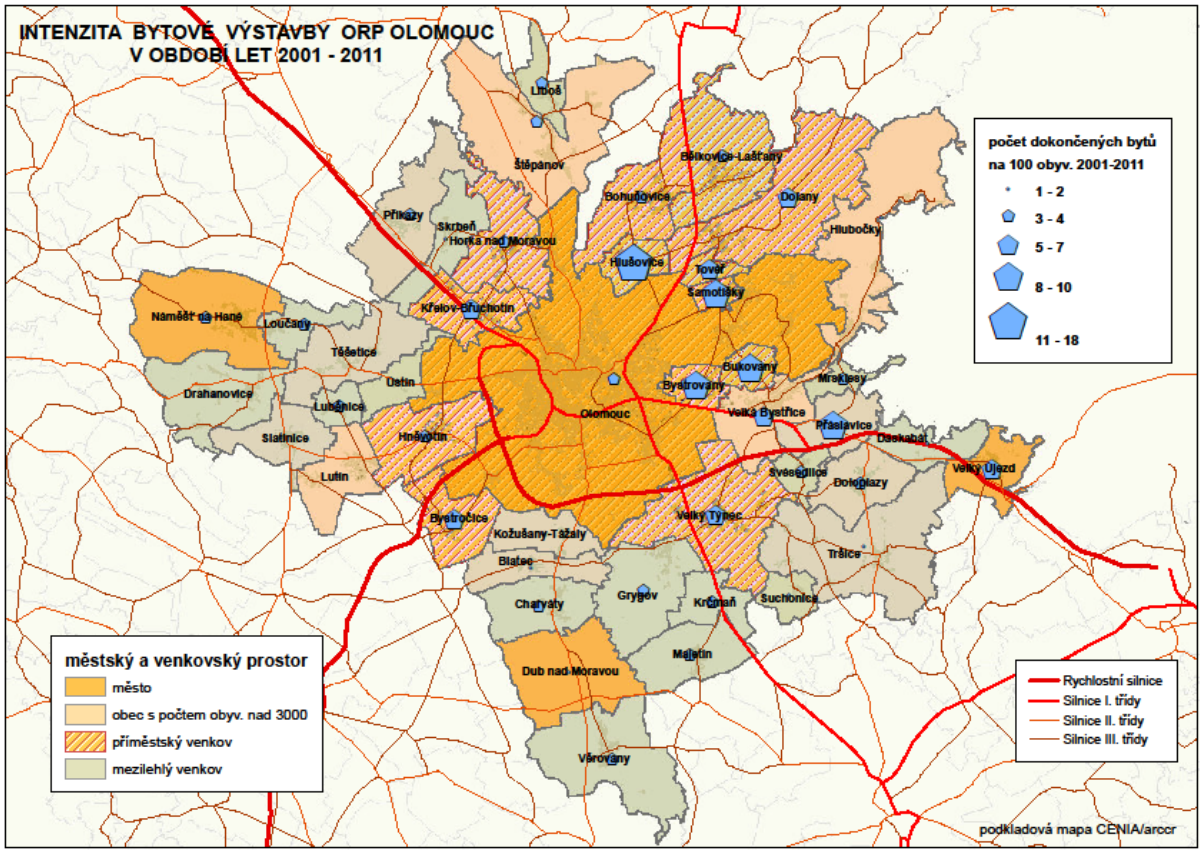
3.8.2. Intenzita bytové výstavby v obcích ORP Olomouc mezi dvěma sčítáními lidu domu a bytů

Mezi lety 2001 a 2011 probíhaly v zázemí města Olomouce intenzivní suburbanizační procesy, nejzřetelněji severovýchodě, méně západně od města Olomouce v tzv. příměstském venkově. Pro obce příměstského venkova je charakteristická blízkost resp. sousedství metropolitního centra Olomouce, dobrá dopravní dostupnost, velký přírůstek domovního a bytového fondu, velký přírůstek obyvatelstva, přítomnost obsluhujících obcí subregionální úrovně s bohatou občanskou vybaveností a v neposlední řadě atraktivní poloha splňující požadavky na „zdravé“ bydlení. V posledních dvou letech intenzita suburbanizačních procesů slábne.

Z následujícího schéma vyplývá, které obce ORP Olomouc byly suburbanizací postiženy nejvíce, přičemž extrémních hodnot i v krajském měřítku dosahovala obec Hlušovice dále lze zmínit především obce Přáslavice, Dolany, Tovéř, Bělkovice-Laštany, Bukovany, Samotišky, Hněvotín, Křelov-Břuchotín, Bystročice a Bystrovany.

Nejmenší intenzitu bytové výstavby mezi roky 2001-2011 vykazovaly obce Těšetice, Lutín, Suchonice a Tršice.

Intenzita bytové výstavby – dokončené byty na 100 obyvatel mezi SLDB v letech 2001 – 2011v obcích ORP Olomouc

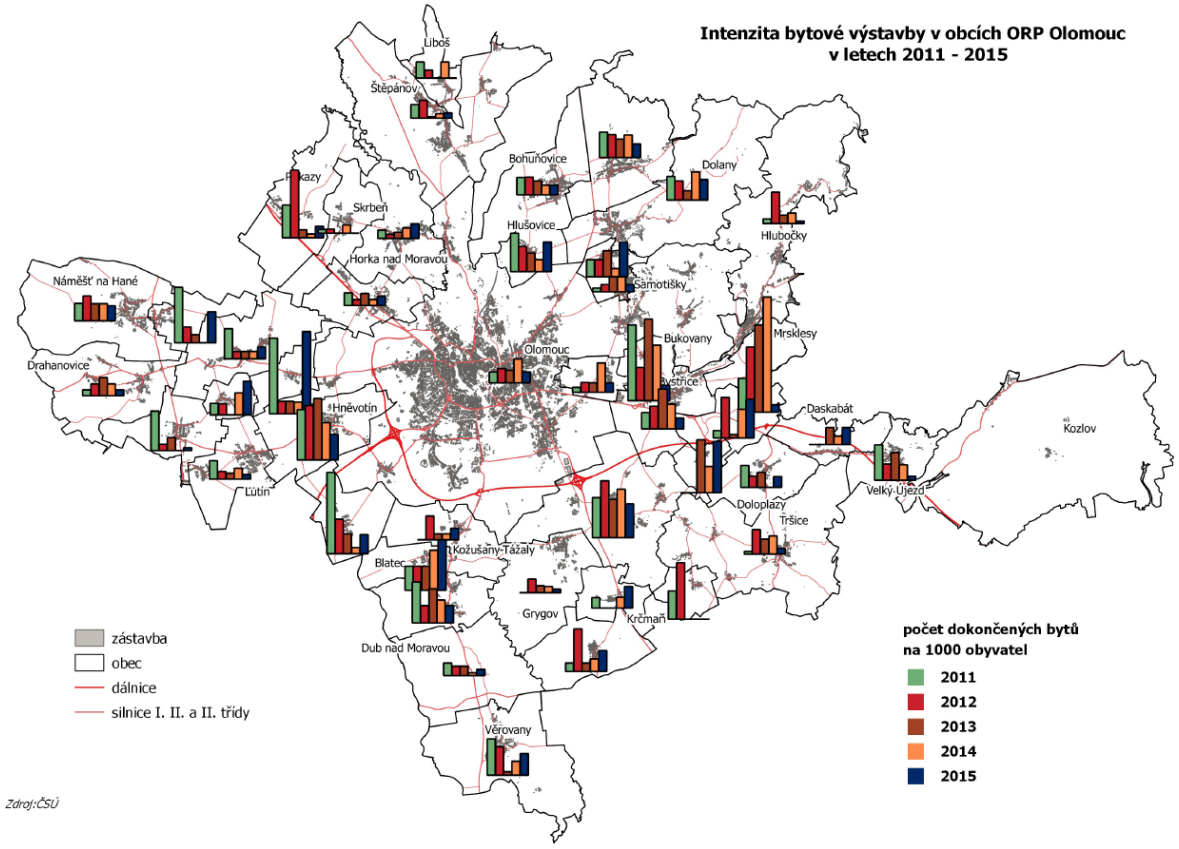

Zdroj dat: CSÚ, CUZK, MMOL - UAP ORP Olomouc

3.8.3. Intenzita bytové výstavby v obcích ORP Olomouc v letech 2011 - 2015

V letech 2011 – 2013 dochází obecně ke stagnaci či poklesu intenzity bytové výstavby, potažmo suburbaničních procesů v některých obcích zázemí města Olomouce. Počet dokončených bytů na 1000 obyvatel každoročně klesal v obcích v zázemí Olomouce, které dříve vykazovaly vysokou intenzitu bytové výstavby - Hlušovice, Dolany, Bělkovice-Lašťany, Bystročice. Naopak vysokou intenzitu bytové výstavby si zachovaly obce Hněvotín Tovéř, Samotišky, Velká Bystřice a Bukovany. Z obcí vzdálenějších od Olomouce (tzv. venkovských) vykazovala každoroční vysoký nárůst bytové výstavby obec Mrsklesy, která také měla za toto období jeden z nejvyšších přírůstků obyvatel a obec Drahanovice. Intenzita bytové výstavby naopak klesala u obcí Loučany, Lutín, Věrovany, Krčmaň, Liboš
V letech 2014 – 2015 dochází ke zvýšení intenzity bytové výstavby především v obcích Ústín, Blatec, Přáslavice a dále v obcích Tovéř, Luběnice, Loučany, Horka nad Moravou Věrovany a Krčmaň. K poklesu intenzity bytové výstavby během posledních dvou let došlo v obcích Drahanovice, Hněvotín, Charváty, Velký Újezd, Velká Bystřice, Bukovany a Bohuňovice.

Počet dokončených bytů na 1000 obyvatel 2011 – 2015

Zdroj dat: CSÚ, CUZK, MMOL - UAP ORP Olomouc

Vývoj bytové výstavby – počet dokončených bytů v jednotlivých obcích ORP Olomouc v letech 2002 - 2015 je uveden ve SWOT analýzách .

3.9. REKREACE

Tato kapitola byla zpracována na základě diplomové práce „Analýza využitelnosti ploch určených k rekreaci v ORP Olomouc“ Mgr. Lucie Havelkové, zpracované na Katedře Georafie Přirodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci v roce 2016.

Pojem rekreace je definován jako činnost člověka v krajinném prostředí, kterou realizuje ve svém volném čase a která slouží k regeneraci fyzických a duševních sil a k uspokojování jeho osobních zájmů (Balounová, 2010). S pojmem rekreace úzce souvisí pojem cestovní ruch. Rozvoj cestovního ruchu v SO ORP Olomouc byl podmíněn mnoha faktory. K nejdůležitějším patří kulturně –historické předpoklady, a realizační předpoklady přírodní a antropogenní sféry, tj. dopravní a materiálně technické předpoklady. Tyto předpoklady souhrnně tvoří potenciál cestovního ruchu nebo rekreace na daném území. Ve výši zmiňované diplomové práci byly určeny nejvýznamnější objekty a aspekty, které ovlivňují potenciál cestovního ruchu na území SO ORP Olomouc a pomocí zjištěných informací během terénního výzkumu bylo provedeno komplexní hodnocení potenciálu cestovního ruchu v SO ORP Olomouc.

3.9.1. Druhé bydlení

Díky významné pozici druhého bydlení v hodnotovém žebříčku obyvatel a objemu stráveného volného času v rekreačních objektech patří tento specifický životní styl k nejvýznamnějším formám cestovního ruchu. Druhé bydlení není jenom sociální fenomén, ale také specifický mentální postoj. Na druhé bydlení je nahlíženo jako na součást sídelního systému, jako součást vybavenosti domácností či jako životní styl, avšak vždy je prvotním úkolem zjistit počet objektů individuální rekreace, jejich hustotu a intenzitu (podíl na úhrnu obytných staveb) a podíl domácností vlastnících rekreační objekty. Dlouhodobým specifickým významem v hodnotovém žebříčku, ve využívání volného času a v rámci životního stylu se řadí česká populace na přední místo v evropském i světovém měřítku (Pospíchalová, 2013).
U druhého bydlení je charakteristická individuální různorodost v době, délce i periodicitě využívání objektu, které jsou často lokalizované v příměstském, ale i venkovském prostředí vyznačujícím se atraktivní přírodou. V České republice disponuje rekreačními objekty přibližně 25 % obyvatel a asi 20 % veškerého domovního fondu jsou druhé domovy.

3.9.1.1. Individuální rekreace

Objekt pro individuální rekreaci představuje jednoduchou stavbu, která svými objemovými parametry a stavebním uspořádáním odpovídá požadavkům na rodinnou rekreaci. Vyhláška MMR č. 137/1998 Sb., která stanovuje základní požadavky na územně technické řešení staveb, zahrnuje mezi stavby pro individuální rekreaci rekreační domek, chatu, rekreační chalupu, zahrádkářskou chalupu apod.
V této oblasti jsou velmi důležité dva specifické pojmy. Prvním z pojmů je termín *chalupaření*. Jedná se o součást domácího cestovního ruchu České republiky a jde o aktivity spojené s užíváním vlastních chalup a jejich okolí k rekreaci. Chalupaření oživuje venkov, přispívá k udržování objektů a okolí, může prospívat celkové identitě venkovských obcí a převažuje v horských oblastech. Chalupa je objekt sloužící k rekreaci, dříve využívaný k trvalému bydlení na venkově, vyňatý nebo nevyňatý z bytového fondu. Tyto rekreační objekty podporují autenticitu a životaschopnost venkovského prostředí. Dříve byly chalupy využívány pro rodinnou rekreaci, dnes se však vrací jejich původní funkce trvalého bydlení, nebo slouží ke komerčním účelům. Vzhledem k tomu, že jsou chalupy součástí lidských sídel, nezatěžují krajinu tak jako chataření.

Tím druhým termínem je pak pojem *chataření*, který se značí jako forma druhého bydlení odehrávající se na chatě a v jejím blízkém okolí, spočívající především v odpočinkovém pobytu, který bývá doplněn volnočasovými aktivitami v okolní, většinou přírodně hodnotné krajině. Chata je menším, uzavřeným, až na výjimky solitérním a nemobilním stavebním objektem postaveným a určeným pro chataření. Je zařízena k vícedennímu pobytu (možnost přespávání a vaření) a také pro některé volnočasové aktivity. Je až na výjimky v osobním vlastnictví a nebývá využívána komerčně (výjimkou je dlouhodobý pronájem chaty).
Dalšími pojmy, které se týkají druhého bydlení, jsou *chatové osady a chatové oblasti*. Chatová osada byla definována jako shluk či linie alespoň pěti chat ležících nedaleko od sebe. Typy chatových osad jsou dány výskytem architektonicko-stavebních, funkčních a dalších typů chat, typem okolní krajiny či jinými charakteristikami. Naopak chatová oblast má ve své ploše charakteristickou hustotu chat a charakteristický typ krajiny vyhledávaný chataři.

3.9.1.2. Druhé bydlení ve městě Olomouci

Vývoj druhého bydlení na území města Olomouce je velmi specifický a hlavně heterogenní v různých městských částech. V období po druhé světové válce mnoho lidí z větších měst využívalo možnosti rekreace v přilehlých městských částech (katastrálních územích) samotného města. Vyhledávaly se klidné lokality s dostatkem zeleně a možností letní rekreace. Velký vliv na tento rozvoj měla i možnost zahrádkářství v chatových osadách. Až do druhé poloviny 90. let 20. století byla zaznamenána velká poptávka po tomto druhu rekreace a tudíž i velký rozvoj chatových osad a zahrádkářských kolonií. Vzhledem k tomu, že celé město Olomouc leží v nížinném terénu, žádný rozvoj chalupaření zde není. Na konci druhé poloviny 90. let se zájem u druhé bydlení v okrajových částech města Olomouce pozastavil z důvodu velkého rozvoje suburbanizace a tím spojené nové zástavby.
Katastrální území obce Olomouc lze rozdělit z hlediska druhého bydlení na městské části (katastrální území), které spadají do kompaktní centrální části města Olomouce, a na přilehlá katastrální území. V centrálních městských částech Olomouce lze oblasti druhého bydlení hledat pouze sporadicky. Ve většině katastrálních území vzdálenějších od centra Olomouce lze však již najít chatové osady. Obyvatelé centra Olomouce sem vyjíždějí víkendově, v létě zde tráví dovolené a svůj volný čas. Někteří rezidenti využívají své chaty i v průběhu roku, jedná se však zcela o individuální případy. Nejvýznamnější chatové osady lze v okrajových částech města Olomouce najít v k.ú Chomoutov, Lošov, Sv. Kopeček, Slavonín a Radíkov. V těchto katastrálních územích začíná, nebo již začala, individuální rekreace zcela ustupovat nové zástavbě. Tato skutečnost je nejvíce patrná v obcích Droždín, Nedvězí, Topolany a Týneček.

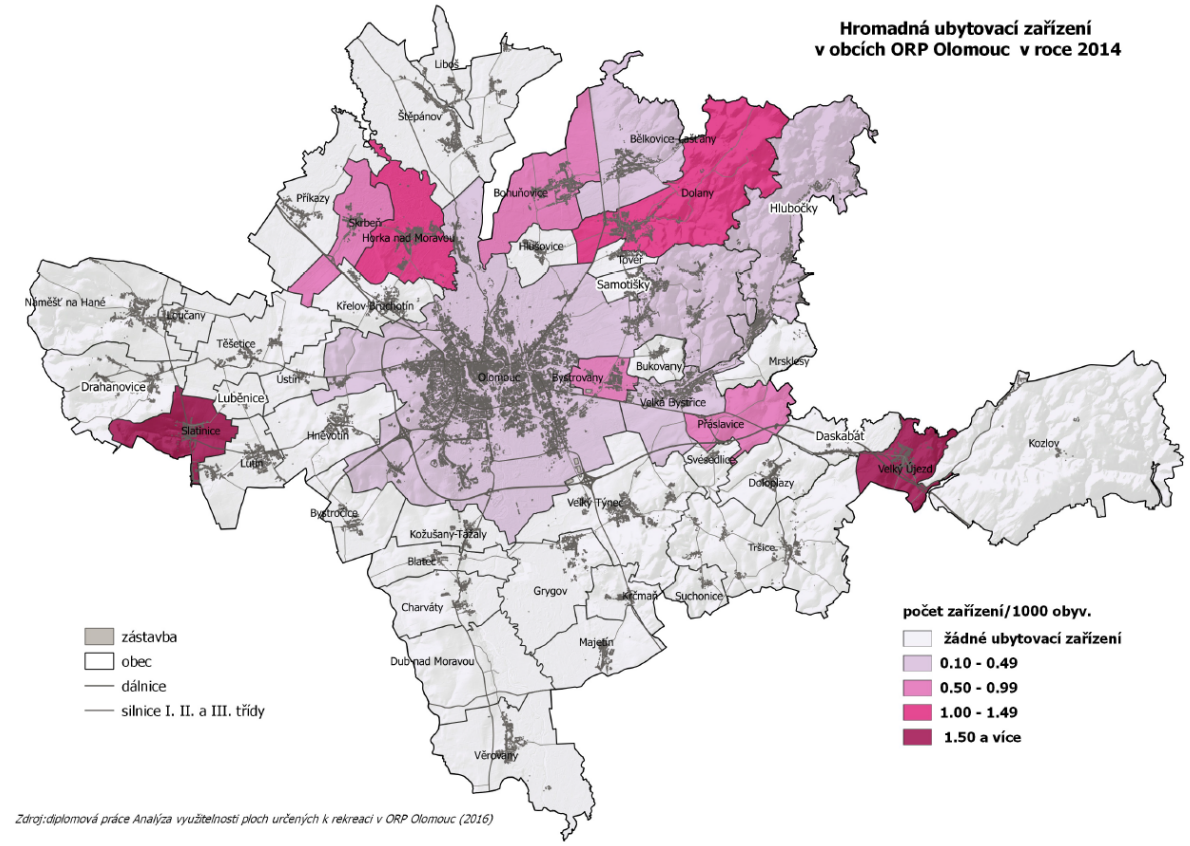
3.9.1.3. Druhé bydlení v ostatních obcích SO ORP Olomouc

Podobný vývoj jako ve městě Olomouci mělo druhé bydlení i v okolních obcích. Po velkém rozmachu v 90. letech 20. století, kdy bylo možné téměř v každé obci najít menší chatovou nebo zahrádkářskou kolonii, se tyto kolonie začaly postupně nahrazovat novou zástavbou. Z hlediska počtu původních chat nebo zahrad a nově vystavěných domů se tento vývoj nejvíce projevil v obcích Blatec, Dub nad Moravou a Hlušovice. V těchto obcích individuální rekreace zcela vymizela a v místech původní individuální rekreace dnes stojí nová zástavba. Velký psychologický vliv na potenciálního návštěvníka a možného budoucího občana využívající druhého bydlení je i do velké míry vybavenost dané obce. Např. v obcích Doloplazy, Luběnice nebo Suchonice rezidenti označili druhé bydlení za zcela nepotřebné. Nejvýznamnější oblasti druhého bydlení se nachází v obcích Hlubočky, Velká Bystřice a Bystrovany. V severozápadní části obce Velká Bystřice je významná chatová oblast pod názvem Vinohrádky. S obcí Bystrovany se pak dělí o další velkou chatovou oblast s názvem

Třešňový Sad. Na východní části obce pak lze najít oblast individuální rekreace s místním názvem Burk, která přechází do oblasti Mariánské Údolí, která spadá pod obec Hlubočky. Další významnou zahrádkářskou osadu je jižní část obce Křelov–Břuchotín. I zde ještě v minulém desetiletí bylo možné najít desítky chat, dnes zde stojí jedno z významných suburbanizačních zázemí Olomouce. Mezi další velmi významné a plošně i rozsáhlé chatové oblasti lze značit části obcí Dolany a Bělkovice – Lašťany. Specifickou obcí je pak obec Samotišky, kde není plošně větší významná chatová osada, ale mezi rodinnými domy lze přímo v zastavěném území obce lze najít objekty druhého bydlení, které rekreanti využívají celoročně.

3.9.2. Hromadná ubytovací zařízení v obcích ORP Olomouc

K další obecné charakteristice, která částečně ovlivňuje cestovní ruch, je počet hromadných ubytovacích zařízení v obcích. Ten je dominantní ve městě Olomouc, kde se jeho počet pohybuje standardně nad 40 registrovaných penzionů nebo hotelů. V okolních obcích lze málokdy najít více než 2 registrované penziony nebo hotely, ve většině obcí není ubytovací zařízení žádné. Pro lepší vypovídající schopnost dat byl počet těchto zařízení přepočten na 1000 obyvatel každé obce.

Zdroj dat: Diplomová práce Analýza využitelnosti ploch určených k rekreaci v ORP Olomouc, MMOL, CUZK

Vzhledem k počtu obyvatel má nejvyšší počet ubytovacích zařízení lázeňské středisko Slatinice nebo obec Dolany, která je golfovým střediskem celého ORP Olomouc.

3.9.3. Přírodní potenciál cestovního ruchu v obcích ORP Olomouc

Analýza a hodnocení přírodních předpokladů pro rozvoj cestovního ruchu je jedním z nezbytných kroků pro stanovení turistického významu obcí, středisek a regionů z pohledu jejich skutečného turisticko-rekreačního využití. Přírodní podmínky, resp.přírodní potenciál jsou rozhodujícími lokalizačními faktory většiny aktivit cestovního ruchu a rekreace, zejména jeho pobytových forem V rámci analýzy hodnocení přírodního potenciálu bylo zjišťováno, zda daná obec disponuje následujícími aspekty:

- Vodní rekreace – koupaliště, vodní nádrž nebo jezero vhodné ke koupání
- Rybolov – rybník, vodní nádrž nebo jezero vhodné k rybolovu
- Plocha zeleně určená k rekreaci – park, zahrada, sad (veřejné)
- Cyklostezka – značená stezka nebo stezka vhodná k cykloturistice
- Pěší stezka – značená stezka nebo stezka vhodná k pěší turistice
- Sjezdové lyžování – areál vhodný k zimním sportům
- Příroda – vyhlídkové místo (rozhledna), rozsáhlé lesy (nad 5ha), Přírodní Park (rezervace), studánka, naučná stezka, splav, část tekoucí vody vhodná k raftingu apod., aj.

3.9.3.1. Každodenní přírodní rekreace

Tento druh rekreace je součástí všedního dne. Vzhledem k omezenému rozsahu volného času vyžaduje, aby se odbývala v bezprostřední blízkosti bytu, zaměstnání (do 15 minut pěšky), nebo v místě snadno dosažitelném místní hromadnou dopravou (do 30 min), aby byla dostupná i při obstarávání každodenních povinností. Každodenní přírodní rekreace ve městě Olomouci je velmi různorodá. Ve většině městských částí v letním období obyvatelé využívají např. cyklostezky nebo pěší stezky. V městských částech Černovír, Chválkovice, Lazce, Nemilany a Slavonín je velmi populární např. i zahrádkářství. Obyvatelé městských částí Hodolany, Nový Svět, Nová Ulice nebo Nové Sady a Povel naopak mluví o využívání místních parků a ploch zeleně určených k rekreaci pro cykloturistiku, in line brusle nebo odpočinek. K dispozici mají i městské veřejné koupaliště, které ale bohužel kvůli nedostatku koupališť v okolních obcích využívají i obyvatelé celého SO ORP, a tak mnohdy bývá jeho kapacita nedostačující. V zimním období naopak obyvatelé využívají nadstandardní nabídku služeb, které jim ORP Olomouc poskytuje. V zimním období lze městské parky a sady využít pro pěší turistiku.

V obcích ***severní části*** ORP Olomouc je každodenní přírodní rekreace nejrozmanitější v letním období. Tato část ORP Olomouc disponuje několika pískovnami nebo vodními plochami obecně, které v letních měsících slouží k vodní rekreaci a odpočinku u vody. Vodní turistiku obyvatelé mohou využít např. v obci Březce u Štěpánova, kde leží pískovna a štěrkovna. Velmi známá pískovna, ke které vede i cyklostezka, jsou Poděbrady u obce Horka nad Moravou. Za obcí Příkazy pak, na hranici s ORP Litovel, je i oblíbená pískovna Náklo, která však už není dostupná cyklostezkou. V obci Křelov-Břuchotín se nachází rozsáhlá oblast zahrádkářské kolonie.

Ve ***východní části*** ORP Olomouc je každodenní přírodní rekreace naopak postavena na dvou ski areálech, které jsou velmi hojně využívány obyvateli nejen ORP Olomouc hlavně v zimním období, v obcích Hlubočky a Hrubá Voda. V letním období se tyto areály proměňují v bobové dráhy. Velmi oblíbený je v této části SO ORP i rybolov. Nachází se zde nejvýznamnější oblasti druhého bydlení a to v obcích Bystrovany, Hlubočky a Velká Bystřice.

Jižní část ORP Olomouc má v oblasti každodenní přírodní rekreace opět dominantní letní období stejně jako severní část. V obci Grygov se nachází pískovna, která slouží k vodní rekreaci. Přes tuto část vede i cyklostezka pod názvem Moravská Stezka, která však mnoha obcemi nevede samostatným dopravním pruhem sloužícím pouze cyklistům, a proto není místními obyvateli zcela akceptována. Za zmínku stojí také sjezdy řeky Moravy, případně

jarní atraktivity v podobě lužního lesa „Les království“, nebo Přírodní památky „U Strejčkova lomu“, která patří mezi významné lokality výskytu koniklece velkokvětého na Moravě. turisticky značených stezek a v letním období i naučné stezky. Každodenní rekreace je zde využívána právě pro procházky a aktivní odpočinek. Velkým nedostatkem, na který poukazují všichni dotazovaní rezidenti v obcích, je chybějící cyklostezka z Olomouce právě přírodnímu parku nebo alespoň jako alternativní doprava pro místní obyvatele v letním období.

3.9.3.2. Krátkodobá a dlouhodobá přírodní rekreace

Krátkodobou rekreaci charakterizuje větší rozsah volného času. Je součástí režimu pracovního týdne a náplní dnů pracovního klidu s max. rozpětím čtyř dnů souvislého volna. Víkendová rekreace v podmínkách ČR je nejčastěji spojena se druhým bydlením. Atraktivitu a míru využívání krajiny pro víkendovou turistiku ovlivňuje do značné míry hustota turisticky značených cest, v posledních desetiletích i cyklostezek vedených po vedlejších silnicích, zemědělských a lesních účelových cestách. Mají - li tyto stezky kvalitní povrchy, mohou být využity i pro kolečkové brusle, tzv. „in line stezky“. *Dlouhodobá rekreace* se pak vyznačuje větším rozsahem volného času obyvatel o dovolené a školních prázdninách dětí a mládeže. V našich klimatických podmínkách se projevuje větším náporem sezónního charakteru (léto, zima) na rekreační zařízení a služby v kvalitním přírodním prostředí. Podmínkou zájmu o danou lokalitu je kvalitní prostředí, poskytující turistům a návštěvníkům města očekávané požitky. Krátkodobá i dlouhodobá přírodní rekreace se od té každodenní v ORP Olomouc příliš neliší. Většina obcí je relativně velmi dobře dostupná časově k ORP Olomouc, a proto není pro obyvatele městských částí, přilehlých obcí ani okolních obcí problém využít nabízené služby, které využívají během víkendu, i ve dnech pracovních. Hlavním rozdílem tedy bývá spíše doba, kterou volný čas tráví. Mnoho obyvatel okolních obcí o víkendu využívá možnosti dopoledne trávit volný čas jednou aktivitou a odpoledne nebo večer se věnovat např. zahrádkářství, cykloturistice, apod.

Bodové hodnocení přírodního potenciálu cestovního ruchu v obcích ORP Olomouc

Pořadí	Obec	Body celkem	Pořadí	Obec	Body celkem
1.	**Olomouc**	12	16. - 24.	**Velký Újezd**	3
2. - 3.	**Hlubočky**	8	25. - 33.	**Blatec**	2
2. - 3.	**Horka nad Moravou**	8	25. - 33.	**Hněvotín**	2
4. - 7.	**Dolany**	7	25. - 33.	**Charváty**	2
4. - 7.	**Grygov**	7	25. - 33.	**Krčmaň**	2
4. - 7.	**Náměšť na Hané**	7	25. - 33.	**Liboš**	2
4. - 7.	**Slatinice**	7	25. - 33.	**Mrsklesy**	2
8. - 9.	**Bohuňovice**	6	25. - 33.	**Svésedlice**	2
8. - 9.	**Dub nad Moravou**	6	25. - 33.	**Těšetice**	2
10. - 12.	**Bělkovice-Lašťany**	5	25. - 33.	**Věrovany**	2
10. - 12.	**Drahanovice**	5	34. - 43.	**Bukovany**	1
10. - 12.	**Tršice**	5	34. - 43.	**Daskabát**	1
13. - 15.	**Kozlov**	4	34. - 43.	**Libavá (vojenský újezd)**	1
13. - 15.	**Majetín**	4	34. - 43.	**Loučany**	1

13. - 15.	**Velká Bystřice**	4	34. - 43.	**Luběnice**	1
16. - 24.	**Bystrovany**	3	34. - 43.	**Lutín**	1
16. - 24.	**Hlušovice**	3	34. - 43.	**Přáslavice**	1
16. - 24.	**Kožušany-Tážaly**	3	34. - 43.	**Skrbeň**	1
16. - 24.	**Křelov-Břuchotín**	3	34. - 43.	**Ústín**	1
16. - 24.	**Příkazy**	3	34. - 43.	**Velký Týnec**	1
16. - 24.	**Samotíšky**	3	44. - 46.	**Bystročice**	0
16. - 24.	**Štěpánov**	3	44. - 46.	**Doloplazy**	0
16. - 24.	**Tovéř**	3	44. - 46.	**Suchonice**	0

Zdroj: diplomová práce Analýza využitelnosti ploch určených k rekreaci v ORP Olomouc (2016)

3.9.4. Kulturně-historický potenciálu cestovního ruchu v obcích ORP Olomouc

Obdobně jako přírodní předpoklady cestovního ruchu mají i kulturně-historické předpoklady své charakteristiky a specifika. Jedná se především o předpoklady, které byly vytvořeny zásahem člověka do krajiny. Další odlišností je rozmístění kulturně-historického potenciálu, který je ve srovnání s areálovým a liniovým uspořádáním přírodního potenciálu uspořádán převážně bodově (Návrh nové rajonizace cestovního ruchu ČR, 2007).

Členění kulturně-historického potenciálu cestovního ruchu lze rozdělit do tří skupin. První skupinu tvoří kulturně-historické památky, které plní především poznávací funkci. Do této skupiny lze zařadit architektonické objekty, sakrální stavby, technické památky, vojenské památky a objekty lidové architektury. Druhou skupinu tvoří kulturní zařízení, které zastávají i funkci společenskou. Patří sem např. skanzeny, muzea, galerie, divadla nebo hvězdárny. Poslední skupinou lze pak označit společenské akce, které zahrnují kulturní a sportovní akce, výstavní a kongresové akce a akce spojené s lidovými tradicemi (Návrh nové rajonizace cestovního ruchu ČR, 2007).

V rámci analýzy hodnocení kulturně-historického potenciálu bylo zjišťováno, zda daná obec disponuje následujícími aspekty:

- Infocentrum – jako zdroj informací o společenských akcích
- Dětské hřiště – veřejné místo s alespoň jednou skluzavkou, jednou houpačkou a lavičkou (brány v potaz byly pouze hřiště nově vybudované nebo
- zrekonstruované v rozmezí deseti let)
- Sportovní areál – veřejná plocha určená ke sportovním akcím (fotbal, tenis, aj.)
- Kulturní zařízení – veřejná budova sloužící ke společenským akcím (sokolovna, kulturní dům, aj.)
- Pohostinství – místo s možností občerstvení (hospoda, restaurace, bar, aj.)
- Ubytování – pouze registrovaný hotel, penzion, motel, aj. (viz kapitola 4.2.3)
- Kultura – zámek, významná kaple, lázeňství, místo označené turistickou značkou, skanzen, kino, divadlo, apod.

3.9.4.1. Každodenní kulturně-historická rekreace

Každodenní kulturně-historická rekreace v ORP Olomouc je daleko pestřejší než přírodní. Neváže se totiž na roční období a ve většině případů ani na aktuální místní počasí. Velký rozdíl je ve využití volného času obyvatel v různých ročních obdobích. Zatímco přírodní rekreace je využívána spíše v letní části roku, kulturně-historická rekreace je populárnější v zimním období. Zahrnuje navíc nejen historické a kulturní

objekty, ale i společenské aktivity a služby poskytované soukromím sektorem. Kulturně-historický potenciál je v obcích ORP vyšší než přírodní.
Každodenní kulturně-historická rekreace ve městě Olomouci se na rozdíl od přírodní tolik neliší mezi centrem města o okrajovými katastrálními územími města. Okrajové městské části (katastrální území) v letním období, využívají spíše přírodního potenciálu rekreace. V zimním období naopak obyvatelé využívají nadstandardní nabídku služeb, které jim město Olomouc poskytuje. V centru Olomouce se nachází plavecký stadion, dopravní hřiště, bowling, sportovní haly, zimní stadion, aj. Centrum Olomouce je pak oblíbené v každé roční době díky svému historickému jádru. V každé městské části nebo jeho těsné blízkosti lze zároveň najít fitcentrum nebo pohostinství. Mimo to každé katastrální území města Olomouce disponuje alespoň jedním pohostinstvím,i když se ne pokaždé jedná přímo o stravovací zařízení s nabídkou jídelního menu.
V ***severní části*** ORP Olomouc je z hlediska každodenní kulturně-historické rekreace dominující obec Dolany, kde mohou obyvatelé navštívit místní zámek nebo sportovní areál při resortu hotelu. Velmi známé je i golfové centrum v obci Véska. V zimním období mohou obyvatelé severní části využít vodní rekreace v aquaparku a centru zdraví v obci Bohuňovice nebo některou s mnoha jízdáren. Obyvatelé ***východní části*** SO ORP Olomouc si pochvalují vznik dvou bobových drah v obci Hlubočky a Hrubá Voda. Oblíbený je i sportovní areál nebo zámek v obci Velká Bystřice, kde se každým rokem pořádá zimní i letní hudební festival v místním amfiteátru. Známé společenské akce pro mladistvé jsou pak každé léto i v obci Přáslavice. V Hrubé Vodě je navíc v letních měsících dostupné lanové centrum nebo půjčovna čtyřkolek.
V ***jižní části*** ORP Olomouc je nejméně kulturně-historických rekreačních lokalit. Za zmínku stojí zámek v obci Grygov nebo poutní kostel s turistickou známkou v obci Dub nad Moravou. Touto částí prochází i již zmiňovaná Moravská Stezka, která vede až do obce Tovačov, kde se nachází turisticky atraktivní zámek s věží s výhledem na okolní rybníky a jezera. Jak již bylo zmíněno, ***západní části*** ORP Olomouc výrazně chybí cyklostezka. Lze zde navštívit místní zámek v obci Náměšť na Hané s přilehlými zámeckými parky, muzeum veteránů v obci Slatinice nebo některý z místních minipivovarů.

3.9.4.2. Krátkodobá a dlouhodobá kulturně-historická rekreace

Víkendová, resp. krátkodobá rekreace je obecně velmi populární a dá se spojit s rekreací přírodní. V ORP lze najít mnoho objektů nebo aktivit spojených s kulturněhistorickou rekreací v krátkodobém i dlouhodobém horizontu.
Samotná město Olomouc i s přilehlými obcemi disponuje celou řadou takových objektů. V centru Olomouce se jedná o celé její historické jádro, kde se na Horním náměstí nachází druhý nejstarší orloj v ČR. Největší dominantou jádra je pak Sloup Nejsvětější Trojice, který byl zapsán na seznam UNESCO. V jeho okolí je několik kašen a historicky zajímavých sakrálních budov a chrámů. Z věže Sv. Mořice si lze prohlédnout celé město a okolí, z nedalekého Dómu, rep. katedrály Sv. Václava je jeden z největších rozhledů po celém ORP Olomouc. Ke krátkodobé rekreaci může posloužit kino v centru, aquapark v městské části Nová Ulice, paintball, minigolf nebo multikino v městské části Neředín nebo horolezecká stěna v k.ú. Hodolany. V přilehlé obci Lošov je pak možné najít hvězdárnu nebo rozhlednu s populární jízdárnou, která v letních měsících provozuje i příměstské tábory.
Nelze opomenout i obec Sv. Kopeček, kde se nachází vyhlídkové místo na návrší Jana Pavla II. a bazilika Navštívení Panny Marie, o kousek dál se tyčí i rozhledna z areálu ZOO Olomouc, která je přístupná během celého roku. U vchodu do ZOO pak lze využít stravovacího zařízení nebo lanového centra.
V ***severní části*** SO ORP je k dispozici aquapark a centrum zdraví v obci Bohuňovice.
Za významnou kulturní památku lze označit Hanácký skanzen v obci Příkazy. Oblíbenou

kulturně-historickou lokalitou se v posledních letech stává i ekologické centrum Sluňákov, které nabízí spoustu akcí pro mladistvé i dospělé. Obec Dolany v místní části Véska propaguje hotel Golf Resort, kde je možné pro veřejnost zapůjčení místního sportovního areálu, který je díky střeše možné využít i v zimě.
Obyvatelé ***východní části*** SO ORP Olomouc mohou navštívit hotel v Hrubé Vodě, kde je možné zapůjčení čtyřkolek nebo využití lanového centra, kousek dál je v rámci Ski areálu nově otevřen dicsgolf a bobová dráha v obci Hlubočky. Poznávací výlet si lze udělat i do obce Velký Týnec, kde stojí zámek, nebo obce Velký Újezd, kde se rozvíjí místní biofarma s možností ochutnávky místních specialit.
Jak již bylo zmíněno, ***jižní část*** ORP Olomouc je na kulturně-historické objekty a aktivity velmi chudá. Pokud by ale potenciální rekreanti hledali lázeňství, v SO ORP Olomouc ho mohou najít v obci Slatinice, která leží v ***západní části*** území. Lázně Slatinice se specializují na pooperační léčby a seniorskou péči. Jak již bylo zmíněno, v obci je také muzeum veteránů nebo nedaleká rozhledna na Velkém Kosíři. Zajímavé mohou být i akce u Tvrze Černá věž v obci Drahanovice nebo akce pro děti a dospělé u zámku v Náměšti na Hané. Vůbec celá západní část SO ORP Olomouc se vyznačuje jako rodiště mnoha lokálních skupin, většinou rockového charakteru, díky kterým během letní sezóny každý pátek a sobotu jsou v okruhu 20km nejméně dvě zábavy nebo společenské akce.

Bodové hodnocení kulturně-historického potenciálu cestovního ruchu v obcích ORP Olomouc

Pořadí	Obec	Body celkem	Pořadí	Obec	Body celkem
1.	**Olomouc**	24	20. - 31.	**Drahanovice**	4
2. - 4.	**Dub nad Moravou**	8	20. - 31.	**Kožušany-Tážaly**	4
2. - 4.	**Příkazy**	8	20. - 31.	**Liboš**	4
2. - 4.	**Velká Bystřice**	8	20. - 31.	**Loučany**	4
5. - 10.	**Dolany**	7	20. - 31.	**Lutín**	4
5. - 10.	**Grygov**	7	20. - 31.	**Samotíšky**	4
5. - 10.	**Křelov-Břuchotín**	7	20. - 31.	**Velký Týnec**	4
5. - 10.	**Náměšť na Hané**	7	20. - 31.	**Věrovany**	4
5. - 10.	**Slatinice**	7	32. - 36.	**Bukovany**	3
5. - 10.	**Tršice**	7	32. - 36.	**Charváty**	3
11. - 12.	**Horka nad Moravou**	6	32. - 36.	**Těšetice**	3
11. - 12.	**Přáslavice**	6	32. - 36.	**Tovéř**	3
13. - 19.	**Bělkovice-Lašťany**	5	32. - 36.	**Ústín**	3
13. - 19.	**Bohuňovice**	5	37. - 42.	**Bystročice**	2
13. - 19.	**Hlubočky**	5	37. - 42.	**Hlušovice**	2
13. - 19.	**Hněvotín**	5	37. - 42.	**Krčmaň**	2
13. - 19.	**Majetín**	5	37. - 42.	**Luběnice**	2
13. - 19.	**Štěpánov**	5	37. - 42.	**Skrbeň**	2
13. - 19.	**Velký Újezd**	5	37. - 42.	**Svésedlice**	2
20. - 31.	**Blatec**	4	43. - 45.	**Kozlov**	1
20. - 31.	**Bystrovany**	4	43. - 45.	**Mrsklesy**	1
20. - 31.	**Daskabát**	4	43. - 45.	**Suchonice**	1
20. - 31.	**Doloplazy**	4	46.	**Libavá (vojenský újezd)**	0

Zdroj: diplomová práce Analýza využitelnosti ploch určených k rekreaci v ORP Olomouc (2016)

3.9.5. Komplexní hodnocení cestovního ruchu ORP Olomouc

V komplexním hodnocení potenciálu cestovního ruchu v ORP Olomouc pro rok 2016 byly bodově zohledněny všechny aspekty přírodního a kulturně-historického potenciálu cestovního ruchu. K těmto aspektům byly do výsledného bodového hodnocení zohledněny i názory na silné stránky jednotlivých obcí ORP Olomouc dle dotazovaných rezidentů v rámci terénního výzkumu (např. druhé bydlení, rozvoj nové zástavby, jízdárna, stanování, minipivovar, golf, apod.). Úroveň komplexního potenciálu obcí bylo stanoveno dle intervalů bodového hodnocení takto:

- *nejvyšší potenciál* *66 bodů (město Olomouc)*
- *vysoký potenciál* *16 – 20 bodů*
- *nadprůměrný potenciál* *14 – 15 bodů*
- *průměrný potenciál* *11 – 13 bodů*
- *podprůměrný potenciál* *6 – 10 bodů*
- *velmi podprůměrný potenciál* *4 – 5 bodů*
- *nulový (žádný) potenciál* *0 bodů*

Největší potenciál rekreace má město Olomouc, které může potenciálním rekreantům i místním rezidentům nabídnout širokou škálu služeb. Z tabulkového přehledu jsou dále patrné obce s největším rekreačním potenciálem na území ORP Olomouc, avšak jejich výsledné hodnocení bylo spočítáno s výsledkem markantně nižším, než u samotného města Olomouce. Jedná se obec Hlubočky, která leží ve východní části SO ORP Olomouc. Její vysoký rekreační potenciál je zapříčiněn významnou oblastí druhého bydlení v jižní části Mariánského Údolí. Obec má velmi dobrou občanskou vybavenost a je také zimním střediskem sjezdového lyžování. Tyto střediska se nachází jednak ve středové části obce Hlubočky a také v části Hrubá Voda. Naopak nejhůře se mezi obcemi, které spadají do východní oblasti ORP Olomouc, umístila v bodovém hodnocení obec Mrsklesy. Obec Mrsklesy vznikla roku 1996 oddělením od obce Velká Bystřice. Od té doby obec disponuje novým sportovním areálem nebo stále se zvyšujícím počtem nové zástavby. Stejný počet bodů, jako výše zmíněná obec Hlubočky, získala v rámci bodového hodnocení rekreačního potenciálu i obec Slatinice, která leží naopak v západní části ORP Olomouc. Tato obec je velmi významným lázeňským střediskem.

Naopak nejhorší výsledné bodové hodnocení získala obec Luběnice, kde byla zjištěna velmi nízká úroveň občanské vybavenosti obce. V obci žijí spíše starousedlíci a je zde špatná intenzita hromadné dopravy, především ve dnech pracovního klidu. Obyvatelé obce jsou tak odkázání na služby dostupné ze sousední obce Lutín nebo nedaleké obce Drahanovice.

Velmi slabou stránkou západní oblasti je i chybějící cyklostezka, které by propojila město Olomouc s obcí Hněvotín, Lutín a Slatinice, nebo obce Ústín, Těšetice a Drahanovice. Oblast by tak získala nejen možnost místních občanů využívat jinou než osobní dopravu při cestě za prací do střediska Olomouc, ale hlavně v letních měsících by mnoho návštěvníků přírodního parku Velký Kosíř tuto cyklostezku velmi uvítalo.

V severní části ORP Olomouc jsou za velmi významné oblasti cestovního ruchu a rekreace z hlediska bodového hodnocení považovány obce Horka nad Moravou a Dolany. Rekreační dominantou celé této oblasti je vodní rekreace. Tu mohou rezidenti využít právě v obci Horka nad Moravou, pod níž spadá i území bývalé pískovny Poděbrady. K této oblasti vede cyklostezka přímo z města Olomouc i z obce Horka nad Moravou. Potenciální rekreanti i místní obyvatelé tak mohou v letních měsících využit možnosti přírodního koupaliště, které svou rozlohou nabízí vysokou kapacitu návštěvnosti. Druhou významnou lokalitou severní části SO ORP Olomouc byla vyhodnocena obec Dolany, ve které leží významná oblast druhého bydlení – Véska. Obec má velmi vysokou míru občanské vybavenosti a katastrální území je považováno za golfové středisko. V areálu golfového

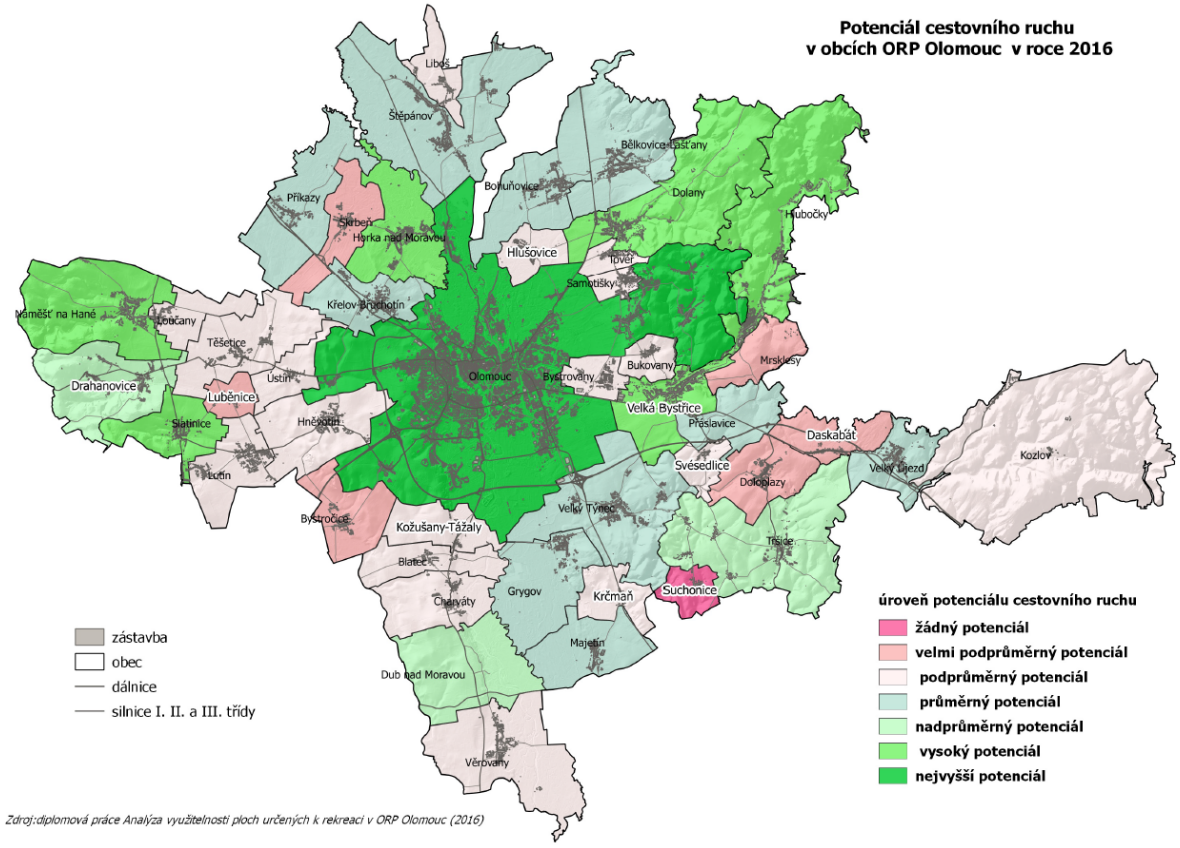
střediska se nachází poblíž i dva hotely se sportovním areálem. Nejméně atraktivní obcí z hlediska rekreačního potenciálu vyšla ve výsledném bodovém hodnocení obec Skrbeň s rozlohou 7,87km2. V této obci se během posledních deseti let projevil velký ústup druhého bydlení, které zapříčinila výstavba nových rodinných domů. Obec má tak díky stále se navyšujícímu počtu obyvatel vysoký budoucí potenciál možného rozvoje rekreačních ploch v území. Nejméně turisticky atraktivní je jižní část ORP Olomouc. Zde je díky velmi dobré občanské vybavenosti nejvýznamnější obec Dub nad Moravou, kde se nachází Poutní kostel Očišťování Panny Marie. Za významnou oblast rekreace je možné uvést vodní plochu v obci Grygov, která se stále rozšiřuje díky těžbě štěrkopísku. V letních měsících slouží k vodní rekreaci nebo jako jedna z atraktivních lokalit nedaleké cyklostezky. Ta pod názvem Moravská Stezka vede napříč celou Moravou, od Jeseníků až po jižní Moravu má délku přes 300km

Ve výsledném bodovém hodnocení získala v této oblasti ORP Olomouc nejméně bodů obec Suchonice. Jedná se o obec, která i v analýze spádovosti obcí vyšla jako jedna z těch, která dle výsledků počtem vyjíždějících za prací a využívání služeb spadá spíše pod ORP Přerov. Obec Suchonice je jednou z nejmenších obcí v ORP Olomouc. Obyvatelé této obce mohou v letních měsících využít koupaliště v obci Penčice nebo nedalekou Moravskou Stezku.

Komplexní bodové hodnocení potenicálu cestovního ruchu obcí ORP Olomouc v roce 2013

Pořadí	Obec	Body	Pořadí	Obec	Body
1.	Olomouc	66	22. - 24.	Samotíšky	9
2. - 3.	Hlubočky	20	25. - 28.	Lutín	8
2. - 3.	Slatinice	20	25. - 28.	Těšetice	8
4.	Horka nad Moravou	19	25. - 28.	Tovéř	8
5. - 6.	Dolany	18	25. - 28.	Věrovany	8
5. - 6.	Náměšť na Hané	18	29. - 33.	Blatec	7
7.	Velká Bystřice	16	29. - 33.	Charváty	7
8. - 9.	Dub nad Moravou	15	29. - 33.	Libavá (vojenský újezd)	7
8. - 9.	Tršice	15	29. - 33.	Liboš	7
10.	Drahanovice	14	29. - 33.	Loučany	7
11. - 14.	Grygov	13	34. - 39.	Bukovany	6
11. - 14.	Křelov-Břuchotín	13	34. - 39.	Hlušovice	6
11. - 14.	Příkazy	13	34. - 39.	Kozlov	6
11. - 14.	Štěpánov	13	34. - 39.	Krčmaň	6
15. - 18.	Bělkovice-Lašťany	12	34. - 39.	Svésedlice	6
15. - 18.	Bohuňovice	12	34. - 39.	Ústín	6
15. - 18.	Majetín	12	40. - 42.	Daskabát	5
15. - 18.	Přáslavice	12	40. - 42.	Doloplazy	5
19. - 20.	Velký Týnec	11	40. - 42.	Skrbeň	5
19. - 20.	Velký Újezd	11	43. - 45.	Bystročice	4
21.	Bystrovany	10	43. - 45.	Luběnice	4
22. - 24.	Hněvotín	9	43. - 45.	Mrsklesy	4
22. - 24.	Kožušany-Tážaly	9	46.	Suchonice	2

Zdroj: diplomová práce Analýza využitelnosti ploch určených k rekreaci v ORP Olomouc (2016)

Zdroj dat: Diplomová práce Analýza využitelnosti ploch určených k rekreaci v ORP Olomouc, MMOL, CUZK

3.10. HOSPODÁŘSKÉ PODMÍNKY

Ekonomickým centrem hospodářského vývoje celého regionu (metropolitního areálu) je město Olomouc, které kromě funkce ekonomického centra plní i množství dalších funkcí, které spolu vzájemně souvisí a tvoří jeden integrální celek. V následujícím textu jsou blíže popsány některé z funkcí, které město Olomouc jako centrum plní.

3.10.1. Ekonomická funkce

Ekonomika Olomouce je postavena na službách a dále na dlouhé tradici potravinářského a strojírenského průmyslu se speciální rolí čerpadlářství. Vstupem zahraničních investic do průmyslových zón města dochází k dalšímu rozvoji průmyslu strojírenského, elektrotechnického a také polygrafie. Kromě průmyslu je zde i tradice a zázemí kvalitních stavebních firem a společností. V poslední době se rozvíjí sektor informačních technologií a výroba elektro a přesných přístrojů. Ve městě je rozvíjející se Vědeckotechnický park Univerzity Palackého a podnikatelský inkubátor. V průmyslové výrobě převažují menší podniky, prakticky zde neexistují velké soukromé firmy nad 1000 zaměstnanců a rovněž mezi středně velkými subjekty (250 – 1000 zaměstnanců) převažují zaměstnavatelé z veřejného sektoru.
Hospodářství ostatních obcí ORP je tradičně postaveno na zemědělství na které navazuje potravinářský průmysl, doplněno drobnými podnikateli s různých odvětví.. Vyjímkou jsou obce Lutín, Hlubočky a Hněvotín kde působí celkem 10 významných výrobních firem především z oblasti průmyslové výroby.

3.10.2. Všeobecně vzdělávací a vědecko výzkumná funkce

Olomouc je díky vysokému školství a velkému počtu základních a středních škol centrem vzdělanosti nadregionálního významu. Z hlediska oborového zaměření má Olomouc vysoký potenciál zejména pro rozvoj přírodovědných a lékařských oborů, včetně špičkových aktivit v oblasti biotechnologií či nanotechnologií a optoelektroniky
V Olomouci se nachází jedna z nejvýznamnějších univerzit v České republice – starobylá Univerzita Palackého – a čtyřiadvacet středních škol různého zaměření. Univerzita Palackého je s osmi fakultami a téměř třiadvaceti tisíci studenty největší vzdělávací institucí v regionu Střední Morava.

Vzdělání obyvatelstva okresu Olomouc je nad průměrem České republiky, což vytváří dobré podmínky pro budoucí ekonomický rozvoj regionu. Určitým specifikem Olomouce je kvalitní jazykové vzdělávání, které může městu poskytovat významnou konkurenční výhodu.

Od roku 2005 zahájila svou činnost soukromá vysoká škola neuniverzitního typu Moravská vysoká škola Olomouc, která připravuje rovněž projekt regionálního inovačního centra.

Výzkum a výuka medicíny je v Olomouci na špičkové úrovni. Ústav molekulární a translační medicíny je jedním z nejvýraznějších projektů realizovaných v oblasti vědy a výzkumu v České republice. Olomouc se tak stává českým centrem biomedicín, biotechnologií a s nimi souvisejících oborů, vzniká zde Národní biomedicíncký a biotechnologický park
Investiční projekty z oblasti biomedicícny a biotechnologií představují přidanou hodnotu, která je jedním z pilířů konkurenceschopnosti města Olomouce.

3.10.3. Kulturní a společenská funkce

První písemný doklad o Olomouci je již z roku 1055 a svým historickým vývojem a postavením je Olomouc v České republice srovnatelná pouze s hlavním městem Prahou. Církevní vliv po mnoho století zásadním způsobem určoval duchovní, politický i ekonomický rozvoj města a jeho okolí. Biskupství bylo ve městě založeno již v roce 1063 a v 18. století povýšeno na arcibiskupství. Dokladem tohoto vlivu jsou monumentální církevní stavby, jejichž počet je na množství obyvatel největší v České republice. Olomouc vždy vydatně obohacovala vzdělanost a kulturní a umělecké dění na celé Moravě. Je sídlem Moravského divadla, Moravské filharmonie, Vlastivědného muzea, Divadla hudby, Muzea umění, mnoha pěveckých souborů, komorních hudebních těles a celé řady menších galerií, v roce 2006 bylo nově otevřeno Arcidiecézní muzeum.
Metropole Olomouc patří také k významným sportovním centrům. Fotbalový stadion, zimní stadion, plavecký stadion, sportovní hala a tenisové kurty jsou situovány jako obrovský sportovní komplex v těsné blízkosti centra města. V červnu 2009 byl otevřen Olomoucký aquapark. Olomoucké parky o rozloze 47 ha obklopují jako prstenec historické jádro a každoročně jsou zde pořádány mezinárodní květinové výstavy FLORA.

3.10.4. Ekonomická aktivita obyvatelstva

Údaje o ekonomické aktivitě obyvatelstva se zjišťují pouze ve sčítání lidu domu a bytů.

Ekonomicky aktivní jsou všechny osoby představující pracovní sílu (resp. potenciál pracovní síly) – zaměstnaní (pracující) a nezaměstnaní.
Dle SLDB 2011 bylo zjištěno v České Republice 5008573 ekonomicky aktivních obyvatel tj. 48,7% obyvatel ČR. V Olomouckém kraji bylo takřka stejné procentuální zastoupení ekonomicky aktivních obyvatel na počtu obyvatel kraji jako v celostátním měřítku. (303 992 ekonomicky aktivních obyvatel tj. 48,4% obyvatel kraje). Procentáelní podíl ekonomicky aktivních obyvatel v ORP Olomouc celostátní průměr převyšuje o 2 p.b. (81 430 ekonomicky aktivních obyvatel, tj. 50,7% obyvatel ORP Olomouc)
Z hlediska statistiky zaměstnaných obyvatel ze SLDB 2011 vyplynulo, že procentuální zastoupení zaměstnaných obyvatel Olomouckého kraje je o 1,3 p.b. nižší než celostátní průměr, zatím procentuální zastoupení zaměstnaných ORP Olomouc je o 1,8 p.b. nad celostátním průměrem.

- Zaměstnaných obyvatel v ČR bylo dle SLDB 4580714 tj.43,9% obyvatel ČR.
- Zaměstnaných obyvatel v Olomouckém kraji bylo dle SLDB 2011 268 013 tj. 42,6 % všech obyvatel kraje.
- Zaměstnaných obyvatel v ORP Olomouc bylo 73494 tj. 45,7% obyvatel ORP Olomouc.

Pozn. Mezi zaměstnané se zařadí všechny osoby 15leté a starší, které v rozhodný okamžik sčítání jsou v placeném zaměstnání jako "zaměstnanci", patří mezi "sebezaměstnané" (zaměstnavatelé, samostatně činní) nebo pomáhající členy rodiny. Není přitom rozhodující délka jejich pracovního úvazku, ani jestli jejich pracovní aktivita má charakter trvalý, dočasný, sezónní nebo příležitostný. Samostatně se uvádějí pracující důchodci, pracující studenti a učni a ženy na mateřské dovolené (28 resp. 37 týdnů).

3.10.4.1. Míra ekonomické aktivity v ORP Olomouc

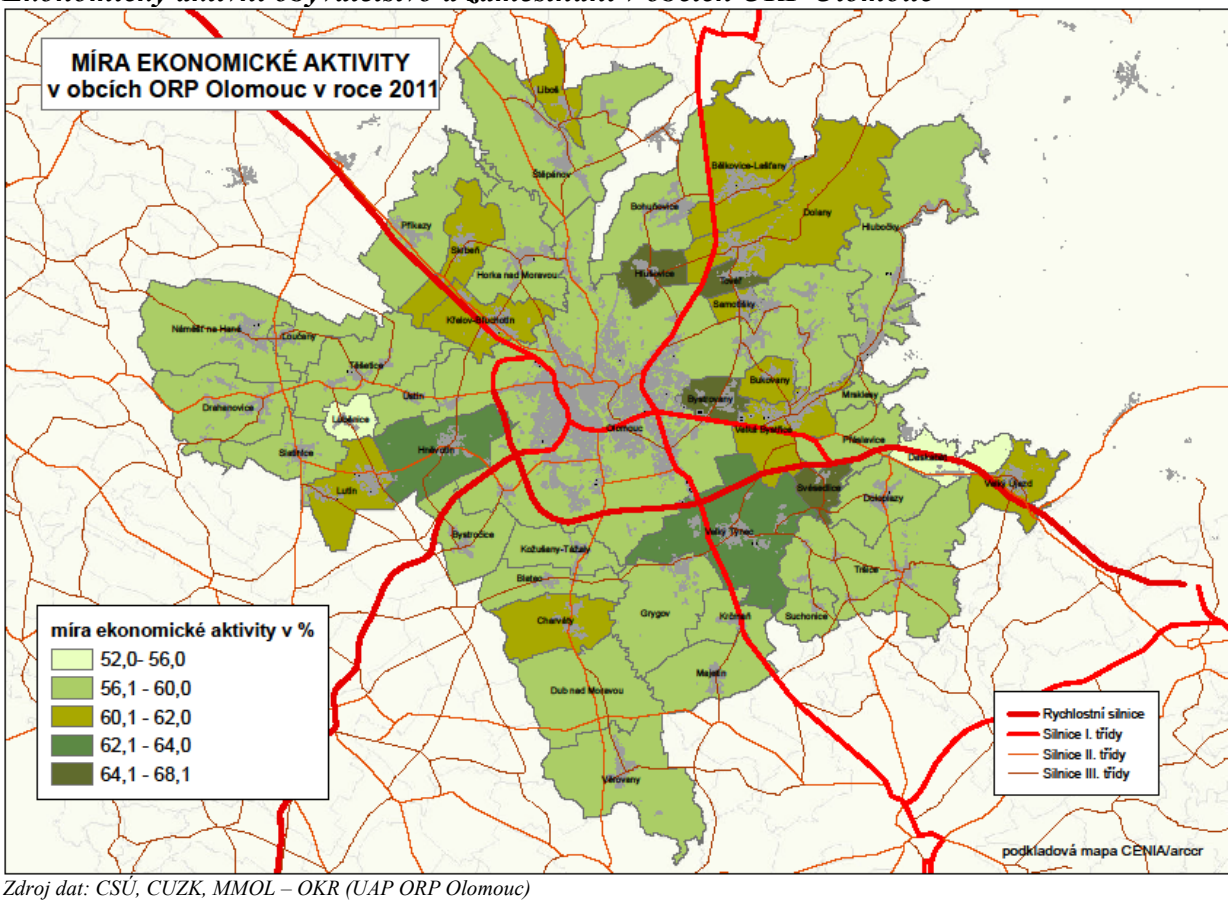
Indikátor míry ekonomické aktivity -podíl počtu ekonomicky aktivních na počtu všech osob starších 15 let - informuje o míře participace populace a jejích podskupin (starší populace a

lidí s nižším vzděláním) na trhu práce. Míra ekonomické aktivity souvisí se vzděláním. Vzdělanější lidé jsou ekonomicky aktivnější než méně vzdělaní, u kterých je často ekonomická neaktivita určitou alternativou nezaměstnanosti. Ekonomicky aktivní populace má více příležitostí k dalšímu vzdělávání (ať už v případě zaměstnaných v rámci podnikového vzdělávání, tak v případě nezaměstnaných prostřednictvím programů poskytovaných úřady práce). Zároveň další vzdělávání vede k lepší zaměstnatelnosti a vyšší míře ekonomické aktivity.

Krajská hodnota míry ekonomické aktivity, činila dle SLDB 2011 56,7%. V porovnání s celorepublikovým průměrem (58,3%) zaostala o 1,6 p.p. Míra ekonomické aktivity ORP Olomouc byla 59,4% tj. o 1,1 p.b. nad celorepublikovým průměrem.

Největší míru ekonomické aktivity mezi obcemi ORP Olomouc vykazovaly obce v těsném sousedství Olomouc s nejvýraznějšími znaky suburbanizace (Hlušovice, Tovéř, Bystrovany, Hněvotín). Nejnižší míru ekonomické aktivity pak obce mezilehlého venkova bez výrazných znaků suburbanizace, s nízkým přírůstkem obyvatelstva, nízkým podílem obyvatelstva ve věkové skupině 0-15 let a nízkou hrubou mírou migračního salda.

Ekonomicky aktivní obyvatelstvo a zaměstnaní v obcích ORP Olomouc

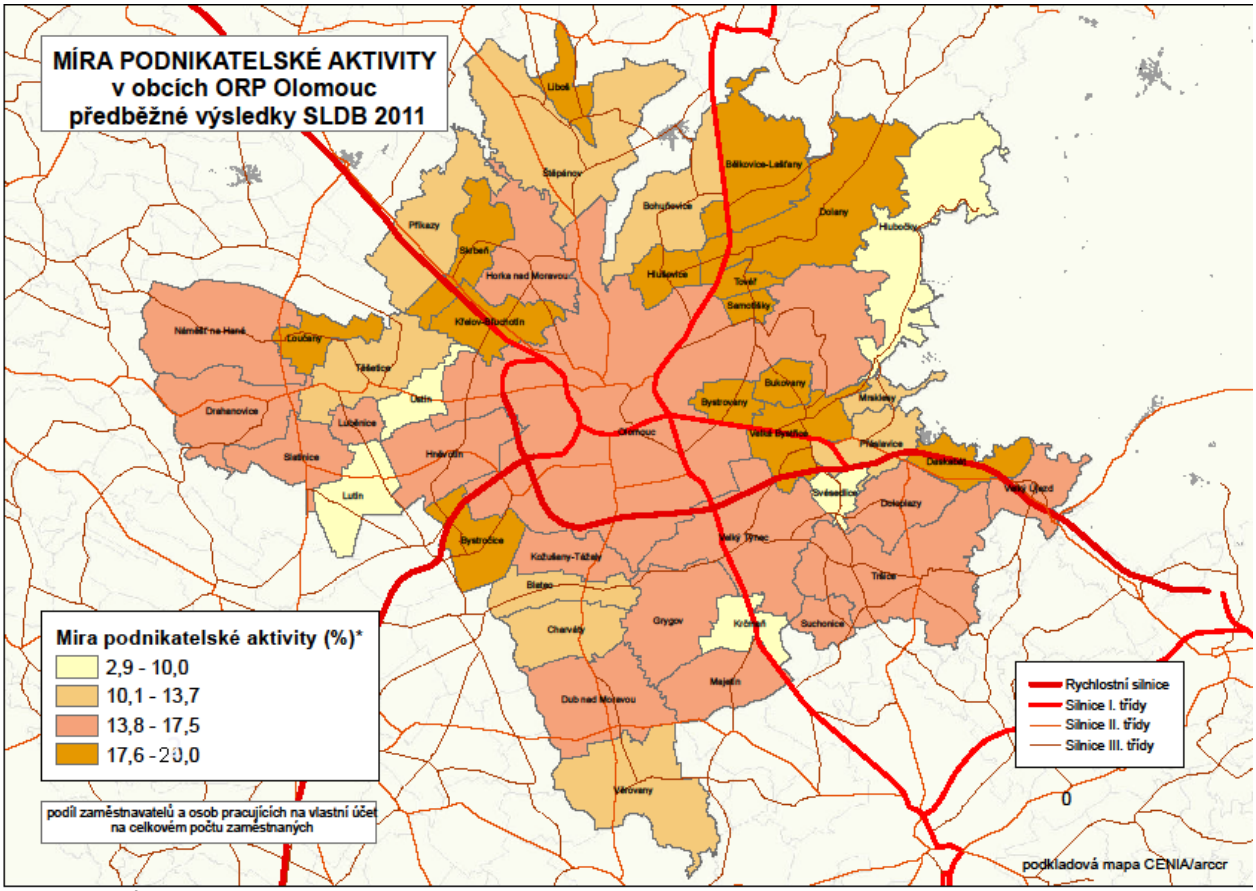

Zdroj dat: CSÚ, CUZK, MMOL – OKR (UAP ORP Olomouc)

3.10.4.2. Míra podnikatelské aktivity v obcích ORP Olomouc

Míra podnikatelské aktivity patří mezi ukazatele, které mapují aktivitu občanů v oblasti podnikání. Ukazatel je sestaven jako procentuální podíl zaměstnavatelů a osob pracujících na vlastní účet na celkovém počtu zaměstnaných. Následující údaje jsou z předběžných výsledků SLDB 2011.

Míra podnikatelské aktivity v ČR dosáhla 16,3% zatímco v Olomouckém kraji dosáhla hodnoty 14,7% a byla zde tedy o 1,6 p.b. pod celostátním průměrem.
V ORP Olomouc byla situace příznivější. Celostátní průměr zde převyšovalo 14 obcí a pouze 5 obcí (Hlubočky, Ústín, Lutín, Svésedlice a Krčmaň) nedosáhlo ani desetiprocentní míry podnikatelské aktivity. Jedná se především o obce s významnými zaměstnavateli a tedy s vysokým podílem zaměstnaných a dále o obce s vysokou mírou nezaměstnanosti.

Zdroj dat: CSÚ, CUZK, MMOL – OKR (UAP ORP Olomouc)

3.10.5. Nezaměstnanost

Nezaměstnanost patří mezi nejdetailněji sledované charakteristiky ekonomiky ze společenského i z územního hlediska. Vysoká míra nezaměstnanosti u určité společenské skupiny může vést k zvýšení míry deprivace, obtížnosti zapojení do pozdějšího pracovního života, poklesu životní úrovně i jevům sociální patologie (např. kriminalita, rodinné nebo sociální konflikty aj.). Vysoká míra územní koncentrace nezaměstnanosti pak vede k celkové ekonomické a následně i sociální poddimenzovanosti regionu, upevnění jeho periferního postavení, stigmatizaci a kumulaci problémů území, které se odrážejí ve vzdělanostní, kvalifikační i věkové struktuře obyvatelstva, v dopravní dostupnosti i v kvalitě lokální infrastruktury (Katrňák, Mareš2007).

.

Nezaměstnanost se sleduje pomocí ukazatele „podíl nezaměstnaných osob“ (PNO).
PNO je ukazatel registrované nezaměstnanosti v ČR, který vyjadřuje podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15 – 64 let ze všech obyvatel ve stejném věku. Tento ukazatel

od ledna 2013 nahradil doposud zveřejňovanou míru nezaměstnanosti, která poměřovala všechny dosažitelné uchazeče o zaměstnání pouze k ekonomicky aktivním osobám.

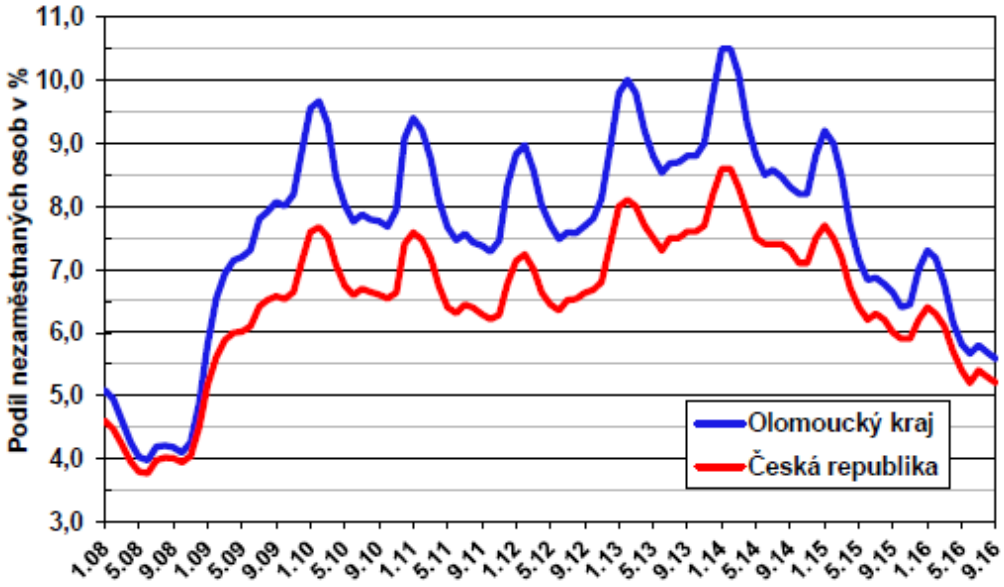
Pozn. dosažitelní uchazeči o zaměstnání - jedná se o uchazeče o zaměstnání, kteří mohou bezprostředně nastoupit do zaměstnání při nabídce vhodného pracovního místa - tj. nemají žádnou objektivní překážku pro přijetí zaměstnání. Za dosažitelné se nepovažují uchazeči o zaměstnání ve vazbě, ve výkonu trestu, uchazeči v pracovní neschopnosti, uchazeči, kteří jsou zařazeni na rekvalifikační kurzy nebo uchazeči, kteří vykonávají krátkodobé zaměstnání a dále uchazeči, kteří pobírají peněžitou pomoc v mateřství apod.

V nezaměstnanosti na lokální úrovní obcí jsou značné prostorové rozdíly, které jsou podmíněny nejen faktory lokálními a regionálními, ale také (a možná i především) faktory národními a globálními. Proto je nutné nezaměstnanost sledovat nejen na úrovní obcí, ale i kraje popř. celé ČR.

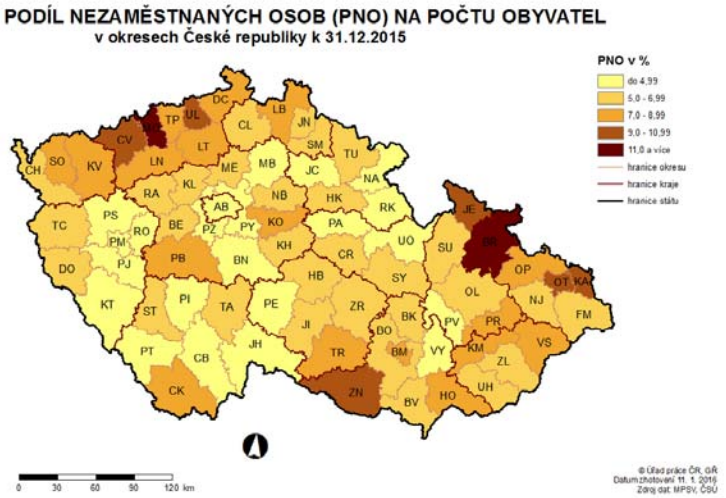
Olomoucký kraj je území, které je vnitřně poměrně výrazně diferencované. Pro zjednodušení můžeme mluvit o trhu práce v horských okresech (Jeseník a Šumperk) a v hanáckých okresech (ORP Olomouc, Prostějov a Přerov), i když samozřejmě i v rámci jednotlivých okresů existují v mnoha případech velké rozdíly v charakteru mikroregionů. Ekonomika hanáckých okresů je více stabilní a více diverzifikovaná, ekonomika v horských okresech je silněji ovlivněna sezónností a možnosti jejího rozvoje jsou limitovány infrastrukturou, zvláště dopravní.

Olomoucký kraj se řadí dlouhodobě mezi kraje s nadprůměrným podílem nezaměstnaných. Podíl nezaměstnaných osob (PNO) dosáhl v Olomouckém kraji k 31. 12. 2015 hodnoty 7,0 % a meziročně se tedy snížil o 1,8 p. b. Ve srovnání s ostatními kraji byl Olomoucký kraj na konci roku 2015 pátý nejhorší – za Ústeckým (8,9 %), Moravskoslezským (8,6 %), Karlovarským (7,1 %) a Jihomoravským krajem (7,0 %). V květnu roku 2014 došlo ke zlomu v dlouhodobém trendu nárůstu nezaměstnanosti v Olomouckém kraji – poprvé od roku 2012 nezaměstnanost meziročně klesla. Pozitivní trend poklesu nezaměstnanosti pokračoval i po celý rok 2015 a do září roku 2016 (5.6%).

Graf: Vývoj podílu nezaměstnaných osob v Olomouckém kraji a ČR

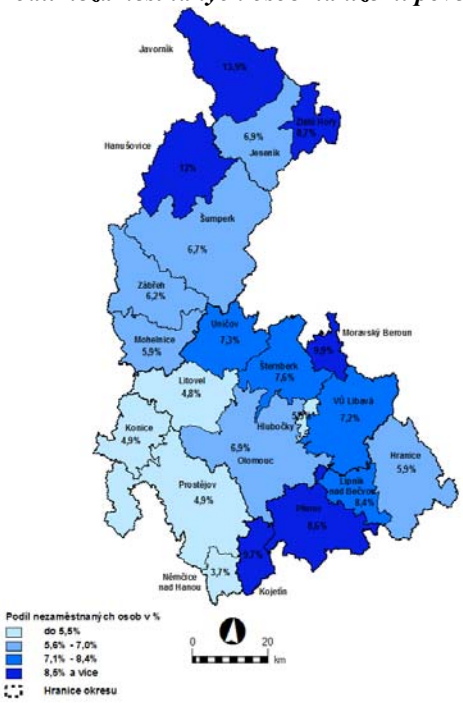

Zdroj: Úřad práce ČR, Krajská pobočka v Olomouci -Zpráva o situaci na trhu práce v Olomouckém kraji a o realizaci APZ září 2016

Zdroj: Úřad práce ČR, Krajská pobočka v Olomouci -Zpráva o situaci na trhu práce v Olomouckém kraji a o realizaci APZ v roce 2015

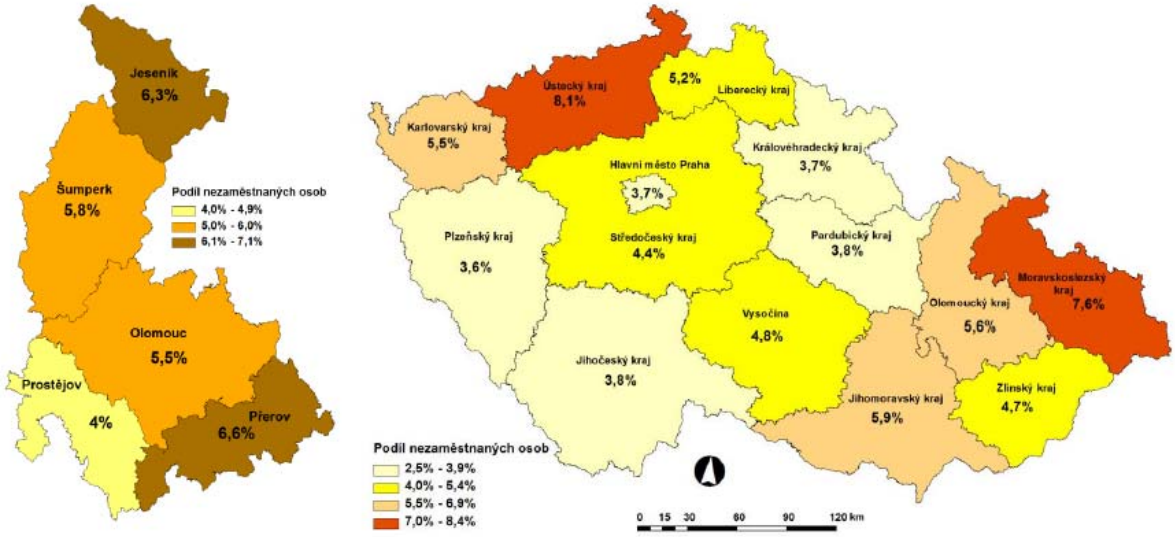
Vývoj nezaměstnanosti v okrese Olomouc byl podobný jako v Olomouckém kraji – nezaměstnanost mírně klesala. Okres Olomouc leží v centrální části kraje, ekonomika je poměrně diferencovaná a poskytuje pracovní příležitosti pro osoby z různých oborů vzdělání - v průmyslu, v zemědělství i ve službách. Zejména v krajském městě jsou příhodné podmínky pro rozvoj nejrůznějších služeb, z nichž některé (např. vzdělávací a zdravotnické) jsou poskytovány širšímu okruhu občanů, než jsou obyvatelé okresu. V celorepublikovém srovnání vykazuje okres Olomouc poměrně vysokou hodnotu PNO (27. nejvyšší nezaměstnanost ze 77 okresů), která svědčí o nízkém využití potenciálu regionu. Nově se PNO v tomto okrese pohybuje mírně nad úrovní PNO v horském okrese Šumperk. V meziročním srovnání se počet uchazečů poměrně výrazně snížil o 2 410 osob (- 18 %), počet volných míst se zvýšil 2,6x (z 799 na 2 059) a počet uchazečů připadajících na 1 volné pracovní místo se snížil na méně než třetinu (z 17 na 5).
K 30. 9. 2016 dosahovala hodnota PNO v okrese Olomouc 5.5%.

Podíl nezaměstnaných osob na území pověřených obecních úřadů Olomouckého kraje k 31.12.2015

Zdroj: Úřad práce ČR, Krajská pobočka v Olomouci -Zpráva o situaci na trhu práce v Olomouckém kraji a o realizaci APZ v roce 2015

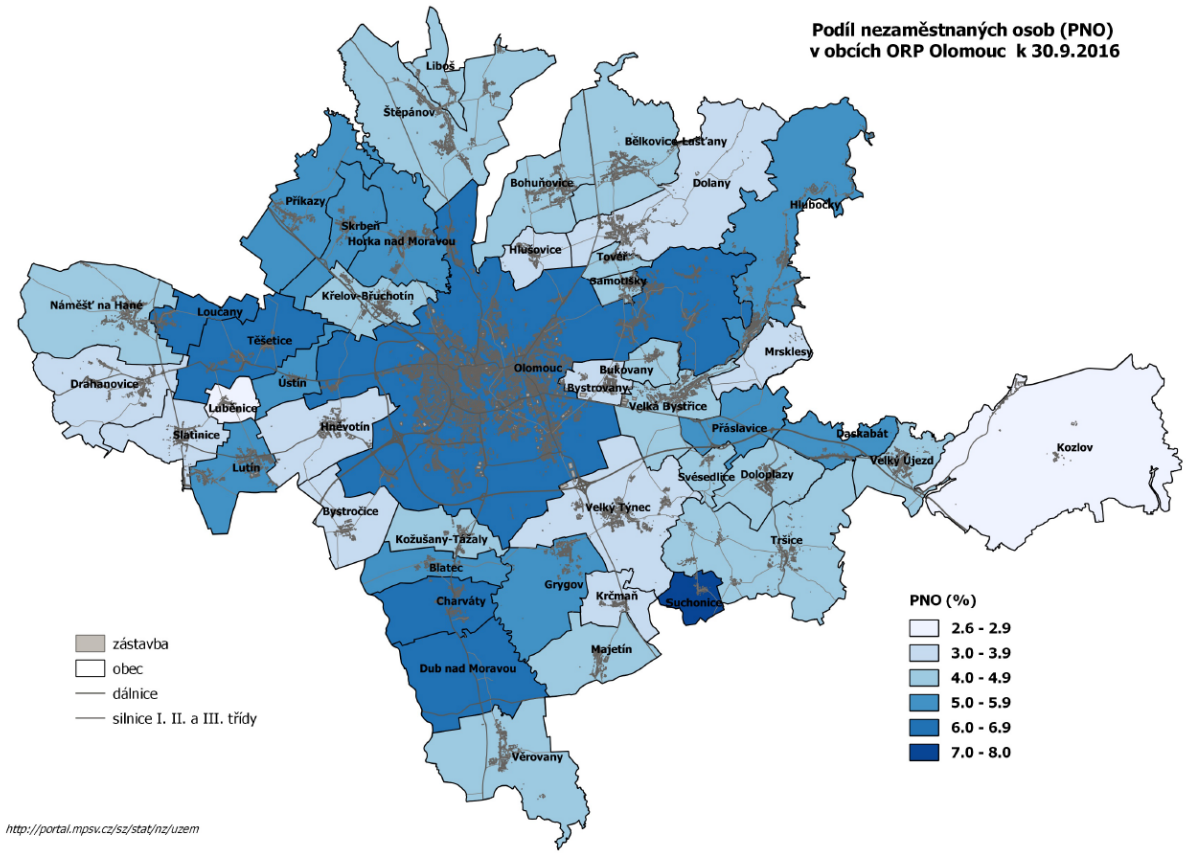
Podíl nezaměstnaných osob v okresech Olomouckého kraje a v jednotlivých krajích ČR (k 30.9.2016)

Zdroj: Úřad práce ČR, Krajská pobočka v Olomouci -Zpráva o situaci na trhu práce v Olomouckém kraji a o realizaci APZ září 2016

V obcích ORP Olomouc byla PNO k 30.9.2016 značně rozdílná, nicméně obecně lze říci že i zde se projevují trendy v poklesu nezaměstnanosti. Nejvyšší nezaměstnanost (vyšší než je krajský průměr i průměr okresu Olomouc) vykazuje obec Suchonice (8%), následují obce Charváty (6.8%), Dub nad Moravou (6.6%), Těšetice (6.5%), Olmouc (6.4%), Loučany (6.4%), Blatec (6.0%), Horka nad Moravou (5.7%), Přáslavice (5.6%) a Daskabát (5.6%). Naopak nejnižší nezaměstnanost(hluboko pod krajským i okresním průměrem) mají obce Luběnice (2.6%), Kozlov (2.8%), Hněvotín (3,4%), Hlušovice (3.5%), Krčmaň, Slatinice, Velký Týnec (3.6%), Mrsklesy (3.7%), Bystrovany, Dolany, Drahanovice (3.9%) a Bystročice (4.0%).

Obce s extrémně vysokou mírou nezaměstnanosti, kterou provází sociální důsledky jako růst kriminality, vandalismus a další patologické společenské jevy leží již za hranicemi ORP Olomouc – zejména na Uničovsku a Moravskoberounsku.

Zdroj dat: Úřad práce ČR, CUZK, MMOL (UAP ORP Olomouc)

Vývoj Podílu nezaměstnaných osob v %v obcích ORP Olomouc

OBEC	31.12.2013	30.9.2014	31.12.2015	30.9.2016
Bělkovice-Lašťany	8.2	5	4.5	4.4
Blatec	9	7	5	6
Bohuňovice	7.4	5	5.8	4.2
Bukovany	8	6	3.2	4.2
Bystročice	9.3	7	6.9	4
Bystrovany	6.7	5	5.6	3.9
Daskabát	9	6	8.9	5.6
Dolany	7.3	6	6.9	3.9
Doloplazy	7	5	4.8	4.5
Drahanovice	9.9	7	6.7	3.9
Dub nad Moravou	10.6	8	8.3	6.6
Grygov	8.9	7	6.7	5.4
Hlubočky	8	7	5.5	5.1
Hlušovice	5.6	4	3.7	3.5
Hněvotín	6.4	6	4.1	3.4
Horka nad Moravou	8.8	8	7.2	5.7
Charváty	9	6	5.5	6.8
Kozlov				2.8
Kožušany-Tážaly	8.2	9	7.6	4.8

Krčmaň	10	7	7.4	3.6
Křelov-Břuchotín	7.7	7	5.3	4.5
Liboš	8.8	6	5.9	4.3
Loučany	7	8	5.6	6.4
Luběnice	6.8	5	4.9	2.6
Lutín	7.8	7	5.8	5.1
Majetín	5.9	6	4	4.4
Mrsklesy	8.5	6	4.1	3.7
Náměšť na Hané	6.6	5	5.4	4.5
Olomouc	9.3	9	7.5	6.4
Přáslavice	9.6	9	7	5.6
Příkazy	9.5	9	6.8	5.2
Samotišky	7.0	4.9	4.4	4.3
Skrbeň	9.3	7	6.7	5.2
Slatinice	6.1	5	4.5	3.6
Suchonice	12.4	8	9.1	8
Svésedlice	9.1	8	9.8	4.4
Štěpánov	9.6	7	6.2	4.7
Těšetice	10.9	8	7.4	6.5
Tovéř	9	6	5.8	4.6
Tršice	7.2	6	4.5	4.9
Ústín	8.4	4	8.7	5.3
Velká Bystřice	8.1	6	6	4.6
Velký Týnec	7.3	6	5.1	3.6
Velký Újezd	7.7	5	5.2	4.1
Věrovany	8.6	7	6.6	4.7

Zdroj dat: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem

V posledních sedmi letech prošel trh práce v Olomouckém kraji i v ORP Olomouc výraznými výkyvy (ne)zaměstnanosti.

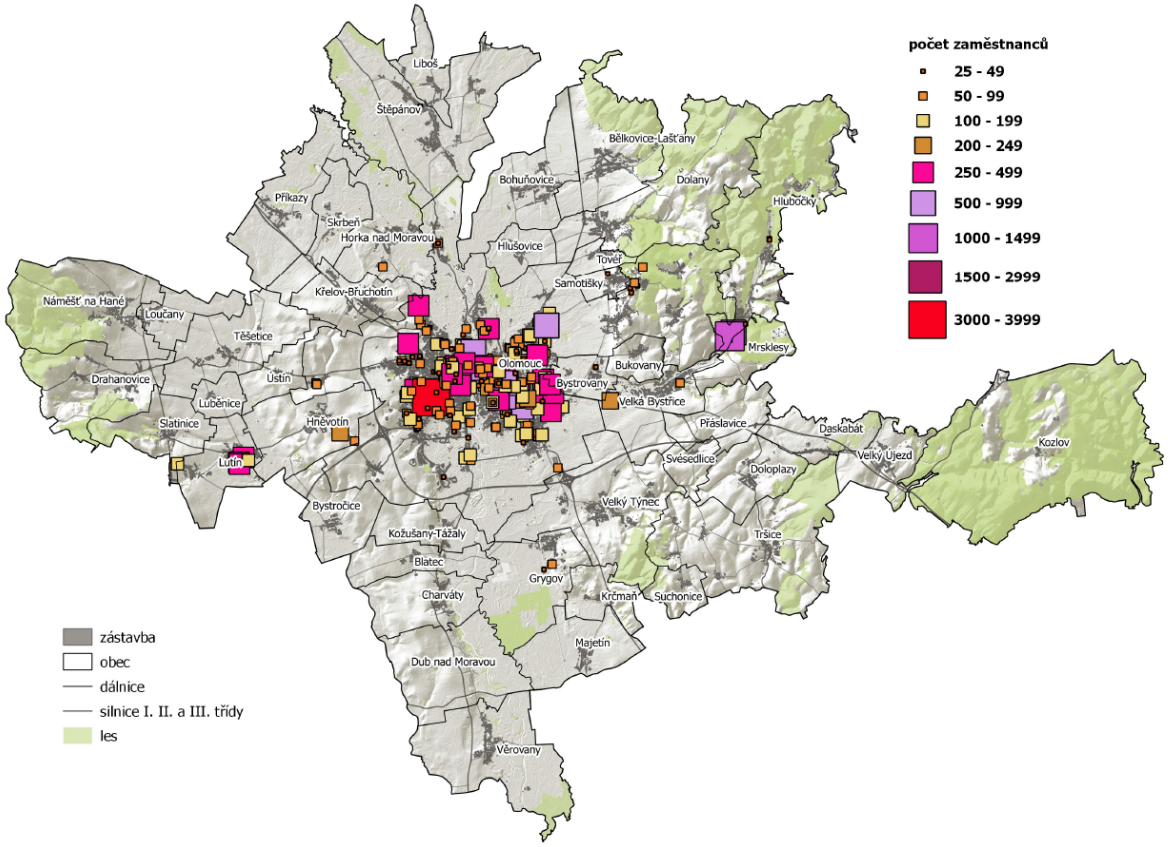
Ze sledovaných organizací největší meziroční pokles zaměstnanosti vykázala Univerzita Palackého, kde v souvislosti s ukončením některých projektů klesl počet zaměstnanců o více než 200 osob. Výrazný pokles zaměstnanosti (o více než 50 osob) vykázaly olomoucká elektrotechnická společnost M.L.S. Holice spol. s r.o. a olomoucký závod Nestlé Česko s.r.o.

Desítky nových zaměstnanců naopak přijaly organizace - výrobce součástek do leteckých motorů Honeywell Aerospace Olomouc s.r.o. z Hluboček – Mariánského Údolí, olomoucká Senior Flexonics Czech s.r.o., lutínská strojírenská společnost John Crane Sigma a.s., olomoucký výrobce jehličkových ložisek KOYO Bearings ČR s.r.o. Významný nárůst zaměstnanosti vykázaly i další organizace - V Olomouci byl otevřen nový domov pro seniory společnosti Annavita a.s., kde bylo vytvořeno šest desítek volných pracovních míst. O osm desítek zaměstnanců posílil i personál ve Fakultní nemocnici v Olomouci.

3.10.6. Největší zaměstnavatelé a koncentrace pracovních míst v ORP Olomouc

Z hlediska koncentrace pracovních míst má v ORP Olomouc zcela dominantní postavení město Olomouc. Je zde zřetelně vidět přitažlivost regionu, která pozici Olomouce a jejího zázemí stále posiluje. Tyto trendy jsou částečně ovlivněny i příchodem zahraničních investic. Mimo město Olomouc je větší koncentrace pracovních míst v Lutíně, Hlubočkách a Velké Bystřici. Největšími zaměstnavateli v ORP Olomouc jsou Fakultní nemocnice v Olomouci a Univerzita Palackého v Olomouci, Hoeywell Aerospace Olomuc, s.r.o., M.L.S. Holice, s.r.o, GEMO OLOMOUC, spol. s r.o., Nestlé Česko, s.r.o., Olomoucký kraj, Statutární město Olomouc, Arcibiskupství olomoucké a Mora Moravia, s.r.o.

Zaměstnavatelé nad 25 zaměstnanců v ORP Olomouc (2013)

Zdroj dat: Úřad práce ČR – krajská pobočka Olomouc, CUZK, MMOL

Z krajského hlediska je největší koncentrace zaměstnavatelů a tedy i pracovních míst v tzv. podnikatelském trojúhelníku, který je tvořen z přilehlých území měst Olomouc, Prostějov a Přerov, přičemž jednotlivá města jsou od sebe vzdálena zhruba 20 km.

Dostupnost pracovišť

Pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost obyvatel má nesporný význam dostupnost pracovišť. Pro analýzu časové dostupnosti na místní úrovni lze vyjít z vymezení místních pracovištích systém (Local Labour Systéme, LLS) a funkčních urbanizovaných území (Functional Urban Areas, FUA) podle projektu INTERREG IIIB – CADSES REPUS (2007)

Místní pracovištní systémy byly vymezeny pro pracovištní centra s kapacitou alespoň 1000 evidovaných pracovních míst, přičemž v obvodu pracovištního systému by mělo být alespoň 15 000 obyvatel. V rámci takto vymezených 150 místních pracovištích systémů byla dále

vymezena funkční urbanizovaná území, kde alespoň 30% ekonomicky aktivních obyvatel dojíždí za prací do centra. Město Olomouc bylo vymezeno jako pracovištní centrum pro funkčně urbanizované území ve kterém leží všechny obce ORP Olomouc mimo obec Hlubočky.
Pro rozbor udržitelného území jsou důležitá především území mimo FUA, která by měla nabízet dostatečný počet pracovních příležitostí pro své obyvatele, jinak hrozí, že tato území budou ztrácet ekonomicky aktivní obyvatele, nebo v nich bude nadprůměrná nezaměstnanost. V případě obce Hlubočky se jedná o hrozbu ztráty ekonomicky aktivních obyvatel.

Z hlediska časové dostupnosti lze konstatovat, že většina obyvatel FUA se vůči pracovištnímu centru Olomouci nachází v časové dostupnosti 30 minut individuální automobilovou dopravou. V ORP Olomouc se nenachází žádná obec, která by měla časovou dostupnost do pracovištního centra Olomouce větší než 60 minut, tzn. nedochází tu k disparitnímu vývoji, který by bylo nutno řešit v územně plánovací dokumentaci.
Vztah mezi bydlištěm a pracovištěm předurčuje řadu dalších funkčních vztahů. S postupující metropolizací a v souvislosti s postupným zlepšováním dopravních infrastruktur se tradiční bipolarita mezi městem a venkovem postupně transformuje do vztahu mezi městským regionem (příměstský venkov) a územím mimo jeho dosah (mezilehlý venkov).

3.10.7. Brownfields

Samotný pojem brownfields (též nevyužitá lokalita, nevyužitý areál) pochází z anglického jazyka a lze jej přeložit jako „hnědá pole“ či „hnědá louka“. Překlad tohoto termínu se v našich podmínkách takřka nepoužívá.
Ministerstvo pro místní rozvoj ČR definuje brownfieldy jako veškeré pozemky a nemovitosti uvnitř urbanizovaného území, které ztratily svoji původní funkci nebo jsou nedostatečně využité. Jedná se o nemovitosti, které jsou ekonomicky a fyzicky deprimující pro své okolí i pro sebe samotné. (artslexikon.cz, 2014).
Brownfield je území, které:

- je ovlivněno minulým využitím nebo využitím ploch v jejich okolí
- je puštěné, částečně či zcela nevyužívané
- má reálný či potenciální problém s kontaminací
- je především v urbanizovaném území
- pro své nové využití nebo účelné použití potřebuje intervenci

V České republice mají brownfields v agendě Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo průmyslu a obchodu (založilo agenturu CzechInvest a nechalo vypracovat Národní strategii regenerace brownfieldů.) a Ministerstvo pro místní rozvoj, které zastřešuje regionální politiku České republiky a je nejvyšším orgánem státní správy ve věci politiky územního rozvoje, tedy územního plánování a stavebního řádu. V Politice územního rozvoje ČR (PÚR) je jednou z priorit vytvořit předpoklady pro polyfunkční využití brownfields, tj. hospodárně využívat již zastavěné území a zajištění ochrany nezastavěného území. Cílem je omezení negativních dopadů suburbanizace pro udržitelný rozvoj území. PÚR klade hlavní důraz na regenerace rozsáhlých ploch postižených strukturálními změnami, především poklesem průmyslové výroby a těžby nerostných surovin.
Průzkumem lokalit browfields se zabývaly dvě částečně na sebe navazující diplomové práce na Katedře geografie Univerzity Palackého v Olomouci. První práce Dušana Karla z roku 2014 „Brownfields v Olomouci: vývoj, současný stav a perspektivy využití“ byla zaměřena na lokality brownfields ve městě Olomouci, druhá práce Veroniky Dulajové „ Brownfields v SO ORP Olomouc“ z roku 2016 byla zaměřena na lokality brownfields v ORP Olomouc mimo město Olomouc. Z těchto dvou diplomových prací čerpá následující text.

3.10.7.1. Brownfields na území města Olomouce

Brownfields byly a jsou nedílnou součástí města, i když ne zcela žádoucí. Vždy se v Olomouci nějaké nevyužité areály vyskytovaly. Brownfields vytváří proluky v územní struktuře města, zvyšují nároky na dopravu a esteticky nepůsobí dobrým dojmem. Také se stávají cílem nelegálních činností, ať již se jedná o krádeže kovů nebo zakládání nelegálních skládek odpadu.

Na brownfields nelze pohlížet zcela negativně, ale spíše jako na součást koloběhu vývoje města a možnou příležitost ke zlepšení tváře města. Brownfields na územní města Olomouce daly také vzniknout novým žádoucím odvětvím, jako obchod, logistika a moderní průmyslová odvětví. Mnoho lokalit brownfields má částečné využití. V mnoha z nich jsou sklady nebo drobné dílny, často v pronájmu od vlastníků pozemků nebo nemovitostí. Proto na tyto objekty nelze pohlížet jako na zcela nevyužité, ale spíše na málo využité nebo nevhodně využité.

Kromě těchto lokalit jsou však stále ve městě lokality zcela nevyužité. Největší množství těchto areálů vznikalo po roce 1989, s návazností na útlum průmyslu, rušení zemědělských družstev, odchod sovětských vojsk a restrukturalizaci Armády České republiky.

Od roku 1998 do roku 2014 se Rozloha nevyužitých území se výrazně snížila z 375 ha na 111 ha. Tuto významnou změnu zapříčinilo především zmenšení nevyužité lokality letiště Neředín o přistávací dráhy, znovuobnovení provozu Moravských železáren a regenerace dalších rozsáhlých areálů. V Olomouci se nacházelo k roku 2014 29 nevyužitých lokalit. K roku 2016 se tento počet snížil díky regeneraci areálu starého Mila (Olomouc- Šantova). Z hlediska klasifikace brownfields dle původního využití je Olomouc netypickým městem se značným zastoupením armádních brownfields. Na katastrálním území se nachází 13 armádních lokalit. V Olomouci armádní lokality tvoří nejrozsáhlejší nevyužité areály a také jedeny z nejhůře regenerovatelných. Vyznačují se velkou různorodostí, co se týče plochy, druhu a množství zástavby. Kontaminace půdy úkapem maziv a pohonných hmot, vzhledem k vojenské technice je poměrně velká. Rozlohou je tento typ nejrozsáhlejší. Celková rozloha armádních brownfields je 71,97 ha. Největší armádní areály dosahují až 16 ha. Zastavění tohoto typu brownfields bývá poměrně velké různým typem hal a kasáren pro vojáky. Dalším typem s výrazným zastoupením jsou průmyslové brownfields, celkem 9 lokalit. Nevyužité průmyslové lokality nezabírají tak velkou plochu jako armádní areály, jedná se o 30,16 ha. Největší průmyslové plochy dosahují 6 ha. Kontaminace je u některých dosti pravděpodobná vzhledem k jejich předchozímu využití, kdy se zde například uskladňovaly pohonné hmoty. Pro zemědělské účely sloužilo 5 lokalit, dnes označovaných jako brownfields. Jejich rozloha činí 8,76 ha a jejich průměrná rozloha se pohybuje kolem 1,5 ha. Obecně mají zastavění budovami poměrně nízké, u některých lokalit takřka nulové. Jeden brownfield o rozloze 0,3 ha podle předchozího využití sloužil k občanské vybavenosti.

Problémové areály v Olomouci

V Olomouci se nachází několik problémových areálů, které jsou 15 a více let brownfields a dlouhodobě nemají využití. Tyto nevyužité areály mají oproti regenerovaným lokalitám nevýhody. Kasárna Neředín je rozsáhlým areálem v západní části města s rozlohou 16 ha. Ke svým účelům si letiště zabrala sovětská armáda. S odchodem sovětské armády přešlo letiště i s kasárnou pod Armádu České republiky, která ho v roce 2004 předala městu Olomouc. V roce 2007 proběhly první sanační práce (Územní studie Olomouc kasárna a letiště Neředín, 2011). Problémy této lokality jsou ekologické zátěže, chátrající haly ze začátku 70. let 20 století a chybějící přípojka na komunikaci E35. Velkým problémem jsou majetkové vztahy. Budovy a některé pozemky vlastní město, ale část pozemků vlastní soukromí vlastníci, kteří nemají potřebu stávající stav měnit. Tyto nevýhody jsou schopny vyvážit snahu města o regeneraci. Kasárna Neředín má vypracovanou svou územní studii, část ekologické zátěže je odstraněna. Problematické jsou i další vojenské areály. Pevnůstka Neředín i pevnůstka

Mošnerova mají sice každá jednoho majitele, ale pevnosti už dlouho slouží spíše jako sklady. Jedná se o památkově chráněné objekty a prakticky jiné využití než občanská vybavenost pro ně není možná. Ze zemědělských areálů je dlouhá léta nevyužit ZD Slavonín, který má dobrou lokalizaci mezi R35 a R46 a nízké procento zastavění kolem 25%. V novém územním plánu je jeho využití stanoveno na bydlení, a tím by se měl stát atraktivnější. Problémem jsou vlastnické vztahy. Ohrožení povodní může být problémem v regeneraci lokalit, které se nacházejí v záplavovém území. Aby ohrožení bylo co nejnižší, je třeba vynaložit náklady na ochranu objektu, což prodraží samotnou regeneraci.

Lokality brownfields (nevyužité areály) na území města Olomouce v roce 2014

Zdroj dat: diplomová práce : Dušan Karl „Brownfields v Olomouci: vývoj, současný stav a perspektivy využití“, ČUZK

3.10.7.2. Brownfields v obcích SO ORP Olomouc

Brownfieldy nejsou problematikou pouze samotného města, tento fenomén trápí i okolní obce spadající do SO ORP města Olomouce. i přes to, že se jedná o menší sídla, některé obce se potýkají s nemovitostmi, které lze označit za brownfieldy. Na území ORP Olomouc se na jaře roku 2016 vyskytovalo 17 opuštěných či neefektivně využívaných lokalit. Tyto lokality se nachází v katastrálním území celkem 11 obcí a jejich celková rozloha činí 40,22 ha.
Zjištěné lokality jsou do jisté míry poznamenány historickým vývojem i lokalitou výskytu.
Pokud se zaměříme na rozlohu zkoumaných brownfieldů, na prvním místě se umístily skládky odpadu s rozlohou 14,10 ha. Ačkoliv se jedná pouze o dvě lokality v katastrálním území obcí Blatec a Grygov, tyto lokality mohou negativně ovlivňovat okolí, především životní prostředí. Skládku odpadu nedaleko Grygova dokonce lze považovat za kontaminovaný areál. Jedna část území je sice zakonzervována, ale druhá část (neznámo jak velká) ne. (kontaminace.cenia.cz, 2010)
Téměř polovina zmapovaných areálů měla původní využití v průmyslu. Jedná se o 47,1 % z celkového počtu nalezených brownfieldů. Největší plocha s původně průmyslovým využitím se nachází v Hlubočkách. Areál o rozloze necelé 4 hektary vlastní několik firem, ale pouze 15

% je aktivně využíváno. Budovy jsou v dobrém stavu, avšak nezastavěné plochy pozemku jsou neudržované a v některých místech chybí plot.

Klasifikace podle původního využití lokality				
Původní využití	Rozloha (ha)	Procentuální podíl rozlohy (%)	Četnost	Procentuální podíl četnosti (%)
Skládka odpadu	14,10	35,1	2	11,8
Zemědělství	11,30	28,1	6	35,3
Průmysl	9,82	24,4	8	47,1
Armáda a vojenské prostory	5,00	12,4	1	5,9
Celkem	40,22	100	17	100,0

Zdroj: Oddělení územního plánování a architektury Magistrátu města Olomouce (2014), doplněno a aktualizováno na základě terénního průzkumu

Zájem o samotné lokality ovlivňuje jejich ekonomická atraktivita. Množství škod, jejich odstranění i lokalita brownfieldů ovlivňuje potenciální zájemce a právě podle ekonomické atraktivity lze usuzovat, do jaké míry bude o území zájem.
Necelá polovina (47,1 %) zkoumaných brownfieldů spadá do ekonomické atraktivity skupiny B, tudíž do kategorie území, které má sice určité problémy, ale také určitou atraktivitu. Již zmíněná lokalita skládky odpadu u Grygova spadá do skupiny D, která s sebou nese vysoká rizika v podobě ohrožení lidského zdraví i životního prostředí. Samotná skládka zaujímá 10,90 ha a jedná se o největší areál, který byl na území SO ORP města Olomouce lokalizován. Vlastníkem pozemku je obec Grygov, která bude muset vyhodnotit další možnosti využití této lokality.
Atraktivitu brownfieldů může zásadně ovlivnit i vlastnická struktura. Často se stává, že vlastníkem pozemku není pouze soukromá či veřejná osoba, ale daná lokalita může mít smíšené vlastnictví. Situaci může zkomplikovat i případ, kdy je brownfield v majetku více osob.
Až polovinu (52,9 %) lokalit brownfieldů v roce 2016 vlastnily soukromé osoby. Pouze dva pozemky, likérku v Dolanech a skládku odpadu u Grygova, vlastní obce, v jejichž katastrálním území se brownfieldy nacházejí.

Vývoj lokalit brownfields v obcích ORP Olomouc v letech 2006, 2014 a 2016

Pro lepší zhodnocení vývoje lokalit brownfieldů v SO ORP města Olomouce bylo nutné porovnat jednotlivé získané databáze. Za rok 2006 byla poskytnuta data z katedry geografie Univerzity Palackého v Olomouci, data pro rok 2014 propůjčilo Oddělení územního plánování a architektury Magistrátu města Olomouce a v roce 2016 byla doplněna data vlastním terénním průzkumem.
V roce 2006 bylo zmapováno 7 lokalit, které lze považovat za brownfieldy. Jednalo se o šest brownfieldů s původním využitím v zemědělství a o jeden průmyslový areál v Hlubočkách.
V roce 2014 bylo zjištěno celkem 17 opuštěných či ne zcela využívaných lokalit. Počet brownfieldů se navýšil nejen kvůli tomu, že se některé staly nevyužívanými, ale také proto, že se problematika brownfieldů stala stále více známou a město kladlo větší důraz na vymezení nevyužitých ploch a jejich podporu v regeneraci. Jedinou znovu využitou lokalitou oproti roku 2006 je areál u obce Bohuňovice. V současnosti je areál majetkem Jezdeckého Klubu Derby s.r.o., který pozemek využívá k ustájení koní, výcviku a k pořádání závodů a akcí během celého roku.I v roce 2014 převažovaly brownfieldy s původním využitím v zemědělství (9 lokalit). Bylo však nalezeno i velké množství nevyužitých areálů s původním

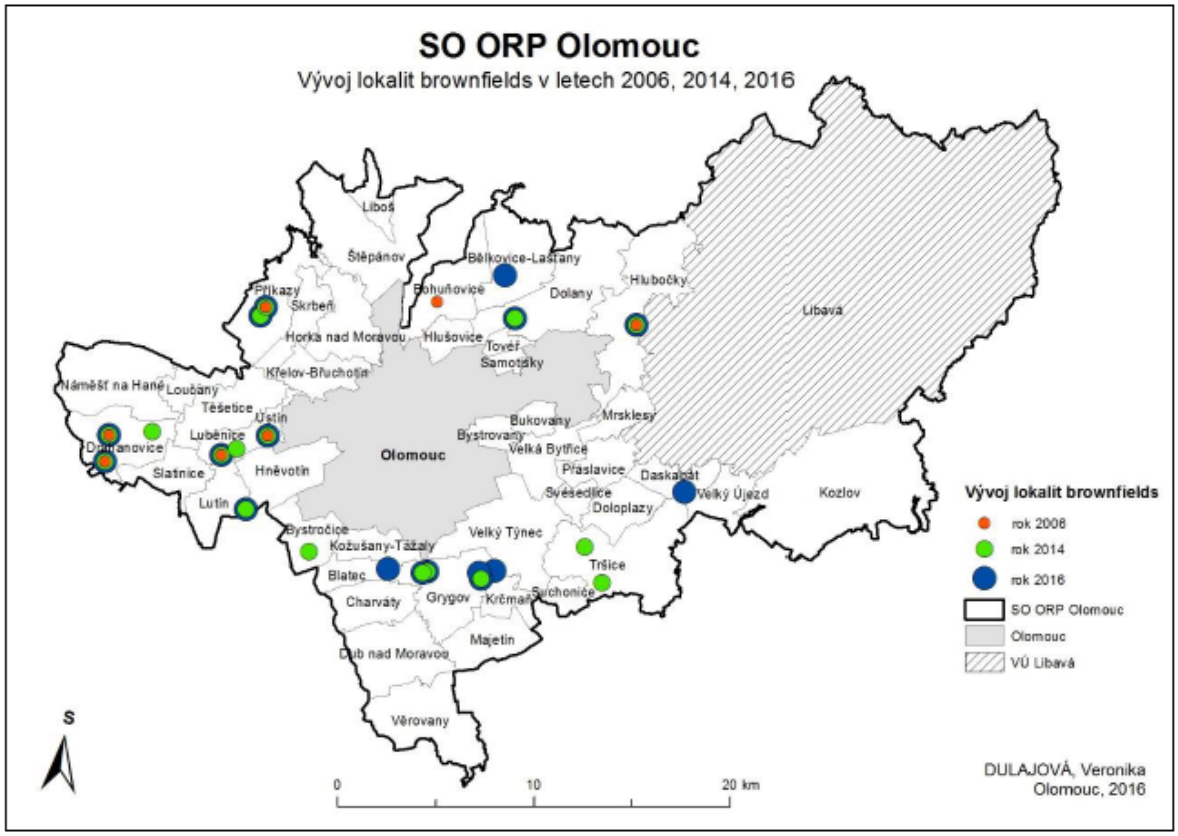
využitím v průmyslu, celkem 6 lokalit, a také byla zmapovaná nová oblast skládky odpadu u Blatce a armádní prostor v Lutíně.
V roce 2016 bylo zjištěno, že oproti roku 2014 již 4 lokality změnily vlastníka, byly regenerovány a našly znovu využití. Jedná se o:
- průmyslový areál v Drahanovicích - dnes sklady a výrobna firmy INVEST - SLOUPSKÝ s.r.o. (výroba a prodej spojovacího materiálu)
- zemědělský areál v Bystročicích – v současnosti vrakoviště Bystročice
- zemědělský areál ve Vacanovicích – dnes aktivně využíván ZD Vacanovice
- zemědělský areál v obci Lipňany (Tršice) – který je v současnosti v soukromém vlastnictví a aktivně využíván
Pozemek tzv. „Spálenec“ u obce Luběnice nebyl po konzultaci se starostou obce Luběnice zařazen mezi brownfieldy a proto není v seznamu lokalit brownfieldů v roce 2016.
V roce 2016 bylo nalezeno 5 nových lokalit, které lze považovat za brownfieldy.
- opuštěná a zchátralá budova v obci Bělkovice-Lašťany
- nevyužitý pozemek bývalé cihelny v Blatci
- Olešnický mlýn v obci Daskabát
- areál výkrmny prasat v Grygově
- skládka odpadu nedaleko obce Grygov, která je v současnosti zároveň největším brownfieldem, co se rozlohy týče.
Až na průzkum v roce 2016 převažovaly vždy brownfieldy s původním využitím

Tab. 7: Vývoj lokalit brownfields v obcích SO ORP Olomouc v letech 2006, 2014 a 2016

Vývoj lokalit brownfields			
Původní využití	2006	2014	2016
Zemědělství	6	9	6
Průmysl	1	6	8
Skládka odpadu	0	1	2
Armáda a vojenské prostory	0	1	1
Celkem	7	17	17

Zdroj: Katedra geografie, PřF Univerzity palackého v Olomouci (2006), Oddělení územního plánování a architektury Magistrátu města Olomouce (2014), vlastní terénní průzkum (2016)

Z následujícího obr. je patrné rozložení brownfieldů v obcích SO ORP Olomouc za roky 2006, 2014 a 2016. Nejvíce nevyužitých lokalit vzniklo směrem na západ a jih od města Olomouce. Aby tyto lokality našly své nové využití, je potřeba brát v potaz jejich polohu a napojení na dopravní cesty. Důležité je také odstranění ekologických škod či demolice zchátralých objektů.

Zdroj: diplomová práce Veroniky Dulajové „ Brownfields v SO ORP Olomouc“ 2016

V katastrálním území obcí SO ORP města Olomouce se nacházelo na jaře roku 2016 celkem 17 lokalit, které můžeme považovat za brownfieldy. Oproti roku 2006 se seznam nevyužitých lokalit výrazně zvýšil. Téměř polovina zmapovaných míst měla původní využití v průmyslu. Jedná se převážně o opuštěné, zarostlé plochy se zdevastovanými budovami, které čekají na regeneraci a své nové využití. Nejvíce problémovou a zároveň nejrozsáhlejší lokalitou je skládka odpadu u Grygova s rozlohou 10,9 ha. Skládka je sice zavezena hlínou a zatravněna, avšak část je nezakonzervována a podle mapového serveru kontaminace.cenia.cz můžeme považovat areál za kontaminovaný. Ačkoliv spadá 47,1 % zmapovaných lokalit do ekonomické atraktivity typu B, tudíž typ lokality, která má své problémy, ale i určitou atraktivitu, i tyto brownfieldy potřebují určitou podporu.

4. HODNOTY ÚZEMÍ

Hodnota území není v kontextu územního plánování výslovně definována. Stavební zákon v § 18 odst. 4 stanoví pouze tematické okruhy hodnot, které mají být chráněny ve veřejném zájmu: „přírodní, kulturní a civilizační hodnoty území, včetně urbanistického, architektonického a archeologického dědictví“. Přírodní hodnoty plní kromě dalších funkcí i funkci rekreační. Z pohledu územního plánování jsou pak podstatné nejen samotné jevy, ale také vyhlášená ochranná pásma jevů. Aktuální rozsah a popis hodnot území ORP Olomouc je obsažen v datové části ÚAP, graficky jsou hodnoty znázorněny ve výkrese hodnot a vybrané hodnoty ve výkrese limitů.

Pro usnadnění orientace byly hodnoty dále roztříděny :

- hodnoty přírodní s legislativní ochranou
- Ostatní přírodní hodnoty území významné pro území ORP Olomouc
- kulturní hodnoty – památkový fond a památková ochrana, území s archeologickými nálezy
- ostatní historické a architektonické hodnoty (architektonicky cenné stavby, významné události, vyhlídkové body)
- urbanistické hodnoty (sídelní struktura, sídla a jejich půdorysné formy)

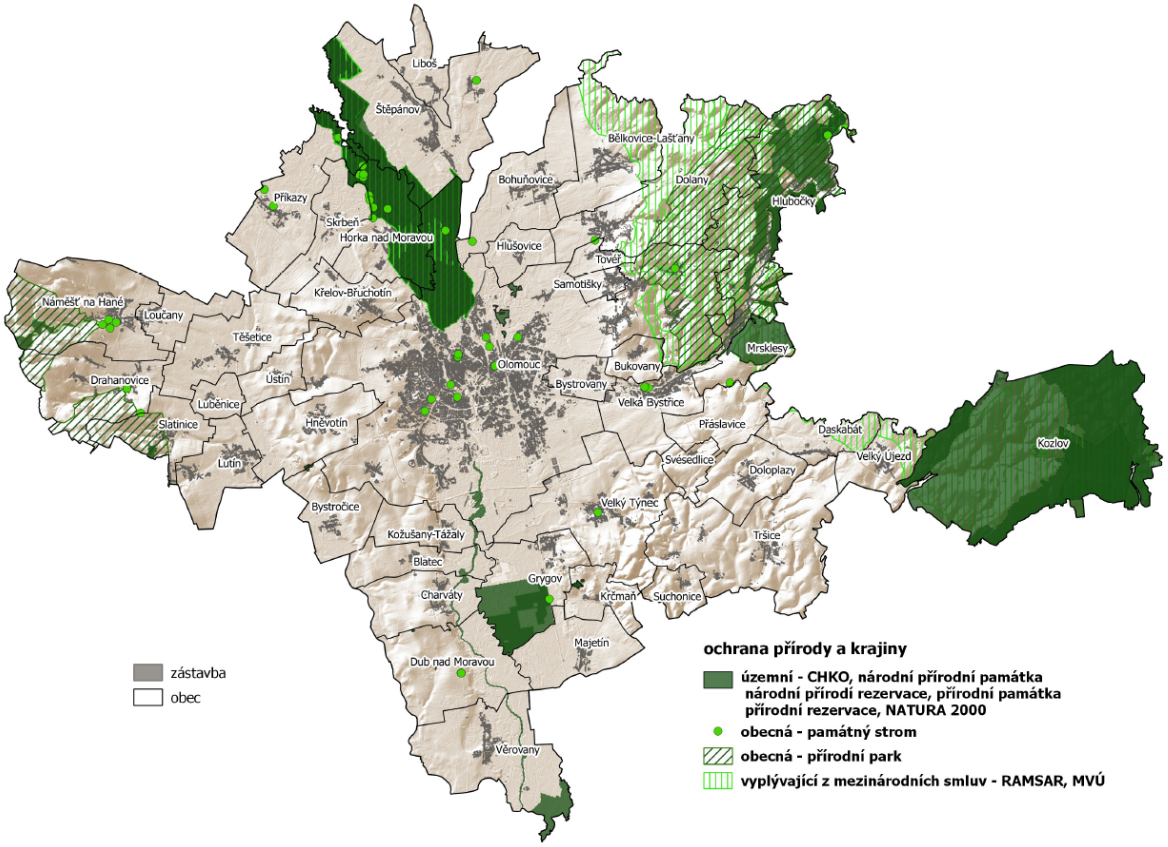
Do přírodních hodnot byly zařazeny dva druhy jevů:

- jevy zařazené do územních limitů, které mají legislativní ochranu (vyjadřují jednak řadu územních omezení, ale zároveň představují kvalitativní hodnoty charakterizující území),
- ostatní přírodní hodnoty - jevy vyplývající z vlastností území, které nemají přímou legislativní ochranu, ale pro hodnoty území jsou podstatné.

4.1. Hodnoty přírodní s legislativní ochranou

Na území ORP Olomouc se nachází poměrně rozsáhlé plochy s různými stupni zákonné ochrany přírody a krajiny. Jedná se zhruba o 160 km^2 chráněných ploch, což je 1/3 území ORP. V následujícím textu je popsána jejich struktura a uveden výčet. Systém zákonné ochrany přírody a krajiny je uveden v kapitole 3.4.1. Územní a obecná ochrana přírody a krajiny.

Přírodní hodnoty s legislativní ochranou na území ORP Olomouc

Zdroj dat: MMOL (UAP ORP Olomouc), CUZK

4.1. 1. Územní ochrana přírody a krajiny v ORP Olomouc

V následujícím přehledu uvádíme seznam jevů územní ochrany přírody a krajiny vyskytující se na území ORP Olomouc.

Velkoplošná zvláště chráněná území	
Chráněná krajinná oblast	Chráněná krajinná oblast Litovelské Pomoraví
Malopološná zvláště chráněná území	
Národní přírodní rezervace	Ramena řeky Moravy
Národní přírodní památka	Na skále
Přírodní rezervace	Hrubovodské sutě, Kenický, Království, Malý Kosíř, Panenský les, Plané loučky, Smolenská luka, Terezské údolí
Přírodní památka	Bázlerova pískovna, Častava, Daliboř, Deylův ostrůvek, Chomoutovské jezero, Kurfürstovo rameno, Tučapská skalka, U Bílých hlin, U Strejčkova lomu
Soustava Natura 2000	
Evropsky významná lokalita (EVL)	Malý Kosíř, Litovelské Pomoraví, Horní Odra, Libavá, Údolí Bystřice, Velká Střelná – štoly, U Bílých hlín, U Strejčkova lomu, Království, Deylův ostrůvek, Morava – Chropyňský luh
Ptačí oblast (PO)	Litovelské Pomoraví, Libavá

4.1.2. Obecná ochrana přírody a krajiny v ORP Olomouc

Zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny definuje ÚSES : „Územní systém ekologické stability je vzájemně propojený soubor přirozených i pozměněných, avšak přírodě blízkých ekosystémů, které udržují přírodní rovnováhu. Hlavním smyslem ÚSES je posílit ekologickou stabilitu krajiny zachováním nebo obnovením stabilních ekosystémů a jejich vzájemných vazeb.“ Při zjednodušení lze říci, že se ÚSES skládá z biocenter a biokoridorů. Biocentrum je část krajiny s jedním nebo více biotopy, která umožňuje trvalou existenci přirozeného ekosystému. Biokoridor je lineární úsek krajiny, který umožňuje migraci organismů mezi jednotlivými biocentry. Dle významu se ÚSES dělí na nadregionální, regionální a lokální. Pro potřeby územního plánování lze prvky ÚSES rozdělit na stávající – funkční a návrhové – nefunkční prvky ÚSES. Na území ORP Olomouc jsou v ZUR Olomouckého kraje (výkres B.7) vymezeny dvě nadregionální biocentra – Ramena řeky Moravy a zasahuje sem část nadregionálního biocentra Jezernice (obec Kozlov). Za páteř nadregionálního ÚSES území ORP Olomouc lze považovat nadregionální biokoridor K136 vodní osy, nivní osy řeky Moravy.

Územní systém ekologické stability – ZUR Olomouckého kraje

Nadregionální biokoridor	
K136	vodní, nivní osy
K91	mezofilní bučinná osa
K132	osy teplomilná doubravní, mezofilná hájová
K103	mezofilní bučinná osa
Regionální biokoridor	
OK52, OK53, RK1435, RK 1436, RK 1450, RK 1451, RK 1452, RK 1516, RK 1517, RK 1518, RK 1519, RK 1520, RK 1521, RK 1536, RK 930, RK 931	vodní, nivní, teplomilné doubravní, nivní, případně mezofilní hájové, nivní, teplomilné doubravní, mezofilní hájové, mezofilní bučinné, mokřadní
Nadregionální biocentrum	
14	Ramena řeky Moravy,
66	Jezernice
Regionální biocentrum	
OK32	Plané Loučky
267	Terezské údolí
186	Bystrovany
270	Černovírský les
272	Kožušany
183	Hrubá voda
185	Hřeben
271	Aleš
1813	Údolí Bystřice
166	Chlum
1814	Zlaté doly
184	Vrábl
OK37	Hlubočská niva
251	Hrubý les
252	Les království
1817	Biskupice
1816	Čičelec

Mimo nadregionální a regionální prvky ÚSES ze ZUR Olomouckého kraje jsou v datové části UAP ORP Olomouc vedeny i lokální prvky ÚSES získané z územně plánovacích dokumentací a podklady USES získané z generelů ÚSES.

4.1.3. Významné krajinné prvky (VKP) na území ORP Olomouc

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, § 3 definuje VKP jako „ekologicky, geomorfologicky nebo esteticky hodnotnou část krajiny, utvářející její typický vzhled nebo přispívající k udržení její stability".
Zákon definuje VKP ve dvou polohách:
1. skupinu vyjmenovanou taxativně, „významné krajinné prvky ze zákona", přičemž se jedná o biologické jednotky, seřazené do 4 podskupin: lesy, vodní toky a jejich (údolní) nivy, jezera a rybníky, rašeliniště – tzv. prvky ze zákona
2. skupinu vyjmenovanou fakultativně, jako jsou zejména mokřady, stepní trávníky, remízky, meze, trvalé travní plochy, naleziště nerostů a zkamenělin, umělé i přirozené skalní útvary, výchozy a odkryvy. Tyto VKP je nutno, na základě evidence úředně zaregistrovat – jedná se o tzv. významné krajiné prvky registrované .

Registrované VKP v ORP Olomouc.

Název VKP	**Popis**
Deylův ostrůvek (Dub nad Moravou)	Cílem ochrany je zachování semixerotermního travobylinného společenstva na hrannách bývalého lomu a komplexu tůní s mokřadní vegetací.
Park Drahanovice	Cílem ochrany je zachování VKP, historického parku, se sbírkou významných domácích i exotických dřevin, s nezanedbatelnou funkcí refugia řady druhů planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů včetně silně ohrožených a ohrožených druhů
Prameniště Zlaté Stružky (Ludéřov)	část prameniště potoka, fragmenty mokřadů, břehové porosty přirozeného složení, plošně nevýznamné rákosiny a vrbiny a porosty charakteru měkkého luhu
Památná lipová alej (Olomouc – Svatý Kopeček)	ochrana a zachování památné lipové aleje podél poutní cesty na Svatý Kopeček, která je jednou z nejvýznamějších krajinotvorných dominant této oblasti
Hrušňová alej (Luběnice – Slatinice)	ochrana a zachování VKP, letité hrušňové aleje lemující komunikaci z obce Luběnice do obce Slatinice
Parčík s platany (Lutín)	ochrana a zachování významné skupiny vzrostlých dřevin bohaté druhové skladby v intravilánu obce
Park Velká Bystřice	ochrana a zachováníhistorického parku se sbírkouvýznam. domácích i exotických dřevin + ochrana hnízdícího ptactva
Hrušňová alej Slavonín	otevřená oboustranná alej kolem neprůjezdné komunikace, součástí aleje je i kamenný kříž z r.14803

4.1.4. Památné stromy

Památné stromy jsou mimořádně významné stromy, jejich skupiny a stromořadí v terénu označené tabulí s malým státním znakem ČR. Památné stromy mohou být vyhlášeny z následujících důvodů: mimořádný vzrůst, mimořádné stáří, zvláštní habitus (celkový vzhled), krajinná dominanta, upomínka na určitou historickou událost nebo pověst, doprovod kulturní památky. Na území ORP Olomouc se nachází celkem 46 památných stromů.

4.1.5. Přírodní park

K ochraně krajinného rázu s významným soustředěnými estetickými a přírodními hodnotami, který není zvláště chráněný podle části třetí tohoto zákona, může orgán ochrany přírody zřídit obecně závazným předpisem přírodní park a stanovit omezení takového využití území, které by znamenalo zničení, poškození nebo rušení stavu tohoto území. Přírodní parky nejsou ve smyslu zákona považovány za zvláště chráněná území, přesto v nich na rozdíl od jejich okolí platí přísnější pravidla a některá zvláštní omezení.

Přírodní parky začaly v české republice vznikat v 70. letech 20. století - tehdy se jim říkalo oblasti klidu.
V ORP Olomouc se nachází tři přírodní parky – Velký Kosíř, Terezské údolí a Údolí Bystřice

4.1.6. Ostatní ochrana přírody a krajiny vyplývající z mezinárodních smluv

Ramsarská úmluva

Ramsarská úmluva je první celosvětová mezivládní úmluva na ochranu a moudré využívání přírodních zdrojů. Jedná se tak o jedinou úmluvu, chránící určitý typ biotopu. ČR je smluvní stranou od roku 1990 (Sdělení MZV č. 396/1990 Sb.). Za naplňování Úmluvy v ČR odpovídá MŽP. Úmluva ukládá členským zemím povinnost vyhlásit na svém území minimálně jeden mokřad mezinárodního významu, který svými přírodními hodnotami odpovídá schváleným kritériím a zařadit ho do seznamu mokřadů mezinárodního významu. Stát se tím rovněž zavazuje, že zapsaným mokřadům věnuje zvýšenou péči a ochranu..
V ORP Olomouc se nachazí mokřady mezinárodního významu RS5: Litovelské Pomoraví, zapsané na seznamu v roce 1990.

Migračně významná území (MVÚ)

Jedná se o široká území, která zahrnují oblasti jak pro trvalý výskyt zájmových druhů, tak pro zajištění migrační propustnosti. V rámci MVÚ je třeba zajistit ochranu migrační propustnosti krajiny jako celku tak, aby byla vždy zajištěna dostatečná kvalita lesních biotopů a variabilita jejich propojení širšího celkového kontextu krajiny. V těchto územích by měla být problematika fragmentace krajiny zařazována jako jedno z povinných rozhodovacích hledisek v rámci územního plánování a investiční přípravy. Rozsáhlé MVÚ se nachází ve východní části ORP Olomouc.

V kapitole 3.2.10. jsou lokality Ramskarské úmluvy a migračně významná území
Popsána z hlediska chráněných oblastí vázaných na vodní prostředí.

4.2. Ostatní přírodní hodnoty území významné pro území ORP Olomouc

4.2.1. Městské parky

Městské parky jsou významnou přírodní hodnotou, která v urbanizovaném prostředí představuje oázu klidu a pohody a zpříjemňují život ve městě. Často se v nich nacházejí staré a vzácné druhy dřevin. Rozsáhlé parky se nachází ve městě Olomouci, lázeňský park je v obci Slatinice a zámecký park v Náměšti na Hané. Menšími parkovými úpravami bývají také obohaceny centrální prostory obcí, městských částí a místa před významnými budovami.

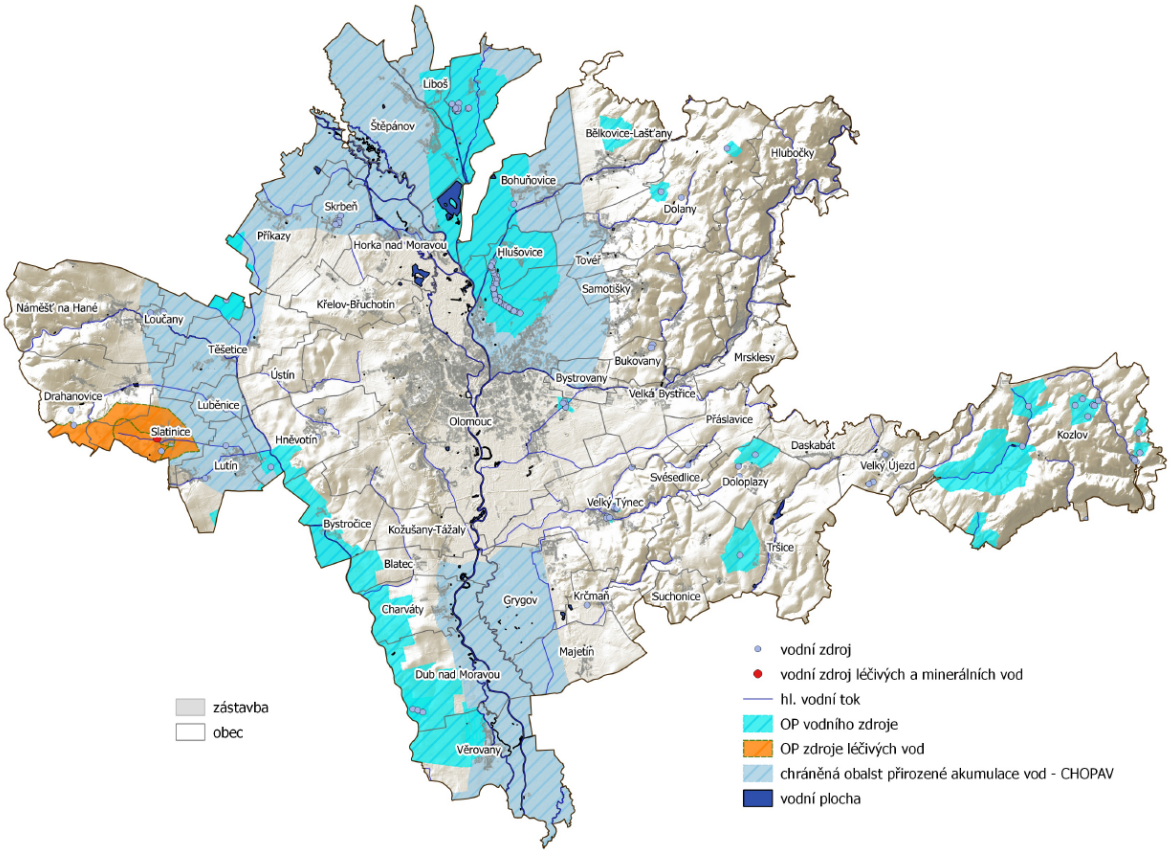
4.2.2. Zemědělský půdní fond.

Za přírodní hodnotu je také považována zemědělská půda. Legislativně je její ochrana řešena zákonem č. 334/1992 Sb., O ochraně zemědělského půdního fondu.

Z pohledu územního plánování je rozhodující klasifikace dle bonitovaných půdně ekologických jednotek (BPEJ). Klasifikaci určuje pětimístný číselný kód, který vyjadřuje klimatické, půdní a morfologické poměry. Podrobnosti klasifikace uvádí vyhláška Mze č.327/1998 Sb. K BPEJ se vztahuje také kvalita a třída ochrany půdy na základě Metodického pokynu MŽP č.j. OOLP/1067/96. Zde je učeno pět tříd ochrany zemědělského půdního fondu. Tří**d**a ochrany I zahrnuje nejcennější půdy, třída V půdy s nejnižší produkční schopností. Území ORP Olomouc pokrývají z převážné části právě půdy I. a II. třídy ochrany, které spadají pod nejvyšší stupeň ochrany. Podrobně je tato problematika řešena v kapitole 3.5. Zemědělský půdní fond a pozemky určené k plnění funkcí lesa

4.2.3. Vodní zdroje

Přírodní hodnotou jsou také vodní zdroje. Legislativní ochranu zajišťuje Zákon o vodách (vodní zákon) č. 254/2001 Sb. ve znění pozdějších předpisů. Z pohledu územního plánování jsou podstatná vyhlášená ochranná pásma jednotlivých vodních zdrojů, která limitují využití území. Na území ORP Olomouc se nachází rozsáhlé vodní zdroje – nejen pitné vody, ale i zdroje vod léčivých a minerálních. Velkou část území zabírá také chráněná oblast přirozené akumulace vod – CHOPAV. Další informace o CHOPAV jsou uvedeny v kapitole 4.1.1. (Vazby mezi vodními útvary a na vodní prostředí vázanými ekosystémy).

Zdroj dat: MMOL (UAP ORP Olomouc), CUZK

4.3. Kulturní hodnoty – památkový fond a památková ochrana

4.3.1. Památkový fond

Památkový fond tvoří umělecky, historicky a typologicky nesmírně bohatý soubor cenných historických předmětů, staveb a areálů na území České republiky, je nositelem národní a státní identity. Bez ohledu na vlastnictví či majetkoprávní vztahy jde o bohatství patřící nám všem, proto je i jeho ochrana v našem společném zájmu.

Památkový fond České republiky zahrnuje nemovité památky, jako jsou církevní a sakrální stavby, lidová a venkovská zástavba, technické památky včetně dopravních staveb, ale také archeologická naleziště a kulturní krajinu formovanou lidmi. Patří sem také soubor bývalých šlechtických sídel, tedy hradů a zámků, s unikátně dochovaným mobiliářem, tedy původním vybavením, a historickými knihovními fondy. To nejcennější z našeho movitého i nemovitého dědictví je státem chráněno jako kulturní památka. Nejvýznamnějších z nich mají status nejvyšší – národní kulturní památka. Některé památky však stále chátrají. V České republice je přes 40 tisíc kulturních památek, z toho je více než sedm set na seznamu památek ohrožených.

Památková péče nebo také *ochrana památek* je cílená snaha společnosti o zachování vybraných částí movitého a nemovitého kulturního dědictví, především staveb. Památková péče funguje na národní i mezinárodní úrovni. V České republice má péči o kulturní památky na starosti Ministerstvo kultury a jím zřízená příspěvková organizace památkové péče - Národní památkový ústav (NPÚ) a jeho krajská územní odborná pracoviště. Pro území Olomouckého kraje je to Územní odborné pracoviště v Olomouci. Hlavním posláním pracoviště je ochrana a zachování památkového fondu v Olomouckém kraji.

Základním a nejdůležitějším právním předpisem, který upravuje péči a ochranu kulturního dědictví, je zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči ve znění pozdějších předpisů, a jeho prováděcí vyhláška, přesněji vyhláška č. 66/1988, jíž se provádí zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.Kromě legislativních předpisů České republiky se na památky na našem území vztahují také některé předpisy a závazky vyplývající z mezinárodních úmluv.

Na území ORP Olomouc je jedna památka UNESCO (sloup Nejsvětější Trojice na olomouckém Horním náměstí), jedna městská památková rezervace v Olomouci V Olomouci se nachází také všechny národní kulturní památky ORP Olomouc – Olomoucký hrad s kostelem sv.Václava, Soubor barokních kašen a sloupů, vila Primavesi, Kostel sv. Mořice v Olomouci a Klášterní hradisko. Na území ORP je dále jedna vesnická památková rezervace v obci Příkazy a jedna vesnická památková zóna v obci Rataje a přes 530 nemovitých kulturních památek. Tyto objekty jsou vedeny v seznamech Národního památkového ústavu a požívají legislativní ochranu. Jsou zároveň se svými ochrannými pásmy limity v území. V grafické části jsou uvedeny jak ve výkresu hodnot, tak i ve výkresu limitů. Mezi nemovité kulturní památky ORP Olomouc patří kostely, kapličky, kříže, sochy, měšťanské domy, venkovské usedlosti, pomníky, stavby technického charakteru, zvonice, vily a další objekty. Vzhledem k rozsahu není jejich seznam v textové části uveden. Seznam nemovitých památek lze také nalézt na webových stránkách NPÚ na adrese http://monumnet.npu.cz/pamfond/hledani.php.

4.3.2. Území s archeologickými nálezy

Území s archeologickými nálezy (UAN) je definováno metodikou, kterou vypracoval Národní památkový ústav (ústřední pracoviště) pro „Státní archeologický seznam (SAS)“. Jedná se o území , na němž se primárně vyskytují archeologické nálezy nemovité povahy vytvořené člověkem, nebo vzniklé přírodním procesem na základě působení či využití člověkem a archeologické nálezy movité povahy. UAN jsou pracovně rozděleny do čtyřech kategorií:
UAN I. území s pozitivně prokázaným a dále bezpečně předpokládaným výskytem archeologických nálezů
UAN II. území, na němž dosud nebyl pozitivně prokázán výskyt archeologických nálezů, ale určité indicie mu nasvědčují nebo byl prokázán zatím jen nespolehlivě; pravděpodobnost výskytu archeologických nálezů 51-100% (např. svědectví písemných pramenů, výsledky geofyzikálního průzkumu, letecké prospekce apod.)
UAN III. území, na němž nebyl dosud rozpoznán a pozitivně prokázán výskyt archeologických nálezů a ani tomu nenasvědčují žádné indicie, ale jelikož předmětné území mohlo být osídleno či jinak využito člověkem, existuje 50% pravděpodobnost výskytu archeologických nálezů (veškeré území státu kromě kategorie IV)
UAN IV. území, na němž není reálná pravděpodobnost výskytu archeologických nálezů (veškerá vytěžená území – doly, lomy, pískovny, cihelny apod.)
Na území ORP Olomouc se nachází množství území s archeologickými nálezy - celkem 433 území s archeologickými nálezy, z toho kategorie UAN I. 284 území, kategorie UAN II 134 území a kategorie UAN IV pouze 15 území.
Všechny výše uvedené kategorie jsou zároveň limity a jsou v grafické části uvedeny k ve výkresu hodnot, tak i ve výkresu limitů.

4.4. Ostatní historické a architektonické hodnoty

4.4.1. Architektonicky cenné stavby

Zdroji pro seznam architektonicky cenných staveb ORP Olomouc byly územních plány jednotlivých obcí, studie „Analýza hodnot území města Olomouc 03/2007“, stavby v památkovém zájmu evidované Národním památkovém ústavem a průzkum území. Jedná se především o stavby lokálního významu jako jsou např. boží muka, kamenné kříže, kaple a kapličky, památníky, sochy, zvonice, domy a vily apod. Celkem bylo takto vytypováno 1205 cenných staveb. Vzhledem k rozsahu není jejich seznam v textové části uveden. Stavby jsou v datové části ÚAP.

4.4.2. Významné události

Za kulturní hodnoty v území jsou považovány také významné události spjaté s určitým místem. V datové částu ÚAP ORP Olomuc je uvedeno celkem 40 takových událostí, které mají zároveň přesah do územního plánování. Jedná se např. o rodné domy významných osobností. Dějiště významných událostí jsou součástí datové části ÚAP.

4.4.3. Vyhlídkové body

Významné vyhlídky je možno chápat jako určující místa, kde jsou vytvořeny podmínky pro pozitivní vnímání města Olomouce a jeho krajiny. Právě místa významných vyhlídek je možno použít jako kontrolních bodů pro průkaz vhodnosti či nevhodnosti stavebních zásahů do pohledově exponovaných míst a oblastí vyplývajících z hodnot krajinného rázu. Významné vyhlídkové body byly převzaty ze Studie viditelnosti z významných vyhlídkových bodů ORP Olomouc – Katedra geoinformatiky, PřF UP Olomouc 2008. Studie určila 19

nejvýznamnějších vyhlídkových bodů ORP Olomouc, z nichž většina splňují pravidlo, že je z nich viditelné více než 20 % území.

Významné vyhlídkové body ORP Olomouc.

Název	*Rozhled*	*Výška objektu [m]*	*Výška pozorovatele [m]*	*Nadmořská výška paty objektu [m]*	*Podíl viditelných ploch [%]*	*Podíl zastíněných ploch [%]*
Regionální centrum Olomouc	0-360	71	68	215	31	69
Kolej Bedřicha Václavka	0-360	26	23	212	6	94
Kolej Bedřicha Václavka	0-360	26	23	213	6	94
Katedrála sv. Václava	0-360	101	80	220	36	64
Kostel Panny Marie Sněžné	260-170	25	15	226	13	87
Kostel sv. Mořice	0-360	46	45	216	24	76
Kostel sv. Michala	0-360	37	28	231	23	77
Svatý kopeček	210-340	0	0	373	21	79
Rozhledna ZOO Svatý Kopeček	0-360	32	30	379	37	63
Radíkovská pevnůstka	0-360	75	62	429	45	55
Hvězdárna Lošov	180-30	0	0	386	16	84
Vrchol Velký Týnec	270-70	0	0	279	20	80
Zámek Náměšť na Hané	30-170	0	0	272	22	78
Černá věž Drahanovice	0-360	28	26	247	18	82
Vodárna Olomouc	0-360	40	30	244	26	74
Radnice Olomouc	0-360	75	55	219	29	71
U Svatého Kopečku	190-350	0	0	375	22	78
Kostel svatého Cyrila a Metoděje	0-360	65	45	225	26	74
Vrchol Drahanovice	350-200	0	0	305	26	74
Vrchol Křelov	0-360	0	0	263	11	89

4.5. Urbanistická hodnota sídel

Vlastní zachovalá obytná a hospodářská zástavba a samotná půdorysná struktura sídel je chápána jako hodnota území a podstata památkového dědictví.

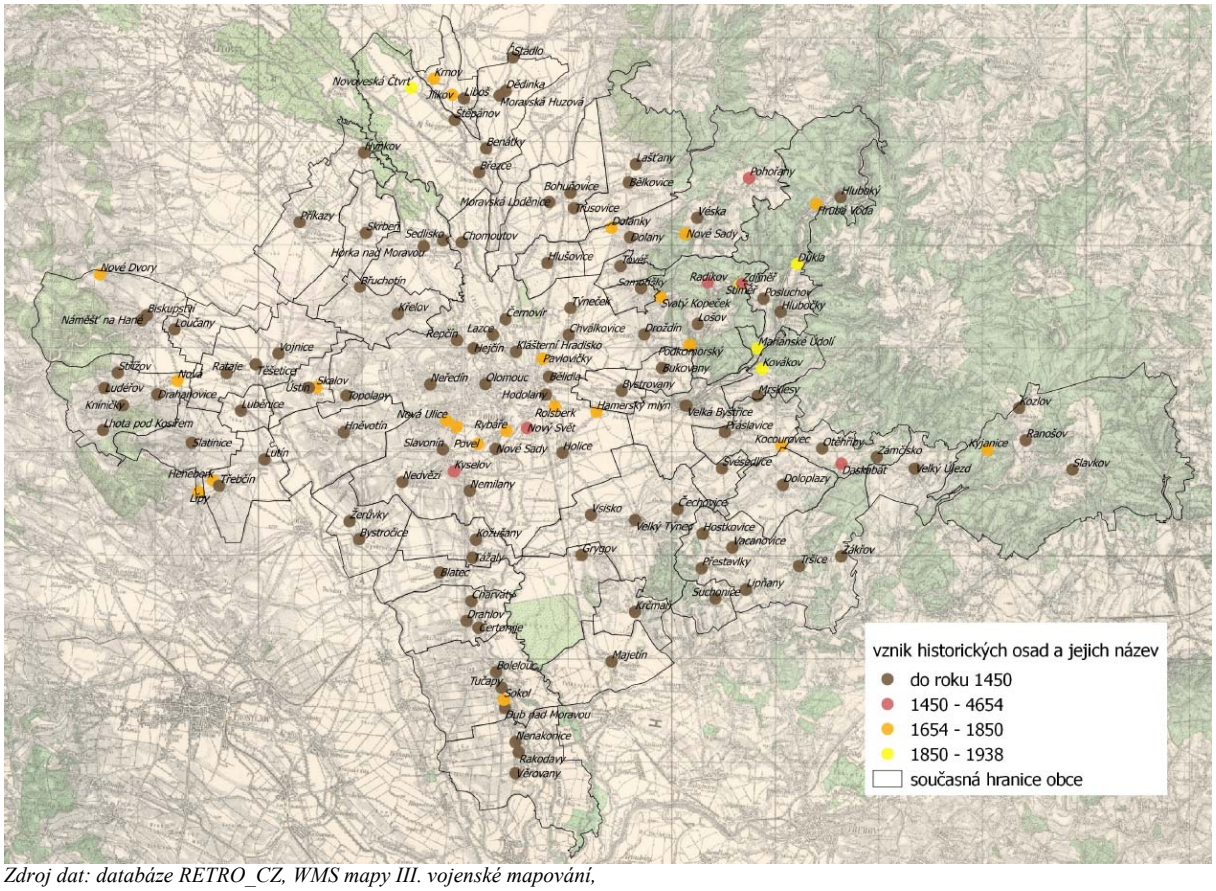
4.5.1. Sídelní struktura

Sídelní struktura je charakteristika osídlení určité oblasti z hlediska historického vývoje a na základě kvalitativních a kvantitativních rozdílů mezi jednotlivými sídly. Charakteristika spočívá ve významovém rozlišení sídel a vychází z dílčích klasifikací sídel (např. podle počtu obyvatel, počtu domů, funkce, půdorysu, vztahu město x venkov)

Území ORP Olomouc patří z hlediska stáří jednotlivých sídel mezi staré sídelní oblasti Moravy, které byly tradičně osídleny většinou pravěkých zemědělských kultur a také během raného středověku. Centrem osídlení byla od počátku Olomouc osídlena již v 9. stol. Ve staré sídelní oblasti dominovaly državy církve a nižší šlechty. Olomoucké biskupství, disponovalo rozsáhlými statky s lenní strukturu.
V 11. – 12. stol. se vlivem vnitřní kolonizace začalo osídlení posouvat za hranice starého sídelního území. S tímto procesem souviselo systematické klučení lesa. K osídlení ostatních

částí Moravy došlo ve 13. a 14. století během tzv. velké kolonizace vrcholného středověku. Na kolonizaci se významně podílel Biskup Bruno ze Schauenburgu (1205–81). Pomocí lenního systému a především německým obyvatelstvem osídloval dosud neobydlené oblasti Moravy.
Převážná část obcí ORP Olomouc vznikla do roku 1450 a nese znaky nejstaršího osídlení vsí - neortogonální návesní lokaci.

První zmínka o osadách v ORP Olomouc

Zdroj dat: databáze RETRO_CZ, WMS mapy III. vojenské mapování,

Takto založená sídelní struktura se postupně vyvinula v současnou sídelní strukturu, která je silně ovlivněna krajským městem Olomoucí.

4.5.2. Sídla a jejich půdorysné formy v ORP Olomouc

Z hlediska půdorysné struktury sídel je nutno vycházet nejen z předurčeného terénu a prostorového uspořádání vlastní zástavby vesnice, ale i ze způsobu organizace jejího zemědělského zázemí, tzv. plužiny.

Pro identifikaci půdorysných typů sídel (formy sídel, které se v hlavních znacích shodují) ORP Olomouc byla využita „Retrospektivní sídelní databáze a geografický informační systém Čech, Moravy a Slezska – CZ_RETRO“, která obsahuje půdorysnou typologii sídel zpracovanou původně pro Atlas krajiny České republiky, © Karel Kuča.
Takto získané typologické roztřídění sídel bylo doplněno o zákresy původní zástavby z georeferencovaných map Císařských otisků stabilního katastru do datové vrstvy GIS.

V terénu široké údolní nivy řeky Moravy ohraničené zlomovými svahy Nízkého Jeseníku na severovýchodě a téměř neznatelným přechodem do Drahanské vrchoviny na severozápadě se vyvinulo v období vrcholného středověku až novověku několik charakteristických typů vesnických sídel: **středověké vsi, malé vsi, novověké parcelační vsi a města**.

Středověké vsi

Středověké vsi na území ORP Olomouc lze rozdělit do dvou skupin. První skupina tvoří sídla s koncentrovanou kompaktní zástavbou ve formě návsi nebo ulice – **návesní lokace vsi**. Plužina (hospodářsky využívaná část krajiny), která následovala byla členěna v tratích, nezávisle na parcelaci obce.

Podle vlastní půdorysné formy dělíme návesní vsi na:

Ortogonální návesní lokace. Jde o jednorázově založené vsi s pevně definovaným rozsahem, tedy počtem usedlostí kolem návsi, který bylo možné případně zvyšovat jen dělením parcel. Náves může být čtvercová, obvykle však bývá obdélná. (Blatec) Podle míry obestavěnosti návsi je lze členit na návesní čtyřstranné vsi (historická osada Černovír) a na ulicové široké moravské vsi, kdy návesní prostor je velmi protáhlý, někdy až do ulicové formy. (Bohuňovice, Bystrovany, Věrovany, Tovéř)

Neortogonální návesní lokace. Tvar návsi bývá různý, i v těchto případech však jde o jednorázové založení, protože rozsah návsi je od počátku pevně dán. Podle tvaru lze v ORP Olomouc rozlišit tyto podtypy: návesní vřetenová ves, návesní kyjovitá ves, návesní vidlicovitá ves, návesní améboidní ves, návesní nepravidelná ves. Obecně se dá říci, že tuto lokaci vykazuje většina historických osad ORP Olomouc.

Jedná se o středně velké až velké obce s hanáckými grunty s návsí nevykazující geometrickou půdorysnou formu. Rozsah návsi je od počátku dán a další přírůstek usedlostí mohl být zajištěn jedině dělením nebo rozšiřováním zástavby podél z vesnice vycházejících cest. Typický hanácký dvůr má často trojbokou formu zástavby s otevřenou boční podélnou stranou. Obytné stavení je orientováno (obráceno do návsi nebo do ulice) okapově. Na obytné stavení navazuje pravoúhle hospodářská budova, což vytváří tzv. hákový dvůr, který je plotem nebo zídkou s bránou oddělen od humna. Zcela v zadní části zahrady bývá situována špaletová stodola**.** Prostor hanáckých usedlostí a jejich zahrad je vymezen ohradními zdmi. Humno je rovněž ohrazeno a zadní čelo ohrady je otevřeno další bránou na cestu do polí. Vzadu za zemědělskými usedlostmi byly rozměřeny jednotlivé lány. Nejblíže ke stodole přitom zpravidla byly zahrada a traťová plužina, vyznačující se tím, že vlastník konkrétní usedlosti měl zemědělské pozemky na několika místech plužiny, obvykle bez přímé návaznosti na usedlost. V nemnoha případech se zachovaly i původní hanácké domy se žudry (zděný žudr ve tvaru hlubokého rizalitu s bočními otevřenými otvory, většinou půlkruhovitými a zaobleným vstupním otvorem v čelním průčelí, který býval otevřený nebo opatřený nízkou dřevěnou brankou).

Nejvíce zachované hanácké domy s minimálně narušenou urbanistickou strukturou se zachovaly v obci Příkazy (vesnická památková rezervace a Hanácký skanzen) a v obci Rataje (vesnická památková zóna).

Druhou skupinu středověkých vsí představují **lánové vsi**, jež vznikaly v bezprostřední vazbě na obslužnou síť cest, které tvořily hlavní páteř celé formy a linii, podle níž se vsi často dále rozvíjely. Charakteristické byla bezprostřední vazba usedlosti na záhumenicovou plužinu, jejíž pás se obvykle táhl až na hranici katastru. V ORP Olomouc mají pouze 3 historické osady ***lánovou lineární lokaci***. (Véska, Pohořany a Kozlov u Velkého Újezdu). Usedlosti těchto vsí jsou od sebe značně vzdáleny a nejčastěji zaujímají polohu na okraji údolní terasy. Pokud je zástavba koncentrovanější, vzniká ***lánová ulicová ves***, typičtější v rovinách (Štěpánov u

Olomouce). Ve členitějším terénu převažují ***lánové radiální vsi***, kde je skladba usedlostí rovněž rozvolněná, ale usedlosti nejsou řazeny lineárně, ale koncentricky. Ve ORP se nachází jediná radiální lánová ves Posluchov s usedlostmi koncentrovanými do tvaru kruhu, od něhož se rozbíhá radiální vějíř lánové plužiny. Jednotlivé pásy plužiny se směrem k okraji katastru rozšiřují. Struktura zástavby zde byla nejvíce závislá na charakteru krajiny.

Malé vsi

Malé obce s koncentrovanou zástavbou, jejichž půdorysná forma představuje širokou škálu od zcela nepravidelného uspořádání po malé návsi, obvykle nepravidelné. Rovněž geneticky jde o nejednotnou skupinu. Vedle jednoznačně mladších vsí však převažují sídla středověkého původu, u nichž existuje silná předpoklad, že může jít o návaznost na předlokační sídelní strukturu, tím spíše, že dominují v nejstarších či starých sídelních oblastech. V ORP Olomouc se jedná o historické osady Střížov, Kníničky, Sedlisko, Staré Lazce, Benátky a Nové Sady.

Novověké parcelační vsi
Typově vyhraněná skupina novověkých vesnic, ktré se rozvíjely především v 18. A 19. Stol. novou parcelací zemědělské půdy (za vlády Marie Terezie došlo k rozdělení bývalých vrchnostenských pozemků mezi sedláky, kteří pak následně byli na pozemku v dědičném nájmu). Obvykle jsou podle půdorysu zřetelně rozlišitelné od středověkých vesnic a vyznačují se geometrickou pravidelností. V ORP Olomouc se jedná především o ***parcelační ulicové vsi*** (historické osady Sokol – Dub nad Moravou, Skalov –Ustín, Dolánky – Dolany, Daskabát). Jako důsledek výstavby bastionové pevnosti vznikly nové vesnice resp. předměstí Olomouce s parcelační ulicovou formou (Nová Ulice, Nové Sady, Nový Svět, Povel, Pavlovičky, Hodolany).
Další variantou jsou ***parcelační jednořadé vsi*** (historické osady Heneberk – Třebčín, Lípy-Slatinice, Krnov-Liboš, Nový Dvůr –Náměšť na Hané, Kocourovec – Přáslavice, Jílkov-Liboš).

Historická města
Olomouc
– historické město středověké kolonizace (městká památková rezervace).
V některých katastrálních územích města lze dodnes rozlišit původní středovkou strukturu zástavby. Převažovala neortogonální návesní vřetenová (Chválkovice, Droždín, Hejčín, Holice, Lošov,Nedvězí, Neředín, Topolany, Týneček), následovala neortogonální návesní vidlicová (Nemilany, Slavonín, Řepčín). V Černovíře ortogonální návesní čtyřstranná. Jako důsledek výstavby bastionové pevnosti vznikly nové vesnice resp. předměstí Olomouce s parcelační ulicovou formou (Nová Ulice, nové Sady, Nový Svět, Povel, Pavlovičky, Hodolany).
V ORP Olomouc se kromě Olomouce nachází ještě tři další historická města:
Náměšť na Hané 2A – historické město s vřetenovým náměstím.
Tršice 4A– historické město s vidlicovým náměstím.
Velká Bystřice 2A– historické město s vřetenovým náměstím.

Z Císařských otisků stabilního katastru a z databáze CZ_RETRO byla také identifikována dnes již zaniklá historická sídla.
Pozn. Historickými osadami jsou ze sídelně historického a urbanistického hlediska všechna města, městečka (městyse), vsi a vísky, které vystupují v historických pramenech před rokem 1850.

Bývalá historická sídla

Obec	*Katastrální území*	*lokalita*	*vznik / zánik*	*jiná jména*
Kozlov	Kozlov u Velkého Újezdu	bývalá obec i osada Ranošov	první písemná zmínka 1355, zánik 1945-1989	Prusinovice, Prusinowitz, Prussinowitz
Náměšť na Hané	Náměšť na Hané	Horní zámek	vznik před rokem 1450	Horní zámek
Náměšť na Hané	Náměšť na Hané	Dolní zámek	vznik před rokem 1450	
Olomouc	Lošov	bývalá místní část Stiměř	první písemná zmínka 1922	Zdiměř
Olomouc	Lazce	bývalá místní část Staré Lazce	vznik 1298	Lazce, Lazka, Olomouc předměstí Láska, Laska
Olomouc	Lazce	bývalá místní část Lazecký mlýn	(první písemní zmínka1834, zánik 1849-1945	
Olomouc	Lošov	bývalá místní část Podkomorský	první písemná zmínka 1835	Lošovská myslivna
Olomouc	Bělidla	bývalá osada, později místní část Špice	první písemná zmínka 1788, zánik 1945 - 1989	
Olomouc	Holice	bývalá místní část Hamerský mlýn	vznik 1649-1848, zánik 1945 - 1989	Kuprový mlýn

4.5.3. Kategorizace sídel dle urbanistické hodnoty

Pozn. Pro kategorizaci sídel ORP Olomouc dle urbanistické hodnoty byla ideově využita „Urbanistická rukověť – příloha územní studie Šumava". (ČVUT Praha, červen 2010).

Urbanistickou hodnotu sídel lze určit z míry zachovalosti historické půdorysné struktury, historického stavebního fondu a ze způsobu, jakým do sídla vstoupila následná (novodobá) zástavba.
V ORP Olomouc lze takto rozlišit čtyři základní skupiny sídel, které jsou následně podrobněji členěny:

1. **Sídla vysoké urbanistické hodnoty**
2. **Sídla průměrné urbanistické hodnoty**
3. **Sídla nízké urbanistické hodnoty**
4. **Sídla proměnlivé urbanistické hodnoty**

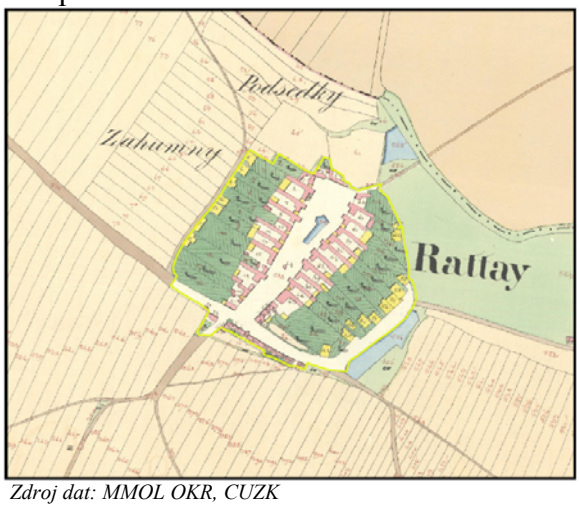
1A – sídla vysoké urbanistické hodnoty – sídla se zcela dochovaným či mírně narušeným historickým stavebním fondem, u nichž novodobá stavební aktivita nenastala, či víceméně nerušivě vstoupila do sídelního obrazu. Jedná se především o drobnější sídla ležící v odlehlých pozicích, která zůstala stranou urbanizačních tlaků.

Zdroj dat: MMOL OKR, CUZK

1B – sídla vysoké urbanistické hodnoty – sídla se zcela dochovaným či mírně narušeným historickým stavebním fondem, jejich siluetu nepříznivě ovlivnila novodobá obytná zástavba, a stavby a areály zemědělské či průmyslové výroby. Rušivé složky půdorysu sídla nejsou plošně rozsáhlé a jsou prostorové odděleny od historické struktury sídla, které zůstává kompaktní.

Zdroj dat: MMOL OKR, CUZK

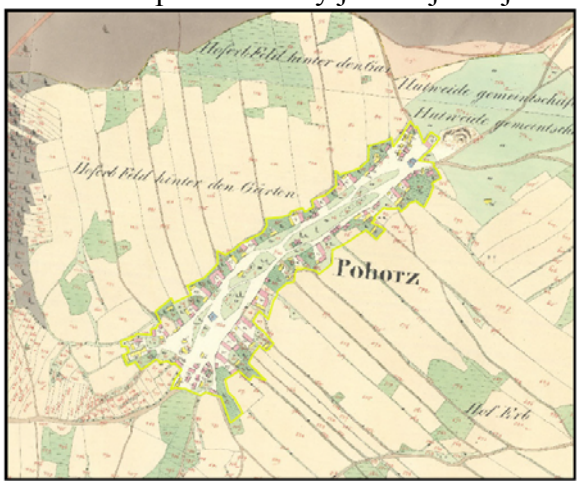
2A – sídla průměrné urbanistické hodnoty – sídla, jejichž historická zástavba byla pouze velmi málo narušena ztrátami v původním stavebním fondu, rušivá novodobá výstavba však zasahuje bezprostředně do vnitřního organismu sídla. Rušivou složku představují také komplexy zemědělské či průmyslové výroby, které svou hranicí navazují přímo na vnější linii sídelního jádra (u kompaktních půdorysných forem) či jednotlivé obytné stavby uplatňující se pohledové přímo ve vnitřním obraze sídla (v uprázdněných pozicích po původní zástavbě u kompaktních půdorysných forem).

Zdroj dat: MMOL OKR, CUZK

2B – sídla průměrné urbanistické hodnoty – sídla s oslabeným historickým stavebním fondem, jejichž silueta je narušena individuální či plošnou obytnou a rekreační výstavbou, zemědělskými, event. průmyslovými stavbami nebo areály, avšak původní urbanistický typ je alespoň z části čitelný a je možno na něj v případném budoucím stavebním rozvoji navázat. Rušivé komplex zástavby jsou nejčastěji umístěny v oddělené pozici od sídla.

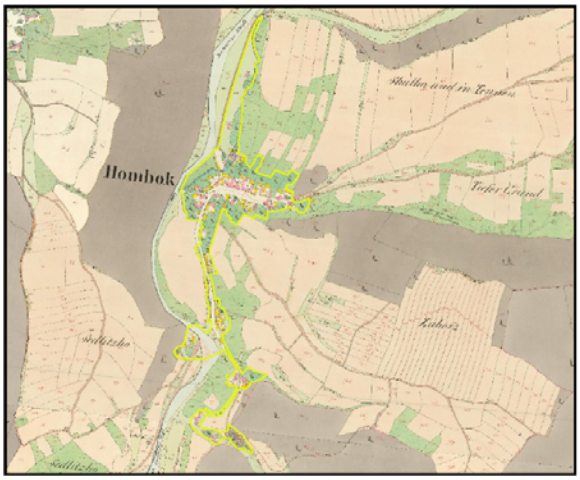

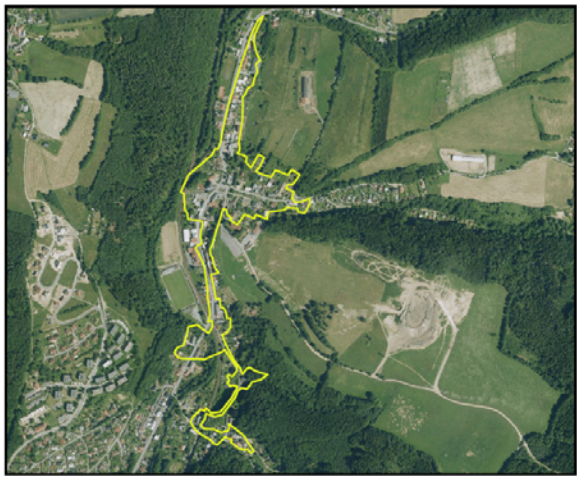

Zdroj dat: MMOL OKR, CUZK

3A – sídla nízké urbanistické hodnoty – sídla, jejichž historická struktura zanikla, či existuje pouze jako torzo. Historický stavební fond je prakticky zlikvidovaný, novodobý obraz je tvořen zástavbou bez jakýchkoli urbanistických hodnot. Existují zde však uprázdněné pozice po zaniklé zástavbě, které umožňují obnovu jádrové části sídla s jasně definovaným veřejným prostorem.

.

Zdroj dat: MMOL OKR, CUZK

3B – sídla nízké urbanistické hodnoty – původní struktura těchto sídel zanikla, je nenávratně narušena nepřiměřenou novodobou zástavbou a centrální části sídla jsou prakticky neobnovitelné.

Zdroj dat: MMOL OKR, CUZK

4A – sídla proměnlivé urbanistické hodnoty – menší sídla se zcela zachovalým či velmi málo narušeným historickým stavebním fondem s velmi dobře dochovaným historickým půdorysem. Siluetu nepříznivě ovlivnila plošně rozsáhlá novodobá zástavba, především individuální a plošná obytná výstavba většího rozsahu v nevhodných prostorových pozicích, event. stavby zemědělské a průmyslové výroby. Rušivé složky jsou prostorově odděleny od sídla a sídelní jádro zůstává kompaktní a čitelně vymezeno.

Zdroj dat: MMOL OKR, CUZK

4B – sídla proměnlivé urbanistické hodnoty - větší sídla a městské aglomerace jejichž historický stavební fond zůstává zachovalý či málo narušen. Navazující plošná zástavba, která sídelní jádra prakticky pohlcuje, však postrádá jakoukoli urbanistkou koncepci a celkovou siluetu sídla degraduje. Často se jedná o větší a spádová sídla u nichž došlo k pohlcení historického jádra plošnou obytnou výstavbou, která charakter enklávy zcela proměnila. Do této skupiny patří také původně samostatné historické osady později aglomerované do struktury města jako městské části.
Historická půdorysná struktura zůstává čitelná, historický stavební fond mírně narušený, novodobá výstavba však bezprostředně navazuje a zasahuje do vnitřního organismu sídla. Průmyslový nebo zemědělský areál jako rušivá složka svojí hranicí přímo navazuje na hranici sídelního jádra.

Zdroj dat: MMOL OKR, CUZK

4.5.4. Principy ochrany hodnot

1A – sídla vysoké urbanistické hodnoty
Nejvyšší stupeň ochrany existující siluety sídla. Vzhledem k prokazatelným urbanistickým hodnotám enkláv je nezbytné novou výstavbu nepovolovat zejména tam, kde historický půdorys sídla neprošel prakticky žádnými výraznějšími změnami. Ve výjimečných případech je možno doplnit prostorové rezervy po zaniklé zástavbě. Všechny nově navrhované stavby by měly podléhat nejpřísnější regulaci podle zásad odpovídajících urbanistickému typu struktury sídla.
1B – sídla vysoké urbanistické hodnoty
Nejvyšší stupeň ochrany historické siluety sídla. V lokalitách, kde již novodobá zástavba vytvořila určité kompaktnější formy, je možno připustit pouze jejich lokální zahuštění. Rušivý účinek staveb areálů je žádoucí oslabit prostorovým odcloněním, u nevýraznější působících staveb je v dalších fázích nezbytné uvážit a podpořit eventuální přestavbu a objemovou redukci, případně jejich odstranění.
2A – sídla průměrné urbanistické hodnoty
Platí vysoký stupeň ochrany dochované historické půdorysné struktury. Zástavba v prostoru sídelního jádra by měla podléhat přísné regulaci podle zásad odpovídajících urbanistickému typu, ideálně jako obnova zaniklého stavebního fondu. Zástavba mimo původní strukturu by měla být realizována tak, aby nenarušila charakteristickou půdorysnou formu.
2B – sídla průměrné urbanistické hodnoty
Platí vysoký stupeň ochrany historické půdorysné struktury. Zástavba v prostoru sídelního jádra by měla podléhat přísné regulaci podle zásad odpovídajících urbanistickému typu, aby mohla být obnovena původní silueta sídla. Nově realizované objekty mimo historickou strukturu by měly navazovat na existující celky, vždy však takovým způsobem, aby nebyla narušena charakteristická půdorysná forma. Rušivý účinek staveb a areálů je žádoucí oslabit prostorovým odcloněním, u nevýrazněji působících staveb je v dalších fázích nezbytné uvážit a podpořit eventuální přestavbu a objemovou redukci, případně jejich odstranění.
3A – sídla nízké urbanistické hodnoty
V případě obnovy zaniklé zástavby v prostoru historického jádra by se mělo postupovat podle zásad odpovídajících urbanistickému typu sídla tak, aby rozsah původní struktury byl alespoň rámcově obnoven. Další stavební rozvoj mimo původní jádro je při dodržení základních urbanistických pravidel nezbytné uskutečňovat v rámci prostorových rezerv existujících obytných celků a zabránit tak nekontrolovatelnému rozpínání enkláv do volné krajiny
3B – sídla nízké urbanistické hodnoty
Je zapotřební eliminovat nejrušivější prvky v sídelním obraze, ať již prostorovou segregací (např. izolační zelení), event. stavebními úpravami či odstraněním staveb, zahušťováním existující zástavby a vytvářením jasněji formulovaných celků s čitelným veřejným prostorem. Při dalším stavebním rozvoji je třeba mít na zřeteli ochranu navazující krajiny a zabránit plošnému rozvoji mimo současný intravilán. Pro zástavbu platí pouze základní urbanistické zásady.
4A – sídla proměnlivé urbanistické hodnoty
Platí vysoký stupeň ochrany dochovaného historického stavebního fondu – zástavba v prostoru sídelního jádra by měla podléhat přísné regulaci podle zásad odpovídajících urbanistickému typu, pouze jako obnova zaniklých objektů. Je nezbytné zachovat prostorové oddělení sídelního jádra a navazující zástavby, budoucí sídelní rozvoj je při dodržení základních urbanistických pravidel možné realizovat výhradně ve vazbě na celky mimo historické jádro sídla.
4B – sídla proměnlivé urbanistické hodnoty
Vysoký stupeň ochrany dochovaného historického stavebního fondu s důrazem na udržení urbanistické hodnoty jádra. Zástavba v prostoru sídelního jádra by měla být realizována pouze jako obnova zaniklých objektů a podléhat přísné regulaci podle zásad odpovídajících urbanistickému typu. Tam, kde plošná zástavba bezprostředně nenavazuje na historické jádro je nezbytné docílit prostorového oddělení návrhem nezastavitelných ploch. Další výstavba by měla podléhat pouze nejzákladnější regulaci, aby zůstaly zachovány krajinné hodnoty a silueta sídla nebyla dále narušována.

4.5.5. Současné hlavní urbanistické problémy v obraze sídel

Zástavba je v každém půdorysném typu sídla uspořádaná specifickým způsobem, který předurčuje i způsob vymezování nových ploch pro obytnou zástavbu
Vstup novodobé zástavby do sídla s sebou nesl a nese problémy, které se negativně promítají i i do obrazu sídla.

Problémy výstavby jež jsou v obcích ORP Olomouc patrné - období od kance II. sv. války do konce 80. Let 20. Stol.

- Likvidace původního stavebního fondu
- Výstavba rušivých celků v přímé vazbě na historickou půdorysnou strukturu - výstavba v jádrových částech sídel
- Výstavba často rozsáhlých rušivých celků mimo historický půdorys sídla - (zemědělské, průmyslové, vojenské areály)
- Výstavba rušivých celků mimo historický půdorys sídla (chatové kolonie)
- Výstavba rušivých celků v přímé vazbě na historickou půdorysnou strukturu - plošné celky situované na vnějším obvodu původního sídla

Problémy výstavby v obcích ORP Olomouc - období od 90. Let 20. Stol

- Individuální výstavba v krajině
- Plošná výstavba ve volné krajině

4.6. Ochrana a rozvoj struktury zástavby jako jedné z nejvýznamnějších hodnot v území

4.6.1. Urbanistické zásady jednotné pro všechny půdorysné typy sídel

- Pro novou výstavbu je vždy nezbytné přednostně využívat prostorových rezerv v existující zástavbě
- Není-li to v rozporu s přírodními hodnotami konkrétní lokality, je vždy žádoucí novou výstavbu realizovat na půdorysech zaniklých staveb
- S ohledem na přítomné hodnoty je třeba při navrhování nových ploch pro obytnou zástavbu postupovat směrem od jádra sídla směrem k jeho okrajům
- Je zcela nežádoucí navrhovat kdekoli v rámci lokality plošnou (kobercovou obytnou zástavbu. Tento požadavek je klíčový zejména pro venkovská sídla.
- Je zcela nežádoucí vstupovat individuální obytnou či rekreační zástavbou do volné krajiny tam, kde není doložen historická urbanizace
- Pro jakoukoli výstavbu v malých sídlech je nevhodné zakládat nové obslužné komunikace
- Je zcela nevhodné zastavovat pohledově exponovaná místa – horizonty, volné plochy bez optických bariér, otevřené průhledy.
- Je nevhodně stavebně propojovat historickou půdorysnou struktur a novodobou zástavbu, jsou–li prostorově odděleny.
- Existuje-li prostorový odstup mezi historickou půdorysnou formou a mladší zástavbou, je žádoucí jej zachovat a případně podpořit výsadbou vysoké zeleně.
- Oddělené části složených půdorysných forem je zcela nevhodné vzájemně stavebně propojovat
- U složených půdorysných sídleních forem je žádoucí zachovat prostorové oddělení jednotlivých částí sídla a podpořit jej návrhem nezastavitelných ploch.

- Jsou-li rušivé objekty či areály umístěny v prostorovém odstupu od dochovaného historického sídla nebo jeho části, je nevhodné je s historickou strukturou jakkoli stavebně propojovat
- Prostorový účinek rušivých staveb by neměl být posilován navyšováním objemu budov, realizací nových prostorově rušivých staveb, likvidací existující izolační zeleně
- Je žádoucí vizuálně potlačit rušivý účinek staveb či areálů
- Tam, kde rušivé objekty či areály nenavazují bezprostředně na historickou zástavbu, je vhodné vzájemné prostorové oddělní obou částí posílit návrhem nezastavitelných ploch, výsadbou izolační zeleně ke zmírnění pohledové expozice staveb
- U nevýraznější působících staveb ne nezbytné uvážit a podpořit jejich eventuelní přestavbu u a objemovou redukci, případně odstranění
- Je zcela nežádoucí stavebně navazovat na novodobou solitérní výstavbu u ve volné krajině a posilovat tak negativní prostorový účinek nevhodně situovaných objektů
- Solitérní výstavbu v nevhodných prostorových pozicí je žádoucí izolovat od ostatních urbanizovaných ploch a zabránit dalšímu stavebnímu rozvoji v dotčených lokalitách
- Negativní prostorový účinek zástavby je vhodné zmírni výsadbou skupin vysoké zeleně ve směru nejvýznamnějších pohledů

4.6.2. Urbanistické zásady pro sídla s návesní lokací

V některých obcích v ORP Olomouc pronikla novodobá zástavba až do historických návsí, přičemž z hlediska ochrany hodnoty struktury zástavby je zcela nevhodné zastavovat prostor historické návsi a to i v obcích, jejichž struktura byla významně narušena likvidací původního stavebního fondu a charakteristická forma již není patrná – realizace jakýchkoli objektů v návesním prostoru znemožňuje případnou obnovu původní formy.

Zdroj dat: MMOL OKR, CUZK

Hodnotou je zároveň i samotná linie historického návesního prostoru, přesto docházelo a dochází k tomu, že nově realizované stavby jsou zcela nevhodné situovné mimo linii historického návesního prostoru. Pro ochranu historického návesního prostoru je zcela nevhodné navrhovat zástavbu v takových pozicích a formách, které negují historický tvar návsi.

novodobá zástavba v nevhodných pozicích

historická zástavba nebo její části

hranice historické návsi

Zdroj dat: MMOL OKR, CUZK

Pro zachování či rozvoj hodnoty sídla je nezbytné, aby objekty doplňované do pozic po zaniklé zástavbě vždy dodržovaly stavební čáru původních budov – tedy linii, na niž byly situovány průčelní fasády orientované do návesního prostoru. Tento požadavek platí i pro sídla, jejichž struktura byla výrazně narušena likvidací původního stavebního fondu – obnova návesního celku je hlavní prioritou a posílením základní hodnoty prostoru
Nově realizovaná zástavba by měla respektovat historickou parcelaci a základní objem zaniklých budov, eventuálně s drobnými nuancemi oproti původnínu stavu.

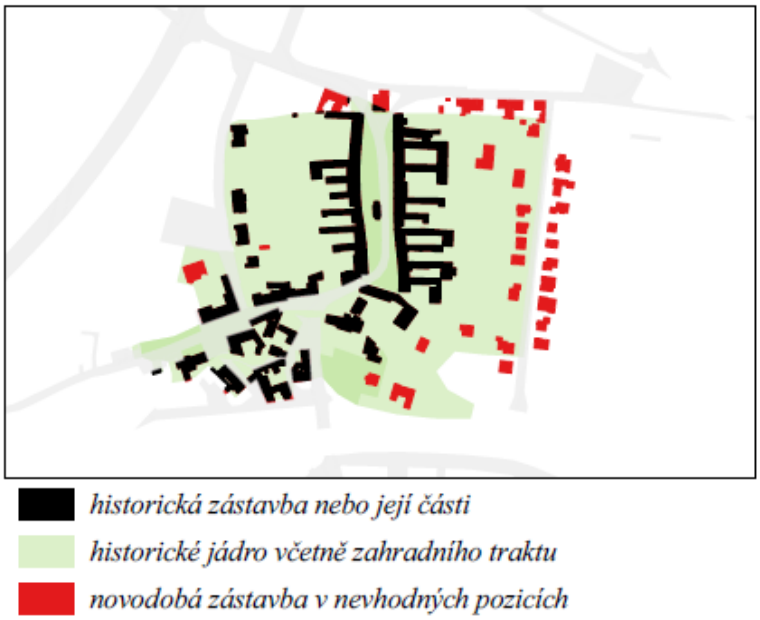
vhodně umístěné nové objekty

historická zástavba nebo její části

hranice historické návsi

Zdroj dat: MMOL OKR, CUZK

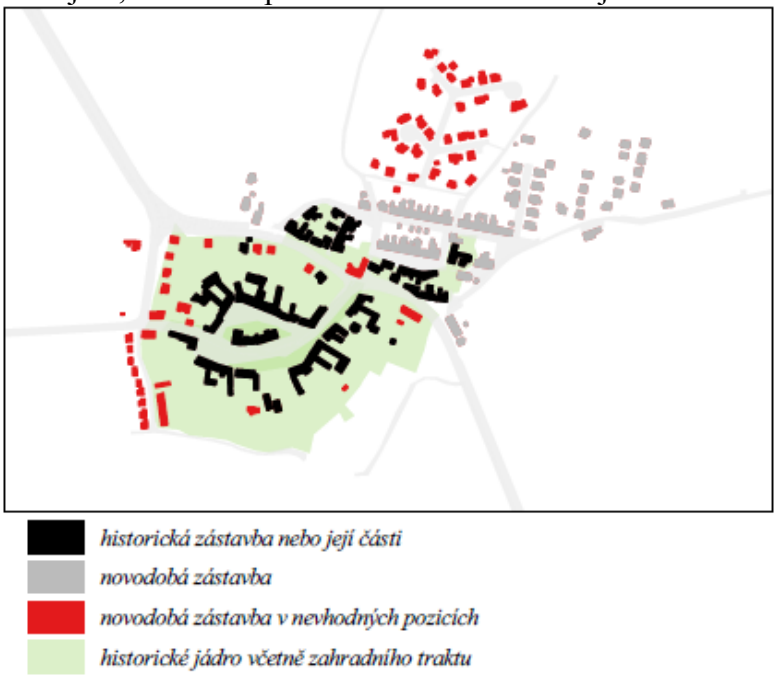
U většiny obcí novodobá výstavba pronikla i do zahradního traktu historického jádra obcí ORP Olomouc a tento trend pokračuje i v současnosti. Došlo tím k nenávratnému narušení siluety historického sídla a charakteristická půdorysná forma sídla tím ztrácí svou čitelnost.

Zdroj dat: MMOL OKR, CUZK

Pro zachování či rozvoj hodnoty sídla je nezbytné, aby nebyla navrhována jakákoli zástavbu bezprostředně do zadního (zahradního) traktu objektů sídelního jádra. Pokud zástavba rušivě pronikla bezprostředně do historické struktury sídla, je nevhodné na ni stavebně navazovat způsobem, který prohloubí disproporci historického celku a nepatřičných novodobých forem.

Některým obcím v ORP Olomouc se nevyhnula hromadná (kobercová) výstavba, která se jednoznačně negativně projevuje v obraze sídla a je tedy nežádoucí ji povolovat nejen ve volné krajině, ale i v bezprostřední vazbě na existující urbanizované plochy.

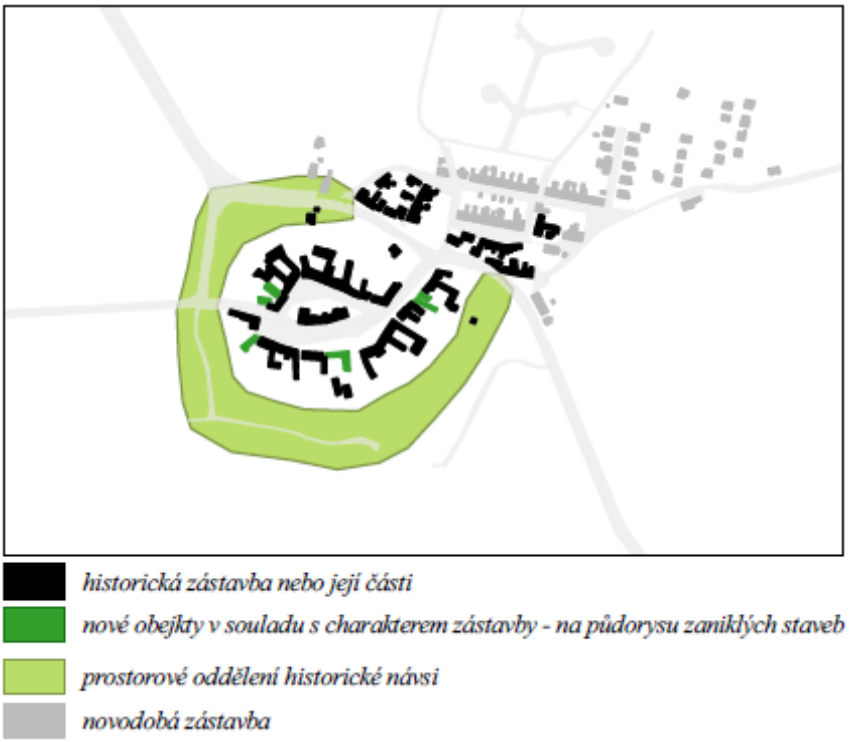

Zdroj dat: MMOL OKR, CUZK

Pro zachování či rozvoj hodnoty sídla je nezbytné další výstavbu mimo zastavěné území sídla realizovat v malých kompaktních skupinách ve vazbě na existující komunikace, pouze však takovým způsobem, aby svým rozsahem a umístěním vhodně doplňovaly sídelní formu. Je

nezbytné, aby nově navržené celky byly situovány v mírném odstupu od navazující zástavby – touto fragmentací se zabrání vzniku kobercově urbanizovaných ploch

Přirozený přechod sídla do volné krajiny byl tvořen pásem zahrad a záhumenní cestou přičemž se v některých návesních obcích ORP Olomouc tato hodnotná struktura zachovala a je tedy nezbytné ji respektovat a chránit.

Zdroj dat: MMOL OKR, CUZK

Pro zachování či rozvoj hodnoty sídla je nezbytné dbát na to, že návesní jádro musí být vždy čitelně odděleno od jakýchkoli dalších urbanizovaných ploch, aby charakteristický obraz návesního sídla v krajině zůstal zachován.
Tam, kde již zástavba k historické struktuře pronikla a celky dosud nejsou stavebně propojeny je vhodné existující distanci zachovat a posílit návrhem nezastavěných ploch, případně výsadbou vysoké zeleně.

4.6.3. Urbanistické zásady pro lánové lineární a ulicové vsi

U tohoto typu vsí vsí je hodnota struktury zástavby narušena umisťováním nových objektů mimo stavební čáru navazující zástavby. Taktéž je rušivé umístění kompaktních souborů staveb příliš pravidelného objemového uspořádání do uliční fronty.

U ulicových vsí je také často jejich struktura narušena výstavbou plošných celků v přímé návaznosti na historickou zástavbu mimo existující komunikace. Nejrušivěji působí zejména novodobá výstavba situovaná paralelně s existující komunikační osou sídla.

Zdroj dat: MMOL OKR, CUZK

Hodnota struktury zástavby je v případě ulicových vsí respektována a chráněna dodržováním následujících zásad:

- Doplňovat volná místa v uliční frontě tak, aby byla zachována a podpořena komunikační půdorysná struktura sídla včetně dalších specifických znaků. Je nezbytné, aby nové objekty dodržovaly stavební čáru navazující zástavby. Pokud jsou již existující budovy situovány v hloubce parcel je přesto vhodné navrhovat sousedící stavby co nejblíže ke komunikaci
- Stavby by měly být situovány v přirozených prolukách v zástavbě a vždy ve vazbě na existující a funkční komunikace.
- Pokud existují stavební celky mimo jádrovou strukturu, je vhodné je zahušťovat takovým způsobem, aby silueta sídla působila co nejjednotněji.
- Rušivý efekt budov či souborů, které jsou prostorově neoddělitelné od historické půdorysné struktury je nevhodné posilovat navazující výstavbou.
- Existuje-li prostorový odstup mezi historickým jádrem a novodobou zástavbou, je nezbytné jej zachovat, aby historická půdorysná struktura zůstávala v sídelním obraze co nejčitelnější.
- Vzájemný odstup stavebních celků je vhodné posílit návrhem nezastavitelných ploch, případně doplnit výsadbou vysoké zeleně.
- Je nevhodné podporovat výstavbu v okolí samostatně stojících objektů, zejména těch, které vznikly mimo dominantní půdorysnou formu v novodobé sídelní historii
- Pokud jsou prostorové možnosti uvnitř sídla vyčerpány, je okrajově při existujících komunikacích možno navrhnout samostatné obytné celky v rozsahu několika staveb.

4.6.4. Příklady ochrany a rozvoje stávající urbanistické struktury

Příklad umístění nových staveb v návaznosti na stávající sídelní strukturu způsobem chránící a dále rozvíjející její hodnoty (zejména polohou staveb vůči veřejnému prostranství a sousedním pozemkům).

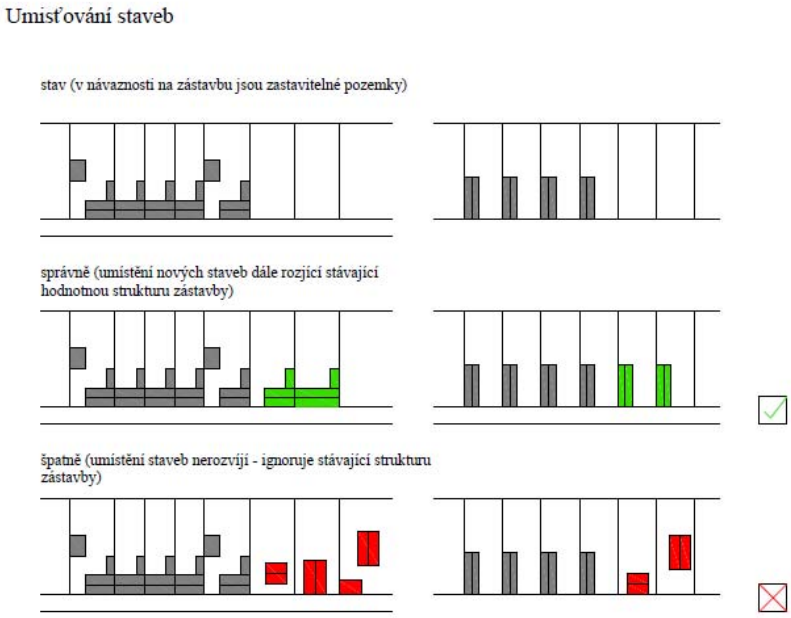

Zdroj dat: MMOL OKR, CUZK

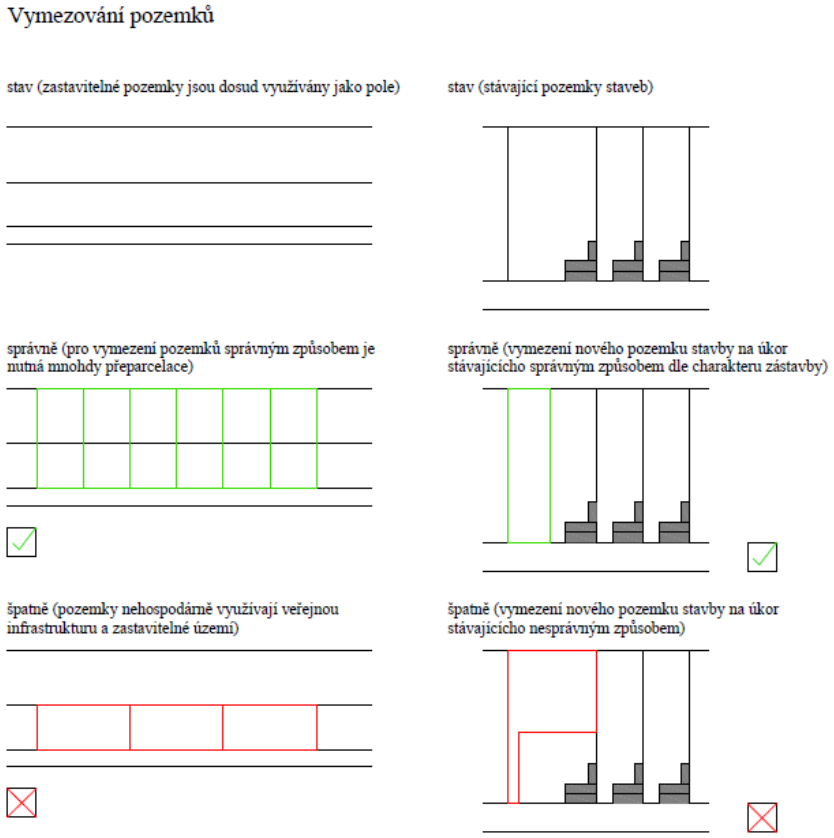
Příklad nesprávného umístění nových staveb ve stávající sídelní struktuře způsobem, který ji nerozvíjí a naopak poškozuje.

Zdroj dat: MMOL OKR, CUZK

Zdroj dat: MMOL OKR

Zdroj dat: MMOL OKR

Půdorysná typologie jednotlivých sídel ORP Olomouc a popis jejich urbanistické hodnoty je uveden v příloze.

5. POPIS GRAFICKÉ ČÁSTI

Pro zpracování výkresové části IV. aktualizace ÚAP ORP Olomouc byla pro výkresy podkladů pro RURÚ e převážně použita symbologie prvků odpovídající jejich zobrazení na portále územního plánování olomouckého kraje.
Obsah výkresů je přizpůsoben tak, aby co v největší míře odpovídal původním ÚAP ORP Olomouc. Seznam zobrazených jevů je patrný z legend výkresů. Stav dat použitých pro tisk výkresů je k 15.12.2016.

V případě výkresu problémů k řešení v ÚPD vychází symbologie ze vzhledu původního výkresu ÚAP ORP Olomouc z roku 2008.

5.1. VÝKRES HODNOT ÚZEMÍ

Výkres hodnot území je přehledným výkresem zobrazujícím kulturní, historické, architektonické, urbanistické, přírodní a krajinné hodnoty.

5.2. VÝKRES LIMITŮ VYUŽITÍ ÚZEMÍ

Výkres limitů využití území zobrazuje územní omezení vyplývající z právních předpisů. Zobrazeny jsou zákonem stanovené limity využití území – památková ochrana, nadřazené prvky ÚSES, ochrana přírody, ochrana vodních zdrojů, záplavové území, ložiska nerostných surovin, území dotčená těžbou, sesuvná území, technická infrastruktura pro zásobování území pitnou vodou, odvádění odpadních vod, zásobování energiemi, spojové služby, dopravní infrastruktura a další omezující jevy v území.

5.3. VÝKRES ZÁMĚRŮ NA PROVEDENÍ ZMĚN V ÚZEMÍ

Výkres záměrů na provedení změn v území obsahuje záměry z nadřazené dokumentace (Zásady územního rozvoje Olomouckého kraje) a také vybrané záměry z územních plánů jednotlivých obcí – převážně návrhové a výhledové funkční plochy (větší než cca 1 ha), ale také další jevy (ČOV, vodojemy, tramvajové tratě,..)

5.4. VÝKRES PROBLÉMŮ K ŘEŠENÍ V ÚPD

Výkres problémů k řešení v ÚPD zobrazuje jevy, které způsobují v území v problémy jak samy o sobě, tak v souvislosti s jinými skutečnostmi. Vybraná problematické místa jsou navíc označena a popsána v tabulkách, které jsou součástí výkresu.

Seznam použitých zkratek:

CAD	(Computer Aided Design), typ počítačové grafiky využívaný zejména v technickém kreslení
ČSÚ	Český statistický úřad
ĆÚZK	Český úřad zeměměřičský a katastrální
DKM	digitální katastrální mapa
DM	datový model
ESRI	společnost z USA, která vytvořila datový formát SHP využívaný v GIS
GIS	geografické informační systémy
KMD	katastrální mapa digitalizovaná
k.ú.	katastrální území
KÚOK	Krajský úřad Olomouckého kraje
MMOL	Magistrát města Olomouce
NPÚ	Národní památkový ústav
OKR	odbor koncepce a rozvoje
ORP	obec s rozšířenou působností
OK	Olomoucký kraj
OSR KÚOK	odbor strategického rozvoje krajského úřadu Olomouckého kraje
PUPFL	pozemky určené k plnění funkcí lesa
RURÚ	rozbor udržitelného rozvoje území
SHP	formát vytvořený firmou ESRI pro použití v GIS, SHP – zkratka slova „shape“
ÚAP	územně analytické podklady (dle vyhlášky č. 500/2006 Sb.)
ÚKM	účelová katastrální mapa
ÚP, ÚPO	územní plán, územní plán obce
ÚPD	územně plánovací dokumentace
ÚPP	územně plánovací podklady (ÚAP a územní studie)
ÚÚP	úřad územního plánování
ÚÚR	Ústav územního rozvoje (Brno)
ZABAGED	základní báze geografických dat – státní mapové dílo v digitální formě vytvářené a spravované ČÚZK
ZPF	zemědělský půdní fond
ZÚR OK	Zásady územního rozvoje Olomouckého kraje